

БАС РЕДАКТОР

Т.Т. Аяпова – ф.э.д., профессор

БАС РЕДАКТОР ОРЫНБАСАРЫ:

Г.О. Сейдалиева – PhD, оқытушы

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ:

Ж.А. Абуов – ф.э.д., профессор

Б.Е. Букабаева – ф.э.к., доцент

З.А. Кемелбекова – ф.э.к., доцент

З.Баданбекқызы – ф.э.к., доцент

Али Али Шабан – PhD, Каир (Египет)

Фатима Шнан-Давен – PhD, (Франция)

Әлімсейіт Әбілғазы – ф.э.д., профессор (ҚХР)

У.И. Иноятова – п.э.д., (Өзбекстан)

Осман Кабадайы – PhD, (Турция)

НӨМІРГЕ ЖАУАПТЫ ТҰЛҒА:

С.Е. Есенаман – магистр, оқытушы

РЕДАКТОР-КОРРЕКТОРЛАР:

С.Н. Балмуханова – ф.э.к., доцент

Г.О. Сейдалиева – PhD, оқытушы

Р.К. Оразова – аға оқытушы

Е.З. Есбосынов – ф.э.к., доцент

Б.С. Аширова – ф.э.к., оқытушы

С.Айтказы – PhD, оқытушы

С.Е. Есенаман – магистр, оқытушы

*Журнал Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігіне
12.02.2013 жылы тіркеліп, №13343-Ж куәлігі берілді.*

Шығарылу мерзімі жылына 4 рет

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

Аяпова Т.Т. – д.ф.н., профессор

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА:

Сейдалиева Г.О. – PhD, старший преподаватель

СОСТАВ РЕДАКЦИОННОГО СОВЕТА:

Абуов Ж.А. – д.ф.н., профессор

Букабаева Б.Е. – к.ф.н., доцент

Кемелбекова З.А. – к.ф.н., доцент

Баданбекқызы З. – к.ф.н., доцент

Али Али Шабан – PhD, Каир (Египет)

Фатима Шнан-Давен – PhD, (Франция)

Әлімсейіт Әбілғазы – д.ф.н., (КНР)

Иноятова У.И. – д.п.н., (Узбекистан)

Осман Кабадайы – PhD, (Турция)

ОТВЕТСТВЕННЫЙ ЗА ВЫПУСК ЖУРНАЛА:

Есенаман С.Е. – преподаватель, магистр

РЕДАКТОРЫ-КОРРЕКТОРЫ:

Балмуханова С.Н. – к.ф.н., доцент

Сейдалиева Г.О. – PhD, старший преподаватель

Оразова Р.К. – старший преподаватель

Есбосынов Е.З. – к.ф.н., доцент

Аширова Б.С. – к.ф.н., преподаватель

Айтказы С. – PhD, старший преподаватель

Есенаман С.Е. – преподаватель, магистр

*Журнал зарегистрирован в Министерстве культуры и информации
Республики Казахстан 12 февраля 2013 г. №13343-Ж*

Периодичность 4 раза в год

EDITOR-IN-CHIEF

T.T. Ayapova – *doctor of Philological sciences, professor*

EDITOR-IN-CHIEF'S ASSISTANTS:

G.O. Seydalieva – *PhD, senior teacher*

EDITORIAL STAFF:

Zh.A. Abuov – *doctor of philological sciences, professor*

B.E. Bukabayeva – *candidate of philological sciences, associate professor*

Z.A. Kemelbekova – *candidate of philological sciences, associate professor*

Z.Badanbekkyzy – *candidate of philological sciences, associate professor*

Ali Ali Shaban – *PhD, Kair (Egypt)*

Fatima Shnah-Daven – *PhD, (France)*

Alimseyit Abilkazy – *PhD, (China)*

U.I. Inoyatova – *doctor of Philological, (Uzbekistan)*

Osman Kabadayı – *PhD, (Turkey)*

EXECUTIVE SECRETARY:

S.Yessenaman – *MA, teacher*

EDITORS-CORRECTORS:

S.N. Balmukhanova – *candidate of philological sciences, associate professor*

G.O. Seydalieva – *PhD, senior lecturer*

R.K. Orazova – *senior teacher*

E.Z. Yesbosynov – *candidate of philological sciences, associate professor*

B.S. Ashirova – *candidate of philological sciences, senior teacher*

S.Aiktazy – *PhD, senior teacher*

S.Y. Yessenaman – *MA, teacher*

*Journal is registered at the Ministry of Culture and Information
of the Republic of Kazakhstan (Certificate №13343-J) 2013, February 12
Periodicity 4 times a year*

ШЕТЕЛ ТІЛІНДЕ БІЛІМ БЕРУ ИНОЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ FOREIGN LANGUAGE EDUCATION

МРНТИ: 378.016:811.111'271

AA Tautenbaeva¹, AE Iskak², DN Aubakirova³

*¹T.K. Kazakh National Academy of Arts named after Zhurgenov
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
Almaty, Kazakhstan.*

*²Abay Kazakh National Pedagogical University,
2nd year master of pedagogical sciences
Almaty, Kazakhstan*

*³Kazakh National Pedagogical University named after Abai,
2nd year master of pedagogical sciences
Almaty, Kazakhstan*

FUNDAMENTALS OF THE EDUCATIONAL PROGRAM IN FOREIGN EDUCATION AND ANALYSIS OF THE IMPACT OF A COMPETENT APPROACH ON INTERCULTURAL RELATIONS

Abstract

This article is devoted to the definitions of several basic theoretical and methodological foundations of the modern content of foreign education and examples of the application of communicative competencies in domestic education. The apparatus is considered according to the concepts describing the meaning of the competent approach in education, foreign vectors of its formation are determined and conclusions on the methods of their implementation in the domestic education system are substantiated. This work describes the characteristic features and characteristics of education and the importance of choosing an approach to teaching, takes into account the issues of tolerance in the conduct of educational programs. The analysis is based on a literature review of existing educational programs and quality management of intercultural relations in the framework of education.

Keywords: education system, competence, foreign education, intercultural relations, networks, traditional education, development of individual competencies, individual competencies.

А.А. Таутенбаева¹ А.Е. Ысқақ² Д.Н. Аубакирова³

*¹Т.Қ. Жүргенов атындағы Қазақ Ұлттық Өнер Академиясы
педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент
Алматы қ, Қазақстан.*

*²Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті,
педагогика ғылымдарының 2 курс магистранты
Алматы қ, Қазақстан*

*³Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті,
педагогика ғылымдарының 2 курс магистранты
Алматы қ, Қазақстан*

ШЕТЕЛДІК БІЛІМ БЕРУДЕГІ БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫ НЕГІЗДЕРІ ЖӘНЕ МӘДЕНИЕТ АРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТЫҚҚА ҚҰЗЫРТТЫ ТӘСІЛДІҢ ӘСЕРІН ТАЛДАУ

Аңдатпа

Бұл мақала шетелдік білім берудің заманауи мазмұнының бірнеше негізгі теориялық және әдістемелік негіздерінің анықтамаларына және отандық білім беруде коммуникативтік құзыреттіліктерді қолдану мысалдарына арналған. Аппарат білім берудегі құзыретті тәсілдің мәнін сипаттайтын тұжырымдамаларға сәйкес қарастырылады, оны қалыптастырудың шетелдік векторлары анықталды және оларды отандық білім беру жүйесінде енгізу әдістері туралы қорытындылар негізделді. Бұл жұмыста білім берудің сипатты белгілері мен ерекшеліктері және оқытудағы әдісті таңдаудың маңыздылығы сипатталған, білім беру бағдарламаларын жүргізуде толеранттылық мәселелері ескерілген. Талдау қолданыстағы білім беру бағдарламаларына және білім беру аясындағы мәдениетаралық байланыстардың сапасын басқаруға арналған әдебиеттерге шолу жасауға негізделген.

Кілт сөздер: білім беру жүйесі, құзыреттілік, шетелдік білім, мәдениетаралық байланыстар, желілер, дәстүрлі білім беру, жеке құзыреттіліктерді дамыту, жеке құзыреттіліктер.

А.А. Таутенбаева¹, А.Е. Искак², Д.Н. Аубакирова³

*¹Т.К. Казахская национальная академия искусств имени Жургенова
кандидат педагогических наук, доцент
Алматы, Казахстан.*

*²Казахский национальный педагогический университет им. Абая,
2 курс магистр педагогических наук
Алматы, Казахстан*

*³Казахский национальный педагогический университет имени Абая,
2 курс магистр педагогических наук
Алматы, Казахстан*

ОСНОВЫ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПРОГРАММЫ В ЗАРУБЕЖНОМ ОБРАЗОВАНИИ И АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ КОМПЕТЕНТНОГО ПОДХОДА НА МЕЖКУЛЬТУРНЫЕ ОТНОШЕНИЯ

Аннотация

Данная статья посвящена определению нескольких основных теоретико-методологических оснований современного содержания зарубежного образования и примерам применения коммуникативных компетенций в отечественном образовании. Рассмотрен аппарат по понятиям, описывающим смысл конкурсного подхода в образовании, определены зарубежные векторы его формирования и обоснованы выводы о методах их реализации в отечественной системе образования. В данной работе описываются характерные черты и особенности воспитания и важность выбора подхода к обучению, учитываются вопросы толерантности при проведении образовательных программ. Анализ основан на обзоре литературы по существующим образовательным программам и управлению качеством межкультурных отношений в рамках образования.

Ключевые слова: система образования, компетентность, зарубежное образование, межкультурные связи, сети, традиционное образование, развитие индивидуальных компетенций, индивидуальные компетенции.

The development of the competence approach as the main educational strategy in economically developed countries was noticed in the early 1970s, initially as strategy, this system was widespread in the UK, Germany, Australia, and the Scandinavian countries. It is often mentioned about the emergence of strategy tasks in the USA, but in America, the success of this strategy is mainly determined by the personal qualities of a person and the approach to studying a certain discipline and their behavioral and psychological characteristics. It should be noted that competence itself is considered a characteristic feature of behavior and gives grounds for action and conclusions in the field of education. There are conflicting views on this topic, since the term "competence" itself was introduced into speech as "effective and universal human interaction with the environment", and the actions themselves according to this strategy are considered the dominant motive for improving knowledge, teaching, and education needs. In the 70s, there was a statement about the need to change the traditional methods of testing knowledge among students and applicants in the assessment of education, in their chosen direction. The practice has shown impressive needs for change and the importance of introducing a completely new approach for evaluation. After some changes, changes in the approach and their descriptive characteristics were noticed, such as the ability to work with different people of different contingents, accuracy in approaching the problem, self-esteem and self-perception in applying different methods, effective use of material and moral resources to gain knowledge. G.Chisam and D.Chivers, after a thorough study of all previous attempts to identify the essence and nature of competence, proposed a structured model for professional and educational competence, they describe functional, personal, ethical, and other types of competence as cognitive or cognitive, determined by experience and knowledge. These types determine not only the very concept of this strategy but also provide an opportunity to look at the cross-cultural influence and the nature of the structure. According to functional competence, a professional can demonstrate and choose his methods for work, for improvement. In the 90s, the concept of competence in English research schools was associated with the ability to competently perform certain work. The ability to cope with the identified problems with personal growth should be taken as the main character describing the need for support, in a certain way. In the XX century, the French employment agency Agence Nationale employ began to make changes for the development of individual competencies in employment and students, applicants, in these documents definitions were given related to the active use of individual assessment systems, taking into account flexibility information [1].

The modern education system is now based on sales of educational services in the field of education, marketing. Among young people from all over the world, you can notice the emphasis on products with the eco line, which has a significant share in sales. The ability to sell skills in the modern education system is described by its flexibility in an online and offline format. It can be noted that the modern education system has its contradictory sides. Firstly, the marketing side of obtaining and developing education and various services, online sales affect the maintenance of traditional learning. Since traditional education originates in the systems of schools, universities, and higher education, it can be assumed that at this rate it will be relevant only for natural and engineering sciences, the reason for this is a vivid example of graduates' labor, in simple words: a significant part of graduates after studying at higher educational institutions in economic and social specialties leave to work in the field of sales of these educational services themselves, that is, the practical application of traditional learning skills is relevant even without mastering the foundation in higher educational institutions. A certain part of schoolchildren working on sales platforms through social networks is noticed, schoolchildren, students work in the field of sales even from the age of 7 through social networks as objects of the marketing world, the material part of this issue is of course considered justified, but it is difficult to say about the moral side. Because the methods of traditional education for today are too old for the younger generation. The current domestic youth likes to work in coworking online or as an outstaffing, it is worth noting that even human resource management was not as easy as it is now, comparatively, of course,

recruitment is carried out through electronic databases like Head Hunter. Only one problem is noticed here: the reliability of the information provided and the impact on staff turnover. The transition to an online education option gives great advantages, since flexibility in the formation of curricula is noticeable, can online education be even more flexible? For today, the question is whether it is possible to make training accessible and convenient, and effective for every person? As foreign practice shows, the curriculum, syllabuses are the main structure and document for working with students, it is characterized as a guide for independent work of students, it should be noted that when working with planning documents for the performance of work and independent work on the discipline, a great responsibility lies on teachers and students, since the basic structure of plans and programs should be developed competently and could have the flexibility for both students and teachers, because teaching classes on the program is one thing, and teaching classes, considering the branch of the discipline and its bias in the creative and cultural part, this is another criterion. The level of education directly determines the quality of labor resources and their content, that is, the state of the country's economy and the intercultural, intersocial, inter-economic state. Thanks to the modernization of the education system, it is possible to achieve major results and breakthroughs in other areas. One of the US presidents said in this regard: "America has strong universities not because it is rich, but America is rich precisely because it has strong universities." The most profitable object for investment, according to experts, is the education system for young people. Moreover, more for young women than men. It would seem to contradict common sense. But the fact is that even if women remain housewives and never enter the labor market, it is mothers, not fathers, who play a decisive role in raising children, and this is the foundation of the country's future prosperity [2].

The highest level of competence in education is described by the student's ability to competently process the information received and the ability to truly competently use the knowledge gained. The content of knowledge is also determined by the actions that are performed during the acquisition of knowledge and the conclusions that were obtained for the benefit of science and society. According to Straka's research, each vocational training curriculum necessarily includes professional and technical "action competencies" (Eglungskompetenz), subject competencies (Fachkompetenz), personal competencies (Personalkompetenz), social competencies (Sozialkompetenz), general cognitive competencies (Sachkompetenz), and self-competencies (Selbkompetenz) [3]. For today, the purpose of education and science is to give a person the tools to move in the direction he has chosen. Traditional types of lectures and seminars are becoming more and more incomplete every day and they are insufficient for extensive acceptance of all information. Educational systems have to take into account different aspects of the influence of education on technology, people, and their psychology. Digitalization every day leads the field of education to a higher level, according to which not only the sphere works but also all related areas interact. Distance learning technologies, the globality, and difference of educational service providers, the rapid change of personal and professional competencies shows new realities according to which the entire field of education works [4].

The difficulty of mastering any profession is determined by the fact that competencies that are in use and competencies that are only being formed are not predictable, and the speed of their changes is growing every day, comprehension and utilization is becoming more difficult every day, organizational forms and systems for evaluating the education of performance results at such a rapid pace of development are not predictable. And the speed of change is growing every day, the volume of information for consumption and processing is increasing, management structures only give a tip for the evaluation system of the entire activity of the organization or place of training. These problems and contradictions can be solved by yesterday's algorithm, in this study we can conclude that such contradictions are not solved by yesterday's algorithm, therefore it is necessary to apply new methods to achieve this goal. And the necessary goals, skills and competencies for the future come from the structure of the educational program. The analysis of pedagogical education shows that the period of adaptation of graduates to professional activity is on average from three to five years. Many researchers note that subject adaptation is easier than socio-professional adaptation. This is because the university does not teach professional actions, professional identity is not formed enough. Teachers beginning their professional activity experience various deficits (personal and

instrumental) that do not allow them to meet the requirements of the Federal State Educational Standard (FGOS) of basic general education and the Professional Standard of a Teacher (PSP). Personal deficits are negative emotional experiences due to a lack of professional and pedagogical skills in organizing the work of groups of students in the classroom, lack of effective communication skills with children of different ages and with parents of students. Instrumental deficits are a poor command of a variety of pedagogical technologies and the absence of an individual bank of mastered teaching methods. Each new generation of young teachers will have its own set of professional deficits, which complicates the process of adaptation to professional activity[5].

Consequently, the developers of the MAIN PROFESSIONAL EDUCATIONAL PROGRAM should minimize the possible contradiction between the requirements for professional-pedagogical activity and the professional competencies mastered by students [1]. We believe that students - future teachers, focused on professional and pedagogical activity in conditions of uncertainty and at high rates of modernization of education, need to be able to reasonably respond to the following personal and professional challenges. They can be formulated in the form of questions: "Do you see your professional future in education?", "Social and professional transformations are fast and inevitable, Are you ready to participate in the search for answers?", "What measures are you ready, able to take to participate in different scenarios of the transformation of your competence map?", "Are you ready to coordinate your professional and pedagogical competencies with the constantly changing requirements of professional and pedagogical activity?"

An effective teacher in an educational organization increasingly acquires the features of a member of the project team. Professional training ceases to be sufficient for success if it is not combined with an understanding of the broad context of the professional and pedagogical activity, the ability not only to adapt to changes, but also to build their projects, work depending on the goal in different groups, and communicate professionally.

The trajectory of mastering the entire set of competencies (universal, general professional, professional, additional) is set by the MAIN PROFESSIONAL EDUCATIONAL PROGRAM. At the same time, the individual educational trajectory of a student should be considered as broadly as possible, since the development of certain competencies is a necessary condition both for entering professional activity and for continuing the professional path.

In the main professional educational program, fundamental importance is attached to the practice-oriented training of future teachers. The main educational result is determined by the ability to build future professional activities by the PSP, which will ultimately provide the opportunity to manage the full-fledged educational activities of students by the Federal State Educational Standard of Basic General Education. The achievement of this result assumes that part of the main professional EDUCATIONAL program is implemented based on a general education organization within the framework of the university-school network interaction [6].

When designing and implementing the main professional educational program, the activity and research approaches are the leading ones. The activity approach serves as the basis for the organization and management of purposeful educational and professional activities of the future teacher. The general context is activity, understanding the meaning of learning for future professional activity. Then the result of mastering the educational content of the educational program is the readiness of the graduate of the MAIN PROFESSIONAL EDUCATIONAL PROGRAM to organize the educational activities of students at school. The future teacher should learn how to solve typical educational and professional, and then professional and pedagogical tasks. A set of educational and professional and professional-pedagogical tasks should cover the holistic professional activity of a teacher in an educational organization (labor functions and labor actions provided for in the PSP) [7].

In the process of designing and implementing a practice-oriented BASIC PROFESSIONAL EDUCATIONAL PROGRAM, a research approach is used, which is understood as the formation of research competencies of a future teacher. The research competence of a teacher is the ability to use scientific and pedagogical tools to conduct psychological and pedagogical research in the workplace in the event of an

identified professional difficulty (problem) or professional (personal or instrumental) deficiency. Thus, research competencies will provide an opportunity for the transformation and development of labor actions of both a beginner and an experienced teacher embedded in the professional activity of mini-research in the workplace [8].

The training module is defined as the main unit of the educational program. We consider it as a unit of formation of labor functions and labor actions. The training module is an integral fragment of the MAIN PROFESSIONAL EDUCATIONAL PROGRAM, it includes theoretical material, training workshop (mastered in the university auditorium); educational and introductory practice, research and development (mastered in the network interaction of the university - school); theoretical and reflexive stage (conducted in the university auditorium). Entry into the training module begins with educational and introductory practice (objective identification of deficiencies), exit from the training module occurs after the reflexive stage (determining the degree of formation of labor actions, personal and instrumental competencies) [10]. This scheme of the training module is a complete cycle of entry at the levels of ability and readiness to carry out professional activities.

The training module, as well as the main professional educational program in general, should be practice-oriented. Its most important elements are educational events in the "university - school" network. Network educational events are a way of organizing practice-oriented development of professional and pedagogical competencies by students. They provide a sequence of "entry" into the educational space of the training module and "exit" from it. The significance of online learning events lies in the fact that they unfold for the student in the educational space of the school (here and now), where the future teacher will perform labor functions and labor actions. In this case, the result of network educational events becomes integrative: there is a primary increment of professional and pedagogical experience and the development of methods of future professional activity (primary development of competencies provided for by the main professional educational program), as well as awareness and subsequent transformation of professional and pedagogical competencies.

It is important for developers to understand under the main professional educational program that an educational event cannot be without its "activity foundation" – an educational event should not only really happen for a student, but an event cannot be without his individual and group reflection. A.G. Asmolov considered an educational event as a completed act of activity from motive to result, it is a "story" about this act of activity "to himself" (individual reflection) and "to another" (group reflection) [9]. It can be concluded that the preparation of an educational event, participation in an educational event, reflection on an educational event are sources of personal and instrumental development of its participants.

Let's highlight the main characteristics of a network educational event: going beyond the traditional way of education in the university audience (the position of a schoolboy) - transfer to the classroom, to school (the appearance of a professional-pedagogical problem, a new position "I am a teacher"); formulation of educational and professional tasks for individual and group solutions; the presence of solution models (teacher-mentor); individual or group trial in solving educational and professional tasks (the ability to be indifferent positions and /or roles); the possibility of error, improvisation - a consequence of the generation of new professional and pedagogical meanings; individual and group reflection of their own personal and instrumental deficits and gains; the emergence of the basis for the design of new online learning events.

In the educational module of the main professional educational program, network events are designed and implemented in such a way that the future teacher makes the transition from the position of a "schoolboy" who performs educational activities in the university classroom for the study of educational texts to the position of a "reflexive teacher" who performs labor actions (performs professional tests in introductory practice, performing research at school). In a network educational event, educational and professional actions provided for by the main professional educational program are really in demand. Future teachers master the ability to be in the role of a teacher in conditions of active interaction with the composition of their "student team", with teachers-mentors, with schoolchildren of different ages, demonstrating scientific, creative thinking, the ability to carry out individual and group reflection of their

own educational and professional activities and the activities of other participants of the network event, correct mistakes, predict new events.

Teachers-mentors of educational organizations are involved in online educational events as carriers of algorithms and models for solving professional problems. In the process of implementing the event, the teacher-mentor demonstrates his professional experience and the experience of reflecting on his own professional activity.

It is established that the MAIN PROFESSIONAL EDUCATIONAL PROGRAM in the direction of Pedagogical education should model the integral subject and social content of future professional activity: labor functions and labor actions of the future teacher. The training modules of the main professional educational program should include the entire scope of the educational potential of the future teacher - from an individual perception of educational texts to socio-professional activity within the boundaries of the school social environment: network educational events.

In the training module of the main professional educational program, on the basis of pedagogical technologies of contextual learning, the individual and collectively distributed activity of the future teacher unfolds from educational activity (when mastering universal competencies) to educational and professional (when mastering general professional and professional competencies). In the process of transition from one type of activity to another, the transformation of personal and professional motives, goals, objective actions and socio-professional actions, the results of teaching are carried out. There is an opportunity to master the main professional educational program on the basis of a structural and dynamic model of the movement of future teachers' activities from educational activities to educational and professional ones.

The development of professional and pedagogical competencies and professional experience will be effective if it is carried out during the resolution of simulated professional situations in educational network events of the training module of the main professional educational program. Network educational events provide conditions for the formation of cognitive and professional motives of future teachers and with them the transformation of the academic procedure of acquiring knowledge into the professional and practical activities of the future specialist. Such practice-oriented training is based on the use of the opportunities and resources of the school-university partnership. The main educational result is the ability to build a future professional activity and the ability to transform it when new social and/or professional challenges arise.

Thus, the main professional educational program should be a process developed in time, focused on the change of positions by students; the logic of unfolding the main professional educational program - project; the construction of the main professional educational program - from the planned result; the principle of the temporal dynamics of the "unfolding" of the program - from universal competencies to professional, with a focus on results; the logic of the "deployment" of training modules is determined by the increase in the volume of quasi-professional educational activities (training workshops, business games, cases), educational, professional and professional activities of students (professional tests in educational practice, professional actions in industrial practice in a network school, professional activities and socio-professional adaptation in internship practice). These provisions were implemented in the program of experimental work. The pedagogical model is shown in the figure.

Motivational and value component: indicators – a system of value orientations (personal, professional); evaluation methods – an expert assessment of a university teacher, a student's self-assessment. Emotional-volitional component: indicators - is able to solve educational and professional tasks in collaboration with other students, experiences positive emotions in the process of mastering the training modules of the main professional educational program; evaluation methods - analysis of the results of projects carried out by the study group in the classroom and network school, self-assessment of the student. Reflexive component: indicators - is able to refer to his own experience of educational and professional activity, determine an individual educational route, evaluate his own result and the result of the study group; assessment methods - included observation, expert assessment of the university teacher, self-assessment of the student.

Conclusion

To conduct a comparative analysis of the data obtained as a result of using different diagnostic methods, the "raw" values of the multi-step scales were translated into a single 100-point scale of standard T-points. The formation of effective components is determined at three levels of values: low level (T= 10-30), medium level (T=31-70), high level (T= 71-100). The analysis of the diagnostic results of the formation of the ability to transform the formed professional and pedagogical competencies in the process of mastering the basic educational program among the students of the experimental group (75 respondents) showed a high level of formation of the motivational and value component - 78 points, the emotional and volitional component - 73 points; the average level of the reflexive component - 68 points.

The component of target		
Purpose: development of competencies THE MAIN PROFESSIONAL EDUCATIONAL PROGRAM; formation of the ability to transform professional and pedagogical competencies		
Tasks: acceptance by students to master the list of competencies of the MAIN PROFESSIONAL EDUCATIONAL PROGRAM by the challenges of the XXI century; creation and maintenance of an adequate social and professionally oriented educational environment of an educational organization; formation of the ability and readiness to perform professional and pedagogical actions		
Approaches: methodology of the activity approach in the training of personnel for modern education	Content component	
Invariant component	Variable component	
Mandatory training modules of the main educational program	Flexible micromodules embedded in the MAIN PROFESSIONAL EDUCATIONAL PROGRAM	
Technological component		
Methods	Forms	Instruments
Contextual competence training Educational and professional-pedagogical cases	Individual and group educational and professional projects in network interaction with educational organizations	Designing individual educational routes. Psychological and methodological support of individual educational routes
Results component		
Motivational	Emotional	Reflexive
Indicators		
The system of professional and value relations formed in educational and professional activity - to one's own personality, other participants in educational relations, the very process of mastering the MAIN PROFESSIONAL EDUCATIONAL PROGRAM, to the formed professional and pedagogical competencies	Positive emotional background of mastering the MAIN PROFESSIONAL EDUCATIONAL PROGRAM, readiness to solve educational and professional tasks	universal ways of activity, the ability to individual and group reflection of educational processes and results)

Key educational outcome: the ability of the graduate of the MAIN PROFESSIONAL EDUCATIONAL PROGRAM for reflection and subsequent transformation of professional and pedagogical competencies		
Degrees		
High	Average	Low

It is established that based on the constructed flexible and adaptive training modules and activity-oriented pedagogical technologies, it is possible to set the transformation of a student's educational activity from mastering a set of competencies provided for in the main professional educational program to educational and professional activities focused on a changing professional future. In the experimental group, this manifested itself in changing the motives and goals of mastering the basic educational program, in the formation of individually demanded personal and professional-pedagogical competencies[10].

Reference

- 1 White R.W. «Motivation reconsidered: The concept of competence». Psychological review, 1959, №66.
- 2 Boyatzis R.E., The competent manager: A model for effective performance. New York: Wiley. 1982.
- 3 Lyle M. Spencer, Jr. And Sayn M. Spencer. Competencies at work. The model of maximum work efficiency. Trans. From English - M.: HIPPO, 2005.
- 4 Chemekov V. Trading: competence and goals of the company // Business Journal Business Key.- 2008, No. 1.
- 5 Cheetham and Chivers. The reflective (and competent) practitioner: A model of professional competence which seeks to harmonise the reflective practitioner and competence-based approaches.
- 6 Rybakina N.A. EDUCATIONAL COMPETENCE: THE ESSENCE AND PEDAGOGICAL MODEL OF FORMATION IN THE CONTEXT OF CONTINUING EDUCATION. Education and science. 2018;20(5):32-55.
- 7 Cheetham and Chivers. The reflective (and competent) practitioner: A model of professional competence which seeks to harmonise the reflective practitioner and competence-based approaches.
- 8 Garanin M.A., Gorbunov D.V. The role of the educational program at the university 4.0 // Creative Economics. - 2018. - Volume 12. - No. 12. - pp. 2017-2034. Doi: 10.18334/ce.12.12.39666
- 9 Beysenbekova G.B., Nurgalieva S.M., Alimzhanov E.M., Bayarkhuu M., Mynbaeva G.K. THE SIGNIFICANCE OF EDUCATIONAL PROGRAMS FOR PRESCHOOL INSTITUTIONS OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN // International Journal of Applied and Fundamental Research. - 2017. - No. 4-3. - pp. 567-571;
- 10 Medintseva, I. P. Competence approach in education / I. P. Medintseva. - Text : direct // Pedagogical skills : materials of the II International Scientific Conference (Moscow, December 2012). - Moscow : Buki-Vedi, 2012. - URL: <https://moluch.ru/conf/ped/archive/65/3148/> (accessed: 10/23/2021).

¹ associate professor, Abai Kazakh National Pedagogical University,
² 2nd year master student, Abai Kazakh National Pedagogical University
Almaty, Kazakhstan

FEATURES OF TEACHING SPEAKING ABILITY IN A FOREIGN LANGUAGE LESSON IN A MULTILEVEL GROUP

Abstract

This article is devoted to the issue of teaching foreign languages in groups of different levels. Difficulties in understanding the basic concepts in multilevel groups are taken into account. The main types of work, techniques and exercises for teaching speaking skills are highlighted. The authors describe their own experience in conducting methodological developments on this topic on the basis of individual educational and methodological complexes.

Key words: multi-level groups, speaking skills, teaching foreign language, individual characteristics.

Д.Б. Шаяхметова¹, С.С. Тулешова²

¹ ассоциированный профессор, Казахский национальный педагогический университет имени Абая

² магистрант 2 курса, Казахский национальный педагогический университет имени Абая
г. Алматы, Казахстан

ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ РАЗГОВОРНОЙ СПОСОБНОСТИ НА УРОКЕ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА В МНОГОУРОВНЕВОЙ ГРУППЕ

Аннотация

Данная статья посвящена вопросу обучения иностранным языкам в группах разного уровня. Учитываются трудности понимания основных понятий в многоуровневых группах. Выделены основные виды работы, приемы и упражнения для обучения навыкам говорения. Авторы описывают собственный опыт проведения методических разработок по данной теме на основе отдельных учебно-методических комплексов.

Ключевые слова: Многоуровневая группа, разговорные навыки, обучение английскому языку, личные качества.

Д.Б. Шаяхметова¹, С.С. Тулешова²

¹ қауымдастырылған профессор, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті

² 2 курс магистранты, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
Алматы, Қазақстан

КӨПДЕНГЕЙЛІК ТОПТА ШЕТ ТІЛІ САБАҒЫНДА АУЫЗЕКІ СӨЙЛЕУ ҚАБІЛЕТІН ОҚЫТУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Аңдатпа

Бұл мақала әртүрлі деңгейдегі топтарда шет тілдерін оқыту мәселесіне арналған. Көпденгейлі топтардағы негізгі ұғымдарды түсінудегі қиындықтар ескеріледі. Сөйлеу дағдыларын үйретуге арналған жұмыстың негізгі түрлері, әдіс-тәсілдері мен жаттығулары

көрсетілген. Авторлар жеке оқу-әдістемелік кешендер негізінде осы тақырып бойынша әдістемелік әзірлемелерді жүргізудегі өз тәжірибесін сипаттайды.

Кілт сөздер: Көпдеңгейлі топ, сөйлеу дағдылары, ағылшын тілін оқыту, жеке қасиеттер.

Introduction. Modern education follows certain trends, among which is the trend towards individualization. Individualization of education helps to create a comfortable zone for the student, taking into account all his features. Moreover, the modern labor market demands mobile workers who are able to be flexible, learn and master new skills in a short time. This is possible only if a person knows how to take into account his psycho-emotional, cognitive and physical characteristics.

At the same time, the education system is still massively built on the basis of a class-lesson system that is aimed at the “average student”, and therefore technologies and methods that can provide individualization for each student within this system are gaining more and more popularity.

Each teacher in practice is faced with the heterogeneity of groups of students, among which traditionally stand out "strong", "average" and "weak" students. The task of the modern teacher is to give each child the opportunity to develop at his own pace and to the best of his ability.

Purpose is to consider the features of teaching speaking skills in foreign language lessons in groups of different levels and to describe the developed methodological materials.

By multi-level groups, we mean randomly selected students gathered in the same class, regardless of their abilities or achievements in the relevant subject [1, 23p].

At the moment, there is a lack of methodological support for working with groups of different levels within individual educational and methodological complexes. That is why practicing teachers are forced to independently compose and select the necessary tasks.

Teaching speaking skills is an integral part of the training program for students in a foreign language. The problem of teaching this skill is especially acute in the conditions of a shortage of hours and large groups of different levels [2, 139p].

Speaking is a form of oral communication, through which information is exchanged through the means of language, contact and mutual understanding are established, and the interlocutor is influenced in accordance with the communicative intention of the speaker [3, 42p].

Speaking skills are divided into two main groups: dialogical speech and monologic utterances.

An analysis of the literature showed that the following forms of work in multilevel groups are distinguished.

– Individual work, when each student is engaged in a specially prepared task or tasks of a certain level.

– Work in multilevel microgroups or pairs, where a stronger student (student) acts as a mentor, the leader helps and explains the topic.

– Work in groups or pairs united according to similar characteristics (level of knowledge of the subject area, ability to learn, motivation in studying the subject).

– Group project work. Where students of different levels are included, where each student performs work according to his strength.

When teaching speaking skills in a multi-level group, the above forms of work in the classroom are also used.

Methodology. When studying the literature, we did not find special methodological developments and scientific works on this topic, therefore, in the preparation, we used the experience

of domestic and foreign teachers. There are several methodological techniques that can be flexibly included in any lesson.

– Adapt tasks from the textbook to the needs of students, i.e. improve or supplement an already finished task. It can be supplemented according to the level of your group.

– Prepare additional tasks for those who can quickly complete the task. On the one hand, these can be additional materials, on the other hand, you can initially divide the task from the textbook. And then, when some of the guys, for example, will answer the first three mandatory questions, others will have time to answer a few more additional ones that are presented in the textbook.

There are also many tasks, or the so-called "activities", when developing speaking skills, which will help to include students of different levels in the work.

– In groups, it is necessary to describe the picture (it can be simple sentences, or just words, depending on the topic). One person writes down what the others say (this may be a student with a high knowledge of the language, or, conversely, one who regularly makes mistakes in spelling words or sentences).

The result. Speaking clocks. Students stand in two circles (inner and outer). On a signal, one of the circles is shifted by one person (or two, three, depending on the task). In pairs, children can practice question-answer dialogues, collect information, play associations, and so on. This exercise allows you to quickly and actively change pairs [4, 65p].

– **Role-playing games** where a student of any level can find a role according to their level. It is important to choose roles of different levels that can be adapted for students. It is also necessary to take into account the general concept of creating role-playing games: purpose, rules, clearly defined roles. Moreover, students can take part in creating their own role, then you get a whole project.

– **Exercise Word-Sentence-Question-Answer.** At the command of the teacher, one student names the word, the other builds a sentence with this word, the third asks a question from the said sentence, and the fourth gives the answer to the question [5, 34p].

Discussion. For work in a multi-level group, methodological materials were prepared based on the Spotlight textbook, grade 6, authors Yu.E. Vaulina, D. Dooley, O.E. Podolako, V. Evans [English, 2019]. Below we describe one of them as an example. Levels 1, 2, 3 are distinguished in the materials, where level 1 is the highest.

Level 1 task. Ask a classmate at least 8 questions, prepare a story about what time of the day your classmate does certain routine tasks. Tell the whole class.

Level 2 task. Ask a classmate about when he wakes up, has lunch, dinner, takes a shower, does his homework, helps his parents around the house, watches TV. Tell the class about what your classmate usually does.

Level 3 task. Ask a classmate questions and fill in the table. Tell the class about what your classmate usually does.

Conclusion. The realities of modern education require the teacher to be able to focus on the needs of each student, which is why he needs to have a set of special methods, techniques and exercises.

We see that the exercises in the textbook are designed for only one level of language proficiency, while in the multi-level group there are students who need support or, conversely, more independent and creative tasks.

Literature:

1. English. Grade 6: textbook. for general education institutions/Yu.E. Vaulina, J. Dooley, O.E. Podolako, V. Evans. 11th ed. M.: Express Publishing: education, 2019. 136 p.
2. Galskova N.D. Fundamentals of foreign language teaching methods: a textbook. M.: KNORUS, 2017. 390 p.
3. Ershova I.V. Teaching speaking in multilevel groups.
4. Litvinko F.M. Communicative competence as a methodological concept // Communicative competence: principles, methods, methods of formation. 2009. No 9. P. 102.
5. Bim I.L. Teaching foreign languages: the search for new ways // Foreign languages at school. 1989. No 1, pp. 19–26.

МРНТИ 14.35.09

L. Y. Anvarbekova¹, G.O.Seidaliyeva²

¹2 year master student

Kazakh National Women's Teacher Training University, Almaty., Kazakhstan

² PhD, Abai Kazakh National Pedagogical University Almaty, Kazakhstan

DEVELOPING SPEAKING SKILLS THROUGH CLASSROOM INTERACTION

Abstract

This article is aimed to describe the types of classroom interaction, the roles of classroom interaction, and the dominant type of classroom interaction in English speaking class. There were several roles of classroom interaction, based on the types of interaction. The roles of teacher-student interaction for giving explanation, praise, encouragement, repeating words, giving information, correcting mistakes, request, displaying question, giving instruction, translate in L1, and smile. The idea that interaction could and should take place in the classroom became more and more popular especially in second or foreign language classroom. Today, many researchers claim that through classroom interaction knowledge can be constructed and skills can be developed. Teachers' roles and responsibilities were changed in the direction of facilitators of the learning and teaching processes. The present article aims at showing that classroom interaction can be a best pedagogical strategy to develop the learners' speaking skill. This study aims to find the impact of classroom interaction on developing the learners' speaking skill.

Keywords: classroom interaction, speaking skills, learning process, facilitator, speaking component

Л.Е.Анварбекова¹, Г.О.Сейдалиева²

2 курс магистранты

Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан

²PhD, Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан

СЫНЫПТА ӨЗАРА ӘРЕКЕТТЕСУ АРҚЫЛЫ СӨЙЛЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ДАМЫТУ

Аңдатпа

Бұл мақаланың мақсаты сыныптағы өзара әрекеттесу түрлерін, сыныптағы өзара әрекеттесудің ролін және ағылшын тілді сыныптарындағы өзара әрекеттесудің басым түрін сипаттау болып табылады. Өзара әрекеттесу түрлеріне негізделген сыныпта өзара әрекеттесудің бірнеше рөлі болады. Түсіндіру, мадақтау, сөздерді қайталау, ақпарат беру, кателерді түзету, сұрау, сұрақ қою, нұсқаулар беру, L1-ге аудару және күлімсіреу мұғалім мен оқушының өзара әрекеттесуінің нәтижесі болып саналады. Сыныпта өзара әрекеттесу мүмкін және болуы керек деген идея, әсіресе екінші немесе шетел тілі сабақтарында танымал бола бастады. Бүгінгі таңда көптеген зерттеушілер сыныптағы өзара әрекеттесу арқылы білім алуға және сөйлеу дағдыларды дамытуға болады деп

мәлімдейді. Мұғалімдердің рөлдері мен міндеттері оқу және оқыту үдерістерінің педагог-ұйымдастырушы рөліне ауысты. Осы мақаланың мақсаты сыныптағы өзара әрекеттесу оқушылардың сөйлеу дағдыларын дамытудың ең жақсы педагогикалық стратегиясы болуы мүмкін екенін көрсету. Сонымен қатар бұл зерттеудің мақсаты сыныптағы өзара әрекеттесудің оқушылардың сөйлеу дағдыларын дамытуға әсерін анықтау.

Кілт сөздер: сыныптағы өзара әрекеттесу, сөйлеу дағдылары, оқу процесі, педагог-ұйымдастырушы, сөйлеу компоненттері

Л.Е.Анварбекова¹, Г.О.Сейдалиева²

¹ магистрант 2 курса

Казахский национальный женский педагогический университет, г.Алматы., Казахстан

²PhD, КазНПУ им Абая, г.Алматы., Казахстан

РАЗВИТИЕ НАВЫКОВ УСТНОЙ РЕЧИ ПОСРЕДСТВОМ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ В КЛАССЕ

Аннотация

Цель этой статьи описать типы взаимодействия в классе, роли взаимодействия в классе и доминирующий тип взаимодействия в классе в англоязычном классе. Проблема взаимодействий в окружающем пространстве относится к тем, актуальность которых не нуждается в особых доказательствах, поскольку все сущее вокруг нас находится в постоянном взаимообусловленном движении. Очевидно, что исследование взаимодействий в образовательном процессе было, есть и будет одной из вечных проблем педагогики. Характеристика точек зрения свидетельствует о самых разнообразных основаниях в подходах к осмыслению феномена взаимодействия. Поэтому возникает потребность в более конкретной характеристике педагогического взаимодействия через сопоставительный анализ с ближайшими понятиями, которые широко используются в психолого-педагогической и социальнопедагогической литературе: взаимосвязь, взаимоотношение, воздействие и пр. Не вызывает сомнений, что образ педагога, перцептивно воспринятый и зафиксированный в сознании ученика, оказывает влияние на характер выполняемой деятельности, складывающихся взаимоотношений в процессе совместной учебной деятельности. Именно потому в последнее время заговорили о том, что педагог должен нести в себе фасилитирующие поддерживающие, одобряющие, конструктивные установки. Цель настоящей статьи показать, что взаимодействие в классе может быть лучшей педагогической стратегией для развития разговорных навыков учащихся.

Ключевые слова: взаимодействие в классе, речевые навыки, процесс обучения, педагог-фасилитатор, речевой компонент

Introduction. For learners who are studying English in a non-English speaking setting, it is very important to experience real communicative situations in which they will learn how to express their own views and opinions, and to develop their oral fluency and accuracy which are very essential for the success of FL communication. Classroom Interaction then, is necessary and useful as an educational strategy to enhance learning. The concept of classroom interaction plays a significant role in the process of second language learning. In fact the considerable interest in the role of interaction in the context of learning became an important factor for the researchers of this field, because it creates opportunities for the classroom community to develop knowledge and skills. The field of pedagogical interactions is almost limitless, since it includes everything that concerns the processes of education, training, upbringing, formation of a team (class, school), education management, state education policy, etc. But the priority here is still given to the sphere of human relationships. Let's turn to the interpretation of the phrase "interaction" itself. The word "interaction", in turn comes from Latin 'inter' meaning "between" and 'ago' meaning "to do" or "to act" - any "action between" is considered an interaction, like the interaction between a teacher and a student or two countries.

According to the dictionary of S.I. Ozhegov, the term 'interaction' means "mutual, concerning both sides"[1, 245]. Here it is necessary to make the following reservation: various parties are supposed to participate in pedagogical interaction, but this does not mean at all that there can be only two of these parties. Pedagogical interaction itself is an extremely versatile phenomenon. It includes: contact in a dyad (two participants, directly or indirectly included in the educational process), a triad (and further by increasing the number of participants: teacher, student, parent or psychologist, head teacher, etc.), a group as a collective subject, differing in composition, in the nature of the activity performed (student groups, teaching staff, parent committee, unified school team, etc.)

Classroom interaction occurs not only in the classroom and at the school but also wherever there teaching-learning process takes place, it occurs in English Course. It is very important to know the interaction occurred in this course, especially in speaking class.

There are some types of classroom interaction, that focusing on teacher talk or student talk. Malamah-Thomas [2,98] as cited in Mingzhi points out *seven types* of classroom interaction in the classroom aiming at teaching the target language as follow:

1. Teacher speaking to the whole class;
2. Teacher speaking to an individual student with the rest of students of the class as hearers
3. Teacher speaking to a group of members;
4. Student speaking to teacher;
5. Student speaking to student;
6. Student speaking to group members;
7. Student speaking to the whole class.

As what the writer says before, most of teaching-learning process in Kazakhstan still use teacher fronted, so there is little interaction between teacher-student, student-teacher, and student-student.

Nowadays, interaction in the classroom is very important especially in speaking class. For many years the researchers have suggested the importance of classroom interaction to enhancing students' speaking skill. Language classroom can be seen as sociolinguistic environments and discourse communities in which interaction is believed to contribute to learners' language development. Kramsch argued that to achieve students' communicative competence, students must be given opportunities to interact with both the teacher and fellow students through turn-taking, to receive feedback, to ask for clarification, and to initiate communication [3, 366]. By giving students opportunity to speak up in the classroom, it makes students enhance their speaking skill.

The understanding of the role of interaction in the classroom context in enhancing the speaking skill comes from the understanding of its main types: teacher-learner interaction and learner-learner interaction, where negotiation of meaning and the provision of feedback are highlighted. Classroom interaction then involves the verbal exchanges between learners and teachers; however, teachers should know that the learners need to do most of the talk to activate their speaking, since this skill requires practice and experience to be developed. If teachers are advised to reduce their time of talking in the classroom interaction, then it does not mean that they have no role to play. Involving all of the learners in the interactive activities is their main job; they must apply some of the teaching strategies to get all of the students to talk. However, teachers during interaction should avoid a continual interruption.

Methods. The communicative process involves interaction between at least two people who share a list of signs and semiotic rules. The concept of interaction is defined as "reciprocal events that require at least two objects and two actions. Interaction occurs when these objects and events naturally influence one another" [4, 26]. Therefore, interactions do not occur only from one side, there must be mutual influence through giving and receiving messages in order to achieve communication. The concept of interaction has a significant importance in the classroom too; it is an essential part in learning and teaching processes. Allwright and Baily hold that interaction is something people can do together i.e. collectively [5, 171]. Obviously, in the classroom it is considered as important for the teacher to manage who should talk, to whom, on what topic, in what language and so on. However, none of this can change the fact that classroom interaction focuses on the learners' cooperation. In order to understand the relationship between classroom interaction and SLA, there are two main assumptions. First, the classroom provides an environment that leads to SLA, The second is that what happens in classrooms involve communication, and this can be seen as some form of interaction, i.e. there are reception and production based theories of classroom interaction and SLA. Reception-based theories agree that interaction contributes to SLA through learners' reception and understanding of the SL; however, production-based theories contend that interaction helps learners to produce the SL.

Reception-based theory, according to Johnson, is related to the input hypothesis, which holds that the input should be comprehensible to learners for a better acquisition since the latter happens when learners understand input that contains well-formed structures and which can meet their current level [6, 137]. Productive-based theory relates to the output hypothesis that holds that learners should get opportunities to produce the language if they want to be fluent or like native speakers.

Classroom interaction involves two main aspects, which are negotiation of meaning and feedback, if these two elements are not available in the classroom, and then we cannot speak of a successful learning through interaction. Ellis and X. He say, "Interaction contributes to acquisition through the provision of

negative evidence and through opportunities for modified output.” Interaction then is rich of meaning negotiation where the learners can receive feedback from their interlocutors [7, 285].

Results. For learning a language, it is important to communicate with each other, therefore, one of the best and most effective ways is to develop the speaking skill in the foreign language. Bygate affirms that “speaking is an undervalued skill and it is often thought as a popular form of expression” [8, 17]. However, speaking is a skill that deserves attention as much as literacy skills, in both first and foreign languages.

Researchers have suggested that oral feedback is one of the key beneficial aspects of interaction which can promote learning in general. According to Mackey “through interaction that involves feedback, the attention of the learners are paid to the form of errors and are pushed to create modification.” In order for interaction to develop the speaking skill, learners must notice the errors and recognize them for correction. Thus, for some researchers attention is very crucial for learning. Feedback may occur from learners, i.e. learners are able to correct and call each other's attention to the errors. In doing so, they very rarely replace their interlocutors’ correct form with incorrect form. However, feedback from teachers can be different from the learners’ one, because teachers employ many types of correction strategies. Mackey suggests two forms of feedback, an explicit and implicit feedback [9,124].

Explicit feedback is defined as any feedback that states overtly that learners do not use the second language correctly in their speech; it is called also metalinguistic feedback because teachers provide the learners with the linguistic form of their errors. Whereas implicit feedback refers to the corrective feedback that includes requests for clarification or recasts, in other words, teachers rephrase the learners’ utterance by changing one or more sentence component, Recently, many studies have shown that the explicit feedback is more effective than the implicit feedback, this means that in explicit feedback, the teacher draws the students’ attention directly to the errors so that the students do not use them again.

However, in implicit feedback, the teacher asks students to reformulate their output to be understood and this is an indirect corrective feedback since the teacher does not point the errors directly. In brief, the feedback role of interaction is of crucial Importance. Students often want to know how they are doing in relation to their peers. However, teachers should not deal with all oral production of the students and during all the time, they should make decisions when and how to react to the students’ errors so that the interactive activity will not break down each time.

Communication within a language class is distinct from other types of learning subjects because showing what one has learnt or expressing someone’s ideas is done via medium of a foreign language and that is for many students a demanding task (especially if they see themselves as unskilled speakers). Each group of students or class is a distinct combination of human characters that enter into a relationship within the process of learning. Every teacher is a unique personality and together with students they create unique working atmosphere. Human relationships within a group of students have a great influence on their performance during lessons. If they are unfriendly to each other outside school, it is hard to make them express their opinions in front of other classmates. On the other hand, some kind of group work or task of solving a problem may sometimes help in developing mutual confidence and friendship. Thus a teacher’s role is uneasy and he/she should not only give students space to learn language through communication but he/she should also enable students to speak without worries about failing and making mistakes or worries about being laughed at. Mutual confidence and friendly climate is inevitable precondition of the learning process where a teacher wants to hear students speak.

According to Harmer ‘the ability to speak fluently presupposes not only knowledge of language features, but also the ability to process information and language ‘on a spot’ [10, 272]. From our point of view, the speaking skill involve more than certain rules of grammar. It is related to the ability that the speaker has to spontaneously convey and understand ideas, opinions and comments in different communicative contexts. Wallace affirmed that “oral practice (speaking) becomes meaningful to students when they have to pay attention to what they are saying”. Thus, students can learn better the ability to converse or to express their ideas fluently with precise vocabularies and good or acceptable pronunciation as they use these vocabularies to talk about known situations, namely, the healthy life styles.

Discussions. According to Kingen, he says there are twelve purposes of speaking ability [11, 87]:

- a. Personal, personal feelings, decisions, beliefs and concepts.
- b. Descriptive, describing someone or something, actual or fictional.
- c. Narrative, making and sharing stories, or incidents that are chronologically sequenced.
- d. Instructive, giving instructions or providing guidance for output.
- e. Questioning, asking questions to get the data.
- f. Comparative, comparing two or more objects, people, ideas, or opinions to make judgments about them.
- g. Imaginative, projecting visual representations of people, locations, events and objects.

- h. Predictive, predictive of feasible future events.
- i. Interpretative, discovering concepts, establishing analytical knowledge, and making inferences.
- j. To be persuasive, to change other opinions, attitudes, or points of reading, or to influence the behavior of others in how.
- k. Explanatory, describing, clarifying and promoting thoughts and views.
- l. Informational, insightful data exchange with others.

Cooperative Learning

Cooperative learning is a method of instruction that has students working together in groups, usually with the goal of completing a specific task. This method can help students develop leadership skills and the ability to work with others as a team. According to Kohonen [12, 11], in cooperative learning situations, learners work together to accomplish shared goals. Their achievements are evaluated on a criterion-referenced basis. However, since all group members now share a common goal, they are motivated to work together for mutual benefit in order to maximize

their own and each other's learning. This creates a positive interdependence among the learners because they perceive that they can reach their goals best when others in the same learning group also do as well as possible.

Research Design. Action research has to do with the data gathering and analysis related to some concerns of our professional practice, the implementation and effects of teaching methods, learning strategies, learning styles, classroom interaction, role of teachers and learners and so on. The type of research applied in this project is qualitative, or more precisely, action research. Reason & Bradbury pointed out that action research aims at posing and solving problems, understanding, changing, or innovating classroom processes by collecting information in a spiral way through four stages: Plan, Action, Observation, and Reflection. In this project, the research circle was given as follows [13, 92]:

- Plan: After an observation process of the population, a problematic situation became evident. It allowed us to put forth the following research question: How do speaking-oriented workshops based on healthy life styles develop speaking skills in fourth graders at Silvino Rodríguez School? In addition some objectives to accomplish the answer of the research question were developed.
- Action: It started with the creation of the speaking-oriented workshops and their implementation, based on an in-process theoretical framework construction.
- Observation: This part of the research process is evidenced in the field diary that the researchers wrote throughout the process. First of all, it allowed for the identification of a problematic situation concerning language learning. And secondly, it allowed for a reflection process.
- Reflection: Reflection was given in all the stages of the research process. It contributed to the making decisions process.

Conclusion. Interaction is the most important part of the current theories of communicative competence; it involves learners face-to-face or teacher-learners encounters in the classroom. Pair and group interactions provide a basis for language learning in general; it gives the learners practice in community and negotiation of meanings through taking turns, in addition to learning other features that are crucial in any interactive discourse such as how to initiate, respond and end conversations. At the same time, it allows learners to know how they can understand and make themselves understood. Teachers' talking time must be reduced in classroom interactions as opposed to learners who should increase their talking time. So it is obvious that speaking ability can be enhanced through interactional strategies in classroom situations. Basically a good learning process requires a process of interaction by all components involved in classroom learning, both between teachers and students, to fellow students themselves.

In the teaching/learning process usually teacher as the role model in the classroom just give a limited opportunities to the students, so students can not enhance their speaking skill. Moreover, the activity less of interaction, there is just a few communicative activity in the classroom. A communicative activity is important in the speaking class, it is useful for student to participate in the teaching learning process. It is important for teacher to maximize the students' opportunities to participate in the classroom and enhance students' speaking skill, it is suggested that add some communicative activity to make students speak up in the classroom, such as discussion, debate, work in peers and many more.

Bibliography:

1. С.И.Ожегов Толковый словарь русского языка. Издательство: Мир и образование, 2021 г.
Страниц: 1376 ISBN: 978-5-94666-678-7
2. Malamah-Thomas, A. 1987. Classroom Interaction. Oxford: Oxford University Press.
3. Claire Kramsch From Language Proficiency to Interactional Competence // The Modern Language Journal Vol. 70, No. 4 (Winter, 1986), pp. 366-372 <https://doi.org/10.2307/326815> - journal article
4. Wagner, E.D. (1994). In Support of a Functional Definition of Interaction: The American Journal of Distance Education 8(2) 6-26.
5. Allwright, D. (1984). The importance of interaction in classroom language learning. Applied linguistics, 5(2), 156-171.
6. Johnson, K.E. (1995). Understanding Communication in Second Language Classroom. pp 125-137
7. Ellis, R. & X. He (1999). The roles of modified input and output in the incidental acquisition of word meanings. Studies in Second Language Acquisition 21.2, 285–301.
8. Bygate, M.(1987). Speaking. Oxford: Oxford University Press - pp. 125.
9. Mackey, A. (2007). The Conversational Interaction in Second Language Acquisition. Oxford: Oxford University Press, 496 p.
10. Harmer, J. (2001). The practice of English Language Teaching. Edinburgh. Harlow: Pearson Education Limited.
11. Kingen, S. (2000). Teaching Language Test Development (speaking Test). Center for applied Linguistics. pp 69-87
12. Kohonen, V. (1989). Experiential Language Learning: Towards Second Language Learning as Cooperative Learner Education. University of California, Santa Cruz: Bilingual Research Group pp 8-11
13. Reason, P., & Bradbury, H. (2001). Handbook of action research. London, UK: Sage Publications. pp 71-92

MPHTI 14.35.09

*Abuov Zh.A.¹ Balmukhanova S.N.¹
^{1 1} Abai Kazakh National Pedagogical University,
 Almaty, Kazakhstan*

CONSTRUCTIVISM AS CONCEPTUAL FOUNDATION OF CONTENT AND LANGUAGE INTEGRATED LEARNING

Abstract

The article deals with the issue of Content and Language Integrated Learning (CLIL) approach which has become highly required in the educational sphere worldwide. Teaching a foreign language through integration with special subjects requires a clear understanding of comprehensive theoretical foundations underlying integrative teaching in CLIL. Of particular relevance in this regard is the theory of constructivism, which, according to researchers, being an indispensable element of the process of pedagogical interaction as a whole, also predetermines remarkable worldwide success of CLIL approach due to its developing resources, hence its methodological and teaching potential in the context of CLIL

technology requires a consistent attention. In the article are also considered the features of the constructivist approach with a view to its effective applicability in CLIL context.

Keywords: content and language integrated learning approach, the theory of constructivism, instructivism vs constructivism, foreign language teaching

Абуов Ж.А.¹ Балмуханова С.Н.¹

*^{1 1} Казахский Национальный Педагогический Университет им.Абая
Алматы, Казахстан*

КОНСТРУКТИВИЗМ КАК КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ ОСНОВА ПРЕДМЕТНО-ЯЗЫКОВОГО ИНТЕГРИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ

Аннотация

В статье обсуждается метод предметно-языкового интегрированного обучения (CLIL), который пользуется высокой востребованностью в сфере образования во всем мире. Преподавание иностранного языка через интеграцию со специальными предметами требует четкого понимания всеобъемлющих теоретических основ, лежащих в основе интегративного обучения в CLIL. Особую актуальность в этом отношении имеет теория конструктивизма, которая, по мнению исследователей, являясь неотъемлемым элементом процесса педагогического взаимодействия в целом, также предопределяет значительный мировой успех подхода CLIL благодаря его развивающему ресурсу, поэтому ее методический и педагогический потенциал в контексте технологии CLIL требует должного внимания. Также в статье рассматриваются особенности конструктивистского подхода с целью его эффективной применимости в контексте CLIL.

Ключевые слова: метод предметно-языкового интегрированного обучения, теория конструктивизма, инструктивизм vs конструктивизм, преподавание иностранного языка

Ж.Ә. Әбуов¹ С.Н. Балмұханова¹

*^{1 1} Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық Университеті
Алматы, Қазақстан*

КОНСТРУКТИВИЗМ ПӘН МЕН ТІЛДІ КІРІКТІРІП ОҚЫТУДЫҢ ТҰЖЫРЫМДАМАЛЫҚ НЕГІЗІ РЕТІНДЕ

Аңдатпа

Мақалада бүкіл әлемде білім беру саласында жоғары сұранысқа ие болған пән мен тілді кіріктіріп оқыту (CLIL) әдісі қарастырылады. Шет тілін арнайы пәндермен интеграциялау арқылы оқыту CLIL-де интегративті оқытудың негізін құрайтын жан-жақты теориялық негіздерді нақты түсінуді қажет етеді. Бұл тұрғыда конструктивизм теориясы зерттеушілердің пікірінше ерекше өзектілікке ие, тұтастай алғанда педагогикалық өзара әрекеттесу процесінің ажырамас элементі бола отырып, сонымен қатар оның дамыту ресурстары арқасында CLIL тәсілінің әлемдік жетістігін анықтайды, бірақ оның CLIL технологиясы контекстіндегі әдістемелік және педагогикалық әлеуеті тиісті назар аударуды қажет етеді. Сондай-ақ, мақалада CLIL контекстінде қолдану мақсатында конструктивистік тәсілдің тиімді ерекшеліктері қарастырылады.

Кілт сөздер: пән мен тілді кіріктіріп оқыту әдісі, конструктивизм теориясы, инструктивизм vs конструктивизм, шетел тілін оқыту

Introduction. In view of global social transformations of recent decades, considerable qualitative changes have taken place in the approaches to foreign language education. Foreign languages, in particular, English, are recognized as socially required in the modern multicultural world. The implementation of trilingual policy in our country turned out to be an impetus for large-scale innovative

research in the field of foreign language teaching methodology. The idea of multilingualism intensified the process of studying innovative approaches and methods of language teaching available in the international educational space, which could allow to achieve foreign language communicative competence not only through the study of foreign language, but also through the language of subject disciplines.

In this connection, the idea of using more than one language as a means of teaching special subjects has become a goal-setting basis of educational activity. The approach considering the language as a tool for teaching special knowledge evoked the idea of using its potential in the search for new methodological resources. The study of the accumulated international experience in this field led experts to the technology of subject-language integrated learning (CLIL), which is a double-focused competence-based approach to teaching, in which a foreign language is used for teaching both the subject content and the language itself. [1] In other words, the nature of this approach is to teach a non-linguistic subject through a non-native, foreign language based on a double focus aimed at mastering simultaneously both subject knowledge and improving language competencies.

In order to teach successfully a foreign language in the process of integration with special subjects, it is necessary to have a clear understanding of the comprehensive theoretical provisions underlying integrative teaching in CLIL. One of the theories of particular relevance in this regard is the theory of constructivism, which, according to researchers, accumulating the philosophical theory of cognition and the theory of knowledge development, is an important element of the process of pedagogical interaction, but its developing resources and teaching potential in the context of CLIL technology require a closer study.

Methods. Some researchers [2] emphasize the socio-constructivist orientation of CLIL, which is the key to the successful implementation of the CLIL concept in the learning process. Constructivism as a theory of knowledge development is an important element in the context of studying CLIL, since it explains the mechanisms of human perception (understanding) and cognition, which are, in turn, key issues in the context of the integration of a foreign language and subject content. Within the framework of constructivism several theories related to human perception have been developed. All of them are based on the idea that perception is a creative (constructive) process. The constructivist theories emphasize the importance of the input process of information. Nevertheless, the researchers state that for successful perception in this connection is very crucial its significance for the person - information recipient.

Cognitive psychology, being an offshoot of constructivism, considers perception as a cognitive process where the knowledge possessed by a person interacts with an external stimulus. The result of this interaction is an ideal mental construct that will be stored in the memory of a person, provided that he considers it sufficiently important and necessary.

The core thesis of the theory of constructivism is the idea that the learning process is not based on the translation of ready-made knowledge, but on the creation of such pedagogical prerequisites that contribute to the independent formation of knowledge, their construction on the basis of active interaction between the student and the teacher.

Constructivist views on the learning process, reflected in the works of a number of outstanding scientists such as L.S. Vygotsky, J. Dewey, J. Piaget, had a significant impact on the theory and practice of teaching, the meaning of which is to reveal the capabilities of each student, teach him to think constructively and solve problems constructively.

The key postulate of the theory of constructivism that "knowledge is not transmitted, it is created" explicates the idea that knowledge cannot be transferred to a student in a ready-made vide. Constructivism reflects the ideas of developing education, in which learning is considered as active cognitive process. Therefore, it is critically important to create adequate pedagogical conditions for the successful construction of students' knowledge. For more than two decades, constructivism has formed into an independent pedagogical concept centered on the learner as an active participant in the learning process, able to independently "construct" knowledge, skills and abilities.

In the teaching methodology, there used to be a model when the teacher was a source of knowledge and was focused primarily on the memory load of the passive learner recipient, i.e. the learning process was focused primarily on mechanical memorization. Such an approach was not inherently effective, which, of course, served as a reason and incentive for further search for more successful ways and methods of learning, resulting in a reorientation to the student, to his active participation in the learning process and, importantly, to building or constructing new knowledge together with the teacher, rather than receiving it ready-made.

Results. The ideas of the theory of constructivism have found wide application in the field of teaching foreign languages. The works of researchers available in this field [3] enable to determine the main features and characteristics of this approach and to develop models for the formation of a learning environment on a constructivist basis.

The key idea of the constructivist approach in teaching a foreign language is the recognition of the social orientation of learning, i.e. that learning is a social activity: it is always connected and reflects interpersonal relationships in society, while in traditional education, according to researchers, there was an approach focused on isolating the student from the social interactions. From the position of constructivism, the perception of educational material is not a contemplative, but an active process, the successful comprehension of language information, which, as a rule, does not happen if the student perceives it only at the receptive level. Recognition of the conception that cognition is the result of mental design, during which the students are involved in the process of discovering new knowledge, has a positive effect in terms of boosting personal social experience, needs and interests of the student. The cognitive activity is an inherent feature of foreign language teaching process based on constructivism when using the language material in the joint communication.

Thus, constructivism provides for the student's shift into the focus of interaction with the teacher, emphasized the importance of active learning, which ultimately predetermined the change of the instructivism model, centered on the teacher to the student-centered approach, with a significantly increased role of the cognitive component in the formation of new knowledge. The reassessment of the status of the teacher and the student from the position of constructivism had a positive consequence of changes in the social nature of the educational continuum: a teacher is no longer an instructor who translates ready-made knowledge, but a moderator, a mentor of joint educational activities, whose function is to create situations that stimulate cognitive activity, while a student is no longer an object of the learning process that receives ready-made knowledge from a teacher, but an active full-fledged participant in the process of learning a foreign language based on the principles of cooperation. [4]

Discussion. The ideas of constructivism, in our opinion, acquire a special sense of expediency in the context of teaching a foreign language based on the CLIL approach, since constructivism explores the mechanisms of human perception and cognition, which are also key aspects in the context of a foreign language and subject content integration. The constructivist approach, which makes it possible to rationally integrate the study of English into the content context, seems to be one of the most effective for CLIL technology, since integration increases the students' motivation to learn a foreign language, awareness of the want of language knowledge for real communication.

Organically integrated into the constructivist approach, the principle of educational autonomy contributes significantly to the increase of the creative nature of the educational interaction process, including the solution of cognitive tasks and problem tasks, while the cognitive component motivates students to active involvement in the process of knowledge construction during the solution specific communication tasks.

Thus, the main characteristics of the learning environment based on constructivist theory identified by researchers seem to be certainly constructive for their implementation in the context of CLIL, which can be generalized represented as follows: [5]

- the relationship between the teacher and the student is based on the principle of cooperation, with the leading role of the teacher as a moderator-mentor;
- educational activity has a meaningful character, develops critical thinking, learning takes place in a real context, on authentic subject content, based on taking into account the interests and needs of the students;
- the student-centered teaching model prevails;
- use of cognitively rich authentic educational material and diversified information presentation format (visual, audio, text, graphic, etc.)

Conclusion. We share the opinion of researchers that the constructivist approach embodies an interactive, indirect and student-centered pedagogical interaction. The principles of constructivism theory are relevant and rational in relation to the approach of integrating the subject content and a foreign language, since the integration of teaching into a realistic and relevant subject context in CLIL approach is, according to researchers, one of the key ideas of constructivism. [6]

List of References

1. Coyle, D., Hood Ph. D., Marsh D. CLIL: Content and language integrated learning. // Cambridge: Cambridge University Press, 2010. P.36
2. Jonassen, D. H. Howard a Constructivist Design Model. //Educational Technology, 1994 April, P. 34-37.

3. Von Glasersfeld E. A constructivist approach to teaching. In: Steffe L. P. & Gale J. (eds.) Constructivism in education. Erlbaum, Hillsdale: 3–15. 1995. available at <http://www.vonglasersfeld.com/172>
4. Zhilin D. M. Instructivism and constructivism – dialectically opposite learning strategies. Pedagogy. 2011. No. 5, pp. 26-36.
5. Tam M. Constructivism, Instructional Design, and Technology: Implications for transforming distance learning // Educational Technology and Society. Vol. 3, # 2. April 2000
6. Salekhova L.L., Grigorieva K.S. Theory of social constructivism as a basis integration of a foreign language and the subject content of the studied disciplines in a technical university. Bulletin of the Peoples' Friendship University of Russia. Series: Informatization of education. № 1, 2016. С. 91-97.

MPHTI 14.35.09

G. Zh. Iliysova¹, G.O.Seidaliyeva.²

¹2 year master student

Abai Kazakh National Pedagogical University Almaty, Kazakhstan

²PhD, Abai Kazakh National Pedagogical University Almaty, Kazakhstan

USING VIDEO MATERIALS TO IMPROVE STUDENTS' LISTENING COMPREHENSION SKILL

Abstract

The article is devoted to the effective use of authentic videos on improving learners' listening comprehension skill. Advancements in technology have helped to make listening comprehension more accessible for EFL (English as a Foreign Language) learners, particularly using authentic video materials. Listening skill is a prerequisite for comprehending the speaker, and as a result it is underpinning effective communication. Authentic materials should be utilized as much as possible to provide real-life exposure. The rapid growth of technology has brought many innovations in education and especially in language teaching. In order to offer and create successful classes language teachers, especially English language teachers are using different audio-visual tools to facilitate the teaching process, besides textbooks and other interesting and engaging activities, which ensure student centeredness, autonomy, interaction and connectivity to a certain theme, and videos such as: movies, songs, power point presentations are widely used in EFL classrooms.

Keywords: video resources, listening comprehension, perceptions, learners' proficiency, English listening.

Г.Ж. Илиясова¹, Г.О.Сейдалиева²

¹2 курс магистранты

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан

²PhD, қауымдастырылған профессор м.а.

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан

СТУДЕНТТЕРДІҢ ТЫҢДАЛЫМ ДАҒДЫЛАРЫН ЖЕТІЛДІРУ МАҚСАТЫНДА ВИДЕОМАТЕРИАЛДАРЫ ҚОЛДАНУ

Аңдатпа

Мақалада студенттердің тыңдалым дағдыларын жақсарту үшін түпнұсқадағы бейнероликтерді тиімді пайдалану жолдары қарастырылады. Технология саласындағы жетістіктер EFL студенттері үшін, әсіресе шынайы бейне материалдарды қолдана отырып, тыңдалым дағдыларын жетілдіруге септігін тигізеді. Тыңдалым қабілеті баяндамашыны түсінудің алғышарты болып табылады және нәтижесінде тиімді қарым-қатынастың негізі болады. Шынайы экспозицияны қамтамасыз ету үшін түпнұсқа материалдарды мүмкіндігінше пайдалану керек. Технологияның қарқынды өсуі білім беруде, әсіресе тілдерді оқытуда көптеген инновацияларға әкеледі. Сәтті сабақтарды ұсыну және құру үшін тіл мұғалімдері, әсіресе ағылшын тілі мұғалімдері оқу процесін жеңілдету үшін әртүрлі аудиовизуалды құралдарды қолданады, сонымен қатар оқушылардың назарын, дербестігін, өзара әрекеттесуін және белгілі бір тақырыппен байланысын қамтамасыз ететін

оқулықтар мен басқа да қызықты және қызықты іс-шаралардан басқа, сонымен қатар: фильмдер, әндер, power point презентациялары EFL сыныптарында кеңінен қолданылады.

Кілт сөздер: бейнересурстар, тыңдау арқылы түсіну, қабылдау, студенттердің тілдік меңгеру деңгейі, ағылшын тілінде тыңдау.

Г.Ж. Ілиясова¹, Г.О. Сейдалиева²

¹магистрант 2 курса

КазНПУ им Абая г. Алматы, Казахстан

²PhD, и.о. ассоциированный профессор

КазНПУ им Абая, г. Алматы, Казахстан

ПРИМЕНЕНИЕ ВИДЕОМАТЕРИАЛОВ ДЛЯ УЛУЧШЕНИЯ УМЕНИЙ АУДИРОВАНИЯ У СТУДЕНТОВ

Аннотация

Актуальность статьи обуславливается тем, что на среднем этапе обучения иностранному языку аудирование является главным видом речевой деятельности в реальном общении. Достижения в области технологий помогли сделать понимание на слух более доступным для учащихся EFL, особенно с использованием аутентичных видеоматериалов. Умение слушать является необходимым условием для понимания говорящего, и в результате оно лежит в основе эффективного общения. Аутентичные материалы должны использоваться в максимально возможной степени, чтобы обеспечить реальную экспозицию. Стремительный рост технологий привел к множеству инноваций в образовании и особенно в преподавании языков. Для того, чтобы предлагать и создавать успешные классы, учителя языка, особенно учителя английского языка, используют различные аудиовизуальные инструменты для облегчения процесса обучения, помимо учебников и других интересных и увлекательных занятий, которые обеспечивают сосредоточенность учащихся, автономию, взаимодействие и связь с определенной темой, а также видео, такие как: фильмы, песни, презентации PowerPoint широко используются в классах EFL.

Ключевые слова: видеоресурсы, понимание на слух, восприятие, уровень владения учащимися английским языком на слух.

Introduction. English listening is an important language skill and its development is a key factor for language learners [1, 200]. But for the learners of English, listening skill seems to be the most difficult skill. They think a lot of concentration is required to learn this skill. So they feel bored to learn it. As a result, teachers have to find ways to motivate them while learning this skill. As they are members of the digital generation, the teachers take advantage of a digital tool, which is video clips, to make learning listening skill entertaining and enjoyable. Listening skill is defined as a multidimensional language skill that starts with an awareness of sounds and images, and a focus on sounds and images [2, 18]; continues with the recognition and remembering of the audio-visual stimuli and ends with interpretation of the meaning. It is frequently emphasized that listening skill, which has been neglected for long years in foreign language teaching, has an important function in the development of all other language skills, primarily on speaking skill. Through the development of listening skill in a foreign language, it is aimed to help students to distinguish the sounds in genuine contexts and real situations in the relevant language; to recognize the semantic changes caused by emphasizes, stresses and intonations in a context and to become skillful in order to understand the contents of speech completely and correctly [3, 15].

Using videos has been closely associated with developing listening skills [4, 508]. Videos as learning materials have received a great deal of attention from educators and their effects have been positively reported in various areas. Videos are more useful than traditional lecture-based instruction and exposure to authentic video resources facilitate the internalization and reproduction of new languages.

According to Yasin, Mustafa and Permatasari in language learning, video materials refer to “the use of a recording that contains visual and audible components to provide content and to teach elements of authentic language” [5, 94]. These authors consider that video materials allow L2 learners to see the language-in-use through expressions, gestures, and other visual clues. They assert that videos allow hearing and seeing language simultaneously and this feature can contribute positively to students understanding better the target language. They also express that video materials provide authentic input as they expose students to situations beyond their classrooms. This means that videos can show how people use language in

real and natural contexts. Consequently, students can raise cross-cultural awareness. The term cross-cultural awareness refers to observe how people from foreign countries live and compare this way of living with their own native culture. The exercise of awaking cross-cultural awareness permits students to value their own culture and enrich their world's perspectives.

Yasin, Mustafa and Permatasari affirm that using videos in the English classroom has some advantages. According to them, videos are time-saving in terms of catching students' attention quickly. They can be used in small or large classes. They stimulate students' imagination and participation. Videos also provide unlimited sources of grammatical structures and words. They contain real-life speech, including word stress and intonation. They improve students' long-term memory by establishing auditory, visual and mental links, and finally, they boost students' oral comprehension. Among the disadvantages, they assert that videos are more expensive than audios because a teacher needs more specialized electronic devices and adequate computer skills to play this kind of multimodal files in class. In less developed countries where students or schools have poor economic resources, using videos is less feasible.

To be clear, listening does not represent a simple word-by-word translation, but rather involves a deeper understanding of the meaning. Teachers should guide students in understanding actual speech so that students learn to deal with genuine conversations and real listening situations. So in order to develop practical listening skills, it is crucial to choose practical learning materials in English listening courses. Video resources can be used as an alternative method for teaching practical listening since they will contain various words and expressions used in everyday language by English speakers. Reference [6, 86] have argued that the employment of videos is preferable to audio-only instruction in teaching English because of the advantage of multiple input modalities. That is, videos can facilitate learning and comprehension by attracting learners' attention to the aural and visual inputs.

Methods. Rivera and Rodríguez researched to facilitate and reinforce listening comprehension in English Language through the application of short videos. To carry out this study, the authors selected a group of 25 students from fifth grade. Then, they chose a series of short videos suitable for these students based on their age, interests, and context. At the beginning of this research, the authors applied a survey and two diagnostic tests. Then, they designed and applied a set of worksheets with each video. During this process, the selected group showed interest in the development of the proposed activities and felt motivated to solve the different worksheets. At the end of this study, Rivera and Rodríguez concluded that videos could contribute to facilitate and reinforce the listening comprehension skill because these audiovisual tools can catch students' attention and this could be possible if teachers selected suitable content for students depending on their interests, age, and context [7, 41].

Second language (L2) listening comprehension is a complex process. There are two distinct processes involved in listening comprehension. Learners use 'top-down' processes when they use prior knowledge to understand the meaning of incoming messages. On the other hand, they use 'bottom-up' processes when they use linguistic knowledge to understand them. Thus, in bottom-up processing, listeners focus on individual words and phrases, and construct meaning from the smallest unit of spoken language to the whole content in a linear mode. On the other hand, in top-down processing, listeners get the gist and main ideas of the listening passage. They interpret the intended meaning of the speakers using schemata or background knowledge. This understanding emphasizes the prior knowledge already possessed by listeners that facilitate their ability to grasp incoming information. On the other hand, it is argued that the process of listening comprehension can be defined as interactions between the top-down and bottom-up processing. J. Flowerdew and L. Miller introduce interactive models that encompass individual, cultural, social, contextualized, affective, strategic, and critical dimensions. Using these models, they noted that listeners process spoken language interactively and simultaneously by compensating for the lack of information on one level by checking it against another level.

With regard to teaching listening, it is essential to note that students should be provided with a wide range of materials to increase listening comprehension, as opposed to simply relying on textbooks. H. Gardner highlighted the fact of learners' multiple intelligence, meaning that all learners do not learn in the same way. Some learn better by watching, some learn better by listening, and so on. Using video materials provides different types of learners with multiple methods of simultaneous learning that also extends their language experience. Videos introduce learners to a wide array of real life language experiences that enriches their learning environment, and contextualizes their learning process. Moreover, using such educational videos is a commonly used tool because it provides background knowledge and specific examples that provide a focus for learning activities. While textbook-based classes might be boring for learners, however,

simply adding different types of interesting videos can make learning more fun and recapture students' attention.

Results. Regarding students' perceptions toward the use of video materials, it is possible to raise students' motivation, cultivate their listening interests, and achieve the goal of learning English. Movies as a learning medium can provide a much more interesting, attractive, and useful experience over common material printed in books and audio material provided on tapes. Research has demonstrated the positive effects between learners' motivation and the use of video materials in EFL classrooms. That is, the implementation of authentic videos such as movies or news in English classes increases learners' engagement and comprehension. J. Harmer says that authentic texts (either written or spoken) are real text designed for native speakers, not for language students [8, 103]. That is, authenticity implies a real language which is unlikely to be simplified or spoken slowly by non-native speakers. Authenticity often means negative expectations for low-level learners since they struggle to decipher what to them is an almost continuous chain of unfamiliar sounds. Inexperienced learners describe the pace of the authentic materials as being too fast while experienced learners handle the ongoing speech by breaking it down into separate words that allow them to grasp meaning.

Another role to take into account is engagement. According to Abbas, videos are enjoyable and entertaining materials that stimulate students to acquire new words and phrases when learning a foreign language. Also, video materials encourage students to involve in classroom discussions and practice oral communication, thus expressing their feelings and opinions. The paralinguistic elements that videos contain contributes positively to makelisting tasks are a more appealing experience for students. Finally, Abbas considers that the cultural aspects present in videos allow students to see and understand values, history, and social customs from the target language that can be narrowly provided by the textbooks [9, 161]. He also asserts that through the use of videos in class, it is possible to develop students' cultural awareness and competence because videos present communicative situations such as the ways of invitation, accepting and refusing a request, ordering food in a restaurant, booking a hotel, talking about preferences and so on, which allow students learn the pragmatics of the language and understand that language is an essential and inseparable part of a culture. This means that a better way to understand a foreign language is to know the culture in which it is immersed.

Discussions. In IT age, technology must also be considered as one aspect of teaching methodology. Nowadays, video clips as one technology are widely used for learning listening and speaking skills. It is because using integrated visual and auditory input is more advantageous than other forms of authentic material like visual-only or audio-only material. The main reason is that using video material in the class can enhance the learners' motivation which is one of the most important factors in learning language because these video clips expose them to a variety of situations to understand the same situation in real life. It can be said that authentic audio-visual materials present a much broader and richer range of expressions in real contexts, motivate students and provide them with an opportunity to have rich learning experiences when they are compared to non-authentic materials that are specifically prepared for educational purposes. Authentic videos including audiovisual elements and simultaneously appeal to different sensory organs are a type of authentic materials commonly used in the development of listening skills. Authentic videos are considered as very effective tools for experiencing the use of the target language in real contexts. Authentic videos offer important opportunities for students to focus their attention on learning activities, to concentrate on learning and to create an effective learning climate. When authentic materials are compared with non-authentic materials prepared for instructional purposes, they provide students with rich learning experiences by presenting content in real contexts. The richness of the content in authentic materials contributes to a positive learning environment, and this affects the active participation of students in the lessons. In countries where language learning is limited to the school or classroom context, authentic materials provide students with an opportunity to acquire rich and concrete experiences in using the target language in real life by allowing to move communication examples from real life to their learning environment. Authentic materials providing real-life examples guide students about how they can communicate when they encounter similar situations. Authentic materials, which are very supportive in order to get students to listen to real and natural verbal communication examples, provide them with experiences of different pronunciations, phonetic changes, emphases, speech speeds, intonations. Those materials are really effective tools because of containing audio-visual elements and addressing multiple senses at the same time. Authentic videos not only enable students to learn about the culture of the language they have learned, but also attract their interest and affect their learning motivation positively.

On the other hand, authentic videos which provide rich and multi-dimensional experience for language learners by presenting contextualized language richness, paralinguistic expressions, intercultural information in order to develop foreign language listening skills, are recommended to be used at every stage including the beginning proficiency level states that the use of authentic materials from the beginning proficiency level will make it easier for students to become familiar with the target language. Similarly Kaiser pointed out that the authentic videos contribute to the expansion of the vocabulary capacity of the students who learn English at the beginning and intermediate levels, because they also include real communication examples such as monologues and dialogues with advanced words and phrases, so he emphasized that authentic videos are effective tools for improving listening skills.

Conclusion. The main goal of listening teaching English is to prepare learners to understand speech in real contexts. From the review of the literature, using video resources in EFL classroom features both benefits and challenges. Nonetheless, most researchers argue that using videos would ultimately be an effective teaching device to expand the EFL learners' listening skills and to stimulate their learning process. Its capacity to increase learners' interests and motivation, and its potential to improve listening skills can hardly be denied. Different researchers have each focused on different concepts regarding the use of videos and in detailing their effects. English language teachers at the university are free to use their own techniques in teaching lessons. We discussed the benefits of using video clips and video materials in class. The consensus is that videos are more engaging compared to audios, and they are more useful for visual type of learners. Videos provide the option to stop each clip and challenge each student to predict what follows. Non-verbal signals like gestures and facial expression help comprehension fuller. A teacher has found in her reading that the integration of visual and auditory input leads to more recall than visual-only or audio-only stimulus. Video is found to present communication more contextually.

For language teachers, a visual element increases the possibilities for using any text in the classroom. In other words, there are more things that you can do with words and pictures than with words alone. This is when video comes and helps us in teaching and learning. In our today's world of technology, we could access to the mass of online video with all that is new and at the most advanced stage of creativity. And, of course, the growth of video sharing has allowed for availability of various videos. The World Wide Web is commonly not defined by restrictions. Language teachers can make use of video material from their learners' particular experiences for listening, speaking, reading, and writing activities and to evaluate their progress. Finally, video as a worthy listening instrument can improve the listening knowledge for EFL students. Rarely does it happen that we provide our students this opportunity that they learn the course objectives through the video activities. We constantly ask our students to work with recorded conversations of people they never see. However, we can add a full innovative dimension to hearing practice in our English classrooms by using video. The setting, action, emotions, gestures, etc., that our students can perceive in a video clip, afford a central visual motivation for language production and practice.

Evidently, it is proved that video-based tasks are totally effective in improving the listening ability of EFL learners. Not only looking from a teaching methodology point of view, but considering from psycholinguistics point of view, based on the present study, it gives the impression that one of the best ways of teaching and learning listening skill which is a real, actual, active, and operational approach can be considered as video-based tasks.

Employing a variety of audiovisual resources as teaching aids for developing listening comprehension is more interesting than educational situations at present. Videos will play an important role in the EFL instruction by providing students the proper environment to activate students' motivation and enhance their listening skill in their classrooms.

Bibliography:

1. J. Rubin, "A review of second language listening comprehension research," *The Modern Language Journal*, vol. 78, 1994, pp. 199-221.
2. Latifi, M., Mobalegh, A., and Mohammadi, E. (2011). Movie subtitles and the improvement of listening comprehension ability: Does it help? *The Journal of Language Teaching and Learning*, 1(2), 18-29.
3. Kim, H. S. (2015). Using authentic videos to improve EFL students' listening comprehension. *International Journal of Contents*, 11(4), 15-24.

4. I. Baltova, "The impact of video on the comprehension skills of core French students," Canadian Modern Language Review, vol. 50, 1995, pp. 507-523.
5. Yasin, B., Mustafa, F., & Permatasari, R. (2018). How Much Videos Win Over Audios in Listening Instruction for EFL Learners. Turkish Online Journal of Educational Technology, 17(1), 92-100.
6. N. G. Mathew and A. O. H. Alidmat, A. O. H. "A study on the usefulness of audio-visual aids in EFL classroom: Implications for effective instruction," International Journal of Higher Education, vol. 2, no. 2, 2013, pp. 86-91.
7. Rivera, J., & Rodríguez, X. (2012). Utilización de Cortometrajes para el Mejoramiento de la Habilidad de Escucha en Inglés en los Estudiantes de Tercer Ciclo de Educación Básica en un Colegio Público de Bogotá. [Thesis]. Bogotá, D.C.: Universidad Libre de Colombia.
8. J. Harmer, The practice of English language teaching: new edition, London: Longman, 1991.
9. Abbas, I. (2018). The Power of Video Materials in EFL Classroom from the Perspectives of Teachers and Students. Journal of Applied Linguistics and Language Research, 5(5), 161-181.

Убайділла Ғ.Ж. ¹ Жанысбекова Э.Т.²

¹Абай атындағы ҚазҰПУ-дың 2-курс магистранты

²Филология ғылымдарының докторы

(E – mail: ezhanysbekova010@gmail.com gazikosh99@mail.ru)

АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУ ПРОЦЕСІНДЕ ӘНДІ ҚОЛДАНУ

Аңдатпа

Бұл мақалада шеттілдік білім берудің негізгі бағыттарының бірі – ағылшын тілі сабағында әннің маңыздылығына негізделген бағыт қарастырылады және шеттілдік білім берудегі әнді қолданудың орны мен мақсаты баяндалады. ағылшын тілін оқыту процесінде әнді қолданудың жалпы тұжырымдамасы қарастырылды және осы әдістің негізгі артықшылықтары анықталды. Ағылшын тілі сабағына әндерді қалай таңдауға болатындығы мен ән сөздерін жаттауға арналған тапсырмалар ұсынылған. Ағылшын тілін оқыту процесінде әнді қолданудың маңыздылығы жалпыланған. Шет тілін меңгеру барысында үйренуші әннің көмегімен тілді тереңірек меңгеріп, елдің мәдениетіне үңіле алуы және де өз елінің лингвистикасымен салыстыра алуы тиіс. Қазіргі білім беру парадигмасында ән арқылы меңгеру тәсілі болашақ мамандарды кәсіби даярлаудың мақсаттарын, негізгі міндеттері мен мазмұнын әзірлеудің басым әдіснамалық негізі ретінде қарастырылады. Бұл тұрғыда қолданыстағы мемлекеттік білім беру стандарттарын қайта қарастыру, сондай-ақ білім беру жүйесін жетілдіру бар.

Кілт сөздер: ағылшын тілі, оқу әндері, тапсырмалар мен жаттығулар, тілдік инстинкт, оқыту процесі, заманауи технологиялар.

Убайдилла Ғ.Ж.¹ Жанысбекова Э.Т.²

¹Магистрант 2 курса КазНПУ им. Абая

²Доктор фил. наук

(E – mail: ezhanysbekova010@gmail.com gazikosh99@mail.ru)

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПЕСНИ В ПРОЦЕССЕ ИЗУЧЕНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Аннотация

В данной статье рассматривается одно из основных направлений иноязычного образования - направление, основанное на значении песни на уроках английского языка, и описывается место и цель использования песни в обучении иностранному языку. Рассмотрена общая концепция использования песни в процессе обучения английскому языку и выявлены основные преимущества данного метода. Урок английского включает в себя задания на то, как выбирать

песни и запоминать тексты. Обобщена важность использования песни в процессе обучения английскому языку. При изучении иностранного языка учащийся должен уметь с помощью песен углубляться в язык, знакомиться с культурой страны и сопоставлять ее с лингвистикой своей страны. В современной образовательной парадигме метод обучения через песню рассматривается как приоритетная методологическая основа разработки целей, задач и содержания профессиональной подготовки будущих специалистов. В связи с этим происходит пересмотр действующих государственных образовательных стандартов, а также совершенствование системы образования.

Ключевые слова: английский язык, учебные песни, задания и упражнения, языковой инстинкт, процесс обучения, современные технологии.

G.Z.Ubaidilla¹E.A.Zhanysbekova²

¹Master of the 2st course of Abay KazNPU

²Doctor of Phil. Sciences

(E – mail: ezhanysbekova010@gmail.com gazikosh99@mail.ru)

USING A SONG IN THE ENGLISH LANGUAGE LEARNING PROCESS

Abstract

This article discusses one of the main directions of foreign language education - a direction based on the meaning of a song in English lessons, and describes the place and purpose of using a song in teaching a foreign language. The general concept of using the song in the process of teaching English is considered and the main advantages of this method are identified. The English lesson includes tasks on how to choose songs and memorize lyrics. The importance of using the song in the process of teaching English is summarized. When learning a foreign language, a student should be able to delve into the language with the help of songs, get acquainted with the culture of the country and compare it with the linguistics of his country. In the modern educational paradigm, the method of teaching through song is considered as a priority methodological basis for developing the goals, objectives and content of the professional training of future specialists. In this regard, there is a review of existing state educational standards, as well as the improvement of the education system.

Key words: English language, learning songs, tasks and exercises, language instinct, learning process, modern technologies.

Кіріспе. Бір орында тұрақтамай, желдей жүйткіп бара жатқан қоғам ағымына ілесіп, белгілі бір жетістікке жету үшін тіл білудің маңызы зор. Қазіргі заманда дүниежүзінде шет тілдерінің белгілі бір тобы жаһандық мәртебеге ие болды. Сонымен бірге шет тілдерін білу білім алушылардың өздерін қоршаған ортаға, сағат сайын дамып жатқан жаңа заманға бейімделуіне айтарлықтай жағдай жасай алады. ХХІ ғасыр, ақпарат заманында, шет тілдерін білу арқылы көкжиегің кеңейеді. Дәуір көшіне ілесіп, аяққа нық тұру үшін, бір жерде тұрып қалмай, дамып, ғылым-білім меңгеріп, қоғамның сан саласында жетістікке жету үшін я болмаса, жай ғана интернет мүмкіндіктерін толығымен пайдалану үшін дамыған шет тілін үйренудің маңызы зор.

Қазіргі уақытта Қазақстанда шет тілдерін үйренудің әлеуметтік-мәдени контексті айтарлықтай өзгерді. Олардың мектеп пен ЖОО-дағы білім беру және өзін-өзі тәрбиелеу функциялары, жалпы еңбек нарығындағы кәсіби маңыздылығы едәуір өсті, бұл халықаралық қарым-қатынас тілдерін үйренуге деген ынтаның артуына әкелді. Оқытудың практикалық, тәрбиелік, дамытушылық және тәрбиелік міндеттерін жан-жақты дамыту оқушылардың санасына ғана емес, сонымен бірге олардың жеке мүдделері, бейімділігі мен мотивтеріне әсер еткен жағдайда ғана мүмкін болады. Жоғары оқу орындарындағы педагогика факультетінде болашақ оқытушыларға оқу материалын қол жетімді және сауатты түрде түсіндіре білуге бағытталған барлық қажетті оқыту дағдылары оқытылады (Андоркина Н.М. 2001) [1, 356].

Мақсаты. Білім алушылардың тіл білімін дамытудағы ең жақсы көмек – бұл баланың уәждемесін, ынтасын арттыру, оқуға деген оқу-танымдық құзіретті қалыптастыру. Осыған байланысты шет тілін оқыту коммуникативтік құзіреттілікті қалыптастыруға бағытталған, оның негізгі компоненттері: тілдік, сөйлеу, әлеуметтік-мәдени, әлеуметтік-лингвистикалық, мәдениетаралық, прагматикалық және т.б. компоненттер.

Ағылшын тілін оқыту процесіне тән проблема - ұсынылатын оқу материалы. Яғни, бұл мәселеде оқушыларды ынталандырудан басқа, оқу материалдарының өзектілігі мен тартымдылығы, сонымен қатар, оқытушының кәсіби және іскерлік құзіреттілігіне де байланысты болып табылады (Нагимова Н.И. 2012) [2,136].

Мысалы, музыка-кез-келген адамның сезімдері мен эмоцияларына әсер етудің тиімді әдістерінің бірі. Музыка-әр халықтың мәдениетінің бір бөлігі, егер оқушылар үйренетін тілдің музыкасын және әнін сол тілде тыңдаса, оның мәдениетін, дәстүрлерін, дүниетанымын тереңірек біле алады. Музыканың арқасында сабақта жағымды психологиялық ахуал қалыптасады, психологиялық жүктеме төмендейді, тілдік белсенділік артады, эмоционалды тонус жоғарылайды, шет тілін үйренуге деген қызығушылық сақталады. Оқушылар ағылшын тілі сабағын асыға күтеді. Жаңа пән оларға құпиялы қызыққа толы болғандықтан, олар алда не күтіп тұрғанын білмей, тек пәннің басталуын тағатсыздана тосады. Оқытушы осыны ескере отырып, оқушылардың қызығушылығын сөндіріп алмас үшін түрлі жұмыстар жүргізіп, ағылшын тілін меңгертуде түрлі әдістерді әр ағылшын сабағында қолдануы тиіс (Әбжанова Ж. 2008) [4, 25-266].

Негізгі бөлім. Ағылшын тілінде әндерді қолдану бірқатар себептерге байланысты өте өзекті. Біріншіден, оқушылар оқытылатын тіл елінің мәдениетімен танысады. Екіншіден, осы ерекше лингвистикалық-өлкетану материалымен жұмыс жасау кезінде оқушының жеке басының жан-жақты дамуы үшін жақсы алғышарт жасалады, өйткені арнайы таңдалған әндер бейнелі ойлауға ынталандырады және жақсы талғам қалыптастырады. Ән жанры музыкалық шығармашылықтың маңызды жанрларының бірі ретінде ауызша мәтіннің болуына байланысты оқытылатын тілдің халқының әлеуметтік өмірінің әртүрлі аспектілерін дәл және бейнелі түрде көрсете алады. Сондықтан, мұғалім өзінің оқыту-тәрбие жұмысын бағдарламаға сүйене отырып жоспарлап, жүзеге асыруы тиіс. Әрбір оқытушы бағдарламаның түпкі және қосалқы мақсаттарын ажырата білуі керек, себебі әр сабақтың негізгі және қосалқы мақсаттарына назар аудару маңызды іс болып табылады (Игисинаова Ә. 2008) [3, 19-206].

Ең көп таралған конструкцияларды үйретуге арналған оқу әндері бар. Олар түсіндірмелермен, түсініктемелермен, сонымен қатар тапсырмалар мен жаттығулармен бірге жүреді, әндер оқушылардың шет тілінде сөйлеу дағдыларын игеруге, дамытуға ықпал етеді.

Шет тілін оқытудағы әндердің әдістемелік артықшылықтарын келесідей тұжырымдауға болады:

- әндер жаңа сөздер мен сөз тіркестерін қамтығандықтан, лексикалық қорды берік игеру және кеңейту құралы болып табылады;

- әндерде таныс лексика жаңа контексте кездеседі, бұл тілдік инстинкт деп аталады да, дамуға және оқушылардың жадындағы ассоциативті байланыстардың артуына ықпал етеді;

- әндерде оқытылатын тіл елінің шындықтары, экспрессивтілік құралдары жиі кездеседі, бұл мектеп оқушыларының тілдің стилистикалық ерекшеліктері туралы білімдерін дамытуға және шетелдік мәдениеттің ерекшеліктерін терең түсінуге ықпал етеді;

- әндер оқушылардың эстетикалық тәрбиесіне, ұжымды біріктіруге, әрқайсысының шығармашылық қабілеттерін толық ашуға ықпал етеді.

Зерттеу әдістемесі. Ән материалын қолдануға болатын сабақ кезеңдеріне келетін болсақ, олар әртүрлі:

1. сабақтың бастапқы кезеңінде фонетикалық жаттығулар үшін;

2. кіріспе, алғашқы бекіту кезеңінде, сондай-ақ балаларға лексикалық және грамматикалық материалдарды қолдануға үйрету.

Ағылшын тілі сабағына әндерді қалай таңдауға болады?

Әр ән ағылшын тілі сабағына сәйкес келмейді. Қазіргі ағылшын әндерінің көпшілігінде жаргон сөздер мен бұрылыстар бар. Атап айтқанда, бұл рәпке қатысты, сәйкесінше, мұндай әндердің лексикасы оқушылардың сөздік қорын байытуға жарамайды. Сондықтан, ағылшын тілі сабағына ән таңдағанда келесі бағыттарға назар аудару керек:

- джаз;

- блюз;

- фолк;

- опералар;

- мюзиклдер.

Жеке орындаушылары бар әндер сабақта қолдануға өте ыңғайлы, олар есту арқылы қабылдауды қиындатпайды және оқушыларға сөздерді қайталау оңайырақ болады.

Ән сөздерін жаттауға арналған тапсырмалар (Савиньон С.Д. 2018) [6].

Көптеген оқушылар үшін шет тіліндегі сөздерді есте сақтау маңызды мәселе болып табылады, сондықтан бұл кезеңге ерекше назар аудару керек. Ең бастысы, жаңа сөздерді есте сақтау диктордың соңынан сөздерді қайталауға және ол сөздерді сөйлесімде қолдануға мүмкіншілік туады. Сонымен қатар, ағылшын әнінің мәтінін есте сақтаудың басқа да тиімді әдістері бар:

" Complete the phrase " - тақтада әннің бастапқы фразасы жазылады, оқушылардың міндеті - оны есте сақтау арқылы аяқтау.

"Snowball" - әр оқушы сөйлемді қайталайды және өзі сөйлем қрастырады .

"Chain" - әр оқушы өлеңнің бір жолын айтады.

" Order the lines " – оқытушы сыныпты екі командаға бөледі және әр командаға бір жолақтан тұратын кесінділері бар конверт береді. Әр команданың міндеті-әннің мәтінін ағылшын тілінде мүмкіндігінше тез жинау (Игисинова Ә. 2008) [3, 19-206] .

Сонымен қатар, ағылшын тілі сабағында әндерді төмендегідей әртүрлі жаттығулар мен әдістерді қолдану тиімді болып табылады. Әннен алынған лексикалық, грамматикалық немесе фонетикалық материалдарды өңдеуге бағытталған көптеген жаттығулар бар. Мысалы, ең көп таралған жаттығулар:

- Ән диктанты.

Оқытушы оқушыларға қарапайым, танымал әннің мәтінін айтады, содан кейін оқушыларға өз диктанттарын түпнұсқа мәтінмен салыстырады. Бейтаныс сөздер оқытылып, оқытушының соңынан қайталанады.

- Fill in the gaps.

Оқытушы балаларға әннің мәтінін таратады, онда жеке сөздер суреттерге ауыстырылады. Оқушылардың міндеті-барлық сөздерді айту арқылы ән айту. Бұл жаттығуды бірнеше оқушыға беруге немесе бүкіл сынып оқушылары орындауға болады. Бұл тапсырма үшін керемет материал - "Old McDonald had a farm" әні.

-Missing words.

Оқытушы әннің бір шумағын тақтаға жазып, бірінші оқушыға ән айтуға мүмкіндік береді. Осыдан кейін, оқытушы кез-келген сөзді немесе сөз тіркесін өшіреді, ал келесі оқушы өлең айтады. Әрбір келесі оқушы үшін тақтадағы сөздер азаяды. Соңғы оқушы әр жолдағы сөздердің ең аз санымен немесе сөзсіз ән айтады. Бұл әдіс фразалар мен сөйлемдерді есте сақтау үшін өте жақсы әдіс болып табылады.

-Split song.

Бұл тапсырма жұпта орындалуы керек. Оқытушы таңдалған әннің екі түрлі көшірмесін алдын-ала дайындайды. Бірінші нұсқада тақ сызықтар жоқ, екіншісінде — жұп сызықтар жоқ. Әнді бірінші тыңдағаннан кейін, оқушылар мазмұны бойынша жалпы сұрақтарға жауап береді, содан кейін жұптасып, ағылшын тілінде ән нұсқаларын алады. Екінші тыңдау кезінде оқушылар ән нұсқасында олқылықтарды толтыруы керек. Осыдан кейін оқушылар өздерінің нұсқаларын түпнұсқа мәтінмен салыстырып, тексереді.

- Spot the mistake.

Оқытушы әннің сөздерін өзгертіп, оқушыларға түзетілуі керек қателерді әдейі жасайды. Мысалы, believe — beleive, bright-brigth және т.б. белсенді оқушыларға қосымша тапсырмалар берілуі мүмкін (Kralova Z.) [7, 1456]

Қорытынды. Біз өзіміздің зерттеу жұмысымыздың нәтижесінде, шеттілдік білім берудің соңғы нәтижесі – тілді меңгеруде әнді қолданудың мәні зор екенін байқадық. Тіл үйрену барысында әнді қолдану, оның мәтінін меңгеру және талдау жасау оқушының ынтасын біршама өсіреді. Өзге тілде ән айту арқылы сабақты оданда қызығырақ етіп, оқушының зге елдің мәдениетіне және тіліне қызығушылығын арттыра аламыз.

–әндік диктант, лингвистикалық тапсырмалар, барлығы оқу процесінде бастапқы деңгейден соңына дейін жұмыс істейді. Ол деген лингвистикалық материалдар арқылы беріледі және меңгеру арқылы соңғы нәтижеге жетеді. Бұл біздің зерттеу жұмысымыздың ең маңызды тұсы.

Қазіргі кезде білім беру ұйымдарында шетел тілінде оқыту оқушыларға белгілі бір көлемде білім беріп қана қоймай, олардың қабілеттерін шет тілі арқылы дамытып, оларды мәдениаралық қарым-қатынасқа дайындайтын етіп ұйымдастырылуы керек. Мектеп білім беру мекемесі ғана емес, оқушының жеке басын, тұлғалық қабілеттерін дамыту мектебіне айналады.

Шеттілдік білім берудегі құзырет білім алушыларға білім беру үрдісінде шет тілінің көмегімен экстралингвистикалық, аймақтық ақпараттарды ескере отырып, моральдық-этикалық және патриоттық тәрбиемен қалыптасады.

References

1. Andorkina NM Problems of teaching foreign languages in foreign language teaching. Karo, St. Petersburg, 2001
2. Nagimova NI Introduction of modern methods of teaching English Methodical handbook, Ulyanovsk, UIPKPRO. 2012. № 8. - 67 p.
3. Iginova A. The effectiveness of the use of games in teaching a foreign language. Foreign languages in schools of Kazakhstan.-2007. -№3. -19-20p.
4. Abzhanova Zh. English at school // Primary school.-№2.-25-29p
5. Medina, Suzanne L., Influence of music on the study of the vocabulary of the second language, "National Network of Early Language Studies", Volumes 6-3, 1993.
6. Savignon S.D. Communicative competence: theory and practice of teaching. Encyclopedia of teaching English TESOL. - 2018. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/9781118784235.eelt0047>
7. Kralova Z., Kovacicova E., Repova V., Skorvagova E. Activities in English classes inducing positive, negative emotions .The Education and Science Journal .2021. Vol. 23, № 1. - 136-155 p.

МРПТИ 14.35.09

Dulatova Dina¹

*¹Master's student of Abay Kazakh National Pedagogical University
Almaty, Kazakhstan*

FEATURES OF DISTANCE LEARNING IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Abstract

In the modern world, pedagogical practice and science offer different teaching methods and forms that aimed at solving the problems of modernizing education. Distance learning is a modern reality, this format of education has become an important part and addition to the traditional form of modern education. The article deals with the basic concepts, characteristic features of modern distance learning. The aim of the author was to consider the expansion of the functions of distance learning as a tool of the educational process. The substantiation of the relevance of the use of distance technologies in education and in foreign language teaching is carried out. The history and emergence, methods of the distant learning are analyzed. The main emphasis is placed on the features of the organization of the educational process using distance learning technologies in foreign language teaching. In the article, the author focuses on the question of efficiency of organizing educational process in distance learning. The author also identifies the difficulties of working with students in the distance learning of foreign languages during the COVID-2019 pandemic period. Advantages and disadvantages of the distance learning in foreign language teaching is described with special attention in given article.

Key words: distance learning, foreign language teaching, information, innovative technologies, computer, pandemic period, educational process, learning tools, methods, characteristic features, communication, communicative competence

Дулатова Дина¹

*¹Магистрант Казахского Национального Педагогического Университета
имени Абая
Алматы, Казахстан*

ОСОБЕННОСТИ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Аннотация

В современном мире педагогическая практика и наука предлагают различные методы и формы обучения, направленные на решение задач модернизации образования. Дистанционное обучение – это современная реальность, этот формат обучения стал важной частью и дополнением к традиционной форме современного образования. В статье рассматриваются основные понятия, характерные черты современного дистанционного обучения. Целью автора было рассмотреть расширение функций дистанционного обучения как инструмента образовательного процесса. Проведено обоснование актуальности использования дистанционных технологий в образовании и в обучении иностранному языку. Анализируются история и возникновение, методы дистанционного обучения. Основной акцент сделан на особенностях организации учебного процесса с использованием дистанционных технологий обучения иностранному языку. В статье автор акцентирует внимание на вопросе эффективности организации учебного процесса в условиях дистанционного обучения. Также автор выделяет трудности работы со студентами при дистанционном обучении иностранным языкам в период пандемии COVID-2019. В данной статье с особым вниманием описаны преимущества и недостатки дистанционного обучения в обучении иностранному языку.

Ключевые слова: дистанционное обучение, обучение иностранному языку, информация, инновационные технологии, компьютер, период пандемии, образовательный процесс, средства обучения, методы, особенности, общение, коммуникативная компетентность

Дулатова Дина¹

*¹Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық Университетінің
магистранты
Алматы, Қазақстан*

ШЕТЕЛ ТІЛІН ОҚЫТУДАҒЫ ҚАШЫҚТЫҚТАН ОҚЫТУДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Аннотация

Қазіргі әлемде педагогикалық тәжірибе мен ғылым білім беруді жаңғырту мәселелерін шешуге бағытталған оқытудың әртүрлі әдістері мен формаларын ұсынады. Қашықтықтан оқыту қазіргі заманғы шындық, бұл білім беру форматы қазіргі заманғы білім берудің дәстүрлі формасының маңызды бөлігі және қосымшасы болды. Мақалада қазіргі қашықтан оқытудың негізгі ұғымдары, сипатты ерекшеліктері қарастырылған. Автордың мақсаты оқу процесінің құралы ретінде қашықтықтан оқытудың функцияларын кеңейтуді қарастыру болды. Білім беруде және шет тілін оқытуда қашықтықтан оқыту технологияларын қолданудың өзектілігі негізделді. Қашықтықтан оқытудың тарихы мен пайда болуы, әдістері талданады. Шетел тілін оқытуда қашықтықтан оқыту технологияларын пайдалана отырып, оқу үдерісін ұйымдастыру ерекшеліктеріне басты назар аударылады. Мақалада автор қашықтықтан оқытуда оқу процесін ұйымдастырудың тиімділігі мәселесіне назар аударады. Автор сонымен қатар COVID-2019 пандемия кезеңінде шет тілдерін қашықтықтан оқытуда студенттермен жұмыс істеу қиындықтарын анықтайды. Шетел тілін оқытудағы қашықтықтан оқытудың артықшылықтары мен кемшіліктері осы мақалада ерекше назар аударылады.

Кілт сөздер: қашықтан оқыту, шет тілін оқыту, ақпарат, инновациялық технологиялар, компьютер, пандемиялық кезең, оқу процесі, оқыту құралдары, әдістері, сипатты белгілері, коммуникация, коммуникативті құзыреттілік

Introduction. Currently, the form of Distance Learning has been applied widely at various levels of educational institutions. This is due to the fact that distance learning as an innovative educational process using information and communication technologies helps students to realize their own educational goals. The form of Distance learning has acquired extremely high relevance in all over the world during pandemic and quarantine times. Global pandemic has influenced education all over the world. In COVID-19 pandemic period, this form of education turned out to be the only possible way to continue education at all education

levels. The different educational institutions had to conduct distance learning through video conferencing applications and various Internet educational platforms.

Analysis. The history of distance education as a type of educational activity dates back to the beginning of the 18th century, when an American Caleb Philips invited students to the stenography course through an advertisement in a newspaper. A feature of this course was that the educational process was organized in the form of an exchange of letters while being away from each other [1].

Later, in the XIX century distance education was developed in Europe and the USA in the format of education varied from mailing letters with lectures to the founding of correspondence institutes forms of education. All of them had one common feature such as education was carried out through mailing list of letters with educational material and tests. The first distance learning institutions appeared in the United States at the end of the 19th century.

The 20th century was marked by the emergence of radio and television and it changed the possibilities of distance education significantly. A noticeable development of distance education occurred in the 1960s after the signing of a memorandum with UNESCO and distance education format received international recognition and assistance [2]. With the advent of the Internet, the history of distance education has changed a lot: the possibilities of distance education have expanded significantly both in terms of time costs for communication, and new educational technologies.

The emergence of distance learning had happened due to many of the following factors such as:

- the concentration of scientific and technical centers in large cities;
- people's needs in education;
- the need for continuing education;
- growing influence of information technology in education;
- increased migration of the population.

The term «*Distance learning*» can be interpreted as a process of interaction between a teacher and a student, in which the participants are at a distance from each other, as a result of the student's knowledge, skills, abilities development. Also, distance learning is defined as «a method of study where teachers and students do not meet in a classroom but they use the Internet, e-mail, mail and etc. in order to have classes» [3].

The term distance learning has various definitions, but I would like to focus on the definition of this concept, which was given by I.V. Robert:

Distance learning is the process of transferring knowledge, developing skills and abilities in interactive interaction both between the teacher and the student, and between them and an interactive source of information resource, reflecting all the components inherent in the educational process (goals, content, methods, organizational forms, teaching aids), carried out in the context of the implementation of ICT tools [4; 5].

One of the specific characteristics of Distance education is its ability to meet the needs of the learners, thanks to its mobile, virtual form of education. The other one that Distance learning allows all learners to be educated despite their location, place, especially for learners who live in regions where there are no other opportunities for obtaining a high-quality education.

Teaching a foreign language with the help of information and communication technologies is a process that is constantly changing and updating in terms of technological innovation. In this context, the established traditional ideas about teaching foreign languages are undergoing significant changes [6].

Methods. During the study, the following methods were used: comparison, analysis of a teacher survey, synthesis, generalization. The survey was conducted in 2021 and the survey involved teachers of foreign languages. Survey covered five questions with multiple choice in each.

In addition, respondents were given the opportunity to leave comments, which became an additional source of information to make assumptions about the reasons for choosing answers.

The main idea of the distance learning methodology is creation of an educational information environment, including innovative-informational and computer sources, electronic libraries, video and audio libraries, books and tutorials. An integral part of such learning environment is both students and teachers, whose interaction is carried out with the help of modern telecommunications facilities. Such a learning environment provides unique opportunities for students to receive knowledge both independently and under the guidance of teachers.

An important integrated factor in the distance learning system is the set of pedagogical methods and techniques used in the educational process. The distance learning system should support the following basic methods:

Teaching methods implemented through the interaction of the student with educational resources with minimal participation of the teacher and other students (self-learning). The development of these methods is characterized by a multimedia approach, when educational resources are created using various means: printed, audio, video materials and, which is especially important for distance learning, educational materials delivered via computer networks. They are:

- interactive databases;
- electronic journals;
- computer training programs (electronic textbooks, simulators of software and hardware systems).

Methods of individualized teaching and learning, which are characterized by the relationship of one student with one teacher or one student with another student (teaching «one to one»). These methods are implemented in distance education mainly through technologies such as telephone, voice mail, e-mail. The development of tele mentoring (tutor system) mediated by computer networks is an important component of the educational process in the distance learning system.

Methods based on the presentation of educational material to students by the teacher, in which students do not play an active role in communication (one-to-many learning). These methods are being developed on the basis of modern innovative-information technologies. For example, electronic or online lectures and lecture materials are being conducted over computer networks using the World Wide Web.

Methods that are characterized by active interaction between all participants in the educational process. The significance of these methods and the intensity of their use increases significantly with the development of innovative teaching communication technologies.

In other words, interactive interactions between the learners, and also not just between the teacher and the learners, become an important source of knowledge. The development of these methods is associated with the holding of educational collective discussions and conferences. The technologies of audio, audio graphic and video conferencing make it possible to develop actively such methods in distance education. A special role in the educational process is played by computer conferences, which allow all participants in the discussion to exchange written messages both in synchronous and asynchronous mode, which has a great didactic value.

The basis of the educational process in distance learning will be the purposeful and controlled intensive independent work of the student who can study in a convenient place according to an individual schedule, having a set of special teaching aids and an agreed opportunity to contact the teacher by phone, e-mail or social network means. It is also important that the student can regulate the intensity and duration of classes independently.

Discussion. Some of the benefits of using distance learning over traditional face-to-face learning include practical conveniences such as:

1. Flexibility in the time factor (some types of work can be done outside the time of the classes).
2. Reducing transport and time costs.
3. The possibility of organizing practical classes, consultations, tests and exams, testing both individually and for group work. Among the qualitative changes, it is worth mentioning such features as platforms for conducting online classes via video conferencing (Zoom, Skype, Microsoft Teams, etc.), the use of an interactive whiteboard, the creation of simulators and online tests on the topics covered (for example, on Quizlet, Google Forms, etc.), which allows working out lexical and grammatical material, placing useful links to video resources in the electronic educational environment for repeating and consolidating the material, as well as independent work.

Also, an individual format of work is also possible through the teacher's control of students' knowledge with the help of audio and video recordings of the performance of certain types of individual tasks. All this not only consolidates knowledge, but also increases the motivation to master a foreign language due to the interactive form of such activities. In addition, technologies such as online testing allow the teacher to quickly receive test results in automatic mode, and students to increase their self-esteem.

In order to get information about degree of satisfaction with the Distance format, we made a survey. We asked teachers to evaluate the degree of satisfaction with the distance format by setting the question "How do feel teaching online?". Most of the respondents are positive about the transition to an online format, however, the percentage of teachers surveyed who do not support the changes is slightly high, so 30% of teachers have a negative attitude towards the transition to the online format (Fig. 1).

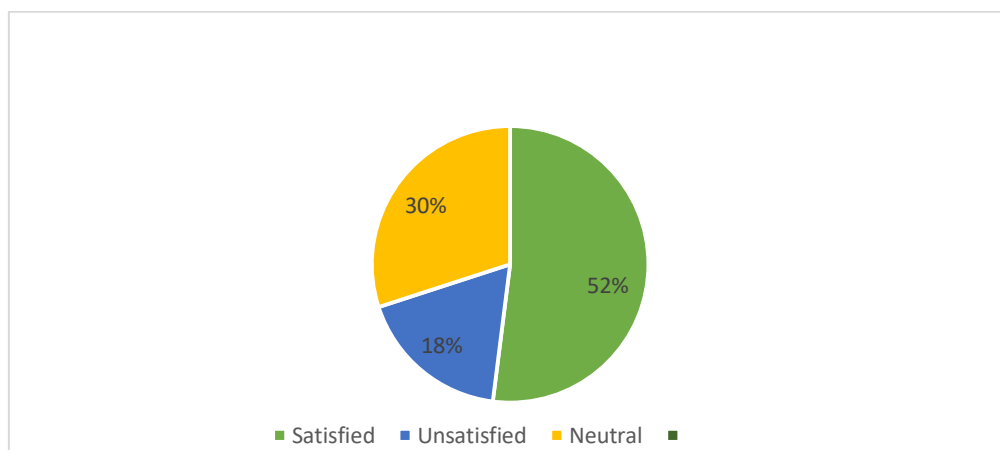

Figure 1. The attitude of teachers to the transition to an online format.

In general, a positive attitude of respondents to distance format can be explained rather by the presence of a number of objective advantages, such as saving time and security. In the comments, teacher respondents note «a decrease in productivity classes», and also note that «it is quite difficult to work in this format compared to the traditional one».

When we start discussion about challenges or difficulties of distance learning in teaching foreign language, we can mention the issue of computer literacy. Foreign language teachers also faced with the problems of computer literacy and usage of modern educational online services in the beginning of COVID-19 pandemic period. Therefore, educational institutions send teaching staff for advanced training to various specialized distance courses to master the relevant competencies.

In addition to the lack of knowledge in the field of modern computer technologies, a huge number of technical problems were revealed, for example, not all participants in the educational process had access to a sufficiently high-speed Internet to access video communication during classes, or receive this connection in normal quality (without delays and distortion of sound or image) [3, p. 147]. Not all students and teachers had all the necessary equipment: a webcam, a microphone, and the computer. At the same time, technical failures occurred on the educational platforms due to increased numbers of users.

Teachers observed a number of difficulties in the development of various aspects of a foreign language at the classes. For example, the distance format limited the possibility of conducting a group dictation to check the spelling of new lexical units. As a result, an oral survey was used to control the vocabulary knowledge.

As for the translation of the text, control over the independence of its implementation was also complicated due to the students' active use of the possibilities of Internet translation. Speaking of the oral aspect, dividing students into small groups to practice dialogues is technically feasible (for example, in the Zoom platform), however, such dialogues turn out to be less believable due to the lack of live communication, as in face-to-face classes.

Conclusion. Summing up, we can say that Kazakhstan education system as well as all other education systems of the world, is going through hard times today. The coronavirus pandemic is changing the old foundations and traditional approaches. As every system, the distance learning in teaching foreign languages has not only advantages, it has disadvantages too. It is necessary to combine both innovative computer technologies and traditional teaching methods for the most successful mastery of students' communicative competence and the ability to communicate fluently in studied language.

References

1. Pet`kova Yu.R. Istoriya razvitiya distancionnogo obrazovaniya. Polozhitel`ny`e i otriczatel`ny`e storony` MOOS / Yu.R. Pet`kova // *Uspexi sovremennogo estestvoznaniya*. – 2015. – №3. – S. 199–204
2. Tavgen, I. A. Distance learning: experience, problems, perspectives. [Distancionnoe obuchenie: opyt, problemy, perspektivy]. – Edited by Yu. V. Poznyak. – Minsk : «Electronic book of BSu», 2004
3. Polat E.S., Buxarkina M.Yu., Moiseeva M.V. Teoriya i praktika distancionnogo obucheniya: Ucheb. posobie dlya studentov vy`sshix pedagogicheskix uchebny`x zavedenij. M.: Akademiya, 2004. – 416 s.

4. Robert I.V., Lavina T.A. Tolkovy`j slovar` terminov ponyatijnogo apparata informatizacii obrazovaniya. – M.: BINOM. Laboratoriya znaniy, 2012. – 69 s.
5. Robert I.V., Lavina T.A. Tolkovy`j slovar` terminov ponyatijnogo apparata informatizacii obrazovaniya. – M.: BINOM. Laboratoriya znaniy, 2012. – 69 s.
6. Osipova, L. B., Goreva, O. M. Distance learning at the university: models and technologies. // Modern problems of science and education. [Distancionnoe obuchenie v vuze: modeli i tehnologii. //Sovremennye problem nauki i obrazovaniya]. – 2014. – No. 5
7. Gromova, T. Podgotovka prepodavatelya k distancionnomu obucheniyu / T. Gromova // Narodnoe obrazovanie. – 2006. №5
8. Demkin, V.P., Texnologii distancionnogo obucheniya / V.P. Demkin, G.V. Mozhaeva. – Tomsk, 2006.
9. Sy`soev P.V. Sistema obucheniya inostrannomu yazy`ku po individual`ny`m traektoriyam na osnove sovremenny`x informacionny`x i kommunikacionny`x texnologij // Inostranny`e yazy`ki v shkole. 2014. № 5. S. 2-11
10. Chaka C., Nkhobo T., Lephala M. Leveraging MoyaMA, WhatsApp and Online Discussion Forum to Support Students at an Open and Distance e-Learning University // The Electronic Journal of e-Learning. 2020. Vol. 18, No. 6. P. 494–515. DOI: 10.34190/JEL.18.6.003.

MPHTI 378.147:81'243

Shaimurzyn Meruert Askarkyzy¹, Sadykova Roza Karimovna²

¹Master's student of Kazakh National Women's Teacher Training University

*²Candidate of Philological Sciences of Kazakh National Women's Teacher Training University
Almaty, Kazakhstan*

INTENSIVE STUDY METHODS IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Abstract

Intensive learning is the organization of accelerated assimilation of knowledge and the formation of the necessary skills and abilities through a set of specially organized collective educational and cognitive actions related to the mobilization of the capabilities of the team, the personality of each student and their effective use in a concentrated educational process. The article discusses methods of intensifying the process of teaching foreign languages, which have become an integral part of modern life, its objective reality. Intensive learning arose as a need to speed up the process of learning foreign languages in order to achieve results in a shorter time. The aim of the author was to consider the expansion of the methods of intensive learning as an effective tool of the educational process. The emergence, methods of the intensive learning are analyzed. The main emphasis is placed on the features of the organization of the educational process using intensive learning technologies in foreign language teaching. In the article, the author focuses on the question of efficiency of organizing educational process with intensification.

Key words: intensive, foreign language, teaching, intensive learning, educational process, methods, suggestopedia, learner, mental abilities, intensification

Шаймұрзын Меруерт Асқарқызы¹, Садыкова Роза Каримовна²
¹Магистрант Казахского Национального Женского Педагогического Университета
²к.ф.н Казахского Национального Женского Педагогического Университета
Алматы, Казахстан

ИНТЕНСИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Аннотация

Интенсивное обучение – это организация ускоренного усвоения знаний и формирования необходимых навыков и умений посредством комплекса специально организованных коллективных учебно-познавательных действий, связанных с мобилизацией возможностей коллектива, личности каждого обучающегося и их эффективным использованием в современном образовательном процессе. В статье рассматриваются методы интенсификации процесса обучения иностранным языкам, которые стали неотъемлемой частью современной жизни, ее объективной реальностью. Интенсивное обучение возникло как необходимость ускорить процесс изучения иностранных языков с целью достижения результатов в более короткие сроки. Целью автора было рассмотреть использование методов интенсивного обучения как эффективного инструмента образовательного процесса. Анализируются возникновение, методы интенсивного обучения. Основной акцент сделан на особенностях организации, а также эффективности организации учебного процесса с использованием интенсивных технологий при обучении иностранному языку.

Ключевые слова: интенсивный, иностранный язык, обучение, интенсивное обучение, учебный процесс, методы, суггестопедия, обучаемый, умственные способности, интенсификация.

Шаймұрзын Меруерт Асқарқызы¹, Садыкова Роза Каримовна²
¹Қазақ Ұлттық Қыздар Педагогикалық Университетінің
Магистранты
²ф.ғ.к
Қазақ Ұлттық Қыздар Педагогикалық Университеті
Алматы, Қазақстан

ШЕТ ТІЛІН ОҚЫТУДЫҢ ҚАРҚЫНДЫ ӘДІСТЕРІ

Аңдатпа

Қазіргі таңдағы оқу үрдісінде қарқынды оқыту – ұжымның мүмкіндіктерін, әрбір оқушының жеке тұлғасын жұмылдыру және оларды тиімді пайдалануға байланысты арнайы ұйымдастырылған ұжымдық оқу-танымдық іс-әрекеттер жиынтығы арқылы білімді жедел меңгеруді және қажетті дағдыларды қалыптастыруды ұйымдастыру болып табылады. Мақалада қазіргі өмірдің ажырамас бөлігіне айналған шет тілдерін оқыту үдерісін белсендіру әдістері, оның объективті шындығы қарастырылған. Қарқынды оқыту қысқа мерзімде нәтижеге жету үшін шет тілдерін үйрену процесін жеделдету қажеттілігі ретінде туындады. Автордың мақсаты оқу үдерісінің тиімді құралы ретінде

қарқынды (интенсивті) оқыту әдістерін кеңінен пайдалану. Сонымен қатар, мақалада қарқынды оқытудың пайда болуы, әдістері талданады. Шетел тілін оқытуда интенсивті оқыту технологияларын қолдану арқылы оқу үдерісін ұйымдастыру ерекшеліктеріне басты назар аударылады.

Кілт сөздер: интенсивті, шет тілі, оқыту, интенсивті оқыту, оқу үрдісі, әдістемелер, суксopedia, үйренуші, ақыл-ой қабілеттері, интенсификация.

Introduction. In modern education system, the roles of the teacher and the learner have changed a lot. The boundaries between the teacher and the learner become “transparent” and they contributed to the establishment of cooperation and constant interaction. In new educational environment, the learner can receive not only knowledge, but also can participate in the development and transformation of his/her own specific skills and abilities. All this indicates that the content and methods of learning is being changed and modified. Today, the education system should contribute not only to the development of the intellect of learners, but also to increase and develop their potential. The education system should orient learners, control their attention and actions, train them the process of independent learning and development. The solution of these tasks can be offered by using a reasonable combination of traditional and intensive training.

Analysis. Modern intensive teaching of foreign languages is inseparable absolutely from the name of G. K. Lozanov, who identified the main methodological lines of all existing intensive methods and techniques. The idea of intensive learning was offered by G.K. Lozanov for the first time in the scientific community in 1959. He demonstrated at UNESCO the effect of super memorization which allowed to speed up the process of foreign language learning.

He called his method of intensive learning as “suggestopedia”. G.K. Lozanov defined the meaning of the concept of “suggestopedia” as “the science of liberating the hidden capabilities of a person” and explained the success of this method by the decisive importance of direct influence in a state of pseudo-passivity. The scientist empirically proved that when the amount of information needs to be studied changes, the human brain reacts very unusually. He singled out two most important information barriers of the human psyche, which protect the brain from overload - critical-logical and intuitive-affective [1].

G.K. Lozanov’s followers and students, scientists like L.Sh. Gegechkori, G.A. Kitaygorodskaya, A.A.Leontiev, M.A. Mayorova, V.V. Petrusinsky, I.Yu. Shekhter and others continued studying his method. They improved and implemented into the education process the idea of intensification. All of them stated that intensification of learning is possible if there is a need to speed up the pedagogical process and achieve learning outcomes in a shorter time [2, 3, 4, 5, 6, 7].

The method of activating foreign language speech activity was developed by doctor of pedagogical sciences, professor Galina Alexandrovna Kitaygorodskaya.

G.A. Kitaygorodskaya developed the scientific system of intensive teaching of foreign languages and introduced the concept of “intensive learning”. Thousands of people have appreciated the full effectiveness of the Kitaygorodskaya method, having learned to communicate in foreign languages in the shortest possible time.

Unlike traditional methods of teaching foreign languages, the Kitaygorodskaya system relies on the psychological reserves of the individual and the team with directed management of the socio-psychological

processes of communication in the group, which allows students to quickly and efficiently process huge amounts of new information.

Numerous publications of the followers of intensive methods have shown that the correct application of these methods allows achieving impressive results in teaching a foreign language. However, all these positive achievements cannot hide the fact that the use of intensive methods both in secondary school and in higher education has serious limitations that must be taken into account by each teacher both when choosing “his” method and when developing his own methodological approach using ideas of intensification.

Methods. One of the features of modern teaching of foreign languages is the tendency to intensify the educational process.

According to the encyclopedic definition, the word “intensive” means concentrating a lot of effort or people on one particular task in order to try to achieve a great deal in a short time [8].

Intensification is an increase in tension, productivity, efficiency. The intensification of training leads to an increase in the efficiency of the educational process. This is not only an increase in the assimilation of information per unit of time, but also an acceleration of all processes that contribute to the assimilation of the language as a means of communication. The intensive method of training is usually built as follows: some innovations are introduced into the traditional method, allowing for the same period of time to achieve better results. Or, in another case, the traditional teaching method is replaced in whole or in part by a more advanced method.

Here, we would like to mention specific intensive methods used at the educational process.

The method of suggestopedia.

The method of activating the capabilities of the individual and the team.

The emotional-semantic method.

The immersion method.

Relaxopedia.

Accelerated learning method for adults.

The suggestocybernetic integral method.

Rhythmopedia.

Hypnopedia (sleep learning).

Intellect method.

The fundamental basis of all intensive methods is the use of hidden mental reserves of the individual, i.e. reliance on the unconscious, which ensures their high efficiency, despite the rather short training time.

Discussion. When using the intensive method, the peculiarities of the organization of the educational process should be taken into account: a foreign language fits into the general grid of hours and is studied along with other academic subjects. However, suggestopedia learning involves a certain concentration of teaching hours.

Features of intensive learning are:

- joint activity of a teacher and a student in which their intellectual and emotional potential is realized;

- intensive learning is the transfer of a large amount of educational information to students based on intensive learning technologies with a temporary limitation of learning and without reducing the requirements for the quality of knowledge being formed.

According to A.P. Panfilova, the effective work of a teacher in the mode of intensive training depends on several conditions:

1. Correspondence of the teacher's capabilities with the goals and objectives of a particular technology (game, training, exercise), since the role of the teacher changes depending on the goal: he has to act in one role or another (leader organizer, communicator, psychologist, etc.).

2. The presence of the teacher's professional experience in participating in group interaction: possession of both dialogue and structured dialogue. Dialogic communication is a necessary condition for the implementation of intensive technologies, an expression of "subject-subject" relations as opposed to the traditional "subject-object" ones. It is during the dialogue that a joint discussion takes place, a collective solution to the problem thanks to the activity of all participants in intensive interaction. At the same time, the activity of the participants is aimed at the subject of communication, the solution of the task. The participants mutually enrich each other in the dialogue when they have different approaches to a different problem and that makes it possible to find the most optimal solution.

3. Personal orientation of the teacher. Sometimes, the teacher may refuse new technology, adopting it purely intellectually and professionally after the first approbation due to the feeling fear of discrediting their professional authority [9].

It is also important to take into account the fact that any intensive technique in relation to the standard can traditionally be considered from two perspectives:

- a) as a technology that allows you to realize the goals set out within the framework of this standard;
- b) as a technology that makes it possible to exceed the level of training laid down in the standard.

Experimental work has shown that the suggestopedia technique can be used when working with all age groups, however, the senior stage of education provides the most opportunities due to the following evidence base:

- the highest degree of personality formation
- an extensive information reserves
- the desire to know the world through communication with a new circle of people
- the presence of an initial language base.

As for the comparative characteristics of the results obtained with the use of intensive and traditional technology in the educational process of the university, we can highlight the following points, confirming the effectiveness of the suggestopedia approach:

- creating a strong motivation for learning;
- overcoming psychological barriers, in particular the barrier of fear of the possibility of making a mistake;
- high immediate learning outcomes;
- presentation and assimilation of a large number of speech, lexical and grammatical units;

- the ability to use the studied language material not only for the purpose of generating one's own statements, but also in understanding the speech and in reading original texts within the framework of the topics provided for by the program.

Summarizing the above, we can draw that the main fundamental difference between the intensive method and traditional is the distribution of time.

Conclusion. Summing up, we can say that the method of intensive teaching of a foreign language was created initially for the coursework conditions, and certainly it requires some correction while transferring into modern educational process. There is a need for retraining of teachers-practitioners, the creation of new educational and methodological courses and manuals that correspond to the conditions of study of the university, taking into account the social, age and intellectual characteristics of students of these educational institutions.

References

1. Lozanov G.K. Suggestopediya pri obuchenii inostranny`m yazy`kam // *Metody` intensivnogo obucheniya inostranny`m yazy`kam. Vy`p. 1.* – М.: MGPIIYa im. M.Toreza, 1973. – S. 9-17
2. L.Sh. Gegechkori, “A systematic approach to teaching languages of adults”, *Methods of foreign languages intensive learning, vol.5, 1979.*
3. Kitajgorodskaya G.A. Intensivnoe obuchenie inostranny`m yazy`kam // *IYaSh.* – М., 1980, №2. – S. 67-73
4. Majorova M.A. Nekotory`e psixologo-pedagogicheskie osobennosti otbora, ob`ema i raspredeleniya uchebnogo materiala v intensivnom kurse obucheniya po metodu aktivizacii rezervny`x vozmozhnostej lichnosti uchashhegosya // *Aktivizaciya uchebnoj deyatel`nosti. Vy`p.1.* – М.: MGU, 1981. – S. 18-32
5. Leont`ev A.A. Pamyat` v usvoenii inostrannogo yazy`ka // *IYaSh.* - №3. – М., 1975. – S. 91-96
6. Petrusinskij V.V. Avtomotizirovanny`e sistemy` intensivnogo obucheniya. – М.: Vy`sshaya shkola, 1987. -192 s.
7. Shexter I.Yu. E`mocional`no-smy`slovoj podxod k obucheniyu chuzhomu yazy`ku. — М., NGU N. Nesterovoj, 1993.
8. <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/intensive>
9. Icenko I.A. Pedagogicheskie usloviya intensivnizacii processa obucheniya inostranny`m yazy`kam v nachal`noj shkole (na materiale anglijskogo yazy`ka). Avtoref. dis... kand. ped. nauk. – Tomsk, 2010. – 22s.
10. Denisova L.G. Mesto intensivnoj metodiki v sisteme obucheniya inostrannomu yazy`ku v srednej shkole // *IYaSh.*- №4. – М., 1995. – S. 6-12

МРНТИ 14.35.09

*Мырзахан Гульдана Нурболатовна¹
Курмамбаева Жулдыз Балтабековна²
¹2- курс магистранты Абай атындағы ҚазҰПУ
²PhD, аға оқытушы Абай атындағы ҚазҰПУ
Алматы қ., Қазақстан*

ЖАЗЫЛЫМ СӨЙЛЕУ ӘРЕКЕТІ РЕТІНДЕ

Аңдатпа

Мақалада қазіргі кезде көптеген ғалымдардың зерттеу нысандарына ілігіп, күні бүгінге дейін зерттеліп келе жатқан шет тілін оқыту үдерісіндегі жазылым әрекетін қалыптастырудың жолдары қарастырылады. Шет тілінде еркін қарым- қатынас жасай алу үшін, әрбір білім алушыға сол тілдегі төрт сөйлеу әрекетін меңгеру өте маңызды болып табылады. Алайда, көптеген білім алушылар үшін жазылым ең күрделі меңгерілетін сөйлеу әрекеті болып келеді. Мақалада жазылымның балаға оның ана тілі мен шет тіліндегі неліктен ең қиын меңгерілетін сөйлеу әрекеті болып табылатындығы көрсетіледі. Сондай-ақ, мақалада баланың өз ана тіліндегі сөйлеу әрекеттерін меңгеруі негізге алынады. Ана тілдегі жазылымның қалыптасуын басты назарға ала отырып, шет тілі сабағында жазылымды үйретудің жолдары ұсынылады.

Кілт сөздер: оқыту үдерісі, шет тілі, білім алушы, сөйлеу әрекеті, жазылым әрекеті, ана тілі, бала.

*Мырзахан Гульдана Нурболатовна¹
Курмамбаева Жұлдыз Балтабековна²
¹магистрант 2-го курса КазНПУ им. Абая
²PhD, старший преподаватель КазНПУ им. Абая
г. Алматы, Казахстан*

ПИСЬМЕННАЯ РЕЧЬ КАК ВИД РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Аннотация

В статье рассматриваются подходы к формированию письменной деятельности в процессе обучения иностранному языку, которые в настоящее время стали объектом исследований и изучаются многими учёными. Для того чтобы свободно общаться на иностранном языке, очень важно каждому обучающемуся овладеть четырьмя речевыми деятельностями на том же языке. Однако для многих обучающихся - письменная речь является самой сложной осваиваемой речевой деятельностью. В статье объясняется, почему письменная речь является наиболее трудно осваиваемой речевой деятельностью для ребёнка как на родном, так и на иностранном языке. Также в статье обсуждается усвоение ребёнком речевых действий на его родном языке. Принимая во внимание формирование письменной речи на родном языке, предлагаются способы обучения письму на уроках иностранного языка.

Ключевые слова: процесс обучения, иностранный язык, ученик, речевая деятельность, письменная речь, родной язык, ребёнок.

*Myrzakhan Guldana Nurbolatovna¹
Kurmambayeva Zhuldyz Baltabekovna²
¹2nd year master student, KazNPU named after Abai
²PhD, senior teacher, KazNPU named after Abai
Almaty, Kazakhstan*

WRITING AS A SPEECH ACT

Abstract

The article treats approaches to the formation of written speech in the process of foreign language teaching, which have now become the object of research and are being studied by many scientists. In order to communicate fluently in a foreign language, it is very important for each student to master four speech acts in the same language. However, for many students, written speech is the most complicated speech act to learn. The article explains why written speech is the most difficult to learn speech act for a child in both his native and foreign languages. The article also discusses the child's acquisition of speech acts in his native language. Taking into account the formation of written speech in the mother tongue, ways of teaching writing in foreign language lessons are offered.

Key words: teaching process, foreign language, learner, speech act, writing, native language, child.

Кіріспе. Бүгінгі таңда шет тілін меңгеру- өзекті мәселелердің біріне айналып отыр. Себебі, халықаралық тіл мәртебесіне ие тіл- мәдениетаралық, тіларалық қарым- қатынастың жетекші және де әлем халықтары арасындағы жаһандық бірегейлікті құрудың негізгі құралы болып табылады. Елбасы Н.Ә. Назарбаев: “Төртінші өнеркәсіптік революция жағдайындағы дамудың жаңа мүмкіндіктері” атты Жолдауында ана тілін, сонымен қатар шет тілдерін білудің маңыздылығын айтып өтті. “Өзінің тарихын, тілін, мәдениетін білетін, сондай-ақ заманына лайық, шет тілдерін меңгерген, озық әрі жаһандық көзқарасы бар қазақстандық біздің қоғамымыздың идеалына айналуда тиіс” деген болатын. [1, Н.Ә. Назарбаев, 2018]. Осы орайда, өскелең ұрпаққа шет тілдерін үйрету- білім беру саласындағы басты мақсаттардың біріне айналып отыр. Білім алушыларға шет тілін жетік деңгейде меңгерту- бірнеше апта немесе ай ішінде орын алатын үдеріс емес екені баршамызға мәлім. Сондықтан, мектеп табалдырығынан бастап шет тілін жетік деңгейде үйрету мақсатында, 2013 жылдан бастап шет тілін 1-сыныптан бастап оқыту жүзеге асырылды.

Тілді меңгеру үдерісі- үйрелінуі тиіс тілдің грамматикасын, лексикасын, сөздердің оқылуы мен жазылуын білумен ғана шектелмейді. Яғни, тілді меңгеру- сөйлесім, естілім, оқылым, және жазылым сөйлеу әрекеттерін үйренуден тұрады. Сөйлеу әрекеттері тек шет тілін үйрену үдерісінде ғана оқытылмайды, сондай- ақ кез- келген тілді, яғни ана тілі, екінші тіл немесе шет тілін үйрену барысында, осы аталған сөйлеу әрекеттері міндетті түрде білім алушымен толықтай меңгерілген жағдайда ғана, білім алушы шет тілін жетік деңгейде үйрене алады.

Зерттеу әдістемесі. Білім алушының шет тілін меңгеруі тікелей оның оқытушысымен байланысты. Өз ісінің білікті маманы ретінде шет тілі мұғалімі білім алушыдағы тілдің негізін қалай дұрыс қалыптастыру керектігін білуі қажет, яғни шет тілі мұғалімдері тілді оқыту үдерісінде сөйлеу әрекеттерінің түрлерін басты назарға ала отырып, білім алушының ана тіліндегі сөйлеу әрекеттері түрлерінің қалыптасу үдерісін білуі шарт. Осы тұрғыда “сөйлеу әрекеті дегеніміз не?” деген сұрақ туындайды, “Речевая деятельность есть специфическая форма человеческой деятельности, её самостоятельный вид. Она представляет собой процесс активного, целенаправленного, опосредствованного языком и обусловливаемого ситуацией общения приема или выдачи речевого

сообщения во взаимодействии людей между собой (друг с другом)” [2, 57 б.]. Яғни сөйлеу әрекеті дегеніміз- адамдардың қарым- қатынас жағдайында тіл арқылы бір- бірімен ақпарат алмасуының дербес түрі. “Виды речевой деятельности — говорение, слушание чтение, письмо — определяются по двум основаниям: форме общения (устной, непосредственной или письменной, опосредствованной) и по характеру направленности речевого действия: «от мысли к слову» или «от слова к мысли».... В зависимости от основания их определения виды речевой деятельности попарно объединяются следующим образом: «говорение — слушание», «письмо — чтение» объединены в зависимости от формы общения, пары «говорение — письмо», «слушание — чтение» отражают характер самого действия — прием или выдача сообщения” [2, 67-68 бб.]. “По направленности осуществляемого человеком речевого действия на прием или выдачу речевого сообщения виды речевой деятельности, как известно, определяются как рецептивные и продуктивные” [2, 70 б.]. Рецептивті сөйлеу әрекеттеріне- естілім мен оқылым (сөздің, мәтіннің мағынасын қабылдау және түсіну) жатса, продуктивті сөйлеу әрекеттеріне- сөйлесім мен жазылым (сөйлеуді құру, айту) жатады.

XX ғасырдың ортасында әйгілі швейцариялық психолог Жан Пиаже тілді меңгеруге және дамытуға қатысты өзінің “Когнитивтік даму теориясын” ұсынған. Бұл теория баланың дамуы мен оның оқу мен даму барысында өтетін кезеңдеріне бағытталған. Оның айтуынша, мидың белгілі бір бөліктері балалар нақты бір жасқа келгенде дамуын жалғастыратын болғандықтан, олар кейбір ұғымдарды дамудың белгілі бір кезеңдерінде ғана толығымен меңгереді. Жан Пиаженің “Когнитивті даму теориясы” 4 кезеңнен тұрады:

1) Сенсоримоторлық кезең (0-2 жас аралығы)- дамудың бұл кезеңінде бала өзінің айналасындағы заттарды сипау, ұстау, ойнау, лақтыру арқылы қоршаған әлеммен таныса бастайды;

2) Пре-операционалдық кезең (2-7 жас аралығы)- бұл кезеңде балалар символдық (таңбалық) деңгейде ойлайды, алайда, когнитивтік операциялар жүзеге асырылмайды.

3) Нақты операциялық кезең (7-11 жас аралығы)- бұл кезең ұйымдасқан және рационалды ойлаудың дамуымен сипатталады. Пиаженің айтуынша осы үшінші кезең баланың когнитивтік дамуында айрықша орын алады. Себебі осы уақыт аралығында балада логикалық немесе оперативті ойлау үдерісі басталады, бірақ логиканы нақты объектілерге ғана қолдана алады. Сонымен қатар, балалар есептерді логикалық түрде шеше алатынына қарамастан, әдетте олар дерексіз немесе гипотетикалық түрде ойлай алмайды.

4) Формалдық операциялар кезеңі (11-12 жастан бастап- ересектік жасқа дейін)- бұл кезеңде бала тұжырымдамаға және мәселеге жауап алу үшін ойын жүйелі түрде тексеру мүмкіндігіне ие және абстрактілі түрде ойлай алады.

Пиаженің “Когнитивті даму теориясы” баланың ана тіліндегі барлық сөйлеу әрекеттерін бір мезгілде меңгере алмайтының тағы бір дәлелі.

Зерттеу нәтижесі. Бала өзінің туған мәдениеті негізінде, әлеуметтік ортада, өзінің танымдық даму деңгейіне сәйкес, бейсаналы түрде бірінші тілді, яғни ана тілін үйренеді. Өзіне туғанынан таныс ортада өскендіктен, оның ата- анасы және өзге де отбасы мүшелері, туған- туыстары, ауладағы, балабақшадағы достары сөйлейтін тілді автоматты түрде бейсаналы түрде меңгереді. Ең алдымен

сәби бірінші сөйлесім әрекетін меңгере бастайды. “Овладение языковыми средствами устной речи начинается на первом году жизни ребенка в общении со взрослым. Взрослый обеспечивает ребенку речевую среду, в непрерывном речевом потоке помогает вычленить звуки и сочетания звуков...” [3, 8 б.] Келесі кезекте бала естілімді, содан соң ғана оқылым мен жазылымды үйрене бастайды. Сондықтан, бала үшін ана тіліндегі психолінгвистикалық тұрғыдан сөйлесім мен естілім әрекеттерін меңгеру қиындық туғызбайды. Алайда, оқылым мен жазылым әрекеттерін үйрену күрделі үдеріс болады.

Зимняя И.А. бала үшін оның ана тіліндегі оқылым мен жазылым әрекеттерінің неліктен күрделі болып келетінін былай түсіндіреді: “Чтение и писание (или письмо), реализующие письменное общение, представляют собой более сложные виды речевой деятельности. Они требуют специального целенаправленного обучения для овладения ими. Трудность овладения чтением и письмом объясняется тем, что в них отражен не только самый сложный — внешний, письменный — способ формирования и формулирования мысли, а также и тем, что они предполагают усвоение нового способа фиксации результатов отражения действительности, то есть ее графического представления” [2, 70 б.].

Осы орайда, Л.С.Выготский: “... что «письменная речь и есть совершенно иной, с точки зрения психологической природы образующих её функций, процесс, чем устная. Она есть алгебра речи, наиболее трудная и сложная форма намеренной и сознательной речевой деятельности” [4, 30 б.] деген . Демек, мектепке жаңа барған оқушы үшін ана тіліндегі жазылым ең қиын сөйлеу әрекеті болып табылады. “...к моменту начала обучения письменной речи все основные психологические функции, лежащие в ее основе, не закончили еще и даже еще не начали настоящего процесса своего развития; обучение опирается на незрелые, только начинающие первый и основной цикл своего развития, психологические процессы” [4, 30 б.], яғни бала мектеп табалдырығын жаңа аттаған уақытта оның негізі болып табылатын психологиялық функциялардың даму үдерісі басталмайды, ал білім алу үдерісі дамуы толықтай аяқталмаған функцияларға сүйене отырып жалғаса береді.

Бала 1-сыныпқа келгенде оқылым мен жазылымды меңгере бастайды, осы сәттен бастап оның ана тілін үйренуі саналы түрде жалғасады. Оның ана тілін меңгеру үдерісірін негізге ала отырып, шет тілі мұғалімі бала үшін оқылым мен жазылымның шет тілінде де ең күрделі сөйлеу әрекеттері болып табылатынын білуі керек.

Талқылау. “Но к началу школьного обучения потребность в письменной речи является совершенно незрелой у школьника” [4, 209 б.]. Себебі, бала мектепке дейін өз ана тілінің грамматикасын, сөздерін тек ауызша түрде ғана қолданып жүреді, ал мектепке келгеннен кейін әріптерді енді оқып, жазып үйрене бастаған бала үшін, оларды қолданып сөз немесе сөйлем құрау айтарлықтай қиындық туғызады. Яғни, ол оқылым мен жазылымды мектепке келген уақыттан үйрене бастайды және олардың білім алу үдерісінде қаншалықты маңызды және қажет екендігінен хабары болмайды.

“Жазылым -екі сатылы үдеріс. Бірінші үдеріс - мағынаны анықтау, ал екінші үдеріс- мағынаны тілге енгізу. Жазу біздің ойлағанымызды білдіреді. Себебі жазу процесі ойда қалатын заттарды

көрсетеді” [5, 14 б.]. Жазылым- тікелей адамның ойлауымен байланысты, себебі бұл үдеріс кезінде адам өз ойын парак бетіне түсіреді. Сондай- ақ, балаларда мектепке дейін өзінің ауызша қолданып жүрген сөздерінің қандай дыбыстардан тұратынын және олардың қалай таңбаланатынын білмейді. Жазылымның меңгерілуіндегі басты қиындықтардың бірі осы.

Ана тіліндегі жазылым балаларға алдымен 1) әріптерді; 2) сөздерді; 3) сөйлемдерді механикалық жолмен көшіріп жазып үйренеді, яғни жазу техникасын меңгеруден басталады. Алайда, жазу техникасын меңгеру деген сөз- жазылымды бірден бастап жазып кетуді білдірмейді. Балалардағы абстрактілі ойлау қабілеттері дами келе, олар жазылымды меңгере бастайды. “Письменная речь, как показывает исследование, требует для своего хотя бы минимального развития высокой степени абстракции. Это—речь без музыкальной, интонационной, экспрессивной, вообще без всей своей звучащей стороны” [4, 208 б.]. Абстрактілі ойлау, дыбыссыз, мәнерсіз, монолог сөз- жазылымға тән басты ерекшеліктері. Бұған дейін жазылымнан тәжірибесі болмаған бала үшін өзіне таныс емес жаңа дағдыларды үйрену оның интеллектуалды дамуында маңызды рөл атқарады.

Жоғарыда тоқталып өткеніміздей, шет тіліндегі сөйлеу әрекеттерін оқыту кезінде, оның ана тілінде қалай меңгерілетіні басты назарға алынуы керек. Яғни, зерттеу жұмысымыздың барысында біз ана тіліндегі жазылым әрекетінің қалай меңгерілетінін және оның бала үшін неліктен күрделі болатынына көз жеткіздік. Ана тіліндегі жазылымның меңгерілуін басшылыққа ала отырып, шет тілінде балаларға оны қалай үйретудің төмендегідей жолдарын қарастырдық:

- шет тіліндегі алфавит әріптерін графикалық түрде жазуды үйрету;
- шет тіліндегі жалқы есімдердің, сандардың, апта және мезгіл атауларын жазуды меңгерту;
- өзі туралы негізгі ақпаратты жазуды үйрету (үлгіге сүйене отырып);
- отбасы, жеке қызығушылығы, досы туралы қысқа сөйлемдер жазудың жолдарын меңгерту.
- балаларға таныс тақырыптар бойынша және сөйлем санын көрсету арқылы конкреттік жазылым тапсырмаларын жазып үйрету.

Қорытынды. Зерттеу жұмысымызды қорытындылай келе, жазылымның бала үшін оның ана тіліндегі, сонымен қатар, шет тіліндегі ең күрделі меңгерілетін сөйлеу әрекеті болып табылатынына көз жеткіздік. Демек, жазылымның басқа сөйлеу әрекеттерінен басты айырмашылығы оның адамның ойлау қабілетімен тығыз байланысты болуында. Яғни, жазу үдерісінде сан алуан ойларды ой елегінен өткізіп тақырыпқа қатысты сөздерді орфографиялық тұрғыдан қағаз бетіне дұрыс таңбалап түсіріп, грамматика бойынша сөйлемдерді дұрыс құрастырып және оларды ретімен орналастырып, бірнеше мәрте қайталап оқып, табылған қателерді түзегеннен кейін ғана дайын сөйлемдер, шығарма немесе эссе пайда болады. Осы үдерістің барлығы тек қана бір жазылымда орын алады. Алайда, баланың шет тіліндегі жазылым әрекетін негізін сәтті қалыптастыру шет тілі мұғалімінің құзыретінде екенін ұмытпауымыз қажет. Бұл сөйлеу әрекеті тек шет тілінде ғана емес, сондай- ақ, өмірде өте қажет дағдылардың бірі, себебі еліміздің дамуы үшін өз үлестерін қосатын озық көзқарасты азаматтар, болашақ көшбасшылар меңгерген тілдерінде емін- еркін қарым- қатынасқа түсе алулары керек.

1. Қазақстан Республикасының Президенті Н. Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы “Төртінші өнеркәсіптік революция жағдайындағы дамудың жаңа мүмкіндіктері”, Астана. Ақорда, 2018.
2. Речевое развитие ребенка в современном образовательном пространстве : методическое пособие для негосударственных ДОО / авт.-сост. Н. В. Багичева, А. С. Дёмешева, М. Л. Кусова, Д. О. Иваненко ; ФГБОУ ВО «Урал. гос. пед. ун-т». – Екатеринбург, 2015. – 150 с.
3. Зимняя И.А. Лингвопсихология речевой деятельности/ И.А. Зимняя.-М.: Изд-во МПСУ; Воронеж: НПО “МОДЭК”, 2001. -329с.
4. Выготский Л.С. Мышление и речь. - Москва: ОГИЗ- СОЦЭКГИЗ, 1934 г.- 323с.
5. Elbow Peter. (1973). Writing without Teachers, pp. 12–75. New York, NY: Oxford University Press.
6. Jean Piaget. (2013). The construction of reality in the child. 1st edition. London: Routledge.
7. Алексеева М.М., Яшина В.И. Методика развития речи и обучения родному языку дошкольников: Учеб. пособие для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений. - 3-е изд., стереотип. - М.: Издательский центр «Академия», 2000. - 400 с.
8. James D. Williams (2014). «Preparing to teach writing» research, theory, and practice. 4th edition, New York: Routledge.

МРНТИ 14.35.09

Сейдалиева Г.О.¹, Далабаева М.Б.²

^{1,2}Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті

¹PhD доктор, аға оқытушы

² «Шет тілі: екі шет тілі» мамандығының 2-курс магистранты

Қазақстан, Алматы қ., e-mail: ¹guldanaseida@mail.ru, ²dalabayevaa99@mail.ru

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫН ОҚЫТУДЫҢ ИНТЕРАКТИВТІ ӘДІСТЕРІ (БАСТАУЫШ СЫНЫП НЕГІЗІНДЕ)

Аңдатпа

Мақалада ағылшын тілі сабағын оқытудың интерактивті әдістерінің негізгі түрлері көрсетіледі. Жалпы бастауыш сынып оқушылары бойынша ағылшын тілін грамматикалық және лексикалық тараптардан үйрену жолдары айтылады. Оқыту технологиялары негізін қолдану арқылы бастауыш сынып оқушыларының тілді үйрену дағдысын қалыптастыра аламыз. Негізгі интерактивті әдістер бойынша рөлдік ойындар, жобалық, «джигсо» әдісін педагогикалық сабақтар барысында еркін қолданыста. Қазіргі уақытта заманауи технологияларды пайдалану арқылы оқу мазмұнына байланысты әлеуметтік-мәдени құзыретті дамыту бағытында білім беру ерекше әдістемелік жұмыстар жүргізіліп келеді. Оқу арқылы жүйелі қалыптастыру сабақ барысында білімалушыларға жеке ізденістері жүргізуге көмектеседі, әр түрлі тың мәлеметтерді пайдалану арқылы озық технологияларды меңгере алады, білімалушылардың оқу деңгейі мен олардың ынта-жігерін жетілдіреді, заманауи білім бағытын талдау арқылы жаңа бейімділіктер мен білімді дамытуға көмек береді. Білімалушыларға жалпы оқыту ресурстары арқылы мәдениетті қалыптастыру ол білім бағытының негізгі құрылымы және де жүйесі арқылы жүзеге асыра аламыз. Білім берудің негізгі мақсаты заман талабына сай білімалушыларды озық әрі дербес біліммен, жеке тұлғалық ерекшелігіне байланысты тәрбиелеу. Алға ұмытылысын дамыту ол әр бір адамның міндеті.

Кілт сөздер: бастауыш сынып, оқыту технологиясы, интерактивті әдіс, білім беру, құзыреттілік, жеке тұлға, дағды

Сейдалиева Г.О.¹, Далабаева М.Б.²

^{1,2}Казахский национальный педагогический университет имени Абая

¹PhD доктор, Старший преподаватель

² Магистрант 2-курса по специальности «Иностранный язык: два иностранных языка»

Казахстан, г.Алматы, e-mail: ¹guldanaseida@mail.ru, ²dalabayevaa99@mail.ru

ИНТЕРАКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА (НА БАЗЕ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ)

Аннотация

В статье отражены основные виды интерактивных методов преподавания английского языка. Учащиеся начальных классов в целом рассказывают о способах изучения английского языка с грамматической и лексической сторон. Используя основы технологий обучения, мы можем сформировать навыки изучения языка у младших школьников. Свободно использует в ходе педагогических занятий сюжетно-ролевые игры по интерактивным методам, проектный и метод «джигсо». В настоящее время ведется особая методическая работа по развитию социально-культурной компетенции, связанной с содержанием обучения с использованием современных технологий. Систематическое формирование через обучение помогает обучающимся в ходе занятий вести самостоятельный поиск, осваивать передовые технологии с использованием различных новых данных, совершенствует уровень обучения обучающихся и их энтузиазм, способствует развитию новых склонностей и знаний посредством анализа современных образовательных направлений. Формирование культуры обучающихся через общие образовательные ресурсы мы можем осуществлять как через основную структуру, так и через систему образовательных направлений. Основная цель образования-воспитание современного обучающегося передовыми и самостоятельными знаниями, индивидуальными особенностями личности. Развитие забывчивости вперед это задача каждого человека.

Ключевые слова: начальная школа, технология обучения, интерактивный метод, образование, компетентность, личность, навыки.

Seidaliyeva G.O.¹, Dalabayeva M.B.²

^{1,2}Abai Kazakh National Pedagogical University

¹PhD doctor, Senior lecturer

²2nd year master degree in the specialty "Foreign language: two foreign languages"

Kazakhstan, Almaty, e-mail: ¹guldanaseida@mail.ru, ²dalabayeva99@mail.ru

INTERACTIVE METHODS OF TEACHING ENGLISH LESSONS (BASED ON PRIMARY CLASSES)

Abstract

The article reflects the main types of interactive methods of teaching English lessons. In general, primary school students will be told how to learn English from the grammatical and lexical side. Using the basics of learning technologies, we can form the language learning skills of younger schoolchildren. Freely uses plot-role-playing games using interactive methods, project and the «jigsaw» method during pedagogical classes. Currently, special methodological work is being carried out on the development of socio-cultural competence related to the content of training using modern technologies. Systematic formation through training helps students to conduct an independent search during classes, master advanced technologies using various new data, improves the level of training of students and their enthusiasm, promotes the development of new inclinations and knowledge through the analysis of modern educational trends. We can carry out the formation of the culture of students through common educational resources both through the main structure and through the system of educational directions. The main purpose of education is to educate a modern student with advanced and independent knowledge, individual personality traits. The development of forgetfulness forward is the task of every person.

Keywords: primary school, learning technology, interactive method, education, competence, personality, skills.

Кіріспе. Заманауи қазақстандық мектеп өзінің келбетін қарқынды өзгертуде. Бұл педагогикалық теория мен практикадағы өзгерістермен қатар жүрегін еліміздің білім берудегі елеулі өзгерістерге байланысты. Қазақстандық жалпы орта білім беру деңгейі мемлекеттің даму міндеттеріне сәйкес келуі және оның қазіргі әлемде бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз етуі тиіс [1; 23]. Сондықтан да біз

еліміздің педагогикалық қызметінде үнемі оқып, дамып, жаңа талаптар мен кәсіби стандарттарға сәйкес болуымыз шарт. Білім беру жүйесіндегі әлемдік дамудың негізгі үрдістері қоғамның даму қарқынын жеделдету және адами капитал мәнінің өсуі болып табылады. Халықаралық деңгейде өзін сенімді түрде көрсетіп келе жатқан біздің дамушы ел осы үрдістердің ықпалынан тыс қала алмайды. Біздің қоғамымыздың өзекті мәселелерінің бірі болып өзгеріп отыратын әлеуметтік және экономикалық жағдайларда өмір сүруге ғана емес, сондай-ақ бар болмысты жақсы жағына қарай өзгерте отырып, оған белсенді түрде ықпал етуге дайын бәсекеге қабілетті тұлғаны қалыптастыру болып табылады. Елімізде білімалушылардың білім алуын дамыту қазіргі кезде оқытудың белсенді түрлерін енгізу жолымен жүруде, оның барысында білімалушылар өз бетінше функционалдық сауаттылықты дамытады, білімді белсенді түрде алады, құрдастарымен қарым-қатынас жасаудың коммуникативтік дағдыларын дамытуға үлкен ықыласпен қарайды және проблемаларды шешуге шығармашылықпен қарайды. Біздің міндетіміз - педагог ретінде, жаңартылған бағдарламаны қолдану барысында білімалушылардың танымдық саласының ерекшеліктерін ескеру, тіл үйренуге, ғылым-ілімге тұрақты қызығушылықты дағдыландыру. Оқыту жүйесінің заманауи әдістерін меңгерту арқылы жүйелі түрде білім беру сапасын дамыту болып табылады.

Мәселенің сипаттамасы. Оқытудың қазіргі заманғы әдістерінің ішінен жетекші ретінде интерактивті әдістер тандалды. Негізгі мақсат-оқытудың тиімділігін арттыруда ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың мүмкіндіктерін анықтау, ағылшын тілі сабақтарында білім алушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту, оқу іс-әрекетіне қатысушысының шығармашылық әлеуетін іске асыру. Көбінесе білімалушылар шет тілін өмірде қолданудың нақты мүмкіндіктерін көрмейді, сондықтан пәнді оқуға деген ынтасы төмен. Мотивацияны арттыру мәселесі өте өзекті, пәнге деген қызығушылықтың өсуіне және оны тікелей қарым-қатынас жасау үшін зерттеуге ықпал етіп қана қоймай, білімалушылар шет тілінің білім беру қызмет салаларында жұмыс жасау үшін қажет екенін көрсете алатын мотивацияны арттырудың осындай құралдарын табу өте маңызды, өйткені шет тілінің пән ретіндегі ерекшелігі оның сөйлеу қабілетіне байланысты, мақсат ретінде де, басқа пәнмен танысу үшін оқыту құралы ретінде де қолданылады. Жалпы мақаламыздың негізгі өзекті мақсатын айқындау арқылы жалпы білім беретін бастауыш сынып оқушыларының негізгі ағылшын тілі сабағын оқытудың интерактивті жүйелі бағыты бойынша талқылау және зерттеу әдістемелік жұмыс бағыттарын жүргізу болып табылады.

Зерттеудің әдістемесі: Білім беру кеңістігінде тілді үйренудің маңызы зор. Олай дейтініміз, тіл арқылы тек қана сөйлесу ғана емес, сонымен қатар маңызды білім мен тәжірбиені және де мәдени-әлеуметтік білімді де насихаттай аламыз. Ағылшын тілі ол халықаралық тіл болып саналады. Сол себепті бұл - қарым-қатынас құруға және дүние жүзі бойынша ең кең әрі көп қолданылатын тіл. Қазіргі кезде АҚШ, Ұлыбритания, Канада, Австралия сияқты көптеген дамыған мемлекеттердің ресми тілі болатын болса, ал БҰҰ-дағы алты тілдің біреуі болып саналады [2;12]. Жалпы бұл дереккөздер - адамның болашағы үшін қызмет атқаратын және де дамыған елу елдің қатарына кіруге белсенді түрде қызмет ете алатын зор мүмкіндік. Бәсекеге қабілетті, білім саласы бойынша алда заманауи оқыту жүйелерін қолдану бұл қазіргі кезде балабақша табалдырығынан бастау алады. Осы негіздерді ала отырып, бастауыш сыныптан бастап ағылшын тіліне үйрету, еркін сөйлеуін дамыту бұл түрлі оқыту технологияларымен тығыз байланыста. Ағылшын тілін бастауыш сыныптан тереңдетіп оқыту арқылы оның үлкен маңызды себептері бар екені дәлел, бала жастайынан тез қабылдайтын болғандықтан оның ми нейрондарының жұмыс жасау көрініс өте таза әрі ақпаратты тез қорыта алады, сол себептен тілді үйрену жеңіл болады. Оқушылардың дамуын қадағалап, аталған технологияларды қолдану арқылы тиімді сабақтың нәтижесін көрсете білу, ол оқытушыға тікелей байланысты. Себебі, оқытушы оқушыны қызықтыру арқылы тілді еркін меңгерумен қатар, оның барлық күрделі жүйелерін дамытады. Қазіргі таңда ағылшын тілі мұғалімдерінің басты мәселесі - оқушылардың шет тілін оқуға деген қызығушылығын дамыту. ХХІ ғасыр - жаңа технологиялар ғасыры. Сондықтан бүгінде шетел тілін түрлі жаңа технологияларды қолдана отырып оқушы қызығушылығын арттыруға және шет тілін жылдам әрі тиімді үйреніп алуға мүмкіндік мол. Сондықтан мұғалімнің оқушыны ынталандыру, пәнге деген қызығушылығын арттыру мақсатында сабақты төмендегідей жолдармен өткізіміз.

1- кесте

Бастауыш сынып оқушыларын ағылшын тіліне дағдыландыру жолдары

1 – кесте. Бұл кесте автордың зерттеуімен жасалынды

Жалпы осы аталған негізгі әдістерді қолдану арқылы пәнге деген қызығушылықтарын арттыруға болады. Ағылшын тілінде грамматиканы, лексиканы тез сөйлеу және есту қабілеттерін дамытуға сондай-ақ, білімалушылардың сатылай дамуына қызығушылықпен оқу жүйесін қалыптастыра аламыз. Бұл қазіргі заманауи технологиялармен оқыту жүйесіндегі білімалушыларға ықпалы орасан зор. Оқу процесінде жаңа технологияларды қолдану - аса маңызды. Шыныменен жаңа технологияларды оқыту үрдісінде қолдану үлкен рөлге ие. Интернет-технологиялар ақпаратты іздеуге, халықаралық ғылыми жобаларды әзірлеуге, ғылыми зерттеулер жүргізуге үлкен мүмкіндіктер туғызады. Ағылшын тілі сабағында оқушының оқу-танымдық көзқарастарын дамыту үшін, ең алдымен тілге деген қызығушылығын артырудың жолдарын іздестіруіміз керек. Сондықтан, үйренушілердің қызығушылығын арттыру ең біріншіден ұстаздарға байланысты. Инновациялық қазіргі заманның барлық буындарында білім беру жүйесі және тек өзгерісте ғана емес білім беру мазмұнын, сонымен қатар ұйымның жаңа нысандарын қолдануда мектепте оқыту процесі орын алады. Білім беру жүйесі және тек өзгерісте ғана емес білім беру мазмұнын, сонымен қатар ұйымның жаңа нысандарын қолдануда мектепте тілді оқыту процесі. Бәсекеге қабілеттілік және әртүрлілік өлшемдеріне сәйкестік ұсынылатын қызметтер оқыту мазмұнындағы өзгерістерді талап етеді. Ағылшын тілі мамандарға түрлі мәселелерді шешуге мүмкіндік береді. Сол интерактивті құралдары ең айқын көрінетін пән - ағылшын тілі. Сабақ барысын оқытуда интерактивті дүниелерді пайдалану ол негізгі әдістемелік принциптерге негізделген. Адамның сөйлеу қабілетін қабылдау және өңдеу қабілеті көрнекі ақпарат оны алуға және өңдеуге мүмкіндік береді, есту-көру синтезі арқылы жүзеге асырылады. Жоғарыда айтылғандар жылдам дамуына қарамастан және компьютерлік оқыту технологияларын енгізу, дәстүрлі оқытудың техникалық құралдары негізгі құралдар болып қала бермейді, оқыту, бірақ жаңа қосымшаны тауып, жаңа дамуға мүмкіндік береді. Осы бағытқа байланысты жалпы ағылшын сабағында оқытудың интерактивті әдістері: пікірталастар, топтық жұмыстар, инсерт әдісі, викториналар, шағын зерттеулер, жобалар, сауалнамалар, кейс-стади амал әдістері, презентациялар, проблемалық шығармалар әдістері және де жаңа заманауи технологиялық бағыттар арқылы жұмыс барысы жүреді. Негізгі жүйелі зерттеудің әдістемесі бойынша қазіргі уақытта кеңінен қолданылатын «Джигсо» әдісін сабақ барысында қолдана аламыз. Бұл оқыту техникасы балалардың сыныптарда топтық немесе жеке дамуына ерекше әсер етеді. Мысалы сабақ бағдарламасында оқытудың интерактивті әдістерін талқылау арқылы джигсо әдісін қолдану арқылы келесі негізгі мақсаттарға қол жеткізе аламыз:

- мәтінді үздік оқу әдісіне;
- оқу, талдау және ой бөлісуін дамыта аламыз;
- сөйлеу және тыңдау дамыту;

Жалпы көрсетілген негізгі бағыттарға қол жеткізуге болады.

Талқылау. Бастауыш мектеп-бұл баланы одан әрі оқытудағы болашақ жетістіктің негізі ерекше жауапкершілік жүктейді. Қазіргі білім беру жүйесінің маңызды міндеті оқушыларға білім алу,

өзін-өзі дамыту және жетілдіру қабілеттерін қамтамасыз ететін әмбебап оқу әрекеттерін қалыптастыру болып табылады. Мұның бәрі оқушылардың әлеуметтік тәжірибені саналы, белсенді игеруі арқылы қол жеткізіледі. Жалпы білім беру дағдыларын қалыптастыру бастауыш мектепте басталады және оқытудың барлық деңгейлерінде білім мазмұнын сәтті игеруге негіз болады. Бастауыш сынып оқушыларының өз бетінше, мұғалімсіз білім алуға деген ұмтылысы мен қабілетін қалыптастыру – жалпы білім берудің федералды мемлекеттік білім беру стандартында белгіленген мектептегі оқу процесін ұйымдастырушылардың басым міндеттерінің бірі. Стандарт оқушының жеке сипаттамаларын қалыптастыруға бағытталған. Оқушының танымдық белсенділігінің қалыптасу деңгейіне, оның оқу процесінде қаншалықты жиі білім субъектісіне айналатындығына, оқушының ішкі қарама-қайшылықты қаншалықты жиі ашатындығына және ол әлі білмейтін, түсінбейтін нәрсені шешуге деген ұмтылысына байланысты болатын тиімділік деңгейі көрсетіледі. Мұғалім үшін жас оқушыға оқуға тұрақты танымдық қызығушылықты қалыптастыру үшін ішкі мотивацияны дамытуға көмектесу өте маңызды. Оқу ақпаратына қатысты жағдай басқаша, бұл, әдетте, оқушы үшін маңызды емес. Сондықтан оқушылардың танымдық белсенділігін жандандыру мектептегі білім берудегі өзекті мәселелердің бірі болып қала береді.

Оқыту әдістерінің ішінде мен үшін ең сәттілері -, ойлау карталары, пікірталас, рөлдік және іскерлік ойындар, джигсо әдісі. Джигсо әдісі оқу процесінің ажырамас бөлігі болып табылады. Джигсо әдісін қолдану тәжірибесі көрсеткендей, «бірге оқу оңай әрі қызықты ғана емес, сонымен бірге әлдеқайда тиімді» [3; 74].

Шет тілін оқытуда әдісін қолданудың негізгі мақсаты - білімалушылардың шет тіліндегі коммуникативтік құзыреттілікті тиімді меңгеру мүмкіндігі. Кіші балалардың лексикалық қоры көп емес, анықтамалық әдебиеттермен жұмыс істей алмайды, өз жұмыстарын ұйымдастыра және ұсына алмайды, жұпта және топта үлкен тәжірибеге ие емес. Мұның бәрін оларға үйрету керек, сондықтан бастауыш мектепте джигсо әдісін байланыстыруға мүмкіндік мұғалімнен алдын-ала жұмысты қажет етеді. Әдісте іс-шаралармен танысу кезеңінде ол балалардың қосымша дайындығын талап етеді, бұл кейіннен қалыптасқан білім мен дағдылардың сапасын жақсартады. Бастауыш сынып бойынша жұмыс істей отырып, біз бірінші жобаларды екінші сыныпта жасай бастаймыз. «My favourite animal» тақырыбы жобалық қызметті бастау үшін өте қолайлы. Оқушылар сүйікті жануарды тандап, сурет салып, ол туралы айтады. Бұл ретте олар жобаны рәсімдеу ережелері туралы білетін болады. Алдын-ала сабақта балаларға алдағы жұмыс туралы айту керек, алдыңғы сынып оқушыларының жұмысын көрсету керек. Оқушылардың екі топқа бөлу арқылы қарастырамыз. Сабақ барысында негізгі әдістердің бағыттарын атап көрсетсек:

- Лексиканы үйрену бағыты;
- Тез оқу және дұрыс оқуды үйрену;
- Тыңдау дағдыларын дамыту;

Келесі сабақта көрме ұйымдастырылып, балалар өз жұмыстарын ұсынады: олар өздерінің сүйікті жануарлары туралы оқиды немесе айтады. Сабақтың соңында мұғалім әр жобаның жағымды жақтарын атап өтеді және қалай жұмыс істеуге болатындығы туралы кеңестер береді. «Менің сүйікті жануарым» жобасы осымен аяқталмайды. Біз жаңа грамматикалық құрылымдарды үйреніп жатқандықтан, оқушылар біртіндеп жаңа сөйлемдер қосады, нәтижесінде жыл соңында толық әңгіме болады. Осылайша, оқу барысында білімалушыларға жұмыстар ұсынылады: оқулық материалына негізделген қарапайым жұмыстардан бастап шығармашылыққа дейін.

1. Лексиканы үйрену бағыты бойынша:

«Try to guess what animals can you see here» - яғни суреттегі көрсетілген жануарларды атап көрсетеміз.

Сурет 1

Сурет 1. Балалар суреттерді көру арқылы дыбыстау және лексикалық тұрғыда жануарларын атап көрсету. Олар не істейді? Оқушыларға мәтінді оқып, әр сурет бойынша ұсыныстар таңдау ұсынылады.

2. Тез оқу және дұрыс оқуды үйрету. Екі қатарға бөлу арқылы тақырыпты оқуды дамыту.

Бірінші топ:

- The lion is the king of the Beast. Dogs can jump. A cat can skip. But it can't swim. A duck can't sing.

Екінші топ:

- A frog can skip. A cockerel has a clock. A fox has a box. A cat has a hat.

3. Тыңдау дағдыларын дамыту.

- I like animals. Yes/no
- My favourite animals are rabbits and dogs. Yes/no
- They are nice and funny. Yes/no
- I don't like playing with my cat Fluffy. Yes/no

Осы сұрақтарды қою арқылы балалардың тыңдау дағдысын дамыту арқылы олардың зейінін ашу.

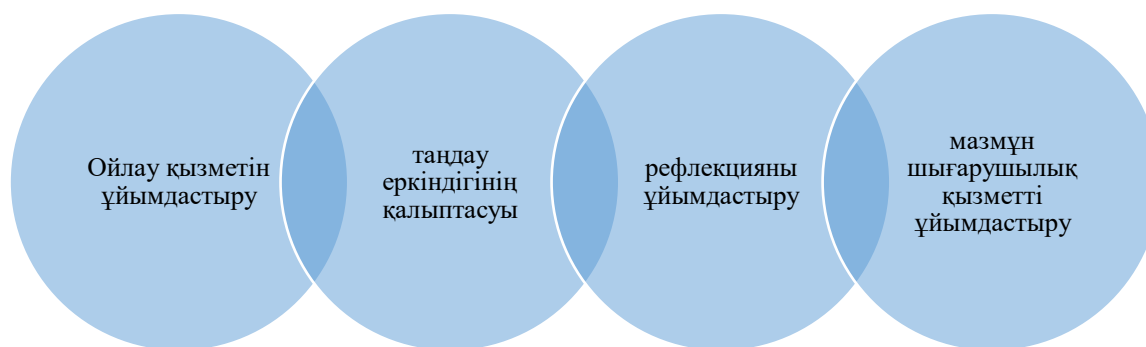
Интерактивті әдістердің түрлерін қолдану арқылы тапсырма: (интерактивті тақтада жануарлардың атауларын шатастырып жазу арқылы балаларға орындауға мүмкіндік беру.

- T A C (CAT)
- G D O (DOG)
- R T I E R (TIGER)
- O F X (FOX)
- B R A B T I (RABBIT)
- S O M U E (MOUSE)
- F W L O (WOLF)

Шет тілі сабақтарында ойлау карталарын қолдану. Ойлау карталарын XX ғасырдың 60-70 жылдары атақты ғалым Тони Бузен ойлап тапқан [4]. Бұл сыни ойлау технологиясы әдістерінің бірі. Картаны компьютерде арнайы бағдарламалардың көмегімен немесе жай қағаз парағында салуға болады. Екінші нұсқа жақсырақ, өйткені бұл жағдайда психикалық картаның мазмұны одан да жақсы есте қалады және ол шынымен ерекше болады. Неғұрлым көп ақпарат сіңірілсе, есте сақтау, ойлау және ақыл-ой күшейеді. Ойлау карталарының негізгі жағымды жақтарының бірі- оларды тақырыпты және жастағы балалармен бірге қолдануға болады. Ойлау карталарын жасау қысқа уақыт ішінде сабақты қызықты етуге көмектеседі, сізге көптеген материалдарды зерттеуге мүмкіндік береді. Жалпы бұл интерактивті әдістер қатары, яғни, оқушылардың мұғаліммен байланысының ашық әрі еркін түрде орындалуын, білімалушылардың өзара байланысы, еркіндігі арқылы қамтылады. Ең басты ол жауапкершілік яғни білімалушылардың өзіне деген сенімділігін дамыта алады [5; 22].

2 - кесте

Интерактивті әдістердің негізгі қағидалары

2 - кесте (бұл кесте авторлық зерттеуімен жасалынды)

Жалпы интерактивті әдістердің негізгі орындалатын қағидаларына негізделе көрініс береді. Оқытушы тарапынан оқушылармен өзара әрекеттер де болады. Интерактивті әдістің негізгі сатылай дамуы бойынша өзінің қалыптасқан оқыту жүйесіндегі ережелері бар. Ол шарттардың негізгі міндеті білімалмасушы тараптың байланысында сенімді қарым-қатынасты қамтиды, еркін сөйлесу және демократиялық стиль арқылы байланыс жүреді. Жалпы интерактивті әдістер бастауыш сынып оқушылар арасында рөлдік ойындар арқылы, «джигсо» әдісі, жобалық әдіс, сұрақ-жауап әдіс, оқыту технологияның заманауи ақпараттық бағыттары арқылы жүзеге асырылады. Негізгі әдістер бойынша отандық және шетелдік ғалымдардың еңбектерінде жарияланып, талқыланып келеді. Атап айтқанда: Бим И.Л [6], Кенжебеков Б.Т [7], Гальскова Н.Д [8], Құнанбаева С.С [9], Копылова В.В [10], Беленкова Н.М [11] еңбектерінде бірқатар оқыту технологияларымен зерттеу жүргізіліп көрсетіледі.

Зерттеу нәтижесі: Шет тілі мұғалімі балаларды сөйлеу әрекетінің тәсілдеріне үйретеді, сондықтан біз шет тілдерін оқытудың негізгі мақсаттарының бірі ретінде коммуникативтік құзыреттілік туралы айтамыз. Коммуникативті әдіс, коммуникативтілік оқу процесінің сөйлеу бағытын қамтиды, ол сөйлеудің практикалық мақсаты ғана емес, сонымен бірге бұл мақсатқа жетудің жолы тілді практикалық қолдану болып табылады. Оқушыларда сөйлеу әрекетінің белгілі бір түрінде қажетті дағдылар мен дағдыларды, сондай-ақ бағдарлама мен стандартта анықталған деңгейде лингвистикалық бағытты қалыптастыру үшін әр оқушы үшін белсенді ауызша тәжірибе қажет. Тілдік ортадан тыс коммуникативті білім бағытын қалыптастыру үшін сабақты коммуникативті мәселелерді шешуге мүмкіндік беретін шартты коммуникативті жаттығулармен қанықтыру жеткіліксіз [12]. Оқушыларға ойлау, ойды тудыратын мәселелерді шешу, осы мәселелерді шешудің мүмкін жолдары туралы ойлау мүмкіндігін беру маңызды, сондықтан балалар өз тұжырымдарының мазмұнына назар аударады, сондықтан ой басты назарда болады, ал тіл осы ойларды қалыптастыру мен тұжырымдаудың тікелей функциясында көрінеді.

Зерттеуді талқылау арқылы нәтижесін көрсетер болсақ. «Джигсо» әдісі бойынша талқылай өтсек. Осы ерекшеліктерді нақтылай отырып келесі кезектегі тапсырмаларға жауап беру бағыттарын анықталады. Зерттеудің нәтижесі бойынша негізгі кезендік ерекшеліктерге сәйкес жұмыс барысындағы талқылау бағыттары мен сабақ өткізу бойынша осы қорытынды кесте бойынша негізгі дейін және кейін тапсырмалар қарастырылды. Олар білім алушылардың танымдық іс-әрекетінің бір түрі болып табылады, онда білім беру процесінің субъектілері талқыланатын оқу мәселесі бойынша жүйелі және мақсатты түрде өз пікірлерін, идеяларыналмасады. Пікірталас «мұғалім – оқушы» және «оқушы – оқушы» сияқты ынтымақтастық педагогикасының элементтерін қолдануға мүмкіндік береді, онда оқушы мен оқушының позициялары арасындағы қарама-қайшылықтар жойылады, ал білім беру процесіне қатысушылардың көкжиегі ортақ игілікке айналады. Талқылау барысында келесі құзыреттер қалыптасады: коммуникативті (қарым-қатынас жасау, сұрақтар қою және қалыптастыру, сұхбаттасушыны құрметтеу және қабылдау және т.б.), өз көзқарасын қорғай білу, яғни белгілі бір қарым-қатынас жағдайында ағылшын тілінде әлеуметтік өзара әрекеттесу дағдылары. Бастауыш мектептегі сабақтарда оқытудың негізгі интерактивті әдісі – ойын. Ойын технологиясы арқылы оқушылардың білім сапасын дамытуға болады [13;11-12]. Балаларға ойын-жарыстар, рөлдік ойындар қызығушылық алып келеді. Оқушылар сөйлеу үлгілерін ықыласпен көшіреді, хор жұмысына қатысуды ұнатады. Балалар ағылшын тілінде сөйлеу қабілетін қалыптастыру үшін қолайлы жағдай жасайтын драматизацияға қатысады. Ойын әдістерін қолдану білім беру процесінде әртүрлілікті

енгізуге мүмкіндік береді, тіпті нашар ынталы оқушыларда осы пәнді оқуға оң мотивацияның қалыптасуына себеп болады. Мұғалімнің міндеті-әр сабақты қызықты, қызықты ету және танымдық қызығушылықты дамытуға, оқушыларды оқу процесіне белсенді қатысуға ынталандыру. Көптеген балалар ән айтқанды ұнатады. Мен өз тәжірибемде лексикалық қорды толықтыра отырып, оқушылардың коммуникативті қабілеттерін дамытуға ықпал ететін ағылшын тіліндегі әндерді қолданамын. 2,3,4 - сынып оқушылары ағылшын тілінде тек сабақтарда ғана емес, сонымен қатар мектептегі мерекелер мен есеп беру концерттерінде де ән шырқайды. Осылайша, интерактивті оқытудың мәні барлық білімалушылар білім процесіне қатысатын етіп ұйымдастырылған.

Жалпы білім беру жаңарту жүйесі бойынша атақты ресейлік көрнекті ғалым В.С.Аванесов өзінің «Жаңартылған оқыту технологиясы» мақаласында көптеген пункттерге жіктеп көрсетеді [14]. Яғни бұл тақырыптың негізгі ерекшелігі де педагогикалық өлшеулердің негізгі ұйымдастыру принциптері бойынша зерттеулі ақпараттар арқылы нәтиже көрсетеді. Ғылыми және тиімділік принципі оқу пәндері бойынша мұғалімдердің тәуелсіз қоғамдық бірлестіктері жүзеге асыратын тест нысандарының мазмұны мен дұрыстығын тексеру қажеттілігін белгілейді. Бақылау сапасын жақсарту үшін әдістеме мен теория ерекше маңызды. Жүйелілік принципі. Өзін - өзі тексеру нәтижелері бойынша білімді жақсарту үшін жүзеге асырылатын оқу тестілеуін ұйымдастыруға қатысты-бақылаудың ең адамгершілік түрі. Әр оқу модулінің, бөлімнің, әр тақырыптың білімі жүйелі түрде өзін-өзі тексеруден өтеді. Осылайша, зерттелген және толық емес білімге қатысты рефлексия жүйелі түрде қалыптасады. Бұл принцип ағымдағы, аралық, тақырыптық және қорытынды өлшеудің (немесе бағалаудың) мақсаттары мен нәтижелерін, осы жұмыстың жүйелілігін келісу қажеттілігін көрсетеді. Педагогикалық өлшемдердің адамгершілігі мен этикасы принципі бұл жеке тұлғаның дамуына зиян тигізбейтінін білдіреді. «Сабақ-бұл педагогикалық процесті ұйымдастырудың негізгі формасы, онда мұғалім нақты белгіленген уақыт ішінде оқушылардың (сыныптың) тұрақты тобының ұжымдық танымдық және басқа да іс-әрекеттерін олардың әрқайсысының ерекшеліктерін ескере отырып басқарады; барлық оқушылардың тікелей оқу процесінде оқытылатын пәннің негіздерін меңгеруіне, сондай-ақ оқушылардың танымдық қабілеттері мен рухани күштерін тәрбиелеу мен дамытуға қолайлы жағдай туғызатын жұмыс түрлерін, құралдары мен әдістерін пайдалану» [15; 340].

Тақырыпты қызықты ету үшін, мәжбүрлеусіз сабақ барысын өз еркімен үйрену керек, ең бастысы, оқушы мен мұғалімнің білім беру процесінде сәтті дамуы үшін сын-тұрғыдан ойлау керек. «Ойлау-бұл адамның танымдық іс-әрекетінің сөйлеумен тығыз байланысты процесі, ол қоршаған шындықты мақсатты, жалпыланған және жанама түрде бейнелеумен сипатталады, жаңасын іздеуге және ашуға бағытталған болып саналады» [16;63].

Американдық ғалымдар Чарльз Темпл және Джинни Стил бұл мәселені тиімді шешетін технологияны ойлап тапты [17; 21] сыни ойлау- бұл кез-келген мәлімдемеге қораптан тыс қарауға көмектесетін, үнемі өзгеріп отыратын ақпараттық ағынмен күресуге көмектесетін ойлау түрі. Басқаша айтқанда, ойлаудың бұл түрі оқушыларға ақпаратты өңдеуге, жүйелеуге, өз ойларын тез және нақты білдіруге мүмкіндік береді, сонымен қатар өз бетінше оқу және басқа адамдармен сындарлы қарым-қатынас жасау қабілетін дамытады. Бұл ХХ ғасырдың 90-жылдарының ортасында пайда болған жаңа білім беру технологияларының бірі. Ағылшын тілінде бұл термин адамның білім алу тәсілі туралы ойлау қабілетін білдіреді. Сын-тұрғыдан ойлау тиімді жұмыс істеуге мүмкіндік береді, сондықтан алдымен онымен жұмыс істеуді үйрету керек. Қазіргі кезеңде оқушыларға сыни ойлауды қалыптастыру өте маңызды. Қазіргі қоғамның әлеуметтік тәртібі жас ұрпақ тек оқу іс-әрекетінде ғана емес, сонымен қатар қарапайым өмірде де ойлау мен қасиеттерге ие болуы керек деп болжайды. Бұл технологияның басты критерийлерінің бірі-рефлексия. Сын-тұрғыдан ойлау технологиясы мұғалімнің басшылығымен білім беру кеңістігінде дербес бағдарланған шығармашылық дамыған тұлғаны қалыптастыруға ықпал етеді. Осылайша, сын-тұрғыдан ойлау технологиясы қазіргі заманғы білім берудің мақсаттарына жауап береді:

- білім берудің негізгі құзыреттілігін қамтамасыз ететін оқушылардың жалпы мәдени, жеке және танымдық дамуы.
- «оқуға үйрету» және жеке тұлғаға бағытталған көзқарасты практикалық жүзеге асыруды қамтамасыз етеді.

Қазіргі педагогика үшін сын-ойлауды дамыту технологиясы жаңа болып табылады, дегенмен оның көптеген элементтері бұрыннан бері қолданылып келеді, бірақ бұл ұғымдардың көпшілігінде басқа атау болған. Мысалы, білімді жалпылау-бұл рефлексия, ал мотивация-бұл қиындық.

Қорытынды. Оқытудың интерактивті әдістерін қолдану арқылы оқушылардың танымдық іс-әрекетін жандандыру жолдарын іздеу, өзінің практикалық тәжірибесін әлеуетті пайдалануға сүйене отырып, ғылыми дереккөздерді өз бетінше зерттеуге тарту арқылы жалғасуда. Оқытудың

интерактивті формалары ғана жоғары мотивацияны, білімнің беріктігін, оқушылардың шығармашылығы мен қиялын, қарым-қатынас дағдыларын, белсенді өмірлік ұстанымды, командалық рухты, өзін-өзі көрсету еркіндігін, жетілуге деген ұмтылысты қамтамасыз ете алады. Шет тілін оқыту кезеңінде интерактивті әдістерді қолдану білім алушылардың белсенді қызмет принципіне негізделген оқытудың заманауи тұжырымдамасына сәйкес келеді. Мұғалімнің міндеті-оларды ұжымдық іс-әрекет процесінде тілдік материалды саналы түрде игеруге және шет тілін оқытуда ситуациялық және коммуникативті тәсілдерді кеңінен қолдануға үйрету. Мен оқыту технологиясын әзірлеуге және сынақтан өткізуге және жеке тұлғаның резервтік мүмкіндіктерін оңтайлы пайдалануға ықпал ететін педагогикалық жағдайларды жасауға тырыстым. Сабақтарда қолданатын кейбір интерактивті тәсілдердің мысалы, оқу процесінде қолданылатын интерактивті әдістерге жобалар әдісі, пікірталастар, жарыстар, интернет-ресурстарды пайдалану, бейнефильмдермен жұмыс жатады. Интерактивті әдістерді қолдану шет тілдерін оқытудың кезеңінде шынайы виртуалды тілдік ортаны құруға, білімалушылар мәдениаралық қарым-қатынастың нақты жағдайларына қосуға, басқа мәдениетпен қарым-қатынастың жеке тәжірибесін алуға мүмкіндік береді, бұл болашақ маманның шет тіліндегі коммуникативті мәдениетін қалыптастырудың тиімділігіне әсер етеді. Шет тілін оқытудың тиімділігі көбінесе мұғалімнің қазіргі оқыту технологиясын қаншалықты меңгеретініне байланысты. Жалпы мақаламызда тіл бойынша негізгі джигсо әдісімен оқыту арқылы лексиканы үйрену бағыты, тез оқу мен дұрыс оқуды үйрену, тыңдау дағдыларын дамыту, зейінді дамыту арқылы әріптерді жылдам орналастыру бойынша әдістерді дамыта аламыз. Қорытындылай келе, барлық әдістер дағдыны дамытады, білімалушылар арасында эмоционалды байланыс орнатуға көмектеседі, командада жұмыс істеуге үйретеді, жолдастарының пікірлерін тыңдайды, білімалушылар мен оқытушы арасында тығыз байланыс орнатады. Тәжірибе көрсеткендей, шет тілі сабағында интерактивті әдістер мен тәсілдерді қолдану білімалушыларжүйке кернеуін жеңілдетеді, іс-әрекет формаларын өзгертуге, сабақ тақырыбының түйінді сұрақтарына назар аударуға мүмкіндік береді. Сайып келгенде, материалды ұсыну сапасы мен оны игерудің тиімділігі, демек, білімалушылар шет тілін үйренуге деген ынтасы айтарлықтай.

XXI ғасырдың білім беру жүйесі шенберінде міндеттердің бірі ретінде оқу тиімділігін арттыру қойылады. Атап айтқанда оқытудың мақсаттылығын арттыру, уәждемені, білім беру мазмұнының ақпараттық сыйымдылығын күшейту және т.б. Осы мақсатта оқытудың көптеген әдістері, формалары мен технологиялары жасалды. Нысандардың бірі Интернет-ресурстарды пайдалануды қамтиды. Интернетті пайдалану белгілі бір артықшылықтар мен кемшіліктерге әкеледі. Артықшылықтар туралы айтатын болсақ, қазіргі әлемдегі шет тілі сабақтарында интернет ажырамас бөлігі болып табылатындығын атап өткен жөн. Қорытындылай келе, барлық интерактивті әдістер қарым-қатынас дағдыларын дамытады, білімалушылар арасында эмоционалды байланыс орнатуға көмектеседі, командада жұмыс істеуге үйретеді, жолдастарының пікірлерін тыңдайды, білімалушылар мен оқытушы арасында тығыз байланыс орнатады. Тәжірибе көрсеткендей, шет тілі сабағында интерактивті әдістер мен тәсілдерді қолдану оқушылардың жүйке кернеуін жеңілдетеді, іс-әрекет формаларын өзгертуге, сабақ тақырыбының түйінді сұрақтарына назар аударуға мүмкіндік береді. Сайып келгенде, материалды ұсыну сапасы мен оны игерудің тиімділігі, демек, оқушылардың шет тілін үйренуге деген ынтасы айтарлықтай артады.

References

1. Teacher's guide, Pedagogical skills of AEO "Nazarbayev Intellectual Schools" 2014.-31p. Internet portal: <http://17school.kz/files/>
2. Amandykova G. N., Mukhtarova Sh. E., Baimukanova B. S., Methods of teaching a foreign language, 2003, 262p.
3. Kalmykova E. V., Learning through Game Technology in Primary School, 2007
4. Foreign language at school, 2006. №2. Internet portal: <https://library.tou.edu.kz/fulltext/buuk/b1364.pdf>
5. KaraevZh., Levels of cognitive activity. School of Kazakhstan. №47, 311p.

6. Bim I.L., Methods of teaching foreign languages as a science and problems of a school textbook. M: Russian Language, 1977, 27p. Internet portal: <https://www.twirpx.com/file/592957/>
7. Kenzhebekov B. T. Formation of competencies of future professionals in educational institutions. Karaganda 2005, 45p.
8. Galskova N.D. Modern methods of teaching foreign languages, a teacher's manual. M.2000.
9. Kunanbayeva S. S. Theory and practice of modern foreign language education - a: Edelweiss publishing house, 2010. 82p.
10. Kopylova V.V. Methodology of project work in English lessons: a methodological guide / V.V. Kopylova. 3rd ed., stereotype. M.: Bustard, 2006. 93p. Internet portals: <https://search.rsl.ru/ru/record/01002920842>
11. Belenkova N.M. Atabekova A.A. Foreign language communicative competence as a means of social adaptation of a future specialist at a university: results of experimental training // Higher education today. - 2009. - No. 8. - pp. 63-67.
12. "Lesson planning and management using interactive teaching methods " Almaty, 2014
13. Kerimbayeva R. Types of games and their features // Primary School No. 3, 2008, 11-12 pp. Internet portal: <https://infourok.ru/bastauish-sinip-oushilarini-tanimdi-isreketterin-belsendendirudi-pedagogikali-zhadaylari-tairibindai-bastauish-siniptar-distemel-810525.html>
14. Avanesov V.S. Journal "Pedagogical measurements". No. 1.2005.testolog@mtu-net.ru
15. Briggs N., Kim Y. «The Moral Dimension of English Language Teaching: Exploring the Collaborative Reflections of Two In-Service University Instructors». English Teaching and Learning. 44(4), pp.331-352. 2020
16. Orlova V.A. Psychology in questions and answers: a textbook. M:KNORUS, 2009-200p.
17. Zagashev I.O. Zair-Bek S.I. Mushtavinskaya I.V. We teach children to think critically. Edition. 2nd. SPb: "Alliance-Delta" sovmm. with the publishing house "Speech" 2003-192p.

MPHTI 14.25.09

Ainabay A. A.¹, Mamedova F. Z.²

*¹Kazakh National Pedagogical University named after Abai,
master of pedagogical sciences.
Almaty, Kazakhstan*

*²Candidate of Philological Sciences, senior lecturer
of Al-Farabi Kazakh National University,
Almaty, the Republic of Kazakhstan*

APPLICATION OF TASK-BASED LEARNING TECHNOLOGY TO PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Abstract

The article is devoted to the application of the Task-Based Learning technology, which is used for teaching English, the purpose of which is to determine the extent to which students use previously studied material in real situations. It also offers a general overview of the Task-Based Learning technology for primary school students. This is a subset of communication technology and therefore it is very important to research and use this technology in the primary grades. The article is devoted to the analysis of Task-Based Learning technology. This article clearly describes the role and features of Task-Based Learning for primary school students, and describes the advantages, disadvantages, and different uses of Task-Based Learning technology. The article is intended for primary school English teachers as well as primary school students themselves. In the article, the main stages of the lesson using the task methodology were reviewed and analyzed. Special attention was paid to the advantages and disadvantages of Task-Based Learning technology. As a result of this study, it was indicated that Task-Based Learning technology significantly contributes to the development of communication skills in groups and pairs, the ability of primary school students to discuss in the learning process. The purpose of the article is to determine the advantages of Task-Based Learning technology for primary school students. In conclusion, the role of Task-Based Learning of

students and teachers is investigated and how Task-Based Learning affects primary school students in knowledge.

Keywords: Task-Based Learning technology, methods of teaching a foreign language, communicative task, language skills, language focus.

Айнабай А. А.¹, Мамедова Ф.З.²

*¹ Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті,
педагогика ғылымдарының магистранты
Алматы қ., Қазақстан*

*² Аль-Фараби ат. Қазақ ұлттық университетінің ф.ғ.к, аға қызметкері, Қазақстан,
Алматы қ.*

БАСТАУШЫ МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНА TASK-BASED LEARNING ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУ

Аңдатпа

Мақала ағылшын тілін оқытуда қолданылатын Task-Based Learning технологиясын қолдануға арналған, оның мақсаты-оқушылардың бұрын зерттелген материалды нақты жағдайда қаншалықты қолданатынын анықтау. Ол сонымен қатар бастауыш сынып оқушыларына Task-Based Learning технологиясына шолу жасайды. Бұл коммуникациялық технологиялардың жиынтығы, сондықтан бұл технологияны зерттеу және бастауыш сыныптарда қолдану өте маңызды. Мақала Task-Based Learning технологиясын талдауға арналған. Бұл мақалада бастауыш сынып оқушылары үшін Task-Based Learning технологиясының рөлі мен ерекшеліктері нақты сипатталған және тапсырмаларға негізделген оқыту технологиясының артықшылықтары, кемшіліктері мен әр түрлі қолдану жағдайлары сипатталған. Мақала ағылшын тілінің бастауыш сынып мұғалімдеріне, бастауыш сынып оқушыларына арналған. Мақалада тапсырмалар әдістемесі арқылы сабақтың негізгі кезеңдері талқыланып, талданған. Тапсырмалық оқыту технологиясының артықшылықтары мен кемшіліктеріне ерекше назар аударылды. Зерттеу нәтижесінде «Тапсырмалық оқыту» технологиясы топтарда және жұптарда қарым-қатынас дағдыларын дамытуға, бастауыш сынып оқушыларының оқу үдерісінде талқылау қабілетіне айтарлықтай ықпал ететіні көрсетілді. Мақаланың мақсаты-бастауыш сынып оқушылары үшін тапсырмалық оқыту технологиясының артықшылықтарын анықтау. Ол оқушылар мен мұғалімдер үшін тапсырмаларға негізделген оқытудың рөлін және тапсырмаларға негізделген оқытудың бастауыш сынып оқушыларының біліміне қалай әсер ететінін зерттеу арқылы анықталады.

Кілт сөздер: Task-Based Learning технологиясы, коммуникативті міндет, тіл байлығы, тілдік фокус, шет тілін оқыту әдістемесі.

Айнабай А. А.¹, Мамедова Ф.З.²

*¹Казахский национальный педагогический университет имени Абая,
магистрант педагогических наук.
Алматы, Казахстан*

*²к.ф.н., ст. преподаватель Казахского национального университета
им. аль-Фараби,
Казахстан, г. Алматы*

ПРИМЕНЕНИЕ ТЕХНОЛОГИИ TASK-BASED LEARNING У УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Аннотация

Статья посвящена применению технологии Task-Based Learning, применяемой для обучения английскому языку, цель которой - определить степень использования студентами ранее изученного материала в реальных ситуациях. Он также предлагает общий обзор технологии обучения на основе задач для учащихся начальной школы. Это подмножество коммуникационных технологий, поэтому очень важно исследовать и использовать эту технологию в начальных классах. Статья посвящена анализу технологии Task-Based Learning. В этой статье четко описаны роль и особенности обучения на основе задач для учащихся начальной школы, а также описаны преимущества, недостатки и

различные варианты использования технологии обучения на основе задач. Статья предназначена как для учителей английского языка в начальных классах, так и для самих учеников начальных классов. В статье рассмотрены и проанализированы основные этапы занятия с использованием методики задания. Особое внимание было уделено достоинствам и недостаткам технологии Task-Based Learning. В результате этого исследования было указано, что технология Task-Based Learning значительно способствует развитию коммуникативных навыков в группах и парах, способности учащихся начальной школы обсуждать в процессе обучения. Цель статьи - определить преимущества технологии Task-Based Learning для младших школьников. В заключение исследуется роль обучения учащихся и учителей, основанного на задачах, и то, как обучение на основе задач влияет на знания учащихся начальной школы.

Ключевые слова: Технология Task-Based Learning, коммуникативное задание, языковые навыки, языковая направленность, методика обучения иностранному языку.

Introduction. Education in our time requires that the teaching of a foreign language meet the needs of society. This is the need for the educational process, that is, the introduction of innovative approaches to realize the natural potential of the individual. In this regard, the conversation about such teaching technology as "TBL" is relevant. It allows you to conduct lessons where the process itself is important, not only the result. This includes the opportunity to speak to everyone, the opportunity to choose the problem or situation for discussion. The main requirement for the level of proficiency in a foreign language within the framework of the educational standards of the republic is the ability to solve life and professional tasks with its help. The task itself is put in the center of attention, but not grammatical or lexical units. The goal is to complete the task. Language becomes a communication tool that is aimed at helping to successfully cope with the task. Learning is carried out in the process of communication and interaction. A foreign language is acquired not as a set of linguistic phenomena, but in a social context in the course of real situations of communication.

In the current condition, foreign speech is considered as well as the study of society, reflection. The procedure for the formation of socio-cultural skills, but in addition, their implementation takes place only in the course of communication, in which place of the base is the method of communication. The classical sphere of teaching is the sphere of the study of style with the aim of the inhabitants of other countries or the category of those who study the second speech. In such variants, the main interest is given to the personal style, but not in any way cultivated or used data. The purpose of the teacher is to ensure that students master the latest vocabulary and grammatical principles of the latest style.[1]

The main idea of the Task-based learning method is to place the student in a communicative situation and ask him to complete a communicative task or task. In fact, a communicative situation is any life situation where speech is used, so this includes small talks with former classmates, booking apartments a day before the start of a vacation, and a verbal skirmish with merchants in a conditional market. Vocabulary and grammar are not always the focus of the assignment. It is assumed that you have already learned grammar structures and vocabulary previously using a coursebook, and now you are honing your skills. So, in my opinion, the TBL method is more suitable as an auxiliary than a leader in the lessons. [2]

Today, there are a large number of methods to learn a language. Any method has its own merits, for this reason, all methods without exception must be evaluated to the same degree. One of the more significant nuances is considered in this case, that the students feel themselves easily and decisively in the course of teaching. Since the more comfortable the situation becomes during the task, the more exciting and easier it will be to learn. The main importance here is assumed by the teacher. From the teacher there is an atmosphere in the lesson, a positive presentation, the activity of students. The teacher is able to sufficiently argue students, mastering their actions and words as well. The communication environment also contains missions aimed at communication, conversation and the use of style, but not at all in the study of style. Task-based learning is a way of learning a language using the target language to complete a specific task. Since these are familiar tasks, there is a wide range of task options; for example, visiting a service center, conducting an interview, etc. [3].

Methods. A task is a communicative exercise or task characterized by a strong focus on content rather than language form, correlation with specific conditions of communication and achievement of a certain result. This result can be achieved in the form of solving problems, making common decisions, implementing a creative project, writing or functionally oriented speech. The result gives the completeness of the task, and also regulates the content of the teacher. Thus, communicative tasks are always open exercises [4]. The lesson is built on the following stages:

Pre-task. The teacher presents the language unit to the student in context, so that the student remembers its meaning with the help of a text, a hypothetical situation or a dialogue. Let's say students are given the task of buying plane tickets. To begin with, the teacher can help students and show a video where such a communicative situation is solved. You can also discuss words and structures that will be useful for completing the task. The purpose of this stage is to prepare students mentally and linguistically for the task.

Task preparation. Students receive clear instructions that they will follow when completing the assignment.

During task. Students complete the task using existing knowledge. In addition, I would like to draw your attention to the fact that, to a greater extent, students themselves choose vocabulary and grammatical structures; the pre-task stage is still auxiliary here, and students do not have to use the constructions given by the teacher. The speech of students should be spontaneous, and the goal is to complete the task. All this time, the teacher monitors the process and makes notes about the completion of tasks. Then the students present their completed assignment to the whole group, using all their language skills and abilities, as well as creativity. The teacher continues to take notes without interrupting students to correct mistakes or help them.

The last one is post-task. Feedback from the teacher. At the end of the lesson, take a few minutes to discuss strong and weak language structures.

In a TBL-based lesson, students are divided into pairs or groups and the teacher presents an assignment. When completing the task, only existing knowledge is used, and the teacher's help is always available. At the end of the group's work, share the results with the whole class. Discussing the problem, students analyze the language tools used during and after the assignment. The analysis identifies all problems in detail. Only after this does the training begin: through explanatory and practical tasks, the teacher shares the necessary information and knowledge with the students.

Here are a few exceptions: the educational process moves from practice to learning, students determine the solution to the problem, the lesson is built on a task, not on a topic, students know what they need depending on the situation and actively use previous knowledge, which means they understand and deepen it, as well as this method improves communication and opens the way to creativity [5].

As for the advantages of the TBL method, it uses natural language and provides the student with real life situations in which he can use his knowledge, and also increases motivation - the communicative task causes the student a real need for communication, which allows him to gain as much knowledge as possible. Again, this method focuses the lesson on the students and gives them autonomy by choosing vocabularies and tools that help the students achieve their goals. The role of the teacher is to enable students to feel comfortable during the task [6]. TBL teaches through actions and interactions - participation in a communicative situation helps students enter the process of deeper language learning.

Task-Based Learning is a second language learning application developed as a result of recent research in the field of second language learning. Thus, it plays an important role in modern language pedagogy.

Task-based learning typically provides learners with an active role in participating and creating activities, thereby increasing their motivation to learn. Task-based lessons provide students with many opportunities to express themselves through their actions. Task-based learning allows students to apply their knowledge and apply it effectively in a text task. This hands-on experience will help students understand why certain academic issues are important and provide a practical basis for further development of academic discourse. The task usually requires the selection of certain objects in the result. It can provide collaborative work where students can work together. In the process, different participants, including the students of the group and the teacher, can express different points of view on the same situation and discuss it. Assignments usually form objects and are also open to group assessment. Students can submit their own products and rate others. Anyone can take part in the assessment of the strengths and weaknesses of the work done in the lesson. This will help develop critical thinking skills in students.

Results. The teacher plays an effective role in selecting, editing and creating assignments, and then shapes these assignments according to the needs, interests and language level of the students. One of the biggest challenges for a foreign language teacher is figuring out how to stimulate students' imaginations. As a result, the process of searching for and developing course materials that can be

supplemented by textbooks is one of the most important activities of a teacher when planning a lesson. Because this method is interactive, it keeps students from getting bored quickly. Many modern foreign scientists, such as Willis D. and Richards J., believe that the learning process should be based solely on content, specific communication, and not work on the language form. To do this, it is necessary to use real communicative tasks that meet the tasks set [7]. Some assignment preparation is important for students as they prepare for assignments. These learning activities can help students learn useful words and phrases from the introduction to the topic, describe the instructions for the task, make it easier to complete the task, and remember and interact with the process of completing the task. In terms of raising awareness, the teacher uses a mixture of forms: pre-assignment concentration, reading comprehension, observation of other tasks, and use of other materials. Students complete many tasks in pairs or small groups. Pair or group work may require some preparation for those who are adapted to class activities and individual work.

Vocabulary and grammar are not the main focus of the assignment. If you know grammar and vocabulary through a textbook, you will improve those skills in task-based learning. The effectiveness of such tasks is evaluated by the results of the implementation - the achievement of the goal of communication. Of course, the tasks that are given to primary school students are given depending on their level of English proficiency. In my opinion, the Task-Based Learning technique is suitable as an auxiliary method.

Discussion. Elementary students first learn to use languages, not rules. This means that their learning will be based on action and the use of language depending on the behavior, action and situation in the classroom. They appear as part of language learning. Younger students tend to talk for a long time without understanding socially useful language, including expressions and, more precisely, pronunciation. They learn the language in parts or whole phrases, and may not be interested in knowing how phrases are formed and what their grammatical components are. Assignments are one of the activities that can be used successfully by younger students, but many other activities (songs, games, sketches and play activities) are useful as well. An interesting and purposeful activity is needed, and the teacher finds ways to connect language with action. For younger students, tasks such as drawing from oral instructions or working in pairs or groups are useful, as well as a series of pictures to complete the conversation [8].

Task-based learning can be very interesting and rewarding for learners as it allows them to develop their skills and expand their use of the target language. The main purpose of using task activity in a general education school is to form the need to study and use the text. Assignments create language that students can understand and provide them with a great opportunity to learn the language. If teachers remove many difficult and complex forms or structures and allow students to easily understand them, they can develop students' ability to use English effectively. However, this does not mean that teachers do not pay attention to language accuracy or student errors, but that teachers go beyond rules or structures and also allow students to use English in the classroom. It can be said that task-based learning helps, develops and teaches the learner's foreign language by interacting with the tasks and then using the target language to complete the tasks. This process also introduces the new language and offers language learners a variety of ways to improve their general language skills.

Task based learning is based on many task variables. In this context, as noted by the British linguist Rod Ellis, the task consists of the following main aspects: the task must provide a focus on practical significance, there must be some inaccuracies in the task, all participants must select the language resources necessary to complete the task, the task must have a clear non-linguistic result [9]. According to the above information, it is not possible to teach students based on task-based learning how to do any task. The task should be used in task-based learning in accordance with the above requirements [10].

Conclusion. In the TBL tasks, the emphasis is always on spontaneity rather than accuracy of speech. Here it is important for the teacher to “not notice” the mistakes of primary school students when completing the assignment; you can take notes, give feedback after, but in no case wedged into the exercise with corrections.

Task-based learning does a pretty good job of shifting the focus from the rote repetition of learned language units to the conscious use of language. If it is noticeable that the lessons have gone knurled and students do not have enough incentives to use the language, you need to try to conduct a lesson according to the TBL method or introduce a couple of tasks from the methodology - this will help stir up the class and increase student involvement in the learning process.

Task-based learning technology works well in translating well-learned language units from rote repetition into conscious language use. Conducting a lesson using the TBL method or introducing several tasks according to the methodology - this will help to involve the class and increase the activity of students in the learning process. The problems and peculiarities of learning a second language are for scientists the main factors in the development of new methods used in linguistic pedagogy. By developing task-based learning, students could read more effectively if their minds were occupied with a specific task, since the main condition for learning is the activity of students. Not surprisingly, TBL is seen as another tool for solving learning problems and has been the focus of much research over the past two decades. In connection with the development of problem-based learning, priority was given to the separation of tasks and the underlying philosophy. Currently, the main concern of leading researchers is the types of tasks and the effectiveness of task-based learning. Thus, task-based learning has made significant progress over the past two decades and remains a potentially fruitful method for many ESL/EFL teachers, although some researchers question the effectiveness of TBL.

References

1. Bruton, A. From tasking purposes to purposing tasks. English Teaching Journal. 2002.
2. Willis, J. Task based Instruction in Foreign Education: Practices and Programs, Harrow Longman. 2004.
3. Ellis, R, 2009, Task-based language teaching: sorting out the misunderstandings, in the International Journal of Applied Linguistics No. 3
4. Willis, J, 1996, A framework for task-based learning, Harlow: Longman Addison-Wesley.
5. Swan, M, 2005, Legislation by Hypothesis: The Case of Task-Based Instruction, Applied Linguistics, 376-401.
6. Prabhu, NS, 1987, Second language pedagogy, Oxford: Oxford University Press.
7. Richards, J and Rodgers, T, 2001, Approaches and Methods in Language Teaching, Cambridge: Cambridge University Press
8. Nunan, D, 1991, Communicative Tasks and the Language Curriculum, TESOL Quarterly No. 2.
9. Willis, J, 1998, Task-Based Learning: What Kind of Adventure?
10. Krathwohl, DR, 2002, A Revision of Bloom's Taxonomy: An Overview, Theory into Practice.

МРНТИ 14.35.09

Даулетова Макбал Толеновна

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ.
makbal.tolenovna@bk.ru

ШЕТ ТІЛІН ОҚЫТУ ҮРДСІНДЕ КОГНИТИВТІ ТӘСІЛДІ ҚОЛДАНУ

Аңдатпа

Бұл мақалада шет тілін оқыту үрдісінде когнетивті тәсілді қолданудың тиімділігі қарастырылады. Сонымен қатар шет тілін оқытудың маңыздылығы мен оқыту барысындағы түрлі әдістемелерді қоладудың артықшылығы сипатталған.

Кілт сөздер: когнитивтік тәсіл, лингвомәдениет, коммуникативтік оқыту, шет тілін оқыту, когнитивтік психология.

Даулетова Макбал Толеновна

Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г.Алматы
makbal.tolenovna@bk.ru

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КОГНИТИВНОГО МЕТОДА В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Аннотация

В данной статье рассматривается эффективность использования когнитивного подхода в процессе обучения иностранному языку. Также описаны важность обучения иностранному языку и преимущества применения различных методик в процессе обучения.

Ключевые слова: когнитивные методы, лингвокультура коммуникативное обучение, обучение иностранному языку, когнитивная психология.

Dauletova Makbal Tolenovna

Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty city

makbal.tolenovna@bk.ru

USING THE COGNITIVE METHOD IN THE PROCESS OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE

Abstract

This article examines the effectiveness of using a cognitive approach in the process of teaching a foreign language. The importance of teaching a foreign language and the advantages of using various methods in the learning process are also described.

Keywords: cognitive methods, linguoculture, communicative learning, foreign language teaching, cognitive psychology.

Кіріспе

Білім беру саласындағы инновацияны жасау, игеру және тарату – жаңа білім беру жүйесін қалыптастырады. Бұл икемді, ашық, жеке тұлғалық, жасампаздық білімнің, адамның бүкіл өмір бойы үздіксіз білім алуының жаһандық жүйесі.

Қазіргі таңда әлемдік білім беру жүйесінде күрделі өзгерістер орын алуда. Өмір ырғағының жеделдеуі және қарқынды дамып келе жатқан қоғамның талабына сай, адамзатты күнделікті өзгеріске ұшырайтын өмірге дайындау қажеттілігін туындады. Сондықтан, әрине мұндай жағдайда мемлекет жоғары оқу орындарының түлектеріне, жас мамандарға жоғары талаптар қояды. Өскелең жас ұрпақтың саналы да сапалы білім алуының бірден-бір шарты – оқу орындарындағы білім беру процесіне жаңа инновациялық технологияларды енгізу екендігі сөзсіз түсінікті. Осы орайда, ғылыми-техникалық прогрестен қалыспай, жаңа педагогикалық инновацияларды дер кезінде қабылдап, өңдеп, нәтижелі пайдалана білу – әрбір ұстаздың негізгі міндеті болып табылады. Білім беру жүйесінің интернационализациясы мен жаһандануы дәуірінде толеранттылық пен әдептілік факторлары маңызды бола түсуде, мәдениетаралық ынтымақтастық ауқымы да едәуір кеңейуде [1].

Талдау. Тіл мен мәдениет-бұл таным процесінің табиғи бөлігін құрайтын және жеке тұлға арқылы әлемді жаңа лингвистикалық тұжырымдамалауды құратын, жаңа лингвомәдениетпен танысу кезінде дүниетанымда қолданылатын екінші ақыл-ой құрылымдарын құрайтын біртұтас кешен.

Елімізде 2015 жылдан бастап жалпы білім беретін мектептерде «2015-2020 жылдар аралығынлағы үштілді білім беруді дамыту жол картасы» бағдарламасы жүзеге аса бастады. Бағдарламаның басты қағидасы пәндерді ағылшын тілінде өту болатын еді. Аталған жобаны жүзеге асыру үшін ең алдымен жоғары санатты, бәсекеге қабілетті маман даярлау екені анық. Сондықтан, «ағылшын тілін» оқып үйрену мен үйрету мәселесі заманауи талаптардың бірі болғаны анық[2].

Заман талабына сай шет тілін үйрену қоғам дамуының қазіргі даму кезеңінің қажеттілігіне айналды. Бүгінгі өмір салты шет тілдерін білу адамның әлемдік қоғамдағы тез өзгерістерге бейімделуіне ықпал ететін жағдай болып табылады. Сыни ойлау қабілеті бар, ақпараттың үлкен ағымын талдай алатын және ойластырылған шешімдер қабылдай алатын жоғары білімді мамандар даярлаудың шұғыл қажеттілік туындағаны анық. Бұған қол жеткізу үшін білім сапасына үлкен мән беру қажет. Шет тілін оқытудағы негізгі мәселе басқа тілдерді оқытудағы қызметі мен ойлау қабілеті, ауызша коммуникацияда мәтіндер арқылы түрлі ақпараттар алу болып саналады. Тілдік емес жоғары оқу орындарында шет тілін оқыту жан-жақты процесс болып келеді, негізгі мақсатты білім алушылардың оқитын тілді мәдени аралық коммуникацияда қолданудың қабілеті мен қызығушылығын дамыту, өз бетінше басқа шет тілінде сөйлеу қызметін меңгеру мен жетілдіру, яғни студентті тұлға ретінде қалыптастыру болады.

Әлемде еңбек нарығында шет тілін белгілі бір білім саласында жоғары деңгейде білетін мамандарға сұраныс пен қойылатын талаптар да артып келеді, сәйкесінше кәсіби бағдарланған шет

тілі ерекше өзекті болып отыр. Біздің еліміздегі білім беру жүйесіндегі мемлекеттік және әлеуметтік тапсырыс шет тілін кәсіби деңгейде меңгерген жаратылыстану бағытындағы педагогикалық кадрларды даярлауға бағытталған[3].

Әр адам туылғаннан бастап когнитивтік қабілеттерге ие болады және бұл қабілеттерді нәресте кезінен бастап дамыту қажет. Когнитивтік қабілеттерді қалыптастыру танымдық қызығушылықты дамытуды білдіреді, яғни адам санасы сырттан алынған ақпаратты өңдейді, оны ақыл-ой арқылы білімге айналдырады, оны сақтайды және алған тәжірибесін өмірінің әр күнінде қолдана алады. Когнитивтік психология адамның танымдық іс-әрекетін, тіл мен мәдениеттің әлем бейнесіне әсер ету мәселелерін, саналы және бейсаналық мәселелерді және олардың психикалық белсенділікпен байланысын зерттеуге ықпал етеді. Адамның туа біткен және әртүрлі жас кезеңдерінде пайда болған танымдық қабілеттерін анықтайды [4].

Шет тілін оқып-үйрену күрделі психофизиологиялық және психоло-педагогикалық процесс. Шет тілін үйрену кезінде оқытудың маңызды критерийлерінің бірі - тілді өз ойларын білдіру үшін белгілер жүйесі мен құралдар жиынтығы ретінде емес, шет тілі адамның коммуникативтік-танымдық жүйесінің процесін көрсетеді, яғни шет тілі арқылы адам әлем туралы ақпарат алады, оның дүниетанымы қалыптасады, адамның танымдық қабілеттері белсенді болады, объективті шындықты түсінуі дамиды, аналитикалық ойлауы жүйесі толықтай түседі. Қазіргі уақытта шетелдік білім беру барысында когнитивтік тәсілдерге үлкен мән беріледі. "Психологос" практикалық психология энциклопедиясында когнитивтілікке мынадай анықтама береді: когнитивтілік (лат. *cognitio*, "таным, зерттеу, ұғыну") — сыртқы ақпаратты ақыл-ой арқылы қабылдау және өңдеу қабілетін білдіретін, бір-бірінен өте қатты ерекшеленетін бірнеше контексте қолданылатын термин. Психологияда бұл ұғым жеке тұлғаның психикалық процестеріне, әсіресе ақпаратты өңдеу тұрғысынан "психикалық күйлер" деп аталатын (яғни сенімдер, тілектер мен ниеттер) зерттеу мен түсінуге қатысты сипатталады. Әсіресе, бұл термин "контекстік білім" деп аталатын (яғни абстракциялау және нақтылау), сондай-ақ білім, шеберлік немесе оқыту сияқты ұғымдар қарастырылатын салаларда жиі қолданылады [5]. Сонымен, білім - бұл танымдық процестің нәтижесі, және оқушы өздігінен және саналы түрде жаңа білім алуы керек, оқу ортасында шет тілінде сөйлесу процесінде оқушының танымдық механизмдері белсенді болуы керек.

Тілді үйрену когнитивтік көзқарастың негізгі теориялық ережелері оқыту мен оқу үрдістерін таңдауға негізделген. Интерактивтік заңдылықтар, оқыту практикасы және оқу процесінде мінез-құлық тілді үйренуге қатысатын психолингвистикалық және танымдық процестерді де ескереді.

Өз зерттеу жұмыстарында Е. С. Кубрякова қазіргі кезеңде тілді үйренумен танымның жақындасу тенденциясы байқалады, яғни адам санасының тілі мен қызметін жүйелі түрде зерттеу жүреді және мұның бәрі осы әрекетті қамтамасыз ететін танымдық жүйемен байланысты екенін зерделеген [6]. Шет тілін оқып үйренуде ақыл-естің белсенді жұмыс жасауы басталады, яғни мидағы барлық когнитивтік жүйе іске қосылады, ал когнитивтік жүйенің негізгі компоненті тіл болып келеді. Адамның танымдық іс-әрекетінің барлық түрлері тілдің тікелей қатысуымен жүреді, өйткені тіл «сөйлеу-ойлау» негізін құрайды. Бұл жағдайда мұғалім үшін қандай тілдік өрнектер, тілдік бірліктер мен категориялар қоршаған әлемді қабылдауға жататынын және оқушының білімін қалай көрсететінін анықтау өте маңызды. Осылайша, тіл адамның танымдық әлемін қалыптастырады.

Когнитивтік бағдар оқушының ақыл-ой әрекетіне бағытталған, бұл, әрине, өз кезегінде сапалы білім алудың кепілі. Бұл метакогнитивтік процестердің рөлін және оқытудың әртүрлі стратегияларын қолдануды нақты растайды. Есте сақтау және оқыту оқушыдан жаңа білім мен стратегияны белсенді құруды талап ететін үрдіс.

Өз кезегінде Құнанбаева С.С. жаңа когнитивтік-лингвомәдениет кешенін игеруге бағытталған мазмұнның пәндік аспектісінің интеграциялық өзегі «жалпыға бірдей коммуникативтік қарым-қатынас салалары (өндірістік, әлеуметтік-тұрмыстық, әлеуметтік-мәдени, оқу-кәсіби) шеңберінде ерекшеленген, бір мезгілде немесе оқу бірлігі ретінде әрекет ететін, мәдениетаралық коммуникация субъектісінің тұжырымдамалық, прагматикалық, әлеуметтік және лингвомәдениеттанушылық және мәдениетаралық-коммуникативтік құзыретінің басқа да аспектілерін қалыптастыру үшін пәндік мазмұнды қамтамасыз ететін біріктірілген мазмұн бірлігі болып табылады деп санайды[7].

Шет тілдік білім берудің заманауи теориясынан белгілі болғандай, шет тіліндегі білім берудің әдіснамалық категориясы "лингвомәдениет" болып табылады және бұл тәсілде "лингвомәдениет" объект болып табылады, ал "қарым-қатынас мазмұны" шет тіліндегі білім берудің жалпы мазмұнында тәуелсіз категория ретінде әрекет етеді. Бұдан шығатыны, түпкілікті нәтиже ретінде

"қарым-қатынасқа" мақсатты және мазмұнды көзқарас, оқу процесінің ұйымдастырылуын "байланыс процесінің моделі" ретінде анықтайды және жүйелі өзара тәуелділік пен әдіснамалық логиканы қалыптастырады, сондықтан қарым-қатынас процесінің моделі "коммуникативті кешен" деп санауға болады.

Шет тіліндегі білім берудегі оқыту мазмұнының маңызды компоненттерінің бірі-мәтіндер. Мәтіндер белгілі бір қарым-қатынас саласында орын алатын және сөйлеу әрекеті процесінде қабылданатын ауызша және жазбаша мәлімдемелердің өзара байланысты реттілігі болып табылады. Тақырыптармен қатар мәтіндер шет тілін практикалық игеру мен меңгерудің негізгі өзегі болып табылады. Мәтіннің ақпараттық және құрылымдық-мазмұндық ерекшеліктері тілдің, мәдениеттің және сөйлеу жағдайының белгілі бір саласы аясында қарым-қатынас тақырыбымен белгіленеді. Түпнұсқа мәтіндер ең тиімді болып саналады. Түпнұсқа мәтіндер - бұл білім беру жағдайы үшін емес, нақты жағдайлар үшін ана тілінде сөйлейтіндер жасаған түпнұсқа мәтіндер. Сондықтан, шет тіліндегі білім мазмұнын таңдау кезінде тақырыптарға сәйкес келетін түпнұсқа мәтіндерді таңдау керек. Баспа мәтіндерінен басқа, қазіргі заманғы АКТ мүмкіндіктерінің арқасында зерттелетін тақырыпқа және білім алушының шет тілін меңгеру деңгейіне сәйкес келетін басқа да түпнұсқа аудио және бейне материалдарды пайдалану қажет.

Қазіргі уақытта оқу процесінде білім алушыдан стандартты емес кәсіби жағдайларда мәселені шешуді және шешім қабылдауды талап ететін болашақ кәсіби қызметке бағытталған жобалық технологиялар, кейс стади әдісі, инцидент әдісі, вебквесттер және т.б. сияқты түрлі инновациялық әдістер белсенді қолданылады. Мәдениетаралық - коммуникативті негізі бар қолданылатын әдістердің нақты бағыты белгілі бір таңдалған саладағы тақырыптар бойынша біріктірілген тілдік құралдардың нақты жүйесін құруға ықпал етеді. Жоғарыда айтылғандай, коммуникативті тапсырмалар проблемалық сипатта және кәсіби бағытта болуы керек, өйткені бұл белгілі бір кәсіби тақырып пен белгілі бір жағдай бойынша тілдік кеңістікті құруға ықпал етеді, студенттер табиғи жағдайда шетелдік сөйлеу дағдыларын дамытады. Шет тіліндегі кәсіби сөйлеуді дамыту үшін кәсіби қызметте қажетті коммуникативті қажеттіліктерді жүзеге асыруға ықпал ететін кәсіби маңызды тақырыптарды, субтитрлерді, коммуникативті жағдайларды таңдау қажет. Проблемалық тапсырмаларды орындау үшін мынадай шарттар қажет: проблемалық міндеттерді шешу үшін қажетті ақпараттың жетіспеуі; өзінің немесе өзгенің өмірлік тәжірибесінен қосымша білімді қолдану; проблемалық мәселені мұқият талдау; проблеманы шешу тәсілдерін таңдау; қызметтің алуан түрлерін пайдалану; өз ұстанымы мен көзқарасын айқындау. Проблемалық тапсырмаларды орындау нәтижесінде білім алушы өз ойлауын өзін-өзі бағалайды, сыни ойлауды дамытады.

Білім алушылар үшін қазіргі заманғы шет тіліндегі үйренудегі білім беру кешенінің әдістемелік принциптерін анықтадық: тұжырымдамалық - когнитивті базалылық принципі, функционалды - операциялық иллюстрация принципі, когнитивті-интерпретациялық проекциялау принципі, ғылыми қолданбалы барабарлық принципі, проблемалық ізденіс принципі [8].

Жоғарыда білім алушылардың шет тілін үйренудегі когнитивтік ойлауын дамытудың маңыздылығы атап өтілді, өйткені белсенді ойлау, сөйлеу процестері оқу барысында білім алушыны ынталандырады, ал белсенді сөйлеу, ойлау белсенділігі шет тілінің дамып келе жатқан мүмкіндіктерін арттыруға ықпал етеді. Екінші тілді игеру саналы және бейсаналы психикалық процестерге негізделген. Шет тілін оқыту когнитивті іс-әрекеттің дамуын білдіреді, ал қарым-қатынас дағдылары оқушылардың зияткерлік когнитивтік қажеттіліктерін өзектендірудің құралы ретінде қызмет етеді. Шет тілдік білім беруде оқушылардың мотивациясы маңызды болуы керек, оған когнитивтік және зияткерлік қажеттіліктер мен шет тілге мұқтаждық қажеттілігі кіреді.

Когнитивті типтегі жаттығулар, ұғымдарды түсіну мен түсінуді дамытуға, метатілге және білімалушылардың зерттелетін тақырыптары бойынша лексикалық материалдарын одан әрі шоғырландыруға бағытталған.

Оқылған немесе тыңдалған мәтін негізінде білім алушы өзінің монологиялық сөйлеуін құра алады және алынған ақпаратты көрсете алады.

Read the text and define the key terms and topic sentences.

Food chemists improve the quality, safety, storage and taste of our food. Food chemists may work for private industry to develop new products or improve processing. They may also work for government agencies such as the Food and Drug Administration to inspect food products and handlers to protect us from contamination or harmful practices. Food chemists test products to supply information used for the nutrition labels or to determine how packaging and storage affects the safety and quality of the food [169].

a) Make associations with the words “chemistry”, “food chemists”, “products”, “processing”, and “contamination”.

b) Answer the questions based on the text. Work in pairs and share your answers.

1. Are food scientists concerned with the inorganic components of food such as its water content, minerals, vitamins and enzymes? Prove your answer.

2. Explain how food chemists improve the quality, safety, storage and taste of our food.

3. Tell about function of flavorists working with chemicals to change the taste of food.

c) Correct the false sentences.

Ұсынылған жаттығулар метатілдің дамуына, концептуалды аппаратты түсінуге, оқушының монологиялық және диалогтік сөйлеуін дамытуға ықпал етеді. Осындай жаттығуларды орындау кезінде оқушылар негізгі метакогнитивті субкомпетенцияны қалыптастыра және дамыта бастайды.

Қорытынды. Қазіргі уақытта шет тілі мұғалімінің біліктілік дайындығы әлемді интернационалдандырудың талап етілетін көлемін және халықаралық ынтымақтастықтың өсіп келе жатқан саласын қамтамасыз ету қажеттілігімен, жан-жақты дайындалған кадрлық әлеуеттің жаңа буынын дайындаумен анықталады, оның негізгі құралы “шет тілі” болады, ол кәсіби ынтымақтастық пен халықаралық-салалық ынтымақтастыққа мүмкіндік береді. Осы орайда шет тілін оқыту барысында білім алушыға когнитивті тәсілді қолданудың тиімділігін әдеби шолулар мен қатар түрлі тәжірибелік жұмыстар да дәлелдеп отыр. Білім алушыны ынталандыру үшін ең алдымен оның танымдық түсінігін арттыратын, ойын сөзбен жеткізе алатын мүмкіндіктерін арттыру керек.

Әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасы Президентінің Жарлығы. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011 – 2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын бекіту туралы: 2010 жылғы 7 желтоқсан, № 1118. <https://www.online.zakon.kz>. 26.12.2021
2. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің және Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің м.а. Бұйрығы. "2015-2020 жылдарға арналған үштілді білім беруді дамытудың жол картасы": 2015 жылғы 13 қараша бекітілген, № 1066. <https://www.online.zakon.kz>. 24.12.2021
3. Akhmetova M.K. Psychological and pedagogical bases of content and branch training in natural sciences in a foreign language // Materials of the International Scientific and Practical Conference. - 2018. – Vol. 7. - P. 12-19.
4. Anderson J. Cognitive Psychology and Its Implications. – New-York, 2010. – 500 p.
5. Dörnyei Z., Skehan P. Individual differences in second language learning / In C. J. Doughty & M. H. Long (Eds.). - MA: Blackwell Publishing, 2003. - P. 589-630.
6. Кубрякова Е.С. Начальные этапы становления когнитивизма: лингвистика - психология – когнитивная наука // Вопросы языкознания. Наука. - Москва, 1994. - № 4 – С. 34-47.
7. Кунанбаева С.С. Компетентностное моделирование профессионального иноязычного образования. - Алматы, 2014 – 203с.
8. Akhmetova M., Kunanbayeva S.S., Derijan I. The development of metacognitive competence of students of a profile school in the foreign language natural science educational process // Bulgarian Journal of Educational Research and Practice «Pedagogy». – Bulgaria, 2020. - Vol. 92, № 6. – P. 872-885.

Turgambekova L.K.¹

*¹Kazakh National Pedagogical University them. Abaya, Almaty, Kazakhstan
Golovchun A.A.²*

*²Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages, Almaty,
Kazakhstan*

FEATURE FILM AS A MEANS OF TEACHING SPEECH ACTIVITY

Abstract

The purpose of this work is the development of receptive (reading, listening) and productive (writing, speaking) types of speech activity. To achieve this goal, the article highlights the features of the methodology of teaching foreign languages, paying special attention to the use of feature films as a means of education. The article also discusses the development of types of speech activity of students using authentic video materials and demonstrates a set of exercises for films in a foreign language lesson. This paper discusses the criteria for choosing a feature film when learning a foreign language and the problems that both teachers and students may encounter when working with feature films.

Key words: feature films, authentic materials, a set of exercises, speech activity.

Тургамбекова Л.К.¹ Головчун А.А.²

*¹Казахский национальный педагогического университета им. Абая, г. Алматы,
Казахстан*

²Казахский университет международных отношений и мировых языков им. Абылай хана, г. Алматы, Казахстан

ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ФИЛЬМ КАК СРЕДСТВО ОБУЧЕНИЯ РЕЧЕВОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Аннотация

Целью данной работы является развитие рецептивного (чтение, аудирование) и продуктивного (письмо, говорение) видов речевой деятельности. Для достижения поставленной цели в статье выделяются особенности методики обучения иностранным языкам, уделяя особое внимание использованию художественных фильмов как средства обучения. Также в статье рассматривается развитие видов речевой деятельности учащихся с использованием аутентичных видеоматериалов и демонстрируется комплекс упражнений для фильмов на уроке иностранного языка. В данной работе рассматриваются критерии выбора художественного фильма при изучении иностранного языка и проблемы, с которыми могут столкнуться как преподаватели, так и студенты при работе с художественными фильмами.

Ключевые слова: художественные фильмы, аутентичные материалы, комплекс упражнений, речевая деятельность.

Тургамбекова Л.К.¹ Головчун А.А.²

¹*Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық Университеті, Алматы қ., Қазақстан.*

²*Абылайхан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлемтілдері университеті, Алматы қ., Қазақстан*

КӨРКЕМ ФИЛЬМ СӨЙЛЕУ ӘРЕКЕТІН ОҚЫТУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ

Аңдатпа

Бұл жұмыстың мақсаты сөйлеу әрекетінің рецептивті (оқу, тыңдау) және өнімді (жазу, сөйлеу) түрлерін дамыту болып табылады. Осы мақсатқа жету үшін мақалада көркем фильмдерді оқыту құралы ретінде пайдалануға ерекше назар аудара отырып, шет тілдерін оқыту әдістемесінің ерекшеліктері көрсетілген. Сондай-ақ, мақалада түпнұсқа бейнематериалдарды қолдана отырып, оқушылардың сөйлеу әрекетінің түрлерін дамыту қарастырылады және шет тілі сабағында фильмдерге арналған жаттығулар жиынтығы көрсетіледі. Бұл жұмыста шет тілін үйрену кезінде көркем фильмді таңдау критерийлері және көркем фильмдермен жұмыс жасау кезінде мұғалімдер де, студенттер де кездесетін мәселелер қарастырылады.

Кілт сөздер: көркем фильмдер, түпнұсқа материалдар, жаттығулар жиынтығы, сөйлеу әрекеті.

Introduction. Many teachers over the period the practice of a foreign language encounter such problems as the loss of interest of students at the first difficulties in learning. How to make sure that the aspiration to study the language does not fade, but on the contrary, increases?

To successfully acquire a foreign language, one of the most valid tools is authentic materials, which enables students to get to know more deeply the singularities the culture of the language being studied and compare them with their native culture.

By authentic, it is traditional to figure out contents that are created by native speakers for their fellow citizens, and in the future, without any processing and adaptation, are used in the educational process, which is focused on a communicative approach to teaching a foreign language outside the language environment [1., 9].

It is believed that the use of video materials makes it permissible to teach students all types of speech activity (primarily listening), plays a significant role in improving linguistic skills, contributes to constitute communicative situations.

At the other side, video materials expand horizons in the field of history and culture of the relevant country. The film is presented a huge number of objects and phenomena of the outside world and thus imperceptibly acquaints learners to country-specific information. Feature films procure significant potentials for analysis based on the matching of cultural realities and the peculiarities of people's behavior in various situations of intercultural communication.

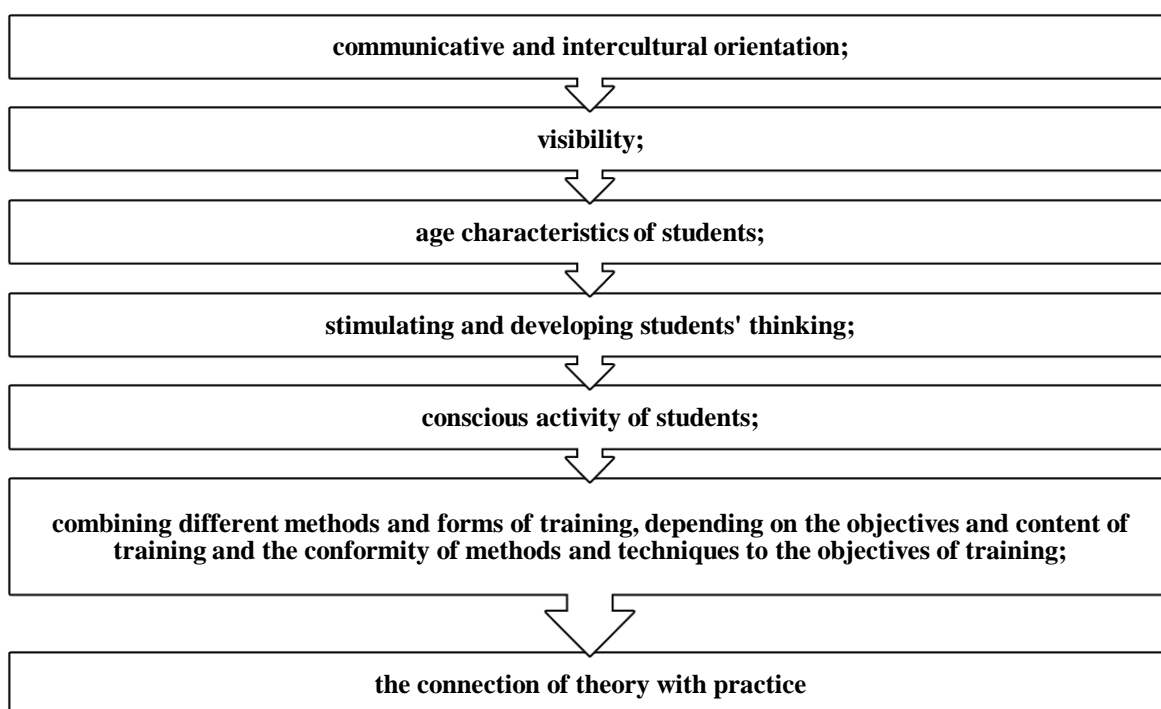
When the learner communicates with a native speaker of this language, the development of a linguistic personality occurs, a person as a native speaker. In this case, the dialogue will be prosperous if both have a set of desires that both the learner and the native speaker can comprehend. Here we are talking about general linguistic preparedness, communicative competence, relation, positive conditions for dialogue. By conditions we mean gender, age, social status of the interlocutors, time, place, duration of communication. These components are objectively significant because, being third factors, they encourage the internal mechanisms of the communicative act. Conditionality, normativity, and stereotyping should be considered a limiting factor of

communication. In order to demolish fallacious stereotypes, to prevent any kind of discrepancies in the interpretation of foreign-language realities, it is necessary, first of all, to get acquainted with the culture, history, geography of the country of the language being studied.

One such shape of introduction to the culture of the country of the studied language is watching passages of an authentic feature film and performing various kinds of exercises in order to master the lexical units, terms denoting certain regional realities, development of linguistic, cognitive and communicative capabilities.

Methods. The use of video materials in teaching a foreign language is based on the main methodological principle – the principle of visibility. Perception and processing of information when watching films are carried out in the form of auditory-visual synthesis, on the basis of which audio-lingual and audiovisual methods of teaching foreign languages were created and developed.

According to the teacher I. V. Terekhov, authentic films used in the educational process have a appreciable prospect for realizing the basic principles of teaching:

[2., 10].

The peculiarities of the execution of these principles are as follows:

1. The use of films in teaching establishes a language setting in educational conditions, their viewing is a natural communication, the indication of which is speech behavior in a specific social situation.

2. Feature films display the speech behavior of native speakers and accompanying extralinguistic factors through a visual series, making it more visual and understandable.

3. There are diverse video materials aimed at people of different ages, many modern English-language films are converted to a youth audience and cover a wide range of topics.

4. Promotion and elaboration of thinking is executed by selecting a diversity of tasks for films.

5. A film allocated considering the needs of students induce their individual involvement in watching it and performing subsequent tasks.

6. The methodology of the organization of the educational process is based on the theoretical understanding by students of the peculiarities of the speech behavior of English-speaking

people, the development of the ability to accept and construe it, simulate and training of samples in situations of role communication and the further application of the acquired knowledge in professional, academic and interpersonal communication with native speakers [2., 15].

Modern methods of teaching a foreign language are distinguished by the desire to comprise country-specific information from geography, history, in particular texts for listening and reading. Such a methodological state was marked as linguistics. Linguistics teaching supports learners to possess natural, historical realities, spiritual values and thus realize the educational goal – to provide the appropriate explanation of events, facts that students get acquainted with in the language being studied. The principle of clarity will help in the realization of linguistics teaching. For example, watching an educational film of the country of the language being studied.

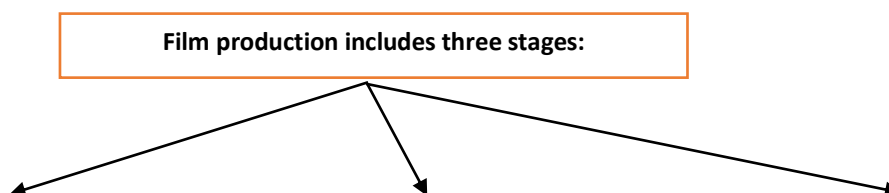
The criteria for electing feature films with professionally and personally constructive linguodidactic potential are [3., 171]:

aesthetic	<i>films corresponding to the category of artistic value are selected;</i>
professional and ethical	<i>the educational potential of films is determined, the ability to use them in order to form professionally and personally relevant qualities in students;</i>
nature-like	<i>the selection of films is made taking into account the psychological and social characteristics of the student age;</i>
emotional	<i>students' interests and genre preferences are taken into account;</i>
professional-instrumental	<i>films showing the order of actions and methods of professional activity are highlighted;</i>
terminological	<i>the terminological saturation of films is evaluated;</i>
the criterion of continuity	<i>the selection of films is carried out taking into account the adequate base of general professional, special and linguistic knowledge, skills and abilities available to students.</i>

Film is one of the most valid way of proceeding listening skills. The fundamental methodological tasks aimed at the organization of listening skills are:

- 1) teach students to receive the speech of native speakers and differ between regional, social, and personal linguistic features;
- 2) cultivate a linguistic conjecture based on visual maintenance and context.

Results. Baz Luhrmann's *The Great Gatsby* (2013; 2h 23m), which sheds light on the political, economic, social occasions that took place in America in the 20th century; displaying the life of society's elite, the moral values of the "Jazz Age" generation, is the best way to respond educational objectives set to elaborate mental processes such as collation, classification, abstraction, generalization and, ultimately, to refine one of the four types of speech activity- speaking. A feature film does not permit students to keep passive reviewers, as the film is one of the most successful endeavors at an adjustment of F.S. Fitzgerald's world-famous novel of the same name.

1. Preview stage.

At this stage linguistic severenesses of obtaining of the text to the film and difficulties of its content are removed, new words are input and fixed, functional types of statements used in the text are analyzed. Eventual difficulties of understanding are also taking off through practice of reading technique and discriminatory listening to some fragments of the film's soundtrack.

2. Viewing stage

Film exhibition should be attended by an active educational activity of the audience - students. They may be offered a film perception management program in the form of annotations, a script scheme, thesis, plan, reference words and phrases.

3. post-viewing stage

At this stage the efficiency of the use of the recommendations on perception of the film proposed at the pre-screening stage is checked, the understanding of the content and the language and speech means used in the film is controlled. Particular attention should be paid to various kinds of retelling. It is also expedient to use question-and-answer work, dramatization and the subsequent dubbing of the film [4., 142].

Discussion. Here is a set of exercises that implement feature films goals.

Communicative-speech tasks generate and cultivate interpersonal communication skills on the basis of obtained skills. For example, work with vocabulary: selection of definitions, synonyms, antonyms, as well as staging a dialogue, a polylogue from the watched episode. Sociocultural ones are aimed at mastering the norms of a foreign culture, their examples are analysis and highlighting the bank of country realities and linguistic means [5., 46].

The final aim is the potential to consider the film in one of the sections offered to students to choose from (exercises after watching episodes of the film). It should be noted that these instances of tasks concern to a set of exercises accomplished before, during and after the demonstration of the film. The film is not shown in its wholeness, as it is partitioned into episodes and accompanied by subtitles. To keep students motivated during repeated viewings, it is necessary to vary the tasks.

Examples of exercises for the formation of listening skills:

Repeat useful phrases and sayings after the characters.	<i>boats against the current</i> <i>inexhaustible variety of life</i> <i>He smiled understandingly</i>
Listen to the episode and insert the missing words in the sentences.	<i>She lived across the ... in old ... East Egg.</i> <i>Her husband was ... to one of America's ... families.</i> <i>-How's the great American ... coming?</i> <i>-I'm selling ... with Walter Chase's ...</i>
Listen to the film fragment and tell which of the proposed phrases were used in it without	<ul style="list-style-type: none"> • <i>She was the most beautiful person that I'd ever seen.</i> • <i>I don't know a single person that side of the bay.</i>

changes.	<ul style="list-style-type: none"> <i>I heard a rumor that you were getting divorced.</i>
Finish the sentences.	<p><i>None of us could ignore that ...</i></p> <p><i>... and they don't come back.</i></p> <p><i>He seemed to be ... in the dark.</i></p>

Linguists suggest the following tasks aimed at building listening skills as well as vocabulary learning:

1. to watch the film episode several times until everything is clear: to stop, rewind and listen again to the incomprehensible moments of the dialogue;
2. look up unfamiliar words in the dictionary while watching;
3. make a list of unfamiliar words, translate after watching;
4. repeat the words, imitating the intonation of the actors, which allows you to create the effect of "immersion" in the situation of communication [6., 512].

Writing is an active skill, or in other words, a productive skill, unlike reading and listening. Reading and listening demand the active involvement of the student, but writing is especially in need of it. Thus, along with speech, writing needs to be comprehensively developed so that students have the possibility to establish productive language skills. Writing also comprises an audience and destination orientation, as well as a process for detecting meaning.

Pre-watching assignments	<i>1. Write your opinion about what this movie is about by its title;</i>
	<i>2. Write down new words and phrases for the movie under teacher dictation.</i>
While watching assignments	<i>1. writing out key words, answers to questions, main thoughts, arguments in defense or refutation of proposed statements, examples of the use of specific words, certain grammatical constructions;</i>
	<i>2. finding mistakes in the speech of the characters, connected with violations of lexical, grammatical, stylistic norms of use.</i>
Post -watching assignments	<i>1. exercises on the logical development of thought, for example, writing a story on 10 phrases/words offered by the teacher in order to predict the development of the situation, the completion of the plot;</i>
	<i>2. writing the biography of one of the characters in the film;</i>
	<i>3. writing a short advertisement of the film, a review of the film;</i>
	<i>4. writing a letter to one of the characters in the film.</i>

So, feature films provide the teacher with the opportunity to use interesting and diverse exercises to teach writing.

Conclusion. Visibility concentrates learners' knowledge, safeguards the stability of knowledge, facilitates to the evolution of speech, memory, has an emotional effect on students. In today's system of teaching English, visibility is significant, which accomplishes teaching methods more efficacious, refines the high-grade of teaching English.

Summing up all of the above, we can conclude that the use of authentic feature films in English lessons allows:

1. commit the lesson more amusing, variegate the activity in the lesson;
2. to plunge a student in the ambience of culture of the country of the studied language, to furnish country facts and phenomena holistically;
3. to ratio the culture and way of thinking of the citizens of their own country and the country of the language being studied;
4. provide the content of the learning process a creative, problem-based, research nature;
5. to disclose the subject from different sides, in particular to transmit inflections, mimics, gestures of interlocutors, which are almost impossible to demonstrate by other means;
6. to promote the emotional sphere of students and stimulate them to communicate, as well as to learn the language in general.

In the work it is determined that a feature film can be used in varied areas of teaching English. It is a productive remedy of developing speaking, listening, vocabulary, grammar, writing, socio-cultural and regional skills. Correctly picked out films facilitate to the creation of intercultural competence of students, the development of artistic, aesthetic and cognitive needs and motives, as well as the formation of intellectual, linguistic, cultural, communicative abilities.

References

1. Baratta A., Jones S. Using film to introduce and develop academic writing skills among UK undergraduate students// United Kingdom Journal of Educational Enquiry. – 2008. – №2. – P. 8-12.
2. Терехов И. В. Исследование речевого поведения носителей языка на материале современного британского кино. - Тамбов, 2011. – 93 с.
3. Lutfiansyah L. Teaching Speaking to Senior High School Through Movie Discussion // Scope: Journal of English Language Teaching. – 2017. – Vol. 1. – Issue 2. – P. 168-173.
4. Katchen J.E. Teaching a Listening and Speaking Course with DVD Films: Can It Be Done? – Lingua Tsing Hua. Taipei, 2003. – 228 p.
5. Khan A. Using Films in the ESL Classroom to Improve Communication Skills of Non-Native Learners // ELT Voices. – 2015. – Vol. 5. - Issue 4. – P. 46-52.
6. King J. Using DVD Feature Films in the EFL Classroom // Computer Assisted Language Learning. – 2002. – Vol. 15. – Issue 5. – P. 509-523.

¹master student

Abai Kazakh National Pedagogical University Almaty, Kazakhstan

²PhD, *Abai Kazakh National Pedagogical University Almaty, Kazakhstan*

IMPROVING WRITING SKILLS THROUGH GAMES

Abstract

Writing is one of the most difficult skills to master in language learning. It needs lots of hard work and efforts to study this. This condition makes some learners less motivated to study writing. One of the possible ways to avoid this condition is by applying games in teaching and learning process of writing. Language games are great tools to be used in a language classroom as it enhances ESL learners' sentence construction by boosting their motivation in a fun learning atmosphere. Games is said to be effective in improving positive attitudes towards learning English. Read, in addition, states that games improve interest and motivation for learners. Games add interest to things that students find it uninteresting, and increasing interest mean increasing effort. Game is one of the solutions to overcome writing problems. Games provide one way of helping the learners to experience language rather than merely study it.

Keywords: language games, language skills, game approach, game activity, meaningful context

Ж.С. Усербаева¹ Г.О. Сейдалиева²,

2 курс магистранты

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан

²PhD, қауымдастырылған профессор м.а.

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан

ОЙЫН АРҚЫЛЫ ЖАЗУ ДАҒДЫЛАРЫН ЖЕТІЛДІРУ

Аңдатпа

Мақала ойындар мазмұны мен ойын әрекеті сабақта игерілген білім, білік, дағдыға сүйене отырып оқушылардың өзіне және басқаға сын көзбен қарап, тиімді шешім қабылдау мәселелеріне арналған. Ойын процесі - тәрбиешінің пәрменді құралдарының бірі. Ойын арқылы балалардың ақыл - ой, адамгершілік, дене тәрбиесі жүзеге асырылады. Баланың жеке басының қалыптасуындағы ойынның маңызы ерекше. Ойында баланың дене күші артады, қолы қатайып, денесі шыңдала түседі, тапқырлығы, ынтасы артып, жетіле түседі. Ойын-әрекеті арқылы баланың жазылым дағдысын қалыптастыру кезінде ойын арқылы, көңіл-күйі, баланың тілін дамытумен қатар пәнге деген қызығушылығын қалыптастырады: оларды сергіте, қуанта отырып, белсенді әрекетке жұмылдыру, ойын таңдаудағы ойланғанын жүзеге асырудағы дербестігін жетілдіру, ойын түрін қолдану арқылы баланың жеке қасиеттерін қалыптастыруға мүмкіндік береді. Ойын оқушының ойлау қабілетін арттырады. Ойындар оқушыларды өз бетінше жұмыс істей білуге дағдыландырады, ойлау қабілеттерін, ізденімпаздығын арттырады, сөздік қорларын молайтады.

Кілт сөздер: тілдік ойындар, тілдік дағдылар, ойын тәсілі, ойын әрекеті, мағыналы контекст

Ж.С. Усербаева¹, Г.О. Сейдалиева²

¹магистрант 2 курса

КазНПУ им Абая г.Алматы, Казахстан

²PhD, и.о. ассоциированный профессор

КазНПУ им Абая, г.Алматы, Казахстан

ФОРМИРОВАНИЕ ПОЛИКУЛЬТУРНОЙ ЯЗЫКОВОЙ ЛИЧНОСТИ НА ЗАНЯТИЯХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Аннотация

Статья посвящена к вопросу о роли игры на занятиях по иностранному языку. Письмо - один из самых сложных навыков для овладения при изучении языка. Для изучения этого требуется много тяжелой работы и усилий. Это условие делает некоторых учащихся менее мотивированными к изучению письма. Одним из возможных способов избежать этого состояния является применение игр в процессе преподавания и обучения письму. Языковые игры - отличные инструменты для

использования в языковом классе, поскольку они улучшают построение предложений у учащихся ESL, повышая их мотивацию в веселой атмосфере обучения. Считается, что игры эффективны в улучшении позитивного отношения к изучению английского языка. Кроме того, в Read говорится, что игры повышают интерес и мотивацию учащихся. Игры повышают интерес к вещам, которые учащиеся считают неинтересными, а повышение интереса означает увеличение усилий. Игра - это одно из решений для преодоления проблем с письмом. Игры - это один из способов помочь учащимся познакомиться с языком, а не просто изучать его.

Ключевые слова: языковые игры, языковые навыки, игровой подход, игровая деятельность, содержательный контекст

Introduction. Writing is a kind of communication that permits learners to disclose their ideas and feelings through a well-devised text. Writing as a productive skill has big relation to the mind activities. Through writing we can not only communicate our ideas but also improve our writing skill. Writing is a complex activity since it requires students' comprehensive abilities such as mastering grammar, vocabulary and punctuation.

Besides for preparing the real life future, we also need to learn writing to enhance our ability to share and to communicate our knowledge. Writing letters, blogging, keeping journals and instant messaging have become normal ways of communicating. Mastering writing skills will enable us to present our ideas effectively in written forms which, due to the development of the technology, have many ways these days.

As writing is considered as an important matter, the standard of good writing also has many requirements. In making a written text, there are many matters we have to consider such as the content, the word choice, text organization, the mechanics, the grammar, and syntax. However, students might get bored if they are taught all of them explicitly. Learning only from course books and student worksheets like mostly Indonesian English classes apply will only create passive learning and lower students' engagement to the lesson as the learners are being overwhelmed with explanations and tasks. However, creating a fun English classroom is not an easy thing to do. This might be due to the lack of time that the teachers have to prepare the media for the teaching and learning activity and the lack of facilities of the schools.

Games is said to be effective in improving positive attitudes towards learning English. Read, in addition, states that games improve interest and motivation for learners. Games add interest to things that students find it uninteresting, and increasing interest mean increasing effort [1, 11].

The students will not feel insecure due to the pressure of the lesson, but they also will still learn from the activity. They will have more time to learn with their friends during the games, and they will have more chances to share their knowledge and understanding. Being able to interact with their peers will make them more active and engaged to the learning rather than being asked to listen to teacher's explanations. Games have so many types and teachers can choose one they think compatible for the students. One of the simple games can be applied to English class is board games. Studying with board games might be more exciting since it also requires students' competitiveness. Their eagerness to become the best among their groups will motivate them to study better.

Lee defines language games as having clear beginnings and endings: It is competitive and governed by rules. This competitive aspect of games plays an essential role in the motivation of pupils in the ESL class. It therefore, means that language games come handy as a very powerful tool in promoting literacy skills, especially in rural schools where teaching and learning resources are woefully inadequate or even absent. Quite apart from that they have little opportunity to hear or speak the target language outside the school environment. In this case, using language games becomes one critical innovative way of getting rural school pupils to learn and practice the ESL in a less stressful classroom environment and even outside the classroom.

According to Lee, language is learnt through using it in situations. These situations which bring the second language to life in the classroom include actions, gestures, games and contests among others. Language games actually create the opportunity for pupils to use the second language for meaningful communication [2, 47].

Methods. Every teacher in his pedagogical practice has faced such a situation when he enters a new class for the first time, he needs to get to know the students and get interested in his subject. And here the use of game moments comes to their aid. Experienced teachers know that they can relieve stress in their studies, tension and indecision, and increase the level of motivation. Undoubtedly, the selection of materials, a system of additional exercises, suitable games is a rather voluminous and time-consuming process, but it is quite feasible.

It should be noted that the specifics of the initial period of learning a foreign language involves the use of certain methodological approaches: comprehensive, integrative and gaming. Let's consider the game approach in more detail. The productivity of the game approach in foreign language lessons is obvious, and in practice there is a wide use of games when working with students. The teacher has the opportunity to turn an ordinary situation into a game by setting a communicative-game task, using appropriate visibility. The educational game has a positive effect on the memorization of vocabulary by primary school students, helps them overcome various speech difficulties. With the systematic use of games in the classroom, explaining the rules, maintaining a new vocabulary, its further use in speech will no longer cause great difficulties for children [3, 32].

Speaking about the implementation of certain methodological approaches to learning using game situations, it can be noted that they embody the ideas of systemic integration of emotionality into the process of learning a foreign language at the initial stage. After all, morality and personality as a whole are brought up not only and not so much through reason, but through emotions and feelings.

In a modern school that relies on the activation and intensification of the educational process, game activity is used in the following cases:

- as an independent method for mastering a certain topic;
- as elements, sometimes very significant, of some other method;
- as a whole lesson or part of it (introduction, explanation, consolidation, control or exercise);
- it is possible to use the game when organizing extracurricular activities.

The place and role of the game method in the educational process, the combination of elements of the game and the teaching largely depend on the teacher's understanding of the functions and classifications of various kinds of games. However, starting to consider this issue, we should immediately make a reservation that at present there is no unambiguous solution to this problem in the philosophical, psychological, pedagogical and methodological literature.

Game activity in the learning process performs the following functions:

- 1) The teaching function consists in the development of memory, attention, perception of information, the development of general academic skills, and it also contributes to the development of foreign language skills. This means that the game is a specially organized activity that requires the tension of emotional and mental strength, as well as the ability to make a decision (what to do, what to say, how to win, etc.). The desire to solve these issues exacerbates the mental activity of students, i.e. the game is fraught with rich learning opportunities.
- 2) The educational function is to educate such a quality as an attentive, humane attitude towards a partner in the game; a sense of mutual assistance and mutual support also develops. Students are introduced phrases-cliches of speech etiquette to improvise speech addressing each other in a foreign language, which helps to educate such qualities as politeness.
- 3) The entertainment function is to create a favorable atmosphere at the lesson, turning the lesson into an interesting and unusual event, an exciting adventure, and sometimes into a fairy-tale world.
- 4) The communicative function is to create an atmosphere of foreign language communication, unite a team of students, establish new emotional and communicative relationships based on interaction in a foreign language.
- 5) Relaxation function - the removal of emotional stress caused by stress on the nervous system during intensive foreign language teaching.
- 6) The psychological function consists in the formation of skills to prepare one's physiological state for more effective activity, as well as the restructuring of the psyche for the assimilation of large amounts of information. It is also worth noting here that psychological training and psychocorrection of various manifestations of personality are carried out in game models that can be close to life situations (in this case, we can talk about role-playing).
- 7) The developing function is aimed at the harmonious development of personal qualities to activate the reserve capabilities of the individual [4, 15].

Results. The use of games is fast gaining prominence in the ESL classroom; there is no doubt about it. The quest for language teachers to make the learning of the second language easy and exciting finds the use of games convenient. This is as a result of the fact that children enjoy playing games. Language games are basically classroom activities with set of rules which guide the pupils' actions and an element of strategy. According to Klopfer et al, there is even a more exciting platform for learning the second language that has emerged - digital games, thanks to technology. In these recent times, one cannot talk about games without mentioning digital gaming. Digital gaming is fast catching up with the younger generation.

According to them, games and digital games for training and learning purposes, to a very large extent have impacted greatly on the current ways people communicate, collaborate, operate and form social constructs. Klofer et al further stated that research is proving beyond reasonable doubt that technology and digital games are moulding the way, most people think, work and live, especially the younger ones. Interestingly, according to them this phenomenon is completely new to both parents and teachers. Consequently, the need to take advantage of this new and exciting phenomenon by integrating it formally into the school curriculum has become a matter of urgency. This is because digital games are a good resource for literacy development [5, 11].

Second language teaching experts have outlined a number of reasons why language games could be used in teaching English. Adam has underscored ten very interesting reasons for using games to teach English. They include:

Games create a context for meaningful communication: Some games do this more obviously than others. According to Adam, all games create a meaningful context for communication to some extent. Though some games revolve around discrete language items such as grammar and spelling, meaningful communication happens because learners need to process how to play the game as well as communicating about the game before, during and after.

This meaningful communication serves as a basis for comprehensible input:

Basically, comprehensible input is what pupils understand as they listen and read, interaction to improve comprehensibility such as asking for repetition or giving examples. This leads to comprehensible output as pupils are speaking and/ or writing so that their peers can understand.

1) Games add interest to what learners find boring: A long term effort is needed in learning language and maintaining interest means sustaining effort. This is usually difficult especially for young learners. It is therefore important to shape a learning task in a form of a game. This piques the interest of learners who see it as different to what they usually do in class.

2) Games can be used with all the language skills: games can be tailor made to focus on listening, speaking, reading, and writing. Interestingly a combination of skills can be involved in the same game. They are therefore a good tool for appealing to different types of learners at the same time.

3) Games offer a fun experience: games make children excited. The emotions aroused when learners play games add variety to what is often a sterile, serious process of language learning.

4) Games encourage participation from all learners: games offer variety and intensity and this lowers the anxiety of learners and encourages introverts to participate, especially when games are played in small groups.

5) Games are learner- centered activities: truly, games are learner-centered because learners are not only active when playing games, but are also made to play leadership roles with the teachers being facilitators.

6) Games work outside of class: games are used everywhere. It should therefore be no surprise that many games can be played outside of the class. This presents a means for learners to use the language outside of class time.

7) Games promote cooperative learning: games work well with small groups thereby creating a setting for pupils to develop their skills in working with others.

Yacob & Yunus; Wang & Dostal have highlighted on how language games aid in teaching sentence construction effectively [6, 210]. Language games are being used during the practice stage in a lesson after the introduction of the rules by the teacher to the learners. Learners are enabled to have fun while playing the language game. This results in happy and pleasant learning.

Multisensory involvement in learning provokes longer memory retention. Language games are regarded as a welcome break out of the conventional way that could build collaborative learning. It is also considered as an anti-stress task that incorporates the element of fun which eventually stimulates learners' interest and boosts their motivation level in enhancing their sentence construction by helping the learners to remember things faster and better. As the learners get familiar with the sentence structures by using the language games, subsequently they will be capable of constructing sentences independently that are grammatically correct.

Games are one of the most fun yet effective ways to learn. The students will not feel insecure due to the pressure of the lesson as games will get them entertained. Yet, they will not waste their time doing nothing or merely having fun since games will make them engaged and participate more to the teaching and learning activity. Studying with games or board games in this case, might be more exciting since it also requires students' competitiveness. They will be less anxious or shy and will participate more to the teaching and learning activity.

Discussions. Language learning is a hard task which can sometimes be frustrating. Constant effort is required to understand, produce and manipulate the target language. Well-chosen games are invaluable as they give students a break and at the same time allow students to practice language skills. Games are highly motivating since they are amusing and at the same time challenging. Furthermore, they employ meaningful and useful language in real contexts. They also encourage and increase cooperation. Games are highly motivating because they are amusing and interesting. They can be used to give practice in all language skills and be used to practice many types of communication. Su Kim goes on to reassert the point: There are many advantages of using games in the classroom:

- Games are a welcome break from the usual routine of the language class.
- They are motivating and challenging.
- Learning a language requires a great deal of effort. Games help students to make and sustain the effort of learning.
- Games provide language practice in the various skills – speaking, writing, listening and reading.
- They encourage students to interact and communicate.
- They create a meaningful context for language use.

During the games, the students will learn to correct grammatical mistakes within the given sentences and write down the correct forms in a piece of paper. By doing this again and again, they will unconsciously learn to write sentences with correct grammatical forms and will sharpen their understanding of grammar.

The main principle of a language is communication. When playing games, participants are almost forced into communicating in order for the game to work well. The informal setting that the games provide makes students unafraid to communicate, including communicating in a writing form, thus it will create a positive learning environment.

According to Sigurdardottir there are other reasons why games are really suitable to be applied to promote fun learning in language, especially in learning writing [7, 19]. Firstly, they are fun. This condition will activate the passive students and indulge them on their own learning process. Second, games will help to build friendly and positive relationship which will keep the learning environment exciting. Third, by participating in games, students will be exposed to a variety of situations, which is one of the reasons why some people studying language.

Conclusion. From the discussion above, we can conclude that games are indeed can be a very useful method for teaching writing in English. Games will help to avoid students from boredom and make them become engaged optimally in teaching and learning process. Writing as one of the most difficult skills to learn in language learning will become more fun and enjoyable to learn. But still, teachers should have clear instruction, consistent, and have full control of the game process, so that students will not be carried away with the fun and neglecting the objective of doing the game.

The focus of learning a language is to learn to communicate. So, the games employed in the classroom must have a clear objective on developing communication skill, in this case, the writing skill. Teachers should be careful in choosing the game that suits with the objective and the type of learners faced by the teacher.

Bibliography:

1. Wright et al. 2005. Games for language Learning. New York: Cambridge University Press.
2. Lee, W. R. 1979. Language-Teaching Games and Contests. Oxford University Press.
3. Магомедова Л.П. Обучение английскому языку младших школьников. // Первое сентября. Английский язык. - 2008. № 22. - 47 с.
4. Коньшева А.В. Игровой метод в обучении иностранному языку. - СПб.: КАРО, Мн.: Издательство «Четыре четверти». 2008. - 192с.
5. Klopfer, E., Osterweil, S., Groff, J., & Haas, J. 2009. Using the technology of today, in the classroom today The instructional power of digital games social networking simulations- and how teachers can leverage them. The Education Arcade.
6. Yaccob, N. S., & Yunus, M. M. (2019). Language Games in Teaching and Learning English Grammar: A Literature Review. Arab World English Journal, 10(1), 209-217.
7. Sigurdardottir, Sigridurdogg. 2010. The Use of Games in the Language Classroom. Iceland: Sigillum Universitatis Islandiae.

МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ И ПЕРЕВОД INTERCULTURAL COMMUNICATION AND TRANSLATION

МРНТИ 16.31.41

Г.Б. Мырзагазы¹

¹Казахский университет международных отношений и мировых языков им. Абылай хана, г. Алматы, Казахстан

ТЕРМИН КАК ОСНОВА НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКОГО ПЕРЕВОДА ТЕКСТОВ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ.

Аннотация

В данной статье рассмотрены лексико-грамматические особенности перевода научно-технических англоязычных терминов в сфере цифровых технологий на русский язык. Выявлены и рассмотрены особенности передачи международной терминологии на английском языке в области цифровой технологии на русский язык и разработаны теоретические особенности передачи терминов цифровых технологий, определены возможные пути развития русскоязычной терминологии цифровых технологий, также рассмотрены адаптации в лексической системе русского языка англоязычной терминологии. Мы рассматривали термин, как основу научно-технического перевода. Данная статью мы начинали с основной теории перевода терминов научно-технических текстов, далее мы переходим в основные виды переводов терминов научно-технических текстов цифровых технологий. Так же нами рассмотрена классификация терминов, раскрыто значение слова «термины научно-технических текстов». Приведены примеры перевода терминов цифровых технологий. Статья выводит итоги проделанной работы по теме статьи.

Ключевые слова: научно-технический перевод, терминология цифровых технологий, научный текст, технический текст, виды перевода.

G.B. Myrzagazy¹

¹Kazakh University of International Relations and World Languages after Ablai Khan, Almaty, Kazakhstan

THE TERM AS THE BASIS OF SCIENTIFIC AND TECHNICAL TRANSLATION OF TEXTS OF DIGITAL TECHNOLOGIES.

Abstract

This article discusses the lexical and grammatical features of the translation of scientific and technical English terms in the field of digital technologies into Russian. The features of the transfer of international terminology in English in the field of digital technology into Russian are revealed and considered and theoretical features of the transfer of terms of digital technologies are developed, possible ways of development of the Russian-language terminology of digital technologies are determined, and adaptations in the lexical system of the Russian language of English-language terminology are also considered. We started this article with the basic theory of translation of terms of scientific and technical texts, then we move on to the main types of translations of terms of scientific and technical texts of digital technologies. Examples of translation of terms of digital technologies are given. The article displays the results of the work done on the topic of the article.

Keywords: scientific and technical translation, terminology of digital technologies, scientific texts, technical texts, types of translation.

Г.Б. Мырзагазы¹

*¹Абылайхан атындағы Қазақ халықаралық қатынастар және әлемтілдері университеті, Алматы қ.,
Қазақстан*

ТЕРМИН САНДЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАР МӘТІНДЕРІН ҒЫЛЫМИ-ТЕХНИКАЛЫҚ АУДАРУДЫҢ НЕГІЗІ РЕТІНДЕ.

Аңдатпа

Бұл мақалада аударманың лексикалық және грамматикалық ерекшеліктері қарастырылады цифрлық технологиялар саласындағы ғылыми-техникалық ағылшын терминдері және орыс тіліне. Сандық технологиялар саласындағы ағылшын тіліндегі халықаралық терминологияны орыс тіліне аудару ерекшеліктері ашылды және қарастырылды және сандық технологиялар терминдерін берудің теориялық ерекшеліктері жасалды, цифрлық технологиялардың орыс тіліндегі терминологиясының даму жолдары қарастырылды анықталды және орыс тілінің лексикалық жүйесінде ағылшын тіліндегі терминологияның бейімделуі қарастырылды. Біз терминді ғылыми-техникалық аударманың негізі ретінде қарастырдық. Біз бұл мақаланы ғылыми-техникалық мәтіндер терминдерін аударудың негізгі теориясынан бастадық, содан кейін цифрлық технологиялардың ғылыми-техникалық мәтіндері аудармасының негізгі түрлеріне көшеміз. Біз сонымен қатар терминдердің жіктелуін қарастырдық, «ғылыми-техникалық мәтіндер терминдері» сөзінің мағынасын аштық. Сандық технологиялар терминдерін аударудың мысалдары келтірілген. Мақалада мақала тақырыбы бойынша жасалған жұмыстардың нәтижелері көрсетілген.

Кілт сөздер: ғылыми-техникалық аударма, сандық технологиялар терминологиясы, ғылыми мәтін, техникалық мәтін, аударма түрлері.

Introduction. The term system of digital technologies is a rapidly developing dynamic system. It is explained by the large-scale digitalization of the world community. The terminology of digital technologies by its specifics refers to the section of the scientific and technical sphere. Scientific and technical literature appeared with the beginning of the development of technology. In the modern world, due to the enormous development of information technologies, the increase in the volume of scientific and technical information and the industrialization of society, when the flow of information is growing and the exchange of international scientific and technical literature is constantly expanding, the demand for translation of scientific and technical texts is sharply increasing. The most important direction in modern philology is the study of the problems of translation of this literature.

In accordance with the purpose of the study, the following tasks are formulated, which are aimed at a comprehensive disclosure of the topic and achieving the goal: to identify ways of transferring English-language terminology into Russian; to identify ways of forming terminology in the field of digital technologies;

The main provisions submitted for the protection of this study: the methods of transferring English-language terminology into Russian are: calculus, selection of equivalents, use of internationalisms, application of a descriptive translation method, giving a new meaning to a language unit, borrowing, direct translation; the main ways of terminology formation in the field of digital terminology: a method of word composition that implies the combination of two or more root morphemes in one word; a method of abbreviation and a method of abbreviation.

Research material. The material of this scientific research is the works of linguists, as well as the works of linguists on scientific and technical literature as S.N. Gorelikova, V.M. Leychik, I.S. Alekseeva, V.N. Komissarov, S.V. Grinev-Grinevich, G.G. Babalova, A.V. Lebedev, N.V.

Research methods. In the course of the study, the following methods were used: descriptive research method and translation methods such as: calculus, selection of equivalents, the use of internationalisms, the

use of a descriptive translation method, giving a new meaning to a language unit, borrowing, direct translation.

Results and Discussion. The term is the basis of scientific and technical literature. Each field of knowledge has its own term system, the translation of which relates to the theory of translation and terminology in general. Translators should have some knowledge of terminology as a science in order to translate the texts of scientific and technical literature qualitatively, since it contains many different terms. Most of the scientific and technical terminology remains inaccessible to the general literary language to this day. It is understood only by specialists of a certain branch of knowledge and activity. In technical texts, every word can be a term, even if an ordinary person (not an expert) thinks that this lexical unit of speech is very familiar to him.

For example:

In ordinary speech: «*junior*» - младший, юношеский.

In software: «*junior*» - the initial level of a specialist. A person who has minimal experience (usually up to 2 years) and skills in a certain field of activity.

In ordinary speech: «*bug*» - жук, клоп, насекомое.

In software: «*bug*» - an error in the program/code, due to which the results of the program execution are incorrect.

In medicine: «*bug*» - a viral disease.

In the military sphere: «*bug*» - a listening device [1].

S. N. Gorelikova claims that: "Technical translation is the translation of technical and specialized documentation, one of the most complex types of translation that requires a special approach. Technical translation differs from the usual language translation by its specific terminology and style of presentation" [2; 130].

Due to the rapid digitalization of society, the number of terms in the scientific and technical literature is growing. The basis of terminology in the field of digital technologies in most cases consists of English-language terms, there is a mass exchange of international technical information. There is an increasing need to study the translation and transfer of English-language terminology into other languages, in particular - Russian.

Digital technology is used in various spheres of human activity, the flow of documents on different media is growing, improved, new types of digital and information technologies are appearing year after year. Many terms are missing in terminology dictionaries, which causes great difficulties when working with the literature of digital technologies. When studying the texts of scientific and technical literature, the object is the issues of correct translation and transfer of terms. Therefore, this study considers three general conditions for an adequate translation of terms. First, the correct (adequate) translation of individual terms of a separate text should be provided. Secondly, each translated term should be checked from the point of view of the term systems appearing in the original language and the translated language. Thirdly, the differences in terms determined by the specifics of the transmission of thought in each of these languages should be taken into account [3].

There are multi-valued terms, which means that the same term differs in different branches of science. Therefore, the translator must have certain knowledge in that field of science, or he must be a specialist in this industry in which he does technical translation. The correct translation of a term is a difficult and time-consuming task facing the translator.

Most of the terminology of information technologies consists of English-language terms, which is a feature of terminology in this area. The predominant part of the terms is transmitted by calculating from English, for example «админ» - «*admin*», «аккаунт» - «*account*», «девайс» - «*device*», with small phonetic and morphological changes [1].

The main problem of terminography in the field of information technologies is the lack of development, often the lack of terminological standards, and definitions of terms that would meet the requirements of the inherent terminology have not been developed. This means that there are no precise definitions of terms in this field of activity, since the number of terminology is increasing, due to the growth of new technologies. Linguists do not have time to study the terminology of this field.

The problems put forward for the study of terminology include: incompleteness of the definition, the absence of important content components, clarifying attributes; the absence or insufficient representation of

significant system relations with related terms when defining a concept; correlation of the defined concept with generic concepts of different categories; indication not of a direct generic concept, but through it within the framework of the established system classification; substitution of the definition, interpretation or mixing of their structural and content elements; use of an ordinary word instead of a generic term; the inclusion in the content space of the definition of non-essential features that go beyond the boundaries of scientific perception [4].

Technical literature is characterized by a formal-logical, almost mathematically rigorous presentation of the material by-apparently it is legitimate to call this disclosure formal-logical. "The common denominator between the art of writing and the scientific method," V. N. Komissarov notes, " is logic. A writer on technical topics has already learned to think while preparing for a specialty. Writing means for him only the expansion of the scope of this quality " [5; 204].

There are simple and complex terms. Simple terms include terms consisting of a single word, for example, («*switch*» - выключатель) and complex terms are phrases («*automatic switch*» - автоматический выключатель) [1]

Polysemy takes place in terminology. However, in the scientific and technical industry, the main requirement for terms is unambiguity, accuracy, other interpretations of its meanings should not be present in terms. But not all terms comply with this requirement, and even in one branch of activity, one term has several meanings. This factor makes it difficult for a person who does not have certain skills and knowledge in this field to work. The unambiguity of a term is determined by its independence, the designation of its boundaries, the possibility of its existence separately from the context, which is not characteristic of terms with polysemy, which cannot be separated from the context, since it loses its purpose and concept separately from the context. In the case of polysemy, the translator must refer to the context of the translated material. With the ambiguity of the term, the context is the support and basis that reveals the essence and concept of the term.

Depending on the application and the category of specialization, the meanings of the terms are: general scientific terms are the entire industry terminology; cross-industry terms are terms found both in related and in separate branches of science; narrow industry terms are terms that belong to one narrow specialization and science, for example, such as software, electricity, construction, etc. [4].

Terms of scientific and technical specialization are characterized by such a feature as content, that is, each term is informative. It carries the definition of the content of the specifics of a particular activity.

The terms also perform a communicative function. This function is determined by the fact that the terms make up the unit of the language of the scientific and technical branch. Communication and exchange of information between specialists is accompanied by the use of terminology. But there is no terminology outside the language of words of general use, since its cognitive activity is lost. Therefore, terms and words of general use are closely interrelated in the literature of the scientific and technical industry [3].

Lexical and grammatical features of the translation of scientific and technical texts.

The scope of application of the scientific and technical style is wide. The scientific and technological revolution is reflected in the communication of people at the "everyday" level. Many terms are borrowed not only by human speech, but also have a versatile influence on the language of fiction and journalistic literature. A considerable part of the dictionaries is made up of special vocabulary.

Dictionaries of scientific and technical literature consist of special words and phrases, that is, terms that define technical concepts. Many words are ambiguous and have their own terminological definitions in different branches of knowledge. Well-known words, such as "water", "temperature", "power", "gold", "silver", "earth", "iron", which are used by a person not in terminological meanings, have a certain semantic load in the technical literature and are terms in such contexts.

Being terms in technical texts, they have their own clear and objective definition, that is, they are differentiated. For example, the term "silver" is a scientific definition of a chemical element that belongs to the 11th group of the fifth period of the system of chemical elements of D. I. Mendeleev, with the atomic number 47.

I. S. Alekseeva considers the use of special vocabulary by this style to be one of the main features of the scientific and technical style. Each scientific branch has its own terminology and develops it as it develops.

[6; 167] Terminology is the basis of the scientific style, its core, the content, which is the main feature of the scientific language. A term is a word or phrase that has its own definition, precisely defining the content of a concept or phenomenon in a certain branch of science.

Terms can be words that are used as a special vocabulary within the framework of this style, as well as common words. The task of terms is a clear and clear explanation of objects, concepts, when transmitting information by specialists of various industries. Therefore, the terms have requirements that they must meet.

The lexical properties of the term are:

First, the term is an obligatory, irreplaceable organic part of the vocabulary system of the literary language. Secondly, the difference between terms with a huge saturation of information from other lexical units of the language.

In the lexical system of the language, terms are characterized by antonymy and idiomatics, that is, they show the same signs and properties as other lexical units of the language. For example, the word "power" in the vocabulary of digital technology is "energy, the computer power-on key", in mathematics "degree", in physics "power, power, energy", in optics "the power of magnifying the lens".

Shortenings.

The shortenings, according to S. V. Grinev-Grinevich, refers to the morphological and syntactic method of term formation. [7]. An abbreviation is "a unit of oral or written speech created from individual (not all) elements of a sound or graphic shell of some expanded form (a word or phrase), with which this unit is in a certain lexical and semantic connection" [7; 100]. For example: «*Tab – tabulation*» - «табуляция», «*Caps Lock – capitals lock*» - «фиксация прописных, то есть заглавных букв», etc. [8].

Abbreviation.

An abbreviation is "the addition of words or bases with their simultaneous reduction... including an acronym (an initial type of abbreviation)" - according to G. G. Babalova [9].

For example:

«*HH – Head hunter*» - «специалисты по подбору персонала»;

«*SEO – Search engine optimization*» - «оптимизация под поисковые системы»;

«*CMS – Content management system*» - «информационная система или компьютерная программа»;
«*TCP – Transmission Control Protocol*», «*IP – Internet Protocol*» - «набор сетевых протоколов передачи данных» [8].

According to V. V. In recent decades, abbreviation has become one of the most productive ways to replenish the vocabulary of many languages" [10; 3], which is relevant at this point in time.

Translation of abbreviations and abbreviations can cause difficulties when translating scientific and technical literature, since they have different ways of education and requires careful study by the translator of the formation of these terms. This requires referring to the dictionaries of this literature and having knowledge of the transfer when translating scientific and technical texts.

Word composition.

One of the ways to form terms. A word composition is a combination of two or more root morphemes in one word. For example: «*framework*» - «программная платформа», «*software*» - «программное обеспечение» [8].

Grammatical features of scientific and technical literature are the use of elliptical constructions and cliches, a limited set of specific verbal forms, a compressed form of presentation, the use of parallel constructions expressed by infinitive and participial turns within one sentence. Ellipsis is the omission of one of the words of a terminological phrase with the concentration of the meaning of the entire phrase on the

remaining word. It is a characteristic feature of the texts of scientific and technical literature, expressed by the omission of modal verbs or other parts of speech. Elliptical constructions consisting of a conjunction, adjective, or noun are incomplete words that generally make up one term. Ellipsis is the deliberate omission of words that do not carry a semantic change to terms [11].

Thus, the grammatical features of English texts of scientific and technical texts are the complexity of sentence construction, the frequent use of infinitive and gerundial turns, compound and compound sentences, the widespread use of compound prepositions, conjunctions and impersonal and indefinite-personal constructions, the absence of pronouns, personal names, the use of elliptic constructions.

Lexical features are the saturation of scientific and technical terminology, abbreviations, abbreviations, borrowed words, words of international status and special vocabulary. Well-known words of the general vocabulary can be used as terms. To accurately convey the embedded information, the terms must be carefully selected and studied, the belonging of the terms to this field of knowledge must be calculated.

Translation of texts of digital technologies, due to the high saturation of terminology, is a time-consuming, complex process that requires the translator's special skills, knowledge and competence of the translator as a whole. According to the above classifications, we observe that these translation methods are successfully used in the transfer of terminology, some of which, due to the development of digital technology and the formation of new terms, have acquired their own characteristics. These same factors influenced the emergence of a new way of translation as giving a new meaning.

Conclusion

In the conclusion of my research, we can draw the following conclusions on this topic.

Terminology plays an important role in the translation of scientific and technical literature of digital technologies. The term system of digital technologies is a rapidly developing system, which is due to the high progress of digital technologies and with a high level of digitalization of society. This is one of the ways to borrow foreign-language terminology. Many terms of digital technologies are moving into the language of general use. In some cases, there is a transition of jargon into terminology. With the advent of absolutely new technologies, new objects, the number of terms and their definitions is growing, which contributes to the growth of the vocabulary of the Russian language, the replenishment of borrowed words. This has both positive and negative consequences. A negative consequence of borrowing terms is the fact that excessive borrowing of words can clog the language.

The peculiarities of terminology in this industry are the predominance of nouns, the attributive relations of terms-phrases, the lack of development of terminography, the possibility of modifying terms, all this takes place both in the general science of terminology and in the terminology of digital technologies. All these features should be taken into account in order to achieve a professional translation of the terminology of digital technologies and scientific and technical literature in general. The translation of terminology requires the use of both traditional methods of transmission and the use of specialized technical translation-giving a new meaning, in other words, the use of a scientific metaphor. The use of calculus as one of the ways to transfer terms, borrowed abbreviations, as well as full forms of the term.

To correctly understand and translate the terms of digital technologies (household appliances, telecommunications and computer technologies), it is necessary to know the signs, requirements for terms, lexical and semantic features, morphological structure of terms, structural features, specifics of their use, distinguishing them from words of general use. Therefore, the translator should be aware of the information in this field of knowledge, perfectly know the original language and the language of translation, clearly possess information tools (terminological dictionaries, special textbooks), have a well-defined, professional written and oral speech.

When translating scientific and technical literature, it is unacceptable to take into account the colloquial style, its abbreviations and interpretations. A clear presentation of this material is inherent in the translation of a special text. Recipients of texts of this nature are specialists of a specific field of knowledge or field of activity.

The translation of terminology in the field of digital technologies has a number of features that make it possible to distinguish this type of scientific and technical translation from other areas of this field. As this study has shown, term systems are difficult to translate due to insufficient study of all the problematic aspects of the terms that make up them, since terminology is a fairly young science that has separated as an independent science from linguistics relatively recently. Therefore, theoretical shortcomings were identified, which indicate the impossibility of using the theory in full when translating scientific and technical literature, namely the terminology that makes up it. But despite these factors, an updated theoretical base has been identified, the use of which will help in the transfer of terminology in this branch of knowledge. All these factors should be taken into account in the theory and practice of translating terms in the field of digital technologies.

It follows from this that the purpose of this study – to identify the features of the transfer of digital technology terminology – has been achieved. All the considered features of the transfer of terminology, the translation of scientific and technical literature indicate the importance of further more detailed and in-depth study of this topic from all sides.

References

1. Slovar kompiuternykh terminov. – [Elektronnyi resurs. <https://www.compgramotnost.ru/spravochniki/anglijskie-slova-dlya-polzovatelej-kompyutera-i-interneta>]. Data obrashcheniia 19.03.2021].
2. Gorelikova S.N. Priroda termina i nekotorye osobennosti terminoobrazovaniia v angliiskom iazyke // Vestnik OTU. – 2002 g. – №6. – S. 129-136.
3. Leichik V.M. Lingvisticheskie problemy terminologii i nauchno-tekhnicheskii perevod. – M.: - 1990 g. – 80 s.
4. Monogarova A.G. Netochnosti i nedostatki v definityakh terminov razvivaiushchikhsia terminologii (na materiale terminologii mediatsii i informatsionnykh tekhnologii)//. – Vestnik Cheliabinskogo gosudarstvennogo pedagogicheskogo universiteta. – 2016. – № 8. – S. 171-180.
5. Komissarov V.N. Sovremennoe perevodovedenie. – M., 2002. – 424 s.
6. Alekseeva I.S. Vvedenie v perevodovedenie. – M.: Akademiia, 2004. — 352 s.
7. Grinev-Grinevich S.V. Terminovedenie.: Uchebnoe posobie. – M.: Akademiia, 2008. – 304 s.
8. Slovar programmistov. – [Elektronnyi resurs. <https://avesli.com/slovar-programmista-sleng-kotoryj-dolzhen-znat-kazhdyy-koder>]. Data obrashcheniia 15.03.2021].
9. Babalova G.G. Termin kak element terminosistemy // Vestnik Omskogo iuridicheskogo instituta. – 2010. – №2. – S. 91-92.
10. Borisov V.V. Abbreviatsiia i akronimiia. Voennye i nauchno-tekhnicheskie sokrashcheniia v inostrannykh iazykakh. – M: Voennoe izdatelstvo, 2004 g. – 320 s.
11. Lebedev A.V., Makarova N.V. Tipologiia i stepen perevodimosti leksiki sfery informatsionnykh tekhnologii v zavisimosti ot nominativnoi plotnosti iazykovykh kontseptov //.: Tambov.: Gramota. Tom 12. Vypusk 5. – 2019 g., – S. 350-354.

МРНТИ 14.35.09

*Байбусинова Ж.Ш.
7М01703 мамандығы 2 курс магистранты Абай атындағы ҚазҰПУ
Алматы, Қазақстан
zhanelite@mail.ru*

**МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ КОММУНИКАЦИЯНЫ ОҚЫТУ БАРЫСЫНДА
ШЕТЕЛ МӘДЕНИЕТІНІҢ РӨЛІ**

Аңдатпа

Мақалада мәдениетаралық коммуникация мен шетелдік мәдениеттің арақатынасы қарастырылып, мәдениетаралық қарым-қатынасты оқытудағы жаңа тәсілдер анықталды, сондай-ақ мұғалімдерге қойылған талаптар қарастырылып, мәдениетаралық қарым-қатынасты оқыту саласындағы кәсіби қызметке дайындалу қажеттілігі көрсетілген. Мәдениетаралық коммуникацияны оқытудың жетістігі бірқатар факторларға байланысты. Соның бірі зерттелетін тіл қызмет ететін қоғамның ұлттық мәдени ерекшеліктерін ескеру болып саналады. Шетелдік мәтінді түсіну оның жасалуымен бірге жүретін шетелдік мәдени ерекшеліктерді түсінбей мүмкін емес. Қазіргі жаһандық интеграция жағдайында шетелдік сөздерді біліп қана қоймай, басқа халықтың мәдениетімен де таныс болу керек, өйткені әр сөздің артында басқа әлемнің сүреті, шет тілі мен мәдениет жатыр. Сыныпта мәдениетаралық қарым-қатынас пен мәдениеттің арақатынасына назар аударып қана қоймай, сонымен қатар шетел тілін мәдениетаралық қатынас құралы ретінде оқыту қажет болады.

Кілт сөздер: шетелдік мәдениет, пәндердің өзара байланысы, мәдениетаралық қатынас, шет тілі, мәдениетаралық құзыреттілік, ағылшын тілі, тіл және мәдениет.

Байбусинова Ж.Ш.

магистрант 2 курса специальности 7M01703 КазНПУ имени Абая

Алматы, Казахстан

zhanelite@mail.ru

РОЛЬ ИНОСТРАННОЙ КУЛЬТУРЫ В ОБУЧЕНИИ МЕЖКУЛЬТУРНОЙ КОММУНИКАЦИИ

Аннотация

В статье рассматривается взаимосвязь межкультурного общения и иностранной культуры, выявляются новые подходы к обучению межкультурной коммуникации, а также требования к учителям и необходимость их профессиональной подготовки в сфере межкультурного общения. Успех межкультурного общения зависит от ряда факторов. Один из них - знание национально-культурных особенностей общества, в котором изучается язык. Понимание иностранного текста невозможно без понимания иноязычных культурных особенностей, ценностей. В условиях глобальной интеграции необходимо не только знать иностранные языки, но и знакомиться с культурой других народов, ведь за каждым словом стоит картина другого мира, чужого языка и культуры. На уроках иностранного языка необходимо не только обращать внимание на взаимосвязь межкультурного общения и культуры, но и преподавать иностранный язык как инструмент межкультурного общения.

Ключевые слова: иностранная культура, взаимосвязь дисциплин, межкультурная коммуникация, иностранный язык, межкультурная компетенция, английский язык, язык и культура.

Baibussinova Zh. Sh.

2nd year master student of 7M01703 specialty of KazNPU named after Abay

Almaty, Kazakhstan

zhanelite@mail.ru

ROLE OF FOREIGN CULTURE IN TEACHING THE INTERCULTURAL COMMUNICATION

Abstract

The article considers the relationship between intercultural communication and foreign culture identifies new approaches in teaching intercultural communication, as well as the requirements for teachers of their professional competency in the field of intercultural communication. The success of intercultural communication depends on a number of factors. One of them is taking into account the national cultural features of the society in which the language is studied. Understanding a foreign text is impossible without understanding the foreign cultural features and values. In today's process of global integration, it is necessary not only to know foreign language, but also to get acquainted with the culture of other people, because behind each word there is a picture of another world, a foreign language and culture. In the FL classroom, it is necessary to pay attention to the relationship between intercultural communication and culture and teach a foreign language as a tool for intercultural communication.

Keywords: foreign culture, interrelation of disciplines, intercultural communication, foreign language, intercultural competence, English, language and culture.

Шетел мәдениетін зерттеу тіл үйренуден басталады. Шет тілі арқылы оқушы сол тілде сөйлейтін адамдардың мәдениетін игереді. Шетел мәдениетін зерттеу процесі нақтыдан (лингвистикалық құрылымнан) жалпыға (мәдениетті білу және түсіну) өтеді. Алайда шетелдік мәдениетті баланың бұрын игеріп алған біліммен, оны отандық мәдениетімен салыстыру арқылы ғана түсінуге болады.

Ежелгі мектептерде де мұғалімдер жаңа тілді үйрену кезінде адам бір уақытта жаңа ұлттық мәдениетке еніп, тілмен сақталған рухани байлықты алатынын түсінгені. Шет тілін оқып-үйрену кезінде оқушы лексика, грамматика, фонетика және стилистика салаларына қатысты емес, әлеуметтік, тұрмыстық немесе тарихи салаларға қатысты бірқатар фактілермен кездеседі. Кейбір сөздерді немесе сөз тіркестерін дұрыс қолдану немесе түсіну кейде олардың шығу тегі туралы, оларды қолдануға болатын жағдайлар туралы немесе аударма тіліндегі елдің тарихынан, әдебиетінен, саяси шындығынан бастауыш ақпаратты білуді болжайды. Тілді оқумен қатар, оның халқының мәдениетін – тарихы мен әдебиетімен, экономикасымен, географиясымен, ел саясатымен, кунделікті өмірімен, дәстүрімен, психологиясымен танысу қажет.

Шетел тілін жетік білмеген мәдениетаралық қарым-қатынас әлемнің өзіндік суретінің басымдығымен және табиғи емес табиғаттың екінші сипатымен сипатталады. Орта мектептегі жетілмеген тілдегі мәдени имитация оқуға деген ынтаны едәуір төмендетуі мүмкін, өйткені, мысалы ағылшын тілін жетік білмеу сөйлеуде де, өзін-өзі ұстау да ағылшын сияқты болуды қиындатады.

Мәдениетаралық қарым-қатынас және шетелдік мәдениет өзара тығыз байланысты болып табылады. Шет тілдерін оқыту тек грамматиканы, лексиканы және фонетиканы түсіндіруді ғана емес, сонымен қатар шет тіл мәдениетін ендіруді білдіреді, кез-келген шетелдік сөздердің ұғымдардың артында «ұлттық санамен шартталған дүниеге көзқарас» бар.

Мектеп деңгейіне тән шет тілін жетік білмегендіктен, мәдениетаралық қарым-қатынас бірқатар ерекшеліктерімен сипатталады, олардың ішінде ең маңыздылары:

- орта мектепте нақты мәдениетаралық қарым-қатынасқа дайындық жасанды жағдайда және жеткіліксіз құралдарда жүзеге асырылады – бір мәдениеттің тасымалдаушылары болып табылатын сыныптастарымен білім беру;
- шетел тілін оқытын мектеп оқушыларының негізгі коммуникативті серіктесі – шет тілі мәдениетін жеткізуші емес, бірақ бір мәдениеттің жеткізушісі болып табылатын мұғалім;
- шетел тілін жетік білмеген мәдени модельге еліктеу ретінде өрнектеу оқушыға зиян тигізеді;
- орта мектеп түлегінің шетелдік құрдастарымен шет тілінде қарым-қатынасы жеке, ұлттық, табиғи стильмен сипатталуы мүмкін;

сұхбаттасушылардың өзара түсіністігін қамтамасыз ететін мәдениетаралық қарым-қатынас, шетел тілінің коммуникативті іс-әрекетін игергендерден жеткілікті фондық білімді, оның аясында зерттелетін шет тілі қызмет ететін әлеуметтік-мәдени фонды талап етеді.

Мәдениетаралық қарым-қатынасты сәтті жүргізу қабілеті тілдік құзыреттілік пен лингвомәдени құзыреттіліктен тұратын мәдениетаралық құзыреттілік деп аталады. Тілдік құзыреттілік шет тілінің ана тілімен сөйлесу мүмкіндігі үшін лингвистикалық ресурстардың жеткілікті қорын иеленуды білдіреді.

Лингвомәдени құзыреттілік – бұл курделі мәдениеттің өкілімен тиімді қарым-қатынасты жүзеге асыруға мүмкіндік беретін білімнің жеткілікті қорын иеленуды қамтитын күрделі түсінік. Мәдениетаралық қарым-қатынасты оқыту шеңберінде мәдени компоненттің мазмұны үлкен маңызға ие. Мұндай оқытудың негізі – бұл өмір салты ретінде мәдениет, әсіресе белгілі бір уақытта белгілі бір адамдар тобының әдет-ғұрыптары мен сенімдері. Осыған байланысты мәдениетаралық коммуникацияларды оқыту мәдениеттер диалогы тұжырымдамасына негізделуі керек. Мәдениетаралық құзыреттілікті қалыптастыру оқушының жеке басын, оның ынтымақтастық, өзара сыйлатық, мәдени айырмашылықтарға төзімділік және мәдени кедергілерді еңсеру қағидаттары негізінде мәдениеттер диалогына қатысуға қабілеттілігі мен дайындығына байланысты қарастырылуы керек.

Мәдениеттер диалогы жағдайында шетелдік мәдениетпен танысу процесінде оқушы өзінің мәдениетінің құралын түсінуге тартылған өзінің мәдениетінің танымдық құралдарына, оны тану

процесінде қалыптасқан шетелдік мәдениет туралы жаңа білімдерге және оның мәдениеті туралы жаңа білімдерге сүйенеді. Шетел мәдениетін өз мәдениетімен тең дәрежеде қабылдауға дайын болудан басқа, оқушылар зерттелетін тілдің шындықтарына деген өз көзқарастарын қалыптастыруы керек, бұл оларға белгілі тәжірибелермен, басқа мәдениеттердің өкілдерімен тиімді байланыс орнатуға мүмкіндік береді. Шетел тілін оқыту мәдениетті оқумен ұштастырылуы керек. Тіл мен мәдениетті бірге зерттеу қажеттілігі туралы идея жаңа емес. Ағылшын тілін тереңдетіп оқытатын мектептердің жоғарғы сыныптарында тіл мен мәдениетті бірге зерттеу осы мәліметтердің ақпараттық мазмұнының объективтілігі мен бейтараптылығы негізінде аударма тілі қоғамының лингвистикалық ортасының социологиялық деректерін талдауды қарастырады.

Қазіргі қоғамда бұл мәдениетаралық қарым-қатынастың практикалық білімі лингвистикалық ғана емес, сонымен қатар кез-келген білім берудің басты мақсаты болып табылады, өйткені бір немесе бірнеше шет тілінде іс жүзінде сөйлейтін әр түрлі білім саласындағы мамандарға деген қажеттілік артып келеді. Демек, шет тілін оқытудың басты мақсаты – өмірдің әртүрлі деңгейлерінде және түрлі салаларында басқа мәдениеттер өкілдерімен нақты, өнімді қарым-қатынасқа дайын тілдік тұлғаны қалыптастыру. Мәдениетаралық қарым-қатынасты ауызша қолдау қажеттілігі (жеке байланыс орнату, телефон арқылы сөйлесу, хат алмасу, презентация, кездесу мен келіссөздер, конференциялар мен семинарларға қатысу).

Шетел тілін оқытудың оңтайлы ұйымдастырылған процесі адамды шетел мәдениетін адекватты және толерантты қабылдауға дайындай алады. Уақыттың міндеті – қазіргі кезде оқушыларды мәдениетаралық қарым-қатынасқа қатысуға мүмкіндік беретін әлеуметтік-мәдени білімдермен, дағдылармен қаруландыру, сондай-ақ өздерінің мәдени ерекшеліктерімен талдау және жүйелі салыстыру. Мәдениетаралық қарым-қатынасқа дайындық тек шет тілі сабағында ғана емес, оның мәдениетін зерттеу арқылы жүзеге асуы мүмкін. Шетел тілін оқытудың түпкі мақсатын ескере отырып, яғни мәдениетаралық қарым-қатынасы үйрете отырып, біз қазаргі Ұлыбританияның мәдениеті мен әлеуметтік шындығын негізге ала отырып, оқушылардың әлеуметтік-мәдени құзыреттілігін қалыптастыруды мақсат ретінде қарастырамыз. Шетел тілдері мен шет тіл мәдениетін зерттей отырып, оқушылар өздерінің әлеуметтік-мәдени кеңістігін кеңейтуге және мәдени өзін-өзі анықтауға мүмкіндік алып, өздерін мәдени және тарихи пәндер ретінде елдің мәдениеті спектрінде ана тілі мен оқылытын тілдері ретінде тануға мүмкіндік алады.

Шетел тілі сабағы құзыреттілікті дамытуға ықпал етуі керек, бұл шетел тілі мен шетел мәдениетінің нормаларын корреляциялауға мүмкіндік береді, яғни басқа мәдениетті түсіну арқылы өзара түсіністікке жететін мақсатты тіл елінің мәдениеті оқушыларға мәдени әдеттер, дәстүрлер, конвенциялар, нормалар арасындағы айырмашылықтардан қорықпай мәдениетаралық қарым-қатынас жасауға мүмкіндік береді. Шетел тілі сабағында өзінің мәдени тәжірибесі мен құзыреттілігінің арқасында белгісіз халықтың немесе халықтардың тілі мен мәдениетін зерттейді, ол айырмашылықтарды салыстырады және табады. Осы салыстырулар арқылы оқушының мәдениетаралық сізімі дамып, ой-өрісі кеңейеді. Оқушы сол елдің тілін және ол арқылы мәдениетін түсіне бастайды. Сонымен бірге ол жат және әдеттен тыс болған сон оқушы үнемі шетел мәдениетін, іс-әрекет тәсілін салыстырып отырыды. Бұл үдеріс оқушының тілдік тосқауылды жеңуге, тілдер мен мәдениеттер арасындағы араласуды қабылдамауға, аударылатын тіл елінің мәдениетіндегі ерекше және таңқаларлықты ашуға, оны түсінушілік пен төзімділікпен қабылдауға бағытталған күш-жігерімен ерекшеленеді. Мәдениетаралық қарым-қатынас бұл сонымен бірге өзара әрекеттесу мен өзара қабылдаудың білім беру және тәрбие процесі.

Бұл үдерісте аймақтық география айтарлықтай үлес қосады, себебі бұл шет тілін оқыту процесінің құрамдас бөлігі. Мәдениетаралық қарым-қатынас лингвистикалық құзыреттілікпен қатар ұлттық, мәдени және әлеуметтік ережелерді, дәстүрлерді, нормаларды, форма мен қарым-қатынасты белгілі бір әлеуметтік жағдайларда жүзеге асырады. Қазіргі жағдайда шетел тілдерін оқытудың мақсаттары мен міндеттері өзгеруде, өйткені тәрбиелеу мен білім беру бірінші кезектегі маңызға ие болды, ал шет тілі мәдениетті оқытудың мазмұнына айналады, себебі тек мәдениет рухани құндылықтардың сақтаушысы бола отырып, жеке тұлғаның әлеуметтенуі жүзеге асырылатын кеңістік адамды білімді, мәдениетті және шығармашылықпен ойлауға қабілетті етеді.

Шетел тілін оқыту тек мәдениет арқылы жүзеге асуы керек, өйткені мәдениетпен кез-келген өзара әрекеттесу мәдениеттер диалогындағы қарым-қатынас болады, ал мәдени диалог негіздерін оқыту қазіргі заманғы педагогиканың басты міндеттерінің бірі болып табылады. Тіпті М. М. Бахтин мәдениеттер диалогі қажеттілігі туралы, оны жеке тұлғаны дамыту мен қалыптастырудың маңызды шарттарының бірі деп санады. Ресей ғалымдары өз еңбектерінде шетел тілдерін зерттеуде мәдениетаралық құзыреттілікті дамытудың маңыздылығын атап көрсетеді, өйткені дәл осындай

құзыреттіліктің дамуы шетелдік мәдени фактілерді толеранттылықпен қабылдау қабілетін, оның сөйлеушілерінің мінез-құлқын олардың көзімен көруге деген ұмтылысты болжайды және тек осы жағдайда ана тілі мен ана мәдениетін байытуға болады.

Шетел тілін үйрену барысында мәдениетаралық қарым-қатынасты үйрету кезінде сөйлеу өндірісі мен қарым-қатынастың жасырын деп аталатын қиындықтарын ескеру қажет. Олар әр сөздің мәдениетаралық қарым-қатынасты үйрену кезінде сөйлеу өндірісі мен қарым-қатынастың жасырын деп аталатын қиындықтарын ескеру қажет. Олар әр сөздің белгілі бір тіл ішіндегі лексикалық және фразеологиялық үйлесімділігінің ерекшелігімен байланысты. Бұл ерекшелік тілдерді салыстыру кезінде айқындала түседі. Сондықтан шет тілдерін оқығанда сөздерді жеке-жеке емес, табиғи, тұрақты тіркестерде жаттаған жөн. Бұл орайда тағы бір мәселе тұындауы мүмкін – бұл әр түрлі халықтардың құбылыстар мен объектілер тұралы мәдени идеяларының сәйкес тілдердің баламалы сөздермен көрсетілген қақтығысы.

Тағы бір қиындық тұралы айту керек Мәдениетаралық коммуникациядағы түсінбеушілік көбінесе коммуниканттардың күтулерінің бұзылуынан тұындайды, бұл тек мәдени айырмашылықтармен түсіндіріледі. Бұл қарым-қатынас жасайтын серіктеске және ол ұсынатын бүкіл мәдениетке қатысты жағымсыз эмоцияларды тұдырады, бүкіл коммуникация процесінің әрі қарайғы барысы мен оның нәтижелерін болжай алмауымызға байланысты мазасыздық, белгісіздік болады.

Сонымен шет тілінің спикері шет тіліндегі ойларды дұрыс тұжырымдап қана қоймай, аударма тілінің ана тілінде сөйлеушілер қабылдаған мәдени нормаларды сақтауы керек. Тілді меңгере отырып, студент құндылықтар мен өмірлік нұсқаулардың басқа жүйесіне еніп, оны өзінің әлем сүреттеріне кіріктіруі керек. Адамдардың өз мәдениетінің құндылықтарын қаншалықты барабар түсінуіне және оларды басқа халықтардың мәдениеттерінің құндылықтарымен салыстыруына байланысты, берілген халықтың әл-ауқаты да анықталады. Бұл мақала шетел тілі сабақтарында тіл мен мәдениеттің өзара әрекеттесуінің кейбір аспектілерін ғана қозғауға мүмкіндік берді. Тіл үйренуге ережелер мен ерекшеліктердің сансыз жиынтығы ретінде емес, басқа адамдармен қарым-қатынас жасаудың жанды құралы ретінде қарау керек. Шетел тілін жетік білу грамматиканы, сөздік қорды, айтылым дағдыларын білу немесе аудару қабілеті арқылы емес, шетелдік мәдениетті білу арқылы жүзеге асады. Мәдениетаралық қарым-қатынас құралы ретінде тіл ол қызмет ететін қоғамның ұлттық мәдени ерекшеліктерімен тығыз және ажырамас байланыста болады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

1. А.П.Садохина «Введение в межкультурную коммуникацию»
2. О.П. Решетова «Межкультурная коммуникация в контексте современности» - Мир науки культуры образования.- 2007 № 3 С. 105-107.
3. Библер В.С. Школа диалога культур: Идеи, опыт, перспективы. – Кемерово: 1993. – С.35.
4. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация.- М.: 2000. – С.31.
5. Сафонова В.В. Изучение языков международного общения в контексте диалога культур и цивилизаций. Воронеж: 1996. – С.237.
6. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура. М., 1990

ЛИНГВИСТИКА ЖӘНЕ МӘТІН ЛИНГВИСТИКАСЫ ЛИНГВИСТИКА И ЛИНГВИСТИКА ТЕКСТА LINGUISTICS AND TEXT LINGUISTICS

МРНТИ 14.35.09

*Мұханбетқали А.М.¹ Тұяқбаев Ғ.Ә.²
¹Қорқыт ата атындағы
Қызылорда университетінің
2-курс магистранты
²филология ғылымдарының кандидаты,
профессор,
Қорқыт ата атындағы
Қызылорда университеті*

ЗЕЙНОЛЛА СӘНІКТІҢ «ҚАНДАЙ ЖАҚСЫ АЛДЫҢДА АҒАҢ БОЛҒАН...» ОЧЕРГІНІҢ ЕРЕКШЕЛІГІ

Аңдатпа

Зейнолла Сәнік көркем публицистикасының ішінде очерк жанрының алатын орны ерекше. Себебі онда оқырман автормен бірге ілесе отырып, сол дәуірдегі, сол замандағы шындықты, ақиқат пен асыл сөздерді айтқан тұлғалардың өмірімен тікелей танысады. Бұлай жазу, еркін суреттеп жеткізу де тек шеберге тән екенін ескерсек, З.Сәніктің «Қандай жақсы алдында ағаң болған...» очергі көп деректен хабар беріп қана қоймай, қазақ әдебиетіне, руханиятына керек құнды мәселені де көтерген.

Бұл мақалада ғалым әрі жазушы З.Сәніктің бір очергі арқылы бірнеше деректі талдап, ондағы тұлғалардың есімдерімен, олардың диалог барысындағы ойларының мәніне ғылыми зерделеу жасадық.

Кілт сөздер: жазушы, ақын, әдебиет, очерк, жанр, көркем публицистика.

*Муханбетқали А.М.¹ Туяқбаев Ғ.А.²
¹ Кызылординский университет имени Коркыт Ата
Магистрант 2 курса
² кандидат филологических наук,
профессор,
Кызылординский университет имени Коркыт Ата*

ОСОБЕННОСТИ ОПИСАНИЯ ОЧЕРКА ЗЕЙНОЛЛЫ САНИК " ҚАНДАЙ ЖАҚСЫ АЛДЫҢДА АҒАҢ БОЛҒАН....."

Аннотация

Можем с уверенностью сказать, что очерк Зейноллы Саник занимает особое место в художественной литературе, так как читатель знакомится с жизнью правдивых людей, истины и поговорки того времени вместе с самим автором. Считая, что такие мастерские навыки свойственны только ему, очерк Саника «Қандай жақсы алдында ағаң болған...» не только рассказывает много фактов, но и поднимает ценный вопрос для казахской литературы и духовности.

В этой статье мы провели научный анализ нескольких фактов о том, как ученый и писатель З.Саник в одном очерке провел исследование имен людей и их высказывания во время диалога.

Ключевые слова: писатель, поэт, литература, очерк, жанр, художественная литература.

Mukhanbetkali A.M.¹ Tuyakbaev G.A.²

¹ Korkyt Ata Kyzylorda University

Master student 2nd year

² candidate of philological sciences,

Professor,

Kyzylorda University named after Korkyt Ata

FEATURES OF THE DESCRIPTION OF THE ESSAY OF ZEYNOLLA SANIK " QANDAY JAQSI ALDIÑDA AĞAÑ BOLĞAN "

Abstract

The genre of essay of Zeinolla Sanik has a special place in fiction. That's because of the reader who gets acquainted with the life of truthful people and their sayings together with the author. Considering that such writing style and masterful skills are peculiar only to him, Sanik's article "Қандай жақсы алдында аға болған..." not only tells a lot of facts, but also raises a valuable question for Kazakh literature and spirituality.

In this article, we conducted a scientific analysis of several facts about how the scientist and writer Z.Sanik in one article conducted a study of the names of people and their statements during the dialogue.

Key words: writer, poet, literature, article, genre, fiction.

Кез келген автордың қолтаңбасын оның жазған шығармаларынан тануға болады. Онда көркем кестеленген сөз бен шынайы оқиғаның өзара үндестігі бір жерде түйіскенде автордың көргені, түсінгені, ойы мен түйсігі жарқ ете түседі. Бұл жағынан келгенде ғалым әрі жазушы, тарихшы, этнограф Зейнолла Сәніктің очергін бірден тануға болады. Себебі оның жазу стилі, тілдік бірліктері, әр сөзді қолдану машығы өзгеше. Өзге елде туып, өзге елдің мәдениеті мен әдебиетін оқып өссе де, өзінің ана тіліне деген, өзінің тарихы, мәдениеті мен әдебиетіне деген жанашырлығын жоғалтпаған

ғалым әрі жазушы З.Сәніктің «Қандай жақсы алдында ағаң болған...» деп аталатын очергі көп деректен хабар беріп, қазақ әдебиетінің шекараның ар жағында жатса да, үлкен талдаудан, талқылаудан өтіп отыратынын көздеген еңбек.

Дүйсенгүл Советқызының З.Сәнік туралы ойын сабақтап, мақаланың өзегі болып отырған тақырыпқа келсек: «З.Сәніктің ерекшелігі: осы циклды жырдың қазақ фольклорындағы бұрынғы үлгілерге ұқсамайтын өзіндік ерекшелігін айқындауға тырысуы және қазақ мәдениетінің кең өріс алған кезеңін, сауда мен алыс-беріс айналыстың даму дәуірін таныту үшін жырдағы қала, сауда мәдениетінің сипатын суреттеуге көбірек көңіл бөлуі» [1, 149 б.].

Жоғарыдағы пікірмен келісе отырып, бұл мақалада біз де З.Сәніктің аталған очергі Қытайдағы қазақ әдебиеті туралы, сондағы жазушылардың, тұлғалардың өзара әңгімесі туралы жазылғанын нақтылаймыз.

«Міне, бір топ қаламгер бас қосып отырмыз. Олар: қарт ақпаратшы, жазушы Ғани Саржанұлы, жазушы Ғаппар Біләлұлы, ақын Сәли Сәдуақасұлы, ақын Сейтқан Қалиұлы, қарт баспагер Дәлелхан Смайылұлы, әдебиет сыншысы Қаусылқан Қамажанұлы және Ыбырай Пайзоллаұлы.... әрине, бұлардың бәрінің де шар тартып қалған шағы, бұрынғыдай апырып-жапырып жіберетін заман алыста қалған тәрізді, дастарқанға қойылған тағамның шеті ойылған жоқ, ішетін-жейтін дүниені самарқау қабылдап, әркім өз жағдайын баққандай абайлап алып, ішіп-жеудің орнын сөзбен бүркей бергісі келіп отыр» [2, 97 б.].

З.Сәнік атап өткен осы тұлғалардың бәрі дерлік Қытайдағы қазақ әдебиетіне үлкен еңбек сіңірген, әрқайсысы өз алдына әдебиет айналасындағы мәселені көтере отырып, сол арқылы қазақ мәдениетінің іргесін сөкпей ұстап отырған қаламгерлер. Бұл туралы автордың өзі де басқа да көркем публицистикаларында атап көрсетеді.

Аталған тұлғалардың портреті, сөйлеген сөздері, көтеріп отырған тақырыбы, әңгіме диалогтарына дейін автордың көркемдік әлемінен тыс қалмаған. Әр сөзді, әр сөйлемді қолданған кезде көркемдікті барынша негізге алып отырған. Әрбір жеткізіліп отырған ойда автордың төл қолтаңбасы бар. Әдебиеттегі көркем публицистикаға келетін очерктің болмысы мен табиғатын толық аша білген. Отырыстың не туралы, не айтылып жатқаны туралы айтпастан бұрын, қазақтың аталы сөзімен жазып отырған очергін барынша көркемдеп, сұлу тілмен жеткізіп бастайды. Бұл жазушыға тән құбылыс. Әр атап өткен адамдарының кім екеніне тоқталып, олардың қандай тақырыпта сөз бастайтынын оқырманға шебер жеткізуі де бір бөлек. Нақтыласак, олардың өнер адамы екенін, соның ішінде әдебиеттің айналасындағы тұлғалар екенін жай сөзбен суреттеп бермейді. Керісінше, соларға лайық тілмен, соларға лайық бағамен шебер жеткізеді. Міне, осы тұрғыда келгенде З.Сәніктің көркемдік әлемі очергінде де ерекше көрініс табады.

Мысалы очерк басы былай басталады:

«Біздің қазақта:

«Қойшыға сөйлессең, еттісі мен бойдағын айтады. Түйешіге сөйлессең, атаны мен тайлағын айтады. Ақсақалға сөйлессең, ел-жұрты, аймағын айтады» дейтін бір аталы сөз бар ғой. Дәл сол сияқты, әдебиет-көркемөнермен шұғылданып жүрген жандар да бас қоса қалған сәттерде өздері илеп жүрген терінің пұшпағын уқалайтын әдеті бар. Өйткені бұрынғы өткен даналардың бірі «Өнер дегеніміз – адамдармен сырласудың құралы» деген екен. Олай болатыны олардың мұрат-мақсаты, ой ұшқындары мен көңіл әуесі бір жерге барып тоғысып, ой оттығын бір түйіннен тұтандырып жататыны бар ғой» [2, 97 б.].

Бір абзац мәтін ішінде бірнеше ой, бірнеше мән жатыр. Аталы сөзден бастап, тұрақты тіркес те бар. Тілдік бірліктерді шебер пайдаланудың ерекше үлгісін көрсете білген Зейнолла Сәніктің Абай әлемінен терең сусындағанын байқауға болады. Бұлай деуімізге, автордың жазып отырған кез келген көркем публицистикасының тілі қарабайыр не жай сөйлемдер еместігі дәлел. Абайдың «Қара сөздеріндегідей» оқырманға барынша ой салуға, түбіне шам алып түсуге итермелейді. З.Сәнік әлемін зерттеуге кіріскен кезде де оның басқа еңбектерінің осы бағытта екенін аңғардық. Ендеше ғалымның

бұл жолдағы бағыты мен мақсат-мүддесі, тілі қазақтың бай мәдениетімен қоса, ана тілін де сақтап қалуға тырысу.

Шынайылықты көрсетудегі сәйкес пішіндерді табуға мүмкіндік беретін құралдар (түс, жарық, ырғақ, темп, стиль, дыбыс). Әрбір жанрдың тарихи қалыптасып үлгерген өзіндік ерекше жанрлық белгілері, өзгермейтін ерекшеліктерінің жиынтығы бар. Құбылыс, оқиға немесе деректің нақты бейнесін көрсету үшін бірнеше тәсілдер бар. Бірақ жанрды дұрыс таңдауда оқырман, тыңдарман, көрермен қауымға дұрыс алынған тақырыптың нақты мағынасының жеткізілуі ең маңызды шарт болып саналады [3, 17 б.].

Әдебиеттегі көркем публицистика жанрының аты айтып тұрғандай, оның ерекшелігі көркем әрі шебер жеткізілуімен анықталады. Зейнолла Сәніктің көркем публицистикасының көркемдігі мен ерекшелігі туралы жоғарыда атап өткендей, жазушының еңбегінде көркем публицистикаға арқау болатын барлық элементтер кездеседі. Атап айтқанда: қоғам шындығы, шынайы өмірдегі адамдардың образы, олардың портреті, шынайы оқиғалардың шебер суреттелуі, еске ала отырып, өткен күндерден жеткен естеліктерді беруі, тарихи, этнографиялық негізін жоғалтпай жазылған очерктерінің бәрі де бар.

Очерк – дерек немесе журналистика емес, көркем әдебиеттің жанры. Ең алдымен, очерк жазушы объектіні жүйелі зерттеу негізінде олар туралы пікір қалыптастыра отырып, нақты тарихи тұлғалар мен оқиғаларды көркем түрде бейнелейді. Пайымға талдау арқылы қол жеткізіледі, ал қорытынды мен түйін оның логикалық аяқталуы болып табылады.

Очерк жанрының көркемдік жүйесінде, тақырыптық болмысында тарихи өмір шындығының атқаратын ролі зор. Очерк әдебиет жанрларының ішінде ерекше орынға ие болғанымен, оның көркемдік сапасы, жанрлық табиғаты, тарихи қалыптасқан ерекшелігі ғылыми тұрғыда толық саралана қоймады.

Очерк өмірден алынған деректерге негізделіп жазылады. Қоғам дамыған сайын очерктер де дамып, тақырыптары ауқымдана түседі. Очерктің ең үздік үлгілері өмірде болып жатқан өзгерістерге, жаңа құбылыстарға қолма-қол жауап беріп, көкейкесті мәселелерді дер кезінде көтере білуімен құнды. Очерк жанрының көркемдік, танымдық және маңызы қай кезде де зор.

З.Сәніктің осы очергіне аса мән бере отырып, Қытайдағы қазақ әдебиетінің қалай өркендеп, қалай дамығанын, қандай қиындық көргенін бағамдап отыруға болады. Жазушы Ғани Саржанұлы туралы жазып отырған кезде оның естелігін очерк арқылы әдемі жеткізіп беріп, аузынан шыққан сөздің құнын жоғалтпай, құрастырады.

«Мен Шынжаң газетінің әдебиет бетін 40 жыл басқардым, – деп сабақтады ол сөзін, – жұрт ол кезде өлең жазуды қиын деп түсінетін. Авторлар да тым аз болатын, төменнен келген мақала мен өлеңді қайта өңдеп, қайта жазып шыққандай қиналушы едік» [2, 99 б.].

Осында айтылып тұрған мәселе 1962 жылдардағы ел жағайына келіп ойысады. Яғни З.Сәнік арқылы біз Ғани Саржанұлы есімді жаңа жазушымен ғана емес, оның Қытайдағы, Шынжаң газетінің әдебиет бетін 40 жыл басқарғаны туралы да дерек ала алдық. Әрине, дәл осы бір дерекнаманы автор өзінің басқа еңбектерінде жаза келіп, Ғани Саржанұлының осындай еңбегі бар деп атай салуына да болар еді. Алайда жоғарыда айтып өткендей, автор өзінің жазу стилінен таймаған. Қандай жағдай болмасын оның формасын, стилін бұзбай, шебер жеткізе отырып жазуға әдеттенген.

Енді осы жазылған очерктің құнды әрі өзекті мәселесіне тоқталып, соларды жекелей саралап, маңызды даталарды қарастырсақ.

З.Сәніктің очергі арқылы жазушы Ғани Саржанұлы есімімен таныстық және оның Шынжаң газетінің әдебиет бөлімін 40 жыл басқарғанын, сол кездердің өзінде, 1960 жылдары қазақ қаламгерлерінің 60-тан артық романы дүниеге келгенін біле алдық.

Ғаппар Біләлдің «Ғасырлық қуғын» атты романы туралы да дерек айқын көрініс береді. Аталған романның өзіне «Шынжаңдағы қазақ прозасының тың табысы» деген атақ берілген.

Очерк шынайы өмірге негізделіп, автордың көрген-білгені туралы деректерді топтастырып келіп жазылады. Осы тұста З.Сәнік арқылы Қытайдағы қазақ қаламгерлерінің де басынан қиын-қыстау кезеңдердің болғанын біле алдық.

«Мына Дәлелқан екеуіміз, – деді ол Дәлелқанға қарап алып, – оқу бітірген соң Алтай аймағына бөлініп бардық. Мынау Алтайда, мен Қаба ауданында мұғалімдік істедім, екеуіміз бір ауылдың төліміз ғой, сондықтан өзара хабарласып, хал-жай сұрасып тұрдық. Бірақ, арада көп өтпей ойламаған жерден зор мәдениет төңкерісінің қара дауылы көтерілді, бағанағы Ғани ағамыз айтқан солақай лушиянның сойылы алдымен Дәлелқанға тиді де, оны Буырылтоғайдағы еңбекпен өзгерту майданына қуып әкетіпті. Қабадан Алтайға іздеп келіп, орнын сипап қайттым да, баспақшыл басты сақтау үшін айналамды қымтап, ауыз бағып, қойдан қоңыр қалыпқа түсуге мәжбүр болдым. Бір күні Дәлелқаннан тұтқиыл хат келді. Хатта «өткенде қарызға алған 72 сом ақшаны тезірек қайтар, қайтармасаң, сот алдында сөйлесем» делінген. Бұл сөз мені қатты ойландырды, өйткені екеуіміздің арамызда оншалық алық-берік бола қоймаған, оның үстіне сот алдында сөйлесетіні қалай? Тіпті ондай адамның басқалармен хат алысуына тыйым салынады емес пе?... Ойлана келе, қайран ердің басына күн түсіп, қиын жағдайда қалған екен-ау, жан қысылса жақынын табады дегендей, осындай әдіспен көмек сұраған болар деген бекімге келіп, оның қолқалаған тиын-тебенін өзі айтқан әдіреске жіберіп бердім...»[2, 101 б.].

Дәл осындай қиын-қыстау кезеңнің бергі шекарадағы қазақ қауымына да таңсық емес екенін білеміз. Бұл 1970 жылдардағы қиын кезең болса, оған дейінгі төңкерістің, қиындықтың дәмін Алаш орда да көрген-тін. Ендеше Зейнолла Сәнік суреттеп, жеткізіп отырған осы очерк еңбектегі әр тұлғаның өмірде атқарған еңбектері де, жетістіктері мен көрген қиыншылық, азаптары әлі де болса зерттеліп, өзінің бағасын алу керек деген ой келеді.

Қытайдағы қазақ әдебиетінің ерекеше бір тұсы – оның тілі. Себебі Қытайда қазір де тұрып жатқан қазақ диаспорасының ана тілдерін, мәдениетін, салты мен санасын сақтап қалуда үлкен тәрбиелік күш, жауапкершілік арқалағанын бірі білсе, бірі білмес. Ондағы тәрбиенің көзі тікелей қазақтың салт-дәстүріне, тіліне байланды. Осы арқылы Қытайдағы қазақ әдебиетіндегі кез келген саланың бәрі дерлік төрт аяғы тең деңгейде дамып отырды. Атап айтқанда: проза, поэзия секілді жанрлық түрлер, аударма ісі, БАҚ саласы және мәдениет бағыты.

Бұл сөзімізге бұлтартпайтын дәйек әрі дәлел болып отырған – осы З.Сәніктің «Қандай жақсы алдында ағаң болған...» очергі.

«Төргі бөлмеде төсек жоқ. Бір қабырғаның жартысына кітап жиналған. Қара сүрікпен тыстаулы диван, жалғыз орындық пен кішкене ғана жазу столы. Екі жерде күзгі орманның суреті ілулі. Жазу столының үстінде оқушылар қолданатын, сиясы төгілмейтін сауыт пен қауырсын қалам. Тексерілуге тиісті шәкірт дәптерлері текше-текше. Біреуі ғана ашық: алгебраның ұзыннан-ұзақ формуласы. Есептің ақырында қызыл сиямен жазылған төрттік баға. Сол столда бармақ басындай ғана қола қоңырау тұр.

Даусы сәл қарлығып шықса да, Панков қатты сөйлейтін кісі екен. Мүмкін құлақтың аздап тосаң тартуынан болар. Ақ мұртты мұқият қырқып, күмістей сақалын да шоқшалап қойған. Қабағы да қар жамылғандай аппақ, түктері ұзын» [4, 117 б.].

Бұл – Хамит Ерғалиевтің «Ыбырайдың шәкірті» очергінен үзінді. Очерк туралы теориядан хабары жоқ оқырман оқыса, мұны шағын бір әңгіме, ойдан құралған кейіпкерлерге, жерге қатысты құрастырылған повесть деп ойлауы да мүмкін. Алайда бұл өз бойына көркем суреттеу мен шебер жеткізуді сіңірген очерк жанрының ерекшелігі. Дәл осы бір сұлу суреттеуді біз З.Сәніктен де таба аламыз.

«Ғани ағаның соңғы сөзі мұнартқан мұңайыңқы үн танытқандай сезілді бәрімізге. Ажал деген мейірімсіз әрі кездейсоқ нәрсе ғой. Біреудің әлпештеген анасын, біреудің құшағындағы баласын, біреудің бауырындағы жарын, егіз екінің бір сыңарын жұртты бадырайтып қойып, қылғып жатқанын көзіміз көріп отыр. Онан ешкім де жасырынып құтыла алмайды. Оның алдында адам пендесінің бәрі

қауқарсыз, амалсыз, мойынсал болудан басқа шарасы жоқ. Осы бір тұманды ойдың бізді тұмшалап алғанын Ғани ағамыз сезе қойса керек» [2, 98 б.].

Қарапайым ғана өлім туралы шағын суреттеу. Дегенмен автор очерк жазу барысында сол өлімнің өзін жетер жеріне дейін жеткізіп жазады. Оның қандай ауыр екенін, тындап, оқып отырған оқырман үшін сезіне отырып түсіну керек екенін білдіртеді. Себебі мұнда шындық, ақиқат жатыр. Ғани аға деп сомдап отырған кейіпкер ойдан құралып келіп, өлімді осылай суреттер болса, бәлкім бұл қарабайыр әңгіме болып қалар ма еді. Оқырманға дәл бұлай үлкен әсер де қалдырмас па еді... Алайда Ғани деген адам өмірде бар екендігі және оның әңгіме арқауы болуы – очерктің негізі болып табылады. Бұл әңгіменің ортасында автордың өзі де болғанын ескерер болсақ, очерктегі суреттеліп отырған өлімнің, басқа шығармалардағы өлім турасындағы суреттеуден бір саты биік, бір саты қорқынышты болуы, оқырманға әсер сыйлауы түсінікті де. Міне, очерк жанрының әдебиет зерттеушісінен бастап оқырманға дейін әсер етер мәнінің өзегі осы.

Очерк – көркем әдебиет пен публицистиканың күрделі әрі көп қырлы жанры. Очерктің көркемдігі – оның публицистикалық әсерлілігінің қажетті шарты. Очерктің анық публицистикалық белгілері және публицистикалық бағытымен қоса, ол көркем әдебиеттің ажырамас бір бөлігі болып табылады. Очерк – шындықты саяси жақтан қорытып, жеткізетін жанр. Очеркті оқып отырған кезде оқырман сондағы тұлғалардың аты-жөнін, лауазымдарын ғана емес, нақты дәйектің «психологиясын», оның жан әлемін ашатын қызықты бір шығарманы іздейтіні белгілі. Шындығында, аталған очерктегі адамдардың кім екені және олардың лауазымдары оқырман үшін маңызды бола қоймас, бірақ олардың өмірде бар екенін сараптап, бағалайды.

Жазушының әр естелігі, әр очергі өз алдына бір төбе. Біз білмейтін тарих, біз білмеген тарихи оқиға, бізге белгілі тұлғалардың біз білмейтін тұстары. З.Сәнік замандастарының үзік сырын құр тындамай, түртіп алып, кейінгіге қалдырмағанда, бізге таныс есімдердің біз білмейтін аңызға бергісіз шындығы егесімен бірге ұмыт болар ма еді. Зерттеуші Ж.Мәмбетов: «Жазушы Зейнолла Сәніктің шығармалары өзінің көркемдік сипатымен ғана емес, тарихи шынайылық қасиетімен де алда талай ұрпаққа қызмет етеді» [5,259б.], – деп жазады. Ғалым пікірін қолдай отырып, Зейнолла Сәніктің тарихи әрі мәдени жүк арқалаған шығармаларының қазақ әдебиетінде алар орны зор деп анық айта аламыз.

Әдебиеттер:

1. Жақан Д. С. Халық мұрасының жанашыры. – Алматы: Мерей, 2021. – 344 б.
2. Зейнолла С. Көптомдық шығармалар жинағы. Т.14: очерктер, портреттер, естеліктер. – Алматы: Ан арыс, 2017. – 320 б.
3. Шындалиева М. Публицистика жанрлары мен пішіндері. – Астана: Оқу құралы, 2012. – 324 б.
4. Ерғалиев Х. Өмір өрнегі. – Алматы: Жалын, 1986. – 384 б.
5. Мәмбетов Ж. Зейнолла Сәніктің шығармашылық мұрасы: монография. – Алматы: Қазақ университеті. – 2018.

**ЛИНГВОМӘДЕНИЕТТАНУ
ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЯ
LINGUA-CULTURAL LINGUISTICS**

МРНТИ 14.35.09

*Қыпшақбай П.Ө¹, Тұяқбаев Ф.Ә.²
¹Қорқыт Ата атындағы
Қызылорда университетінің
2-курс магистранты
²филология ғылымдарының кандидаты,
профессор,
Қорқыт Ата атындағы
Қызылорда университеті*

ҚЫТАЙДАҒЫ ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІНІҢ АЛҒАШҚЫ КЕЗЕҢІ

Аңдатпа

Бұл мақалада Қытайдағы қазақтардың әдебиеті мен оның алғашқы даму кезеңі баяндалады. Қазақ елінің басынан өткен ауыр оқиғалардан кейін, халқымыздың біраз бөлігі өзге елдерге қоныс аударған. Әсіресе, Қытайға көшкендері көп болды. Олар өздерінің әдебиетін, мәдениетін, рухани өмірін дамытып, қалыптастырған. Мақалада осы әдебиеттің алғашқы өкілдері Ақыт Үлімжіұлы мен Жүсіпбек Шайхисламұлының шығармашылығына тоқталамыз.

Кілт сөздер: Қазақтар, әдебиет, Қытай, ақын-жазушылар, жанр, оқу-білім, шығармашылық, өлең.

*Кипшақбай ПО¹, Туяқбаев Г.А.²
¹ Кызылординский университет имени Коркыт Ата
Магистрант 2 курса
² кандидат филологических наук,
профессор,
Кызылординский университет имени Коркыт Ата*

ПЕРВЫЙ ЭТАП КАЗАХСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В КИТАЕ

Аннотация

В данной статье описывается литература казахов в Китае и первый период ее развития. После тяжелых событий в Казахстане, некоторые наши люди эмигрировали в другие страны. Особенно много было тех, кто переехал в Китай. Они развивали и формировали свою литературу, культуру и духовную жизнь. В данной статье мы остановимся на творчестве первых представителей этой литературы Акыта Улимжиулы и Жусупбека Шайхисламовича.

Ключевые слова: Казахи, литература, Китай, поэты и писатели, жанр, учеба и образование, творчество, стихи.

Kipshakbai PO¹, Tuyakbaev G.A.²

¹ Korkyt Ata Kyzylorda University

Master student 2nd year

² candidate of philological sciences,

Professor,

Kyzylorda University named after Korkyt Ata

THE FIRST STAGE OF KAZAKH LITERATURE IN CHINA

Abstract

This article describes the literature of the Kazakhs in China and its first period of development. After the difficult events in Kazakhstan, some of our people emigrated to other countries. There were especially many who moved to China. They developed and shaped their literature, culture, and spiritual life. In this article we will focus on the works of the first representatives of this literature Akyt Ulimzhiuly and Zhusupbek Shaikhislamovich.

Keywords: Kazakhs, literature, China, poets and writers, genre, study and education, creativity, poetry.

Еліміздің тарихындағы түрлі оқиғалар салдарынан өзге елге көшуге мәжбүр болған қандастарымыз әдебиет, мәдениет саласына да айтарлықтай өз үлестерін қоса білді. Қазақ халқы қилы замандар мен ауыр кезеңдерді бастан кешті. Ғасырлар өткен сайын әдебиетіміз де қатар дамып, жанарып отырды. Дегенмен, өз еліміздің шеңберінен шыға алмай, өзге елдегі қандас бауырларымыздың шығармашылық әлеуетін естен шығарыппыз. Қиын күндерде көршілес елдерге бас сауғалап кеткен жерлестеріміз, өз ана тілінде керемет туындылар тудырған екен. Оны зерттеу тек XIX ғасырдың екінші жартысы мен XX ғасырдан бастау алған. Қалихан Ысқақ атамыздың айтуынша: «Қытай мен Моңғолияда әдебиет бар. Ал Түркия, Германия, Ресейде айтарлықтай әдеби, мәдени орта қалыптаса қоймаған» [1, 14 б.]. Сол себепті де зерттеу нысаны ретінде Қытайдағы қазақ әдебиетін алып отырмыз.

Қытай халқының өз ішінде орын алған алауыздықтары шиеленісіп, қандастарымызға да әсер етпей қоймады. Тек уақыт өте келе жағдай өзгеріп, көзі ашық, көкірегі ояу, оқыған азаматтары жайлап

батыстың ілім-білімін үйреніп, мәдениетін меңгеріп, бас көтере бастады. Міне, әдебиет те сол кезеңде көп өзгерістерге ұшырап, жаңашылдыққа бет бұрды. Енді олар тек қана феодалдық әдебиетті емес, отаршылдыққа қарсы тұруды, ол бұғаудан құтылуды мақсат еткен тың әдебиетті жасады.

Бұл әдебиеттің қалыптасуына қазақ ақын-жазушылары шығармаларының Қытай халықтарының арасына кең таралуы өте үлкен ықпалын тигізді. Біз жазба әдебиеттің негізін салушы ретінде Абай атамызды танимыз. Оның шығармалары шетелдердегі қандас бауырларымыздың жүрегінен орын алып, әдебиетке деген ыстық ықыластарын оятты. Сондай-ақ, діни-ағартушылық әдебиеттің сарындары мен назирашылдық дәстүр дамыды. Кейбір өлеңдерден зар заман ақындарының сілемдері де аңғарылды.

Профессор З.Сейітжанұлы бұл кезеңдер әдебиеті туралы былай дейді: «XIX ғасырдың екінші және XX ғасырдың алғашқы жарымына дейін бұл өлкедегі әдебиеттің басты ерекшелігі – идеологиялық (партиялық) талап-таным мен таптық тұрғыдан жазу болған жоқ. Қайта әлеуметтік шындықты батыл айтып, ашық жырлады. Ал XX ғасырдың екінші жартысынан бастап басқаша дамыды» [2, 32 б.]. Демек, бастапқы кезеңде ақын-жазушыларымыз ойларын барынша еркін жеткізіп, ақиқаттың ақ туын арқалаған. Кейіннен жаңаша бағыт алып, одан әрі дами түскен.

Көп ұзамай, Қытайда Ақыт Үлімжіұлы мен Жүсіпбек Шайхисламұлының туындылары баспадан шығып, ондағы жазба әдебиеттің қалыптаса бастауының айқын дәлелі болды. Ақыт ақын туралы қызықты деректер көп. Солардың бірінде: «Ақыт 1932 жылы ұлы Абай шығармаларымен кеңінен танысып, Абай өлеңдеріне тікелей еліктеп 90 өлең жазады. Бір жағына Абай сөзін, бір жағына өз сөзін жазған бұл топтаманы ақын «Ғақлиялық үндеулер» деп атаған. Өрі анық түсініктеме жасаған. Бұл кітап сегіз қырлы ақын еңбегінің бір қыры ғана екенін ескергеніміз жөн», - делінген [3, 21 б.].

Сондай-ақ, ғұмырын жат жерде өткізген алаш ақыны Ақыттың сөздері Міржақып Дулатұлы және Ахмет Байтұрсынұлының жырларымен үндес:

Мына отырған жігіттер,

Ақылы терең біліктер,

Еліне пана, қорғаны

Алаштан озған жүйріктер [4, 12 б.].

Қазақтың демократ ақын-жазушылары секілді Ақыт та, ғылым-өнер арқылы елімізді, ұлтымызды құтқаруға болады деп ойлады. Ұлттың еркіндікке, мәдени және саяси жақтан теңдікке жетуінің негізі – ғылым, өнер деп есептеді. Өркениетті, озық өредегі ұлттарға теңесудің кілтін ұққан ақын жатпай-тұрмай оқу-ағартушылықты насихаттады.

Бір ғана Ақыт ақынның бейнесінен сол кезеңнің Қытайдағы қазақ әдебиетінің өкілдерінің өмірге құлшынысын, қазақ халқына, оқу-білімге құштарлығын аңғара аламыз. Өзге елде жүргенмен, жүректері қазақ деп соққан бауырларымыз туған елге деген махаббаттарын, шексіз сүйіспеншіліктерін тек шығармалары арқылы беріп отырды. Және өз бостандықтары, тәуелсіздіктері, еркіндіктері үшін үнемі күресіп келді.

Ал Жүсіпбек Шайхисламұлына тоқталар болсақ, оның өмірі мен ол туралы пікірлердің арасында қарама-қайшылықтар көп. Ақынды бірде Жамбыл облысының орталығы Тараз қаласында туған десе, С.Дәуітұлы өз зерттеулерінде: «Жүсіпбек қожа Шайхисламұлы 1854 жылы Оңтүстік Қазақстанның Сыр бойында, яғни Оңтүстік Қазақстан облысы, Қызылқұм ауданы, Қожатоғай аулында туып, 1936 жылы Шыңжаң өлкесі, Іле облысы, Аттың тауы деп аталатын жерде қайтыс болған сыңайлы», - деп көрсетеді [5, 22 б.]. Ал Шыңжаң өлкесінде басылған «Үш жүзік» жинағындағы тың деректерге сүйенсек: «Ол Әулиеата маңында туған. Кейін қазіргі Іле қазақ автономиялы облысының Текес ауданына қоныс аударып келіп, сонда мекендеген. Марқұмның мүрдесі Шиліөзек аулының оңтүстік жағындағы жатағандау төбенің басында тұр. Зираттың басына биіктігі – 1,5 метр, ені – 90 сантиметр шамасында қолдан құйылып жасалған ақ сұр тас қойылып, оған араб әрпімен “Қазақтың ауыз әдебиеті үлгілерін жинаушы, бастырып таратушы, насихаттаушы әйгілі ақын Жүсіпбек қожа Шайхисламұлы (1857-1937)”»[6, 1 б.] - деген жазу ойылған.

Пікірлердің сан алуандығына байланысты, Жүсіпбектің туған жері нақты қайда екені әлі де зерттелуде. Ақын жастайынан жан-жақты білім алып, сауатын шыңдап отырған. Араб, парсы, шағатай, түрік, орыс тілдерін үйреніп, Шығыстың Низами, Фирдоуси, Науаи секілді классик ақындарының шығармаларымен танысқан. Ол қисса-дастандарды жинап, Қазан баспасынан кітап етіп шығарған. Өзі де суырып салма қасиетімен көзге түсіп, талай айтыстарға қатысқан.

1916 жылғы ұлт-азаттық көтерілісі ақынның Қытай асуына себепші болған. Қытайдың Іле өңіріндегі қазақтар ауылына ат басын тіреген ақын өмірінің соңына дейін осында тұрады. Мұнда ол оқу-ағарту ісімен айналысады. Тіпті өзі мектеп ашып, жасы ұлғайғанша, жас ұрпақты білім нәрімен сусындатуын жалғастырады. Жалпы, Жүсіпбек Қытайға көшіп кеткенде, қазақ жерінде бұрыннан сақталған ауыз әдебиеті мен енді-енді қалыптаса бастаған Абай мектебінің үлгілерін сонда ала барған. 1850-1900 жылдары Қазан, Семей баспаларынан көптеген кітаптары жарық көргенімен, кейіннен оның шығармаларының басылуы екі жақта да тоқтап қалған. Себебі, екі жақ та оны жақтырмай, қашқын ретінде қараған. Шын мәнінде, біз оларды қазақ жазба әдебиетінің негізін салушылардың бірі ретінде қарауымыз керек. Ол жат өлкеде де әрдайым халықтың жанашыры ретінде қиын күндері жанынан табыла білген.

Жүсіпбектің ақындығы туралы Жәди Шәкенұлы былай дейді: «Ж.Шайхисламұлы ең әуелі ақын. Ақын болғанда да, анау-мынау әншейін көптің бірі емес, аса дарынды, жан-жақты, биік өрелі, ғұлама ақын. Ол аз өмірінде қыруар қысқа өлең-жыр жазған адам. Амал нешік, шекарадан әрі қашып, бері өтіп жүрген қиын тағдыр, Қытайда жүргізілген «мәдени төңкеріс» кесірінен ақынның мұрасы біздің қолымызға толығымен тимей отыр» [7, 5 б.]. Ж.Шайхисламұлының бізге жеткен бір топ өлеңдерінің мазмұны ғибрат, өнегеге толы. Атап айтқанда, Қ.Толыбаев жеткізген «Адамзат дүние қуып қартаяды», «Біреумен уағда етсең, серттен қайтпа», «Көңілдің айтпай кірі ашыла ма...», «Отырмын бір орында құр мұңайып», «Жетпіс бес» т.б. толғаулары адалдыққа, адамгершілікке, имандылыққа үндейді. Мысалы,

Жаратымсыз күмістен,
Соғу берген мыс артық.
Қадірсіз өткен өмірден,
Көрген жақсы түс артық.

Адам түспес ақ үйден

Қайыры бар қос артық [8, 7 б.], - деп толғайды ақын бір өлеңінде. Бұл жолдарды талдап түсіндірудің қажеті шамалы. Себебі, ақынның пәлсапалық пайымының өзі тәнті етеді.

Ақын өзі өмір сүрген кезеңдегі әлеуметтік жағдай, өмір жайлы, жарық дүниенің қызығы мен қиындығын толғағанда адам көңіл күйінің әрқилы сәтін бейнелеуде ешкімге ұқсамай, өзінше өрнек тапқан:

Дүние, дүние, дүниесін,
Сұм дүниеге алданып,
Нәпсіге пенде сүйінесің.
Жарықтың арты қараңғы,
Ақырда бір күн күйінесің,
Атадан алтау тусаң да

Әр қайсың бір, бір үйдесің [6, 260 б.].

Бұл жолдарды оқи отырып, адам мен табиғатты бірлікте, бір сипатта көргендей боламыз. Сондай-ақ, ақын өмірдің жалғандығын, адамның пендешілігін айтады.

Әрине, талдай берсек, ақынның өлеңдерінің шегі жоқ, мазмұны жағынан да сондай терең, үйретері мол. Жүсіпбек Шайхисламұлы көп жылдар кеңестік идеологияның көлеңкесінде қалып, тұлғасы санамызда күңгірт тарта бастағаны болмаса, қазақ тілінде кітап шығарушылардың көш басында тұрған дарынды ақын, зерттеуші, жинаушы. Оның еңбектеріне баға беріп, талдау жасауға баса назар аударуымыз қажет.

Түр, жанр формасы жағынан алғанда, XIX ғасырдан XX ғасырдың алғашқы жартысына дейінгі қытай қазақ әдебиеті басқа ұлттар әдебиетінен әрі шетел қазақ әдебиетінен өзгеше өзіндік ерекшелігімен көзге түседі. Бұл дәуірдегі әдебиетімізде өлең сөз жаңашылдығы басым орында тұрды. Бірақ, ол өзгеріс ауқым-беталысы, поэзиялық жанрлары жағынан болсын өзінен бұрынғы дәуірдегі поэзиядан нәр ала отырып, өзіне ғана тән дәуір ерекшелігін қалыптастырды. Ең алдымен, жасампаздығының ықпалын жетілдірді. Түр және өлең өлшемі жағынан жаңаша поэзия арнасына ойысты. Жазба әдебиет құрамы барған сайын молықты. Жалпы алғанда, бұл дәуірдегі әдебиетшілеріміздің дені ұлылы-кішілі ақындар болды. Олар, негізінен, халық ауыз әдебиеті туындыларын, әсіресе, халық өлең-жырларын қаршадайынан жаттап, үйреніп, содан нәр қабылдады, шабыт алды, соның бесігінде өсіп-жетілді. Халық ауыз әдебиеті туындыларын, жыр-дастандарды жинаушы, жырлаушы және біртіндеп баспасөзде жариялаушы болды. Халық ауыз әдебиетінің сюжетін жаңғыртып, жаңаша туындылар жаратты. Олардың қатарына жоғарыда тоқталып өткен Жүсіпбекқожа Шайхисламұлы, Ақыт Үлімжіұлымен қоса, Таңжарық Жолдыұлы, Әріпжан Жанұзақұлы секілді сол кездің әдебиетшілерін ауыз толтырып айта аламыз.

Қытайдағы қазақ әдебиетін жалпы әдебиетіміздің үлкен құрамдас бөлігі десек, олар тудырған көркем туындыларды бүкіл ұлт әдебиетінің жауһарлары, ал осы шығармаларды жазған ақындар мен жазушыларды бүкіл қазақ әдебиетінің көрнекті өкілдері ретінде қабылдап, қалың жұртшылыққа танытуымыз керек. Негізі бар әдебиеттің болашағы да зор болмақ. Бұрыннан қалыптасып дамыған отандық әдебиеттің шығармашылық дәстүр сабақтастығын сол елдегі Қытай қазақтарының әдебиеті ерекшеліктерімен біртұтастықта жалғастырған, жаңа заманның өркениет көшіне ілесіп, мүлдем тың көркем туындылар әкелген мұндай әдебиеттің кең қанат жаюы ықтимал.

Қытайдағы қазақ әдебиетінің одан әрі өркендеп, болашақ шығармашылық бағыттарын бағдарлау үшін де еліміз тарапынан үлкен көмек көрсетілуі қажет. Бұл әдебиеттің өткені мен бүгінін саралап, ақын-жазушыларын болашақ ұрпақтарымызға өзге елде жүргенмен, өз дәстүрлері мен әдебиетін жалғастырған, жандандырып, дамытқан, өз стилдерін қалыптастырған мықты тұлғалар етіп таныстыруымыз керек. Тіпті, оқу бағдарламасында шетелдегі қазақ әдебиеті пән ретінде оқытылуы тиіс деген ойдамыз.

Әдебиеттер:

1. Ысқақ Қ. Бәрімізге ортақ бір ғана қазақ әдебиеті бар. - Қазақ әдебиеті, 2005, 30 қыркүйек
2. Сейтжанұлы З. Шыңжаң қазақ әдебиеті. - Алматы: Қазақ университеті, 1999. – 184 б.
3. Шет елдердегі қазақ әдебиеті: ұжымдық монография. - Алматы: «Evo Press», 2014. – 592 б.
4. Үлімжіұлы А. Жиһаншаһ: өлеңдер, дастандар. - Алматы, 2007. – 248 б.
5. Дәуітұлы С., Б.Атыханұлы // XX ғасырдың басындағы қазақ әдебиеті. - Алматы: Ғылым, 1994. – 312 б.
6. Шайхисламов Ж. Үш үзік. - Үрімжі: Шыңжаң халық баспасы, 1993. – 300 б.
7. Шәкен Ж. Қытайдағы қазақ әдебиетін зерттейтін кез келді / әңг. Әбділдаханқызы // Айқын, 2009, 7 ақпан, № 7. – 5 б.
8. Шайхисламұлы Жүсіпбек қожа. Топтама өлеңдері. - Шалқар, 1991, 28 қаңтар

**ТІЛДЕРДІ ОҚЫТУДАҒЫ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРДІҢ РӨЛІ
РОЛЬ КОМПЕТЕНЦИЙ В ОБУЧЕНИИ К ЯЗЫКАМ
THE ROLE OF COMPETENCY IN LEARNING LANGUAGES**

МРНТИ 16.21.39

Жубанова К.Х.¹, Баймуратова И.А.

^{1,2} преподаватели Казахского национального университета им. Аль-Фараби, г. Алматы, Казахстан.

**ФОРМИРОВАНИЕ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ БУДУЩИХ
СПЕЦИАЛИСТОВ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ**

Аннотация

В данной статье рассматриваются вопросы формирования коммуникативной компетентности будущих учителей английского языка. В процессе формирования указанной компетентности применимы современные технологии. Коммуникативная компетентность представляет собой тип компетентности в конкретной сфере, что означает профессионально ориентированный дискурс. Делается вывод об актуальности данной проблемы, что в настоящее время система высшего образования нуждается в специалистах, владеющих данным видом компетентности, для более эффективной подготовки будущих специалистов в системе образования. Также следует отметить, что в научной и исследовательской литературе по указанной проблеме проводится сравнительный анализ и сделаны необходимые выводы по построению дальнейших подходов по данному вопросу и совершенствованию системы формирования коммуникативной компетентности.

Ключевые слова: компетентность, методика, система образования, сравнительный анализ, системы формирования.

Zhubanova K.H.¹, Baymuratova I. A.

^{1,2}Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan

**FUTURE FOREIGN LANGUAGE SPECIALISTS COMMUNICATIVE COMPETENCE
FORMATION**

Abstract

The given paper reviews the issues of communicative competence formation among the future English language teachers. Modern technologies are applicable in the process of the mentioned competence formation. Communicative competence represents by itself the type of competence on the specific sphere which means the professionally oriented discourse. The urgency of this problem is concluded that at present time the system of high education is needed in specialists possessing this type of competence, for more effective preparation of future specialists in the system of education. Also it is better to mention that the comparative analysis is being done in scientific and research literature by the mentioned problem and the necessary conclusions have been made on constructing further approaches by this issue and enhancing the system of communicative competence formation.

Key words: competence, technique, education system, to determine the effectiveness, pedagogical technologies

К.Х.Жубанова¹ И.А.Баймуратова²

^{1,2}Әль-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан

БОЛАШАҚ ШЕТ ТІЛІ МАМАНДАРЫНЫҢ КОММУНИКАТИВТІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Аңдатпа

Бұл мақалада болашақ ағылшын тілі мұғалімдерінің коммуникативтік құзыреттілігін қалыптастыру мәселелері қарастырылған. Аталған құзыреттіліктерді қалыптастыру процесінде заманауи технологиялар қолданылады. Коммуникативтік құзыреттілік өз алдына белгілі бір сферадағы құзыреттілік түрін және кәсіби бағытталған дискурсты білдіреді. Бұл мәселенің өзектілігі қазіргі уақытта білім беру жүйесінде болашақ мамандарды тиімдірек дайындау үшін осы құзыреттілік түріне ие мамандардан жоғары білім беру жүйесі қажет деген қорытындыға келеді. Сондай-ақ аталған мәселе бойынша ғылыми-зерттеу әдебиеттерде салыстырмалы талдау жүргізіліп, осы мәселе бойынша одан әрі тәсілдер құру және коммуникативтік құзыреттілік қалыптастыру жүйесін жетілдіру бойынша қажетті қорытындылар жасалғанын айта кеткен жөн.

Кілт сөздер: құзыреттілік, әдістеме, білім беру жүйесі, тиімділікті анықтау, педагогикалық технологиялар.

Введение

Компетентностный подход к обучению выявляет сущность и структуру профессиональной компетентности обучающихся в области мультимедийных технологий и в соответствии с определением новых методов, средств и форм обучения, а также цели, задач и содержание этого процесса. В зависимости от основной идеи в разные годы в педагогике и психологии разрабатывались различные технологии обучения, в том числе направленные на формирование системного подхода к средствам, приемам и методам обучения; формирование системных знаний у учащихся; на повышение интеллектуальной и творческой активности; воспитание социально адаптированной активной личности школьника; на выполнение принципов педагогики сотрудничества в процессе обучения и т. д. Общество информационной техники, или как его называют постиндустриальное общество, в отличие от индустриального общества конца XIX и середины XX в. заинтересована в том, чтобы ее граждане получили возможность самостоятельно и активно действовать, принимать решения, гибко приспосабливаться к изменяющимся условиям жизни. Отсюда современное информационное общество ставит перед всеми видами школ и вузов задачу подготовки выпускников, способных: Гибко адаптироваться в изменяющихся жизненных ситуациях, самостоятельно приобретая необходимые знания, умело применяя их на практике для решения разнообразных задач, которые на протяжении всей жизни имеют возможность найти в нем свое место; Проводимая реформа системы высшего образования предъявляет высокие требования к

подготовке специалистов, побуждает к поиску новых путей совершенствования образовательного процесса в высшей школе.

Главная часть

Контекстный подход к обучению реализуется за счет подбора содержания учебных модулей по дисциплине «Мультимедиа-технология» в соответствии с профессиональными особенностями специалиста ИТ и выделенными им базовыми компетенциями в области мультимедийной техники и выбором форм, методов и средств организации обучения. процесс изучения. Мы используем проекты для разработки мультимедийных продуктов, которые являются основой для построения образовательного контекста для студентов инженерных специальностей. Помимо содержательного контекста в мультимедийных проектах также имеется и социальный контекст. Разнообразие и сложность современного этапа создания знаний, условия работы требуют от высшей школы внесения существенных коррективов в процесс обучения. Именно поэтому Школа постепенно переходит от передачи знаний учащимся в готовом виде к управлению их учебной и познавательной деятельностью при формировании у них опыта творчества. Этот переход предполагает учет психологической, теоретической и практической готовности студентов к обучению в высшей школе; подбор материала в соответствии со спецификой вуза; использование передовых технологий обучения; диагностика приобретенных знаний и умений студентов, уровня сформированности опыта самостоятельной деятельности на различных этапах их совершенствования как будущих специалистов. Проводимая реформа системы образования предъявляет высокие требования к подготовке специалистов, побуждает к поиску новых путей совершенствования образовательного процесса в вузе. Одним из таких направлений является совершенствование и выполнение образовательной практики по современным педагогическим технологиям, направленным на повышение качества подготовки будущих офицеров, в данном случае будущих переводчиков: Методика содержания и структуры основана на модели эксперта и профессия специалиста. Техника функционирования через определенные этапы, каждый из которых имеет четко определенные задачи и содержание; Методика формирования профессиональной направленности студентов является базовой отраслью, основной частью общей психолого-педагогической технологии формирования профессионального мастерства специалиста. Массовое усовершенствование и внедрение образовательных технологий относятся к середине 50-х годов, технологический подход к построению образования рано возникает в американской и европейской школах. Общей целью предлагаемой методики является повышение уровня сформированности компетентности учащихся в области мультимедийной техники, состоящей из трех компонентов (мотивационно-ценностного, деятельностного и познавательно-эмоционально-волевого). технология учебного процесса; первым детищем этого направления и одновременно фундаментом, на котором выстроились последующие этапы учебной техники, было запрограммировано обучение. Дальнейшее углубление исследований в области педагогической техники расширило ее понимание, что нашло отражение в различных определениях этого понятия известными педагогами и методистами. Несмотря на разногласия, все ученые сходятся во мнении, что понятие «компетентность» шире знаний и умений, а не их суммы, так как включает в себя все стороны деятельности: познавательно-оперативно-технологическую, мотивационную. Признаки компетентности: • постоянно меняющиеся (с изменением мира, требований и т.п.); • ориентированность на будущее (проявляется в возможности организовать свое образование, опираясь на собственные способности, чтобы соответствовать требованиям будущего); • иметь деятельностный характер обобщенных умений в ситуации с умениями и знаниями в конкретных областях; • проявляется в способности делать выбор на основе собственных знаний в конкретной ситуации; • проявляются в мотивации к постоянной самообразовательной деятельности. В узком смысле воспитательная методика является полным обоснованием выбора профессионального оперативного воздействия на ученика учителем в контексте его взаимодействия с миром, с целью формирования его отношения к миру, гармонично сочетающего в себе свободу

личного облика и социума. -культурные нормы. В научной литературе, посвященной теоретическому обоснованию и проектированию педагогических методик, можно найти новое понимание. (Сластенин, 2004;) Согласно ему педагогическая методика – это «не просто исследования в сфере использования технологических средств обучения; это исследования с целью выявить принципы и разработать методы оптимизации учебного процесса путем анализа факторов, повышающих эффективность обучения, путем проектирования и применения приемов и материалов, а также посредством оценки применяемых методов. подход в настоящее время распространяется так же широко, как и исходное понимание образования (то есть применение технических средств в обучении). Оценка результатов профессиональной практики в рейтинговой системе позволяет уйти от традиционных оценок и позволяет каждому студенту количество баллов за работу на практике. Все студенты равны, так как каждый предложенный дизайн опер пытается по своим возможностям. Оценка (рейтинг — от англ. слова «оценка», отнесение к определенному классу, категории) — вид косвенного наблюдения. Рейтинг - метод оценки, или метод психологического измерения, основанный на суждениях компетентных судей. Системный подход охватывает все основные аспекты совершенствования систем образования от постановки целей и проектирования образовательного процесса до проверки эффективности инновационных образовательных систем, их апробации и распространения. В. М. Монахи под педагогической техникой реализуют некую «технологическую оболочку», которая удобна и учителю, и ученику. Основные характеристики «технологической оболочки» должны быть стабильными и не зависеть от автора и художника. Раннее распределение студентов на педагогическую практику Распределение студентов на практику должно происходить в начале учебного года, чтобы они могли подготовить методический «пакет» для занятий того типа, который они выбрали для себя. Именно в этот период было сосредоточено возмещение опыта студентов. Студенты в подготовительный период, помимо подготовки различных методических материалов, повышения квалификации, интересных методических находок, занимаются по специальным курсам, таким как «Методические особенности обучения студентов на занятиях по углубленному изучению физики», «Физика на гуманитарных занятиях». и так далее. Д. Кроме того, в подготовительное время студенты целенаправленно изучают теоретический курс следующих дисциплин: педагогика, психология, методика и методика обучения физике (Тимо), практикум по решению физических задач и др. Распределяются курсы по выбору в зависимости от выбора школы для практика, класс - естествознание и математика, гуманитарные науки. Он полагает, что любая образовательная технология выражает определенный концептуальный подход к обучению, поэтому желательно сравнивать разные технологии, чтобы можно было выработать универсальный методологический подход к проектированию и экспертизе образовательных технологий. Другими словами, пора. Современная педагогическая методика представляет собой целостную дидактическую систему, которая должна удовлетворять следующим требованиям: при сохранении коллективных форм организации учебного процесса обеспечивать возможность индивидуализации обучения каждого обучающегося по индивидуальной профессиональной образовательной траектории с учетом познавательных способностей, мотивации и личных предпочтений. курсанта; способствовать оптимизации образовательного процесса за счет внедрения инноваций в широкую образовательную практику; обеспечить выполнение принципов обучения в образовательном процессе (мотивированность, активизация, самостоятельность, преемственность, преемственность и др.); Для педагогических технологий важно учитывать эту двойственность. Ее нельзя устранить или преодолеть, но важно найти оптимальное сочетание использования обеих сторон этой функции воспитательной техники. Подходящей для конкретных условий должна быть техника, вектор путей достижения целей и сам процесс достижения этих целей.

Заключение Основная задача в условиях компетентного подхода в образовании – научить будущих офицеров мыслить и на основе мышления эффективно функционировать в современном мире. Мыследеятельностной формами содержания образования являются: проектирование, конструирование, управление, что наиболее эффективно способствует личностному

самоопределению. Социально обусловленная потребность общества в подготовке инженеров-профессионалов, свободно владеющих компьютерами, с одной стороны, и новые подходы к формированию профессиональной компетентности, с другой, настоятельно требуют совершенствования и разнообразия методов преподавания специальных дисциплин. Непременным условием выживания и работы человека в информационном мире становится овладение методом научного познания мира, исследовательским стилем мышления. Выделяет факт из окружающего мира, анализирует эти факты, должен иметь возможность сравнивать каждого человека в XXI веке, вне зависимости от избранной им профессии. Выявлены соответствующие уровни формирования профессиональной компетентности студентов технических вузов посредством индивидуализации обучения в среде информационных технологий и уровней информационной культуры. На первый план обучения курсантов выходят принципиально новые технологии работы со знаниями, в первую очередь связанные с процессами порождения и использования знаний. Ученик должен не только помнить — ему нужно понимать, как возникают знания и как их можно использовать. Формы организации занятий в условиях компетентности образования должны быть различными; это не только традиционные уроки. Показано, что возможности совершенствования преподавания специальных дисциплин в вузе с помощью информационных технологий профессионального использования разнообразны. Индивидуализация учебного процесса с использованием асинхронного обучения в среде информационных технологий способствует формированию профессиональной компетентности будущих специалистов. Профессиональная компетентность, по мнению некоторых психологов, включает способность воспринимать и понимать личность, ее эмоциональное состояние, знание правил поведения в профессиональных ситуациях, умение ориентироваться в них, устанавливать контакты с личностью и с группами людей, собственную культуру дискуссий и споров, уметь управлять в процессе общения своим психическим состоянием, эмоциями.

Литература

1. Мажикеев Т.М. Педагогическая методика развития личностно-ориентированного обучения. Лекции - Реферат // Коллеги - педагогический журнал Казахстан. - 2006. - №1. - С. 57.
2. Монахов В.М. Военная психология и педагогика. - М., 1998. - с. 5.
3. Шипанова В.В. Мотивация - профессиональное самосовершенствование. - М., 2004. - С. 23.
4. Слостенин В.А. К вопросу о профессиограммах школьных учителей. - М., 2004. - 576 с.
5. Байдрахманов Д.Х. Педагогические условия формирования познавательной активности студентов средствами компьютерной техники при обучении иностранному языку: Дис. ... канд. пед. наук. - Астана, 2010. - с. 12.
- 6.

МРНТИ 14.35.09

A. B. Pirnazarova¹, G.A.Rizakhojayeva.²

¹master student

International Kazakh-Turkish University named after Khoja Akhmet Yassawi, Turkistan, Kazakhstan

² PhD, International Kazakh-Turkish University named after Khoja Ahmed Yassawi, Turkistan, Kazakhstan

FORMATION OF A MULTICULTURAL LANGUAGE PERSONALITY IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES

Abstract

The article is devoted to the issues of substantiation and development of a new approach to teaching foreign languages aimed at the formation of a multicultural linguistic personality with a number of competencies that are in demand in a new global society. The proposed methodological system for the formation of a multicultural linguistic personality allows, on the basis of a competence-based approach that creates favorable conditions for the implementation of the pragmatic side of learning, to form competencies and competencies that allow students to use a foreign language to solve practical issues of mutual understanding and interaction with native speakers of different cultures. The necessity of forming a new type of linguistic personality – multicultural is proved. The presence of the human factor in language indicates an important methodological shift in linguodidactics, the transition to the study of language in close connection with human thinking and practical activity – an anthropocentric approach. The concept of linguistic personality is investigated in the context of the interpenetration of languages and cultures during the period of study at a higher educational institution.

Keywords: linguistic personality; second language personality; multicultural language personality; competence approach; conceptual analysis.

А.Б. Пирназарова¹, Г.А.Ризаходжаева²

¹2 курс магистранты

А.Ясауи атындағы Халықаралық Қазақ-Түрік университеті, Түркістан қ., Қазақстан

² PhD

*А. Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті
Қазақстан, Түркістан*

ШЕТЕЛ ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА КӨПМӘДЕНИЕТТІ ТІЛДІК ТҮЛҒАНЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Аңдатпа

Мақала жаңа жаһандық қоғам жағдайында талап етілетін бірқатар құзыреттіліктерге ие көп мәдениетті тілдік тұлғаны қалыптастыруға бағытталған шет тілдерін оқытудың жаңа тәсілін негіздеу және әзірлеу мәселелеріне арналған. Ұсынылып отырған көпмәдениетті тілдік тұлғаны қалыптастырудың әдістемелік жүйесі оқытудың прагматикалық жағын іске асыру үшін қолайлы жағдай туғызатын құзыреттілік тәсіл негізінде студенттерге әр түрлі мәдениеттердің тасымалдаушыларымен өзара түсіністік пен өзара іс-қимылдың практикалық мәселелерін шешу үшін шет тілін пайдалануға мүмкіндік беретін құзырет пен құзыреттілікті қалыптастыруға мүмкіндік береді. Тілдік тұлғаның жаңа түрін көпмәдениетті тұлға қалыптастыру қажеттілігі дәлелденді. Тілде адам факторының болуы лингводидактикадағы маңызды әдіснамалық өзгерісті, адамның ойлауымен және оның практикалық қызметімен тығыз байланысты тілді үйренуге көшуді – антропоцентрилік көзқарасты көрсетеді. Жоғары оқу орнында оқу кезеңінде тілдер мен мәдениеттердің өзара кірігуі контекстінде тілдік тұлға ұғымы зерттеледі.

Кілт сөздер: тілдік тұлға; екінші тілдік тұлға; көп мәдениетті тілдік тұлға; құзыреттілік тәсіл; тұжырымдамалық талдау

А.Б. Пирназарова¹, Г.А.Ризаходжаева²

¹магистрант 2 курса

Международный Казахско-Турецкий университет им А.Ясауи, г.Туркестан

²PhD

*Международный Казахско-Турецкий университет им А. Ясауи, г.
Туркестан, Казахстан*

ФОРМИРОВАНИЕ ПОЛИКУЛЬТУРНОЙ ЯЗЫКОВОЙ ЛИЧНОСТИ НА ЗАНЯТИЯХ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

Аннотация

Статья посвящена вопросам обоснования и разработки нового подхода к обучению иностранным языкам, направленного на формирование поликультурной языковой личности, обладающей рядом компетентностей, востребованных в условиях нового глобального общества. Предлагаемая методическая система формирования поликультурной языковой личности позволяет на

основе компетентностного подхода, создающего благоприятные условия для реализации прагматической стороны обучения, формировать компетентности и компетенции, позволяющие студентам пользоваться иностранным языком для решения практических вопросов взаимопонимания и взаимодействия с носителями разных культур. Доказывается необходимость формирования нового типа языковой личности – поликультурной. Присутствие человеческого фактора в языке свидетельствует о важном методологическом сдвиге в лингводидактике, о переходе к изучению языка в тесной связи с мышлением человека и его практической деятельностью – антропоцентрический подход. Исследуется понятие языковой личности в контексте взаимопроникновения языков и культур в период обучения в высшем учебном заведении.

Ключевые слова: языковая личность; вторичная языковая личность; поликультурная языковая личность; компетентностный подход; концептуальный анализ

Introduction. The purpose of this article is to consider the possibilities of developing modern approaches to the theory of teaching foreign languages through the formation of a new type of linguistic personality – multicultural, more prepared for productive functioning in a globalizing society. The theory of linguistic personality, formed in the context of the development of anthropological linguistics, and the theory of secondary linguistic personality, which began to turn to the achievements of cognitive linguistics in didactic research – are those basic theories that are particularly significant for our research.

"A linguistic personality is a linguistic substance and at the same time a linguodidactic concept, which is essentially a multi-layered and multicomponent set of linguistic abilities, skills, and readiness to carry out speech actions of varying degrees of complexity" [1, 28].

Starting from the above definition of a linguistic personality given by A. A. Mirolyubov, and considering a linguistic personality as a multi-layered, multicomponent set of abilities and abilities, we want to emphasize those that are most essential, for example:

- the ability to form your thoughts and confidently formulate your statements in a foreign language, correctly using speech clichés and idiomatic expressions;
- the ability to start a conversation with a foreign guest, having disposed him to a conversation, to maintain the interest of the interlocutor throughout the conversation and to complete foreign-language communication with well-known clichéd phrases used by native speakers in a similar situation;
- the ability to take part in foreign language communication in the form of a dialogue or discussion, using learned lexical and grammatical constructions in a foreign language and demonstrating their ability to form their own thoughts;
- the ability to overcome the difficulties that arise in the process of communication by applying linguoculturological and socio-cultural knowledge.

Another significant theoretical basis of our work is the philosophy of globalization, which explores and explains the specifics of a uniting and interdependent society. The characteristics of the new global society will allow us to determine the qualities and characteristics of a new type of linguistic personality, which will be more prepared for productive interaction with representatives of different cultures in the conditions of a multicultural world.

S. G. Ter-Minasova declares that "languages should be studied in inseparable unity with the world and culture of the peoples speaking these languages" [2, 28].

According to N. D. Galskova, a person masters a language through awareness of his theoretical and practical activities on it and with the help of it. To date, new semantic components of methodological theories/concepts/approaches are being put forward in linguodidactics and, accordingly, in the methodology of teaching foreign languages: "foreign language education is not for life, but through life!", "to learn not a foreign language, but with the help of a foreign language". With the change in theoretical reasoning and practical approach to teaching foreign languages, the principles of teaching, the so-called methodological "consequences", postulated as new linguistic principles, have also changed [3].

And finally, as another theory of the ethical basis of the problem being developed, we consider the theory of the competence approach in education in general and in the methodology of teaching foreign languages in particular. It is on the basis of the competence approach that it is possible to develop and form a list of necessary competencies and competencies in the structure of the linguistic personality of interest to us.

Methods. The linguistic personality has become the object of attention of the theory and methodology of teaching foreign languages only in recent years due to a change in the paradigm and ideology of linguistic research. Linguistics, as it is known, has always had as an object of research a language, which is at the same time the subject of instruction in foreign language classes. The methodology

has used and uses the basic linguistic concepts and patterns and, above all, the data of comparative linguistics, because they determine the specifics of the object of learning. And only the orientation of modern linguistics to an increasingly human level has required a revision of the methodological foundations of teaching foreign languages [4, 5].

It is believed that different language collectives represent phenomena existing in the world of nature and human activity around them in different ways, i.e. the same objects are given different names in different languages, and natural phenomena are interpreted ambiguously. Moreover, people's relationships can also be strikingly different, or they may have similar features. That is why teaching a foreign language should be carried out not only in close relationship with the culture of the country of the language being studied, but also taking into account the diversity of cultures of the world.

The question of the need to comprehend the conceptual system of native speakers of the studied language is the leading one in the theory of the formation of a secondary linguistic personality, which is generally recognized in modern methodological science. The development of the student's properties of a "secondary linguistic personality", allowing him to be an effective participant in intercultural communication, is, in fact, the strategic goal of teaching a foreign language. To realize this goal means not only to develop the learner's ability to use the appropriate foreign language "technique", but also to "equip" him with colossal extra-linguistic information necessary for adequate communication and mutual understanding at the intercultural level, as well as to develop qualities in him that allow direct and indirect communication with representatives of other cultures [5].

The concept of "linguistic personality" is one of the most significant and fundamental in the modern theory and methodology of teaching foreign languages. However, its interpretation, theoretical research and practical implementation do not stand still. The transformation of this concept is explained by changes in the structure of the society around us, changes in the requirements that society imposes on the system of teaching foreign languages at each new stage of its development.

The need for the formation of a new type of linguistic personality in the process of teaching foreign languages is dictated today by the needs of the globalization process characteristic of modern society. The analysis of theoretical literature allows us to conclude that the situation of globalization calls for a revision of approaches to teaching foreign languages precisely in the light of the multicultural orientation of the process of forming a linguistic personality.

Results. Based on the theory of linguistic personality, we believe that in the conditions of a global multicultural society, it is not a secondary linguistic personality that is more in demand, which in the process of learning foreign languages is attached only to the conceptual system of speakers of a second (foreign) language, but a multicultural linguistic personality in which the ability and willingness to interact with representatives of different countries and cultures is formed.

A multicultural linguistic personality is a person in whose structure, by means of a foreign language, such a set of competencies has been formed that allows her to navigate in the conceptual spheres of universal and ethno-cultural types, which ensures the development of her readiness and ability to actively interact positively with representatives of the multicultural world. In other words, a multicultural linguistic personality owns the conceptual spheres of his own and other cultures and is able, based on the analysis of linguistic means and speech behavior, to determine the content of concepts used by a communication partner.

Having formed such a type of linguistic personality, we will prepare it for productive participation in the situation of multicultural communication.

The need for the formation of a multicultural linguistic personality is dictated precisely by the conditions of the global world, for effective functioning in which it is not enough to study and understand only the culture of the country of the language being studied. A fundamentally different approach to the formation of a ulcerative personality is needed - an approach that would be based on the cognitive level of comprehension of both universal cultural concepts of universal human value and on understanding the specific cultural nature of the expression of these concepts in various ethno cultures.

We believe that the study of the nature and definition of the structure of a multicultural linguistic personality should be conducted, on the one hand, using the most advanced scientific tools (in particular, the dominant competence approach in the field of methodology), and on the other - through the maximum possible involvement of real experience of living in a modern complex society. This opportunity is provided by the experience of communication in the Internet environment, which not only serves, but also most voluminously reflects the modern multicultural world.

At the same time, it is quite obvious that the formation of a language personality in demand in the new conditions cannot be limited to the formation of individual abilities, knowledge or skills. A set of

competencies and competencies is needed that would provide a pragmatic aspect of communication. Proceeding from the fact that the influence of the global world on a person is associated with the phenomena of cultural globalization, and competencies in the field of cultural concepts of different levels become a system-forming quality of this type of society, we believe that the main requirement for a multicultural linguistic personality is the formation of a polyconceptual component of its structure, based on a combination of abilities, knowledge and skills to explore and interpret the conceptual systems of speakers of other cultures using linguistic means. Based on the fact that a four-level classification of conceptual systems has been developed in the theory of conceptual spheres, polyconceptual competence is divided into four types of competencies: at the level of universal, ethno-cultural, socio-cultural and individual-cultural concepts.

Discussions. Polylinguistic competence will allow students to explore the signs of concepts more deeply and understand the specifics of the conceptual system of representatives of a particular culture. The analysis of communication in the conditions of an emerging global society also allows us to conclude that at present intercultural and multicultural communication is increasingly actively and intensively carried out in the Internet information environment, which provides quite accessible communication with the whole world. Productive participation in this communication requires from a multicultural linguistic personality the formation of such competence as communication and technological.

Some scientists and methodologists believe that it is necessary to distinguish linguoculturology as a separate science, but we believe that such a division is permissible, but it is not necessary. Teaching a foreign language, carried out in an inextricable connection with culture, is a guarantee that the student will know language phenomena, a large volume of vocabulary, grammatical norms for constructing various types of sentences, speech behavior, speech etiquette, achievements of material and spiritual culture. The study of foreign languages does not just affect the learner, but by forming a linguistic personality, it constantly modifies it, enriching it with new linguistic and cultural units that reflect both the peculiarities of the language and the specifics of culture. We can also talk about the dynamism of the linguistic personality, that is, the ability of an individual in the process of learning foreign languages to adopt the lifestyle and views of representatives of other nations. However, it should be noted that the basis for the formation of a linguistic personality is the "primary" linguistic personality - the national principle.

In turn, N. D. Galskova and M. S. Kagan emphasize that the main purpose of foreign language education at the present stage is that students not only acquire a certain amount of foreign language knowledge, skills and abilities, but they manifest a change in motives, attitudes, personal positions, value systems and meanings [6, 19]. A language personality that is formed in the process of learning a foreign language is also called a secondary language personality. The concept of "secondary linguistic personality" was introduced by Y. N. Karaulov, which in his view "means a native speaker, characterized on the basis of the analysis of the texts produced by him, from the point of view of using the means of this language in them to reflect the surrounding reality (worldview) and to achieve certain goals in this world" [7, 105].

We believe that it would be legitimate to consider a linguistic personality as a person who has studied a foreign language in conjunction with the culture of the country of the language being studied and is able to freely express his thoughts in it, adequately accepting the picture of the world of another socio-cultural community, without emphasizing its secondary nature. In other words, abandoning the concept of "secondary linguistic personality", we propose to use the term "multicultural linguistic personality", which would be fairer.

Conclusion. Therefore, in foreign language classes, practical tasks should be given that would provide students with the opportunity to trace and experience the national and cultural characteristics of representatives of different cultures. As practical tasks, you can offer a group of trainees role-playing games of a expressed cultural nature. At the same time, correctly placing accents, it is necessary to emphasize the importance of expanding knowledge about their native culture. In other words, it is the connection with the native language and native culture that should serve as a platform on which a new picture of the world is being built. In the process of learning, a linguistic personality repeatedly compares linguistic phenomena and facts of the native and newly acquired culture through language, finding similarities and differences in them. As a result of such analytical work, the formation of a creative multicultural linguistic personality interested in the mutual enrichment and mutual understanding of the peoples of the world and the preservation of the values of planetary culture as a whole is ensured.

The level of development of a linguistic personality can be judged by the success of foreign language communication, taking into account the peculiarities of speech etiquette and speech behavior, that is, how

much the speaker understands the listener and how he can convey his thoughts and ideas to the interlocutor - a foreign speaker. You can judge by the following parameters:

- the level of development of foreign language lexical and grammatical skills and speech skills;
- the volume of linguistic and cultural knowledge representing the language as a system of embodying the cultural values of the people;
- the presence of socio-cultural knowledge, expressed by the fact that the subject knows the national and cultural specifics of speech behavior, namely customs, rules, norms and social conventions of representatives of a foreign culture;
- the presence of empathy, i.e. the ability to feel the emotional state of your interlocutor, to share and understand his emotions and intentions, to perceive the manner of behavior and mentality of the interlocutor – a representative of a foreign culture with tolerance.

A multicultural linguistic personality is someone who, having mastered one or more foreign languages studied in close connection with culture, can easily adapt to the changed social conditions and professional requirements imposed by the world community of the XXI century, while maintaining their national and cultural identity.

Therefore, if we teach foreign languages using the above trends, emphasizing socio-cultural differences and peculiarities of the mentalities of the peoples of the world, stimulating the process of multicultural communication, then the result of such training will be a multicultural linguistic personality in demand in the XXI century, possessing a culturally conditioned picture of the world and capable of intercultural transformation.

Bibliography:

1. Миролюбов А. А. Методика обучения иностранным языкам: традиции и современность. Обнинск: Титул, 2012. 464 с.
2. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация. М.: Слово, 2000. 259 с.
3. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам как наука: проблемы и перспективы [Электронный ресурс] // Вестник Московского государственного областного университета. 2013. № 1. URL: <https://vestnik-mgou.ru/ru/Articles/View/281> (дата обращения: 19.03.2019).
4. Фрумкина Р.М. Концептуальный анализ с точки зрения лингвиста и психолога // НТИ. Сер. 2. Информационные процессы и системы. М., 1992. № 3. С. 1-8.
5. Воркачев С.Г. Счастье как лингвокультурный концепт. М., 2004.
6. Каган М. С. Философия культуры. СПб.: Эксперимент, 1996. 29 с.
7. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность. М.: Наука, 1987. 363 с.

**КӨПТІЛДІ БІЛІМ БЕРУ ЖӘНЕ ТІЛ ҮЙРЕТУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛАР
ПОЛИЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ИННОВАЦИИ
В ОБУЧЕНИИ К ЯЗЫКАМ
MULTILINGUAL EDUCATION AND INNOVATIONS
IN LEARNING LANGUAGES**

МРНТИ 81'246.3(574)

Елтонова А. Е¹, Мамедова Ф. З²,

¹Абай атындағы ҚазУПУ

педагогика ғылымдарының магистрі

Алматы, Қазақстан

² аль-Фараби ат. Қазақ ұлттық университетінің ф.ғ.к, аға қызметкері

Алматы қ, Қазақстан

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА КӨПТІЛДІ БІЛІМ БЕРУДІ ЕНГІЗУДІҢ
ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ**

Аңдатпа

Мақалада көптілді білім беру мәселелері қарастырылады. Қазақстан Республикасындағы көптілді білім беру мемлекет дамуының аса маңызды стратегиясы және басты бағыттарының бірі болып табылады. Авторлар көптілді білім берудің табиғатын, оның Қазақстан Республикасында

өзектіленуіне себеп болған себептерді, қазіргі заманғы тілдік тұлғаның дамуы тұрғысынан тілдердің қолданылу проблемаларын қарастырады. Қазақстанның көптілді білім беру ортасында тілдік білім берудің басымдықтары мен тілдік тұлғаны қалыптастыру қағидаттары атап көрсетіледі, осы проблема бойынша әртүрлі көзқарастар салыстырылады. Қазақстан Республикасы сияқты көпұлтты социумның жаңа мемлекеттілігінің дамуы жағдайында тілдік тұлғаны қалыптастыру мәселелері ерекше өзектілікке ие болады деген қорытынды жасалады. Қазақстандағы қазіргі тілдік жағдай қоғамдық келісімді нығайтудың маңызды факторы ретінде тілдердің үштұғырлығы туралы айтуға мүмкіндік береді. Үш тілді құзыреттілік тек үш тілді меңгеру ғана емес. Бұл лингвистикалық білімге ие болу, әртүрлі тілдердің лингвистикалық ұйымдарын анықтай білу, тілдің жұмыс істеуін, сөйлеу әрекеттерін түсіну.

Кілт сөздер: көп мәдениетті социум, тілдердің үштұғырлығы, тұжырымдама, көптілділік, бәсекеге қабілеттілік, білім беру.

¹Елтонова А. Е. ²Мамедова Ф.З.

¹КазНПУ им. Абая

магистр педагогических наук

Алматы, Казахстан

²к.ф.н., ст. преподаватель

Казахского национального университета им. аль-Фараби

Казахстан, г. Алматы,

ОСОБЕННОСТИ ВНЕДРЕНИЯ ПОЛИЯЗЫЧНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

Аннотация

В статье рассматриваются вопросы полиязычного образования. Полиязычное образование в Республике Казахстан является важнейшей стратегией и одним из главных направлений развития государства. Авторы рассматривают природу полиязычного образования, причины его актуализации в Республике Казахстан, проблемы использования языков с точки зрения развития современной языковой личности. В полиязычной образовательной среде Казахстана выделяются приоритеты языкового образования и принципы формирования языковой личности, сопоставляются различные подходы по данной проблеме. Делается вывод, что в условиях развития новой государственности многонационального социума, как и Республики Казахстан, вопросы формирования языковой личности приобретают особую актуальность. Современная языковая ситуация в Казахстане позволяет говорить о триединстве языков как важнейшем факторе укрепления общественного согласия. Трёхязычные компетенции-это не только владение 3 языками. Это владение лингвистическими знаниями, умение определять лингвистические организации различных языков, понимать функционирование языка, речевые действия.

Ключевые слова: поликультурный социум, триединство языков, концепция, полиязычие, конкурентоспособность, образование.

Yeltonova A. E¹, Mamedova.F.Z²

¹KazNPU named after Abay

master of pedagogical sciences

Almaty, Kazakhstan

²Candidate of Philological Sciences, senior lecturer
of Al-Farabi Kazakh National University

Almaty, the Republic of Kazakhstan.

SPEIFIC FEATURES OF THE INTRODUCTION OF MULTILINGUAL EDUCATION IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Abstract

The article deals with the issues of multilingual education. Multilingual education in the Republic of Kazakhstan is the most important strategy and one of the main directions of the state's development. The authors consider the nature of multilingual education, the reasons for its actualization in the Republic of Kazakhstan, the problems of using languages from the point of view of the development of a modern language personality. In the multilingual educational environment of Kazakhstan, the priorities of language education and the principles of the formation of a language personality are highlighted, and various approaches to this problem are compared. It is concluded that in the context of the development of a new state of a multinational society, as well as the Republic of Kazakhstan, the issues of the formation of a linguistic personality are becoming particularly relevant. The current language situation in Kazakhstan allows us to speak about the trinity of languages as the most important factor in strengthening social harmony. Trilingual competencies are not just about speaking 3 languages. This is the possession of linguistic knowledge, the ability to determine the linguistic organizations of various languages, to understand the functioning of the language, speech actions.

Key words: multicultural society, trinity of languages, concept, multilingualism, competitiveness, education.

Кіріспе. Қазақстандық қоғамда болып жатқан экономикалық және әлеуметтік жаңғырудың маңызды аспектілерінің бірі тіл саласындағы саясат болып табылады. Ұлт көшбасшысының мемлекеттік саясаттың осы құрамдас бөлігіне назары айқын және мұқият зерделеуге және талдауға лайық, өйткені дәл біздің республикамызда мемлекет басшысы бастамашылық еткен бірегей жоба — тілдердің үштұғырлығы іске асырылуда. Көптілді және мультимәдениетті қазіргі заманда тілдердің тоғысу мәселесі, қоғамдарды топтастыру бойынша Тілдер саласында тиімді және өміршен бағдарламаларды іздеу бұрынғыдан да өзекті болып отыр. Осыған байланысты Елбасының тілдердің үштұғырлығы туралы идеясын енгізудің нәтижесі болып табылатын көптілді білім берудің маңыздылығы мен өзектілігі күмән тудырмайды.

Қазақстан Республикасының Елбасы Н. Ә. Назарбаев 2009 жылғы «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» атты халыққа жолдауында елдің және оның азаматтарының бәсекеге қабілеттілігін қамтамасыз ету мақсатында «Тілдердің үштұғырлығы» мәдени жобасын кезең-кезеңімен іске асыру ұсынылғанын атап өтті, оған сәйкес Үш тілді: мемлекеттік тіл ретінде қазақ тілін, ұлтаралық қатынас тілі ретінде орыс тілін және жаһандық экономикаға ойдағыдай кірігу тілі ретінде ағылшын тілін дамыту қажет.

Елбасы Н. Назарбаевтың пікірінше «Қазақстан өзінің көпұлтты халқымен бірегей және мықты. Оның жерінде бірегей көпмәдениетті кеңістік қалыптасты. Қазақстанның Көпмәдениеттілігі-қоғам дамуының прогрессивті факторы. Қазақстан халықтарының Еуразиялық тамыры шығыс, Азия, Батыс, Еуропа легін біріктіріп, полимәдениетті дамытудың бірегей қазақстандық нұсқасын жасауға мүмкіндік береді».

Әдістеме. Мемлекет басшысының тапсырмасы бойынша 2013 жылдан бастап республика мектептерінде 1-сыныптан бастап ағылшын тілін оқыту енгізіледі. 5 жылдан кейін бұл оқушылар пәндерді ағылшын тілінде оқи бастайды. Осы уақытқа дейін осындай жұмысты жүзеге асыру үшін білікті кадрлар даярлау қажет. Сондықтан Қазақстанның мектептері мен жоғары оқу орындарындағы көптілді білім берудің қазіргі жай-күйі көптілді білім беру проблемаларын шешуге тұжырымдамалық-тұтас көзқарас қажеттігін ұғынумен, нормативтік және ғылыми-әдістемелік базаны қалыптастырудың басталуымен, кадрмен қамтамасыз ету мәселелерін шешу жолдарын айқындаумен, көптілді білім берудің, оның ішінде тілдерді оқытудың мектептік және жоғары оқу орындары бағдарламаларының сабақтастығы проблемасын өзектілендірумен негізделген.

Көптілділік адамзат дамуының маңызды бағыты ретінде бұрыннан белгілі. Бүгінде басқа жерде адамдар тек бір тілде сөйлейтін елдер бар деп елестету мүмкін емес. Шындығында, бір ғана ұлт өмір сүретін өркениетті мемлекеттер жоқ. Кез-келген көпұлтты мемлекеттің қалыпты жұмыс істеуі үшін екі тілділік пен көптілділіктің қалыптасуы өте маңызды.

Көптілділік идеясы Қазақстан Республикасында Тілдерді қолдану мен дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында өз көрінісін тапты, ол мемлекеттік тілді оқыту әдіснамасын жетілдіру және стандарттау қажеттілігін өзектендіреді [1]. Осы бағдарламада ұсынылған деңгейлерді бөлуде бастауыш сынып оқушылары мемлекеттік тілді А1 деңгейінде, орта буын оқушылары — А2 деңгейінде, жоғары сынып оқушылары, техникалық және кәсіптік білім беру мекемелерінің оқушылары — В1 деңгейінде, жоғары оқу орындарының студенттері — В2 деңгейінде, магистранттар — С1 деңгейінде меңгеруі тиіс екендігі көрсетілген.

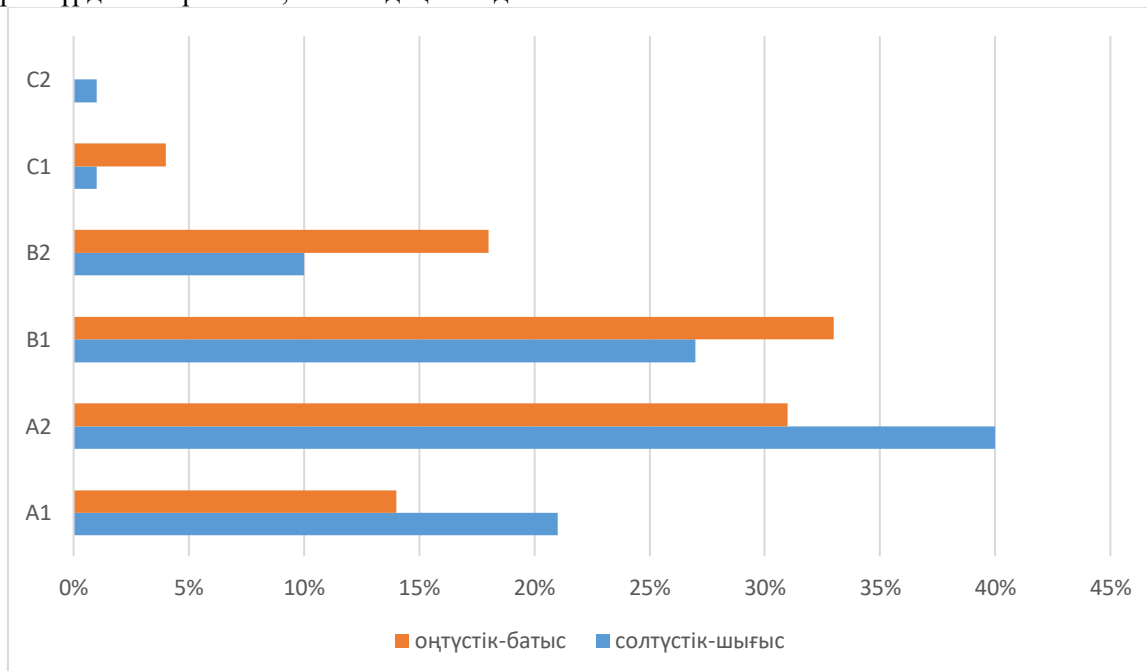
Көптілділік полимәдениетті, көптілді тұлғаны қалыптастырады, ол келесідей қасиеттерге ие болуы керек:

1) сөйлеу, түсіну және қарым-қатынастың әртүрлі жағдайларында шет тілін қолдана білу;

2) шет тілдік таным, шет тілдік қарым-қатынас және шет тілдік шығармашылық субъектісі ролінде мәдениаралық қарым-қатынас және кәсіби-тілдік қызмет жағдайында табысты әрекет етуге мүмкіндік беретін ақпараттық, коммуникативтік және зияткерлік қажеттіліктерді, қабілеттер мен құзыреттерді меңгеру.

Б. А. Жетпісбаеваның пікірінше, көп тілді тұлға - бұл бірнеше тілдің белсенді тасымалдаушысы, ол: сөйлеу тұлғасы-жеке адамға бір уақытта бірнеше тілде сөйлеу әрекетін жүзеге асыруға мүмкіндік беретін психофизиологиялық қасиеттердің кешені; коммуникативті тұлға-ауызша мінез-құлық қабілеттерінің жиынтығы және бірнеше тілдерді әртүрлі лингвосоциумдардың өкілдерімен қарым-қатынас құралы ретінде пайдалану; сөздік тұлға - бірнеше тілдердің лексикалық жүйесінде интеграцияланған дүниетанымдық көзқарастардың, құндылық бағдарларының, мінез-құлық тәжірибесінің жиынтығы [2].

Нәтижелері. «АТО» АҚ, қоғамдық пікірді зерттеу орталығының деректері бойынша Қазақстанда тілдерді пән ретінде дәстүрлі оқытуды көптілді білім берудің әлсіз моделіне жатқызуға болады, онда тілдер пән ретінде оқытылады, ал тиімділікті арттыру үшін көптілді білім берудің күшті моделін пайдалану қажет, тілдер пән ретінде оқытылады, сондай-ақ кейбір пәндер ағылшын тілінде жүргізіледі. Әзірге көрініс орыс тілінде білім беретін мектеп түлектерінің қазақ тілін жетік білмейтіндігінде, ал қазақ тілінде білім беретін мектеп түлектерінің орыс тілін меңгеру деңгейі өте төмен (әсіресе Қазақстанның оңтүстік және батыс облыстарында). Ағылшын тілін меңгеру деңгейі дәстүрлі түрде жоғары емес, А1-А2 деңгейінде.

Студенттердің ағылшын тілін меңгеру деңгейі

Қазіргі уақытта Қазақстанда мемлекеттік тіл мемлекеттік тіл ретінде әлі де толық жұмыс істемей тұрған, ал жас ұрпақ ағылшын тілін белсенді пайдалану аймағы қарқынды кеңейіп келе жатқан тіл жағдаяты байқалуда. БАҚ хабарлайды (мысалы: <http://forbes.kz>): әлемдік ауқымда ағылшын тілін меңгеру деңгейін анықтау тұрғысынан 63 елден және аумақтан 750 000 ересек адам арасында өткізілген EF EPI жаһандық сауалнамасының деректеріне сәйкес республикада ағылшын

тілін білу 34 жасқа дейінгі халық арасында 11,23 балға жақсартылды. Дегенмен, ағылшын тілінің деңгейі төмен болып табылады және тұтастай алғанда республика ағылшын тілін кәсіби деңгейде нашар меңгерген елдерге жатады. Бұл жағдайда, кейбір сарапшылардың пікірінше, пиджин тілін, яғни аралас орыс-қазақ-ағылшын немесе қазақ-орыс-ағылшын тілдерін тарату мәселесі бар.

Осыған байланысты полилингвизмнің дамуына кедергі келтірмей, барлық мемлекеттік құрылымдарда тілдік қарым-қатынас практикасына мемлекеттік тілді белсенді енгізу арқылы жағдайды шешуді ұсынатын зерттеушілермен келіспеуге болмайды [3., 415]. Қызықты мәлімдеме Н. Шаймерденова, ол «екі тілділік қазақ зиялыларының бірнеше ұрпағы (әсіресе ғылыми) орыс тіліне және ол арқылы еуропалық мәдениетке бағытталғандықтан ғана емес, орыс тілі қазақ мәдениетінің басқа тілдерге өзіндік ортақ ретрансляторы ретінде қызмет еткендіктен қажет, дегенмен бұл орыс тілін екінші қосымша қарым-қатынас құралы ретінде сақтау үшін өте маңызды дәлел, бірақ екінші және үшінші тілдердің қызмет етуі әртүрлі этностар өкілдерінің өзара мәдени байытылуының қуатты көзі, мемлекеттік тіл ұлтшілік және этносаралық қарым-қатынастың басты құралы мен құралы болғанға дейін әртүрлі тілдерде біртұтас ұлтты құрайтын» [4., 86-87].

Мысалы, Батыс Қазақстанда қазақ тілді халық санының көптігіне қарамастан, қазақ оқушылары арасында оқу үшін орыс тілін таңдау Қазақстанның басқа өңірлерімен салыстырғанда айтарлықтай жоғары болып табылады. Студенттік ортада жүргізілген зерттеулер респонденттер орыс тілін әртүрлі коммуникативті жағдайларда екінші дәрежелі ретінде білетіндігін көрсетті, басқаша айтқанда, екі тілді, бірақ олардың тілдік құзіреттілік деңгейі әртүрлі болды және мотивация мен әртүрлі факторларға байланысты болды. Батыс Қазақстанда қазақ, орыс, ағылшын және басқа да тілдерді өмірдің түрлі салаларында қолдану жөніндегі зерттеу нәтижелері бойынша неғұрлым сұранысқа ие тілдер қазақ және орыс тілдері болып табылады деген қорытынды жасауға болады. Қазақ тіліне сұраныс пайызы қолдану саласына байланысты 29% - дан 57% - ға дейін ауытқиды. Орыс тіліне деген сұраныс пайызы қолдану саласына байланысты 29% - дан 59% - ға дейін өзгереді [5., 146]. Зерттеушілердің пікірінше, Қазақстандағы орыс тілін Ресейдегі орыс тілінен басқа тіл деп санауға жеткілікті негіз жоқ [6., 79-83]. Орыс тілінің ықпал ету саласының сақталуы Қазақстан Республикасының жаһандану процестеріне, Достастық елдерімен мәдениет, экономика, білім саласында бірыңғай кеңістікті сақтауға ұмтылуымен расталады.

Қазақстан Республикасының постиндустриалды ақпараттық қоғам кезеңіне көшуі кезінде көптілді білім беруді өзектендіру айқын, өйткені әлемдегі қазіргі экономикалық және саяси жағдай халықтың білімді бөлігін ақпараттық, әлеуметтік-саяси, экономикалық және басқа да байланыстардың әлемдік жүйесіне интеграциялау мақсатында бірнеше тілді бірдей жоғары деңгейде меңгеруге міндеттейді. Демек, қазақ, орыс және ағылшын тілдерін меңгеру мен өзара іс-қимыл процесіне деген қызығушылық тұрақты болады. Тілдерді қолдану мен дамытудың 2001-2010 жылдарға арналған және 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламаларында, «Қазақстан 2030» және «Қазақстан-2050» стратегияларында Республика Елбасы қазақстандықтардың болашақ ұрпақтарының алдына ұзақ мерзімді міндет қойды: қазақ, орыс, ағылшын тілдерін жоғары кәсіби деңгейде меңгеру.

Көптілді білім беруді өзектендіру Қазақстан Республикасының постиндустриалды ақпараттық қоғам кезеңіне өтуі кезінде де айқын, өйткені әлемдегі қазіргі экономикалық және саяси жағдай халықтың білімді бөлігін ақпараттық, әлеуметтік-саяси, экономикалық және басқа да байланыстардың әлемдік жүйесіне интеграциялау мақсатында бірнеше тілді бірдей жоғары деңгейде меңгеруге міндеттейді. Демек, қазақ, орыс және ағылшын тілдерін меңгеру мен өзара іс-қимыл процесіне деген қызығушылық тұрақты болады.

Мысалы, кейбір қазақстандық мектептерде ЕҚЫҰ жобасы жүзеге асырылады, онда оқушылар төрт тілде: ана тілінде (өзбек, ұйғыр немесе тәжік), қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде оқиды. Бұл жобаның мақсаты-өзбектер, ұйғырлар, тәжіктер және басқа да этностар көп тұратын Қазақстанның оңтүстік өңірлерінде көптілді білім беруді жаппай енгізу. Ж.Ә. Әзімбаевтың көптілді білім беру тұжырымдамасы жеке зерттеушілердің айтуы бойынша. Көптілді білім беру ортасында тілдік тұлғаның қалыптасуы туралы мәселе Қазақстан тарихы, Қазақ тілі мен Қазақ әдебиеті қазақ тілінде, Дүниежүзі тарихы, Орыс тілі мен орыс әдебиеті, математика, физика, биология, химия және география ағылшын тілінде оқытылуы тиіс болған кезде осы үш тілді өзара байланысты оқыту контекстінде тілдік тұлғаның қалыптасуын болжайды [7., 89-94]. Барлық осы пәндер бір-бірімен үйлестірілуі керек, сәйкесінше білім беру тәсілдерін өзгерту, оқытудың мазмұнын, әдістерін, технологияларын қайта құру қажет. Автордың түсінігінде мұндай тәсіл жаһанданудың полиэтникалық сипаты жағдайында заманауи тілдік тұлғаның қалыптасуына ықпал етуі мүмкін.

Қазақстанда көптілділік қызмет етеді, өз тарихы бар және заманауи тілдік тұлғаны қалыптастыруға арналған көптеген зерттеулердің талқылау нысанасы болып табылатыны белгілі. Алайда, бүгінгі таңда көптілділік жағдайында тілдік тұлға қандай болуы керек, оны қалыптастырудың принциптері, критерийлері, компоненттері қандай деген сұраққа нақты жауап жоқ.

Талқылау. Қазақстандық білім беру жүйесінде отандық зерттеушілер «Еуразиялық тілдік тұлға жоғары білімді, зияткерлік тұлға ретінде оның ана тілінде, мемлекеттік тілде, ұлтаралық қатынас тілінде және шет тілінде ауызша және жазбаша мәтіндерді жасауға және қабылдауға дайындығы» деген ұғымды ұсынды [8, 4-9].

Қазіргі заманғы тілдік тұлғаның табиғатын көптілділік жағдайында қарастыра отырып, бірқатар авторлар Еуразиялық тілдік тұлғаның жаңа тұрпаттағы пайда болуының айқындалушы шарттары «көпвекторлы және көп аспектілі коммуникативтік бәсекелестік көп коммуникативтік-этнокогнитивті қызметтің негізгі тілдері арасында» болып табылатынын атап көрсетеді. Ресей-Қазақстан шекарасының қазіргі еуразиялық тілдік тұлғасындағы өзгерістер туралы зерттеушілер И. С. Қарабулатова, К. К. Койше, В. Н. Гульявтевтің жұмысында сөз болып отыр. Осы жағдайларда Еуразиялық тілдік тұлғаның үштілділік контекстінде қалыптасуы жаһандану жағдайында мобильді және бәсекеге қабілетті маман даярлауда тіл саясаты пәрменділігінің табиғи процесі болып табылады. Әр түрлі құрылымдық тілдердің дамуы аясында әр түрлі типтегі тілдерді біріктіру қабілетімен өзіндік ерекшелігі бар жаңа типтегі нақты тілдік тұлға қалыптасады. Бұл жағдайда тілдік мәдениеттер бір-бірімен тығыз байланысты, өзара байланысты, осылайша қазіргі тілдік тұлғаның ішкі тілдік кеңістігін өзгертеді. Осы тұрғыдан алғанда, зерттеушілер әртүрлі тілдік деңгейлердегі екінші және үшінші тілдердің қызмет ету процесінде тілдік тұлға алған белгілерді сипаттайды.

Зерттеуші М. С. Ашилова «Қазақстандық дамудың Еуразиялық сипаты Қазақстанның батыс өркениетінің жетістіктерін, үздік сәттерін, атап айтқанда: оның техникасы, технологиясы, әлеуметтік-саяси, демократиялық даму деңгейін өзіне сіңіретінін білдіреді. Сонымен қатар, Шығыс ойлау түріне, Шығыс даналығына және әлемге Шығыс көзқарасына байланысты ерекшеліктер сақталады». Көптеген зерттеушілер қазіргі тілдік тұлғаның табиғатын Көптілділік жағдайында қарастыра отырып, «коммуникативтік тілдік тұлғаны», «билингвомәдени тұлғаны» қалыптастыру туралы айтады.

Осыған байланысты Қазақстан Республикасындағы тілдік білім беру проблемасы қазақ, орыс және ағылшын тілдерін кәсіби меңгеру тілдік тұлғаның социумда неғұрлым беделді әлеуметтік және кәсіби мәртебе алуына мүмкіндік беретін жаңа дыбысқа ие болады. Алайда, қазіргі уақытта білім берудің жалпы құрылымындағы тілдердің әрқайсысының нақты салмағы, олардың әрқайсысының функционалды және мәдени маңыздылығы, болашақ мамандардың мәдениаралық құзыреттілігін дамытатын жаңа интегративті пәндер құру туралы мәселе туындайды.

Қазіргі қазақстандық қоғамның өзгерген жағдайында ағылшын тілін білудің жоғары деңгейі адамның білімділігінің тамаша өлшемі болып көрінбейді, өйткені халықаралық өзара іс-қимыл ағылшын тілді елдерден асып түседі. Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, мысалы, Канада, Швейцария және т. б. сияқты көп ұлтты мемлекеттердің тәжірибесін зерделеу керек, Көптілділік жағдайында тілдік мәдениеттердің бір-біріне енуі көп тілді және көп мәдениетті тілдік тұлғаны қалыптастыруды болжайды.

Қорытынды. Осылайша, Қазақстанның көптілді білім беру ортасы жағдайында тілдік тұлғаны дамытудың жаңа базалық моделін таяудағы перспективада үш тілдің: қазақ, орыс, ағылшын тілдерінің базасында құру, ерекшелігі тіл мен мәдениетке байланысты тілдік материалды зерделеу болып табылатын жаңа интегративті пәндерді құру және енгізу; тілдер мен мәдениеттердің ұлттық ерекшеліктерін білдіретін элективті курстар қажет. Мұндай тәсіл Қазақстанда көптілді және көп мәдениетті кеңістікті одан әрі қалыптастыру, тілдердің өзара іс-қимылы мен өзара әсері, елдегі бейбітшілік пен тұрақтылықты сақтау үшін жаңа мүмкіндіктер ашатыны сөзсіз.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі

- 1) Государственная программа функционирования и развития языков в Республике Казахстан на 2011-2020 годы. — Официальное издание. — Астана, 2011.
- 2) Жетписбаева, Б. А. Теоретико-методологические основы полиязычного образования : автореферат диссертации на соискание учёной степени доктора педагогических наук / Б. А. Жетписбаева. — Караганда, 2009.
- 3) Алтынбекова О. Б. Этноязыковые процессы в Казахстане. Алматы: Экономика, 2006. 415 с.

- 4) Шаймерденова Н. Г. Языковая ситуация в Казахстане и проблемы перевода // Языковые проблемы перевода. Алматы, 1996. С. 86–87.
- 5) Жанпеисова Н. М., Уталиева Ж. Т. Языковая ситуация в Актюбинской области: социолингвистическое исследование уровня владения государственным языком работниками организаций и предприятий. Актобе: Принта, 2009. 146 с.
- 6) 7. Туманова А. Б. «Русский язык Казахстана» как определяющий компонент языковой картины мира писателя-билингва // Вестн. Томского гос. пед. ун-та (TSPU Bulletin). 2015. Вып. 6. С. 79–83.
- 7) Кажигалиева Г. А. Об общеобязательных языковых дисциплинах в контексте полилингвального вузовского образования Республики Казахстан // Материалы V Междунар. науч. конф., посвященной 90-летию СОГПИ. Владикавказ: Издательство СОГПИ, 2014. С. 89–94.
- 8) Жумагулова Н. С. К вопросу о евразийской языковой личности идеального типа в учебном дискурсе Казахстана // Вестник КарГУ им. Е. А. Букетова. 2010. № 2. С. 4–9.

МРНТИ 14.35.09

Zh.D.Nurzhanova¹, A.T.Sabitova², E.D.Abdol³

¹L.N Gumilyov Eurasian National University, Nur-Sultan, Kazakhstan

²Kh. Dosmukamedov Atyrau University, Atyrau, Kazakhstan

³Kh. Dosmukamedov Atyrau University, Atyrau, Kazakhstan

(E-mail: znur73@mail.ru, sabitova_akmaral@mail.ru, abdol.e@mail.ru)

INNOVATIVE TECHNOLOGY AFFECT CRITICAL THINKING IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Abstract

The article deals with the importance and significance of Innovative technologies in foreign language teaching. The aim of this study is therefore to investigate the effectiveness of Digital Storytelling as essential method to improve critical thinking in foreign language education. At present, the current issue is very actual in the education system. The paper is devoted to a detailed analysis of digital storytelling in language teaching. The article presents a table which illustrates three types of innovative technologies with which we can improve critical thinking in language teaching. The authors of the article provide practical examples and valuable statements on this issue of scientific research. It should be noted that this paper will be interested by teachers and students who are working on the problem of effective teaching foreign language in the modern world.

Key words: innovative technologies, critical thinking, digital storytelling, language teaching, discussion forums, language education, social networks.

Ж.Д.Нұржанова¹, А.Т.Сабитова², Е.Д.Абдол³

¹Л.Н Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық Университеті, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан

²Халел Досмұхамедов атындағы Атырау Университеті, Атырау қ., Қазақстан

³Халел Досмұхамедов атындағы Атырау Университеті, Атырау қ., Қазақстан

ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯНЫҢ ШЕТ ТІЛІН ҮЙРЕТУДЕГІ СЫНИ ТҮРҒЫСЫНАН ОЙЛАУҒА ӘСЕРІ

Аңдатпа

Бұл мақалада Инновациялық технологиялардың шет тілін үйретудегі маңызы мен мәні зерттелген. Осы мақаланың мақсаты Цифрлы баяндаманың шет тілі біліміндегі сын тұрғысынан ойлауды дамытудың негізгі тәсілі ретіндегі тиімділігін зерттеу. Қазіргі таңда бұл тақырып білім саласында өте өзекті болып табылады. Мақала тіл үйренудегі Цифрлы баяндаманың жете талдауына арналған. Шет тілін үйренуде сыни тұрғысынан ойлауды дамытуға көмектесетін үш түрлі инновациялық технологиялар осы мақалада сызбада көрсетілген. Мақала авторлары тәжірибелік мысалдар мен ғылыми зерттеудің тақырыбына қатысты құнды міндемелерді қолданды. Бұл жұмыс қазіргі заманда шет тілін тиімді оқыту мәселесімен айналысып жүрген оқытушылар мен студенттерді қызықтыратынын айта кеткен жөн.

Кілт сөздер: Инновациялық технологиялар, сыни ойлау, цифрлы баяндама, тіл үйрету, талқылау форумдары, әлеуметтік желі.

Ж.Д.Нуржанова¹, А.Т.Сабитова², Е.Д.Абдол³

¹Евразийский Национальный Университет имени Л.Н.Гумилева, г.Нур-Султан, Казахстан

²Атырауский Университет имени Х.Досмухамедова, г. Атырау, Казахстан

³Атырауский Университет имени Х.Досмухамедова, г. Атырау, Казахстан

ИНОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ВЛИЯЮТ НА КРИТИЧЕСКОЕ МЫШЛЕНИЕ ПРИ ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Аннотация

В данной статье рассматривается значение и важность инновационных технологий в обучении иностранному языку. Целью данной статьи является исследование эффективности применения цифрового рассказа как основного метода развития критического мышления в обучении иностранному языку. В данное время эта тема является актуальной в области образования. Статья посвящена детальному анализу цифрового рассказа при изучении языка. В данной статье с помощью схемы представлены три вида инновационных технологий, которые помогают развивать критическое мышление в обучении языков. Авторы статьи приводят практические примеры и ценные высказывания по данной проблеме научных исследований. Следует отметить, эта работа представляет интерес для педагогов и студентов, которые работают над проблемой эффективного преподавания иностранного языка в современном мире.

Ключевые слова: Иновационные технологии, критическое мышление, цифровой рассказ, преподавание иностранного языка, дискуссионные форумы, обучение иностранному языку, социальные сети.

Introduction. The best way to increase your knowledge is sharing it. It would be wise to mention here, the essential role of innovative technologies. Modern society can hardly imagine our education system without innovative technologies at this moment. This study aims to determine how the technologies can be used effectively in foreign language teaching.

The development of innovation technologies which affecting the language teaching can be measured by the speed of light. It is impress the mind that nowadays computers translate expeditiously, and accuracy, various games and applications make effortless and hilarious the process of vocabulary acquisition. Technology thinks faster than human furthermore brings information painless. Based on the above, it must be recognized the affect of innovative technologies to the critical thinking in language teaching. Which is helps to students and teachers come up with new ideas and see new opportunities or on the contrary, provides easy access to timely information and be the reason of failure language teaching expectations. Consequently, the article covers questions like: why we need to improve critical thinking in language teaching? And what is the role of innovative technologies here?

It is obvious that innovative technology has changed the system of teaching foreign language and approach to various foreign language studying problems. Nowadays, in education system as an actual tendency and an important aspect much attention is given to develop innovative technologies and critical thinking.

Methods. A statement by Michael Scriven & Richard Paul, presented at the 8th Annual International Conference on Critical Thinking and Education Reform, Summer 1987, "Critical thinking is the intellectually disciplined process of actively and skillfully conceptualizing, applying, analyzing, synthesizing, and/or evaluating information gathered from, or generated by, observation, experience, reflection, reasoning, or communication, as a guide to belief and action." [1] This definition which is accurately describe the critical thinking will be supplemented with practical examples in language teaching and valuable statements related with innovative technologies.

Critical thinking is one of the thinking skills that should be highlighted in designing and improving language curriculum because the world we live in is getting more complicated to understand, and how we process information has become more important than specific facts. Taking this idea into consideration, we language teachers can encourage our students to go beyond surface meaning and to discover the deeper meaning instead of merely using basic literacy skills. [2]

Today, critical thinking has an important place in the educational process. Analysis, self-regulation, making comments, identifying assumptions, giving explanations, and using evaluation are the main constituents of critical thinking. In the 21st century, technology has assumed a significant role in the critical thinking skills of students and teachers. [3]

The following figure (figure 1) illustrates 3 types of innovative technologies with which we can improve critical thinking in language teaching.

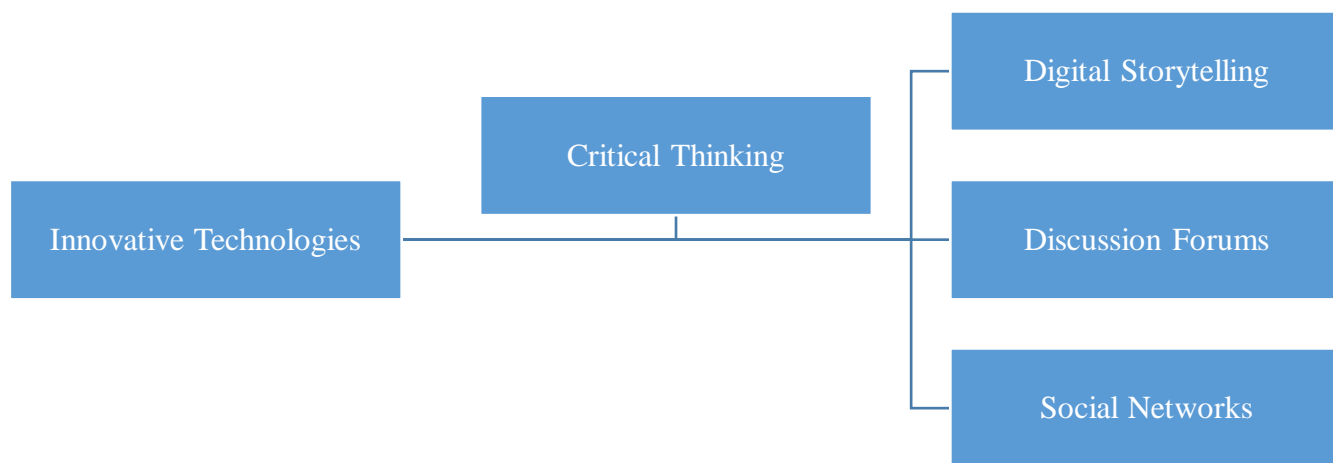

Figure 1. Innovative technologies for critical thinking.

Using stories for educational purposes is an effective teaching strategy especially for language teaching. Digital storytelling helps to learners foreign language to cultivate ccommunicative and analytical skills.

During the last decade, the importance of digital storytelling in education and all levels of pedagogical practices have been drastically augmented. Digital storytelling is a multidimensional learning

approach for skills in critical thinking and reading, oral and written communication, and technology. The application of DST in language education can improve language learners' critical thinking, digital literacy, collaboration, their ability to make decisions, and their language learning skills. Multiple kinds of literacy, such as digital literacy, visual literacy, technology literacy information literacy, and multicultural literacy, are accommodated and adapted by DST. For the implementation of any kind of modern technology in education, Innovative technologies and critical thinking significantly raises language proficiency. [4]

The following screenshot (screenshot 1) [5] illustrates tools and media used in digital storytelling.

screenshot 1. Tools and media used in digital storytelling.

Students research, design, organize and present the story themselves. Accordingly, the media production process helps students develop the skills: Critical Thinking and Digital Technologies of critical thinking, problem solving, decision making, communication and cooperation, imagination, creativity, searching, planning and writing. Creating stories, presenting them, and sharing them with their peers also increases students' self-respect (and self-confidence. Moreover, as creating a digital story requires the use of digital cameras and multimedia organizing programs, it provides great potential for innovative teaching and learning. [6]

Bellow mentioned striking examples of the particular role of digital storytelling in language teaching and importance to improve critical thinking.

Digital storytelling creates space for meaningful listening.

Digital stories provide students with the opportunity to digest information in a meaningful way. This is particularly important in an age where people are bombarded with stories and information. Digital stories allow teachers to genuinely engage students in the story's message. [5]

Digital storytelling persuades the brain and the heart.

Digital stories can teach students the value of emotional rhetoric, allowing them to explore new ways of acting or thinking differently. These stories can elicit emotional responses in students and encourage them to pursue topics that they're passionate about. [5]

The method allows students to showcase their learning to their peers.

Students benefit not only from receiving information through digital stories but also from making digital stories that feature their experiences and learnings. The many aspects of creating a digital story improve students' technical skills and hone research and writing skills as well. [5]

With regard to critical thinking, multimedia presentations in digital storytelling allow learners to be engaged with many skills which require critical thinking. Skills related to critical thinking include preparing a project's schedule, identifying any problems and organizing how to research and resolve them, data collection, data analysis, deciding how to present the data in order to capture people's attention, and evaluating the product and process. While creating their digital stories, students will research the topic of

story, collect data, gather evidence to support the topic while developing an understanding of how others have handled similar problems, and be able to represent these problems in the characters of story. They will use hypermedia and multimedia components in these activities, and create a finished product from these. Jonassen, Myers & McKillop (1996) indicate that instead of using hypermedia and multimedia as data sources, producing hypermedia or databases will be more helpful for learners, and that researching, organizing and producing such databases will contribute notably to learner's critical thinking. Moreover, researchers suggest that storytellers should use the skills of interpreting, making conclusions and decision-making to create a story and gain the audience's interest while telling a story. To conclude, digital storytelling can directly contribute to the development of critical thinking. [6]

Result. The paper analysis the methods of innovative technology as Digital Storytelling have the similar points and directs with Critical Thinking in language teaching.

During the brainstorming session, the students start with an idea. They discuss the idea or topic with their peers in groups we call story circles. Students explore or research the idea to learn more about the topic. They create a repertoire of information relating to their story. Students learn to validate information or bias and ask questions and look at the ideas or themes expressed. During this process, students learn both about validating information and information bias as they delve deeper into a topic. Students use mind mapping tools or index cards to organize their information. This process helps students to keep track of the important information. After gathering enough information, students begin writing their scripts. There are two peer review sessions of scripts. Students are given guidelines on how to comment and give constructive feedback. Students participate in small-group story circles. Each student shares his or her ideas and provides constructive feedback that can be used to improve the scripts of their peers before adding images. Images form an integral part of the digital storytelling process. After completing the script, students gather images and start putting the image, text, and sound together on a template. This is known as storyboarding. Storyboarding is where the students transition into visual media literacy. Storyboarding helps and challenges the student's creative and critical thinking ability toward understanding sound and images in relation to their script. Students have to decide, question, and analyse what image and sound to put together to make meaning and communicate the story to their audience. After storyboarding students use the storyboard which is their blueprint to put the final movie together to create their digital story. [9]

The following figure (figure 2) illustrates 4 types of main points of Digital storytelling.

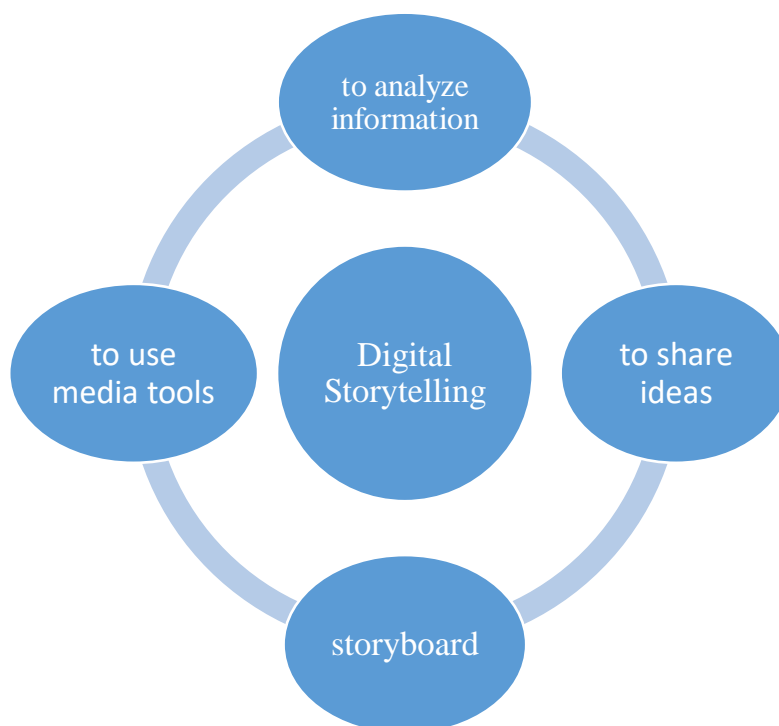

Figure 2. Main points of digital storytelling

The characteristics of a well-cultivated critical thinker are the ability to raise vital questions and problems, formulating them clearly and precisely. They should be able to gather and assess relevant information, using abstract ideas to interpret it effectively and come to well-reasoned conclusions and solutions. [3] The digital storytelling process included students brainstorming and coming up with a topic. During the process, vital questions and problems are raised, and through group discussions including feedbacks from story circles, solutions are formulated. Student's commentaries contain nuggets of this critical thinking element. [9]

The following figure (figure 3) illustrates 4 types of main points of Critical thinking.

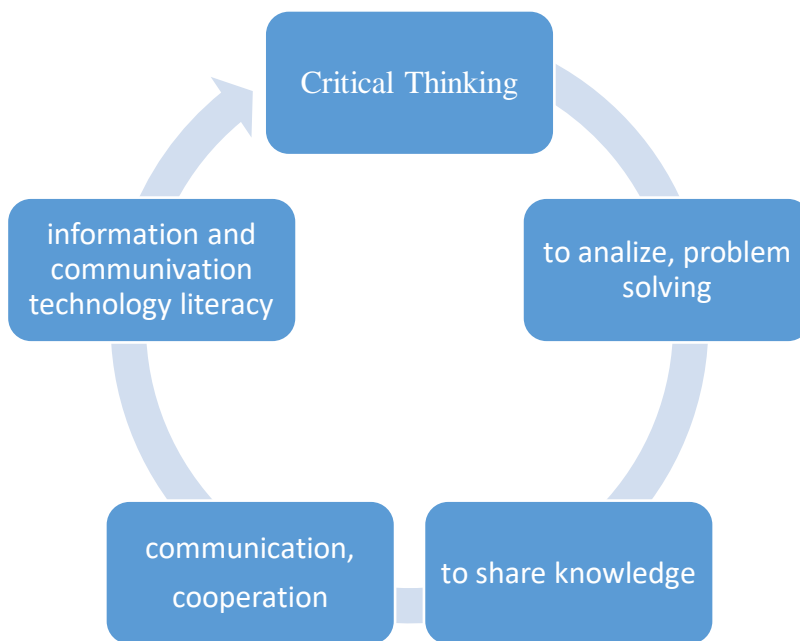

Figure 2. Main points of critical thinking.

In the global world of the 21st century, life skills like critical thinking, creative thinking, innovation, problem solving, cooperation, communication, co-decision making, knowledge sharing, urgency, information and communication technology literacy, productivity, and adaptation, which are the necessities of today, take the place of previously expected knowledge and abilities.[2, 144-145] In language teaching are the innovative technologies and critical thinking are playing an important role which include interconnected and mutual supportive functions.

Discussion and Conclusions. For thousands of years people have been drawing. If you think about the history of communication from then till now, it goes through all the different periods of time where people are trying to find ways to share information with each other. For the longest time, it was through telling stories around the campfire, reciting poems, and singing songs. That was the technology that was available. All along, all we wanted to do was share pictures with each other. Painting was the only way to convey a message visually.[8] At present, we have large number of ways using innovative technologies to share stories and concurrently improve our language skills, develop the critical thinking.

One of the major questions that teachers, administrators and technology support staff ask is: do the students have access to the technology they need to create digital stories? The answer should be an

overwhelming YES. Simple technologies such as Microsoft Word and PowerPoint can be used to create digital stories and Microsoft's Photo Story 3 for Windows XP is a very powerful Digital Storytelling authoring program, which is available for free. Apple Computer's iMovie is a good choice for Macintosh users and more inexpensive tools are rapidly becoming available. A digital camera, a video camcorder and a scanner are usually found in most schools these days and students can use them to create still visual images and video clips that can be included in digital stories. Inexpensive computer microphones and digital voice recorders are also useful for recording audio narrations and interviews are also readily available in many classrooms. [7]

To sum up, when we face problems, we are looking for wise solutions, student who wants to effectively learn foreign language and teachers who looks for effective way teaching foreign language can find wise solution in innovative technologies.

References

- 1) «The Foundation for Critical Thinking», Defining Critical thinking // URL: [Defining Critical Thinking](#) (accessed: 25.01.2022) - **internet source**
- 2) Paul R. and Elder L. The miniature guide to critical thinking. Concepts and tools - The Foundation for Critical Thinking, October 2009 – p.87.- **book**
- 3) Şahin Gökçeşlan, Ebru Solmaz, Burcu Karabulut Coşkun. Critical Thinking and Digital Technologies: An Outcome Evaluation – 7th Chapter of the «Handbook of Research on Individualism and Identity in the Globalized Digital Age» by F. Sigmund Topor. - IGI Global -2017.- p.143- **book**
- 4) Hamzeh Moradi, Hefang Chen. Digital Storytelling in Language Education// Behavioral sciences. - December 9, 2019- **article from the journal**
- 5) Digital Storytelling: Benefits, Examples, Tools & Tips, //URL: <https://research.com/education/digital-storytelling> (accessed: 20.01.2022)-**internet source**
- 6) Midge Frazel. Digital storytelling guide for educators // International Society for Technology in Education. - January, 2010- **article from the journal**
- 7) Berman Ross Robin. The educational uses of digital storytelling//Proceedings of Society for Information Technology & Teacher Education International Conference 2006- and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/228342171>- **University of Houston- January 2011- source from the Conference**
- 8) Ekaterina Walter, Jessica Jioglio. The power of visual storytelling- 2014, chapter 7, p.16- **book**
- 9) Albert Akyeampong. Promoting Creativity and Critical Thinking Through Digital Storytelling: Perceptions of Undergraduate Students- Educational Technology and Narrative – 2018- p.276; 279- **book**

МРНТИ 14.35.09

Гаипова С. А.¹, Мамедова Ф. З.²

¹Абай атындағы Қазақ Ұлттық Педагогикалық Университеті,
Алматы, Қазақстан

²Шет Тілдер және Іскерлік Карьера Университеті,
Алматы, Қазақстан

¹магистр, gaipovasanti@gmail.com

²филология ғылымдарының кандидаты, yafama@mail.ru

**КӘСІПТІК-ТЕХНИКАЛЫҚ БІЛІМ БЕРУ БАҒЫТЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ
ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ ЖӘНЕ ҚОЛДАНУ**

Аңдатпа

Мақалада ағылшын тілі сабағында инновациялық технологияларды қолдану әдісі қарастырылады. Соңғы жылдары жаңа инновациялық технологияларды қолдану мәселесі өзекті бола түсуде. Электрондық білім беру ресурстары дәстүрлі әдістерге қарағанда және көбірек ақпарат беретінін атап өткен жөн. Шет тілдерін оқытуда жаңа технологияларды қолдану деп қазіргі заманғы техникалық құралдар мен технологияларды пайдалану ғана емес, сонымен қатар шет тілін оқытудың жаңа нысандары мен әдістерін қолдану және жалпы оқу процесіне жаңа көзқарас түсініледі. Бұл әдіс мұғалімнің оқу-тәрбие процесіндегі ролін түбегейлі өзгертіп, дәстүрлі оқыту әдістеріне қарағанда, оқушыны басты орынға шығарады.

Кілт сөздер: оқыту, инновациялық технологиялар, электронды оқыту, электронды білім беру ресурстары, мультимедиялық ресурстар, интернет, тиімділік

Gaipova S. A.¹, Mamedova F. Z.²

*¹Kazakh National Pedagogical University named after Abai,
Almaty, Kazakhstan*

*²University of Foreign Languages and Professional Career,
Almaty, Kazakhstan*

¹master student, gaipovasanti@gmail.com

² candidate of Philological Sciences, yaftama@mail.ru

ORGANIZATION AND APPLICATION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE FIELD OF PROFESSIONAL-TECHNICAL EDUCATION

Abstract

The article discusses the use of innovative technologies in English lessons. In recent years, the use of new innovative technologies is becoming increasingly important. It should be noted that e-learning resources provide more information than traditional methods. The use of new technologies in foreign language teaching means not only the use of modern technical means and technologies, but also the use of new forms and methods of foreign language teaching and a new approach to the overall learning process. This method radically changes the role of the teacher in the educational process, making the student more important than traditional teaching methods.

Keywords: education, innovative technologies, e-learning, e-learning resources, multimedia resources, internet, efficiency

Гаипова С. А.¹, Мамедова Ф. З.²

*¹Казахский Национальный Педагогический Университет им. Абая
Алматы, Казахстан*

*²Университет Иностраннных Языков и Деловой Карьеры,
Алматы, Казахстан*

¹магистр, gaipovasanti@gmail.com

² кандидат филологических наук, yaftama@mail.ru

ОРГАНИЗАЦИЯ И ПРИМЕНЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СФЕРЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация

В статье рассматривается использование инновационных технологий на уроках английского языка. В последние годы все большее значение приобретает использование новых инновационных технологий. Следует отметить, что электронные образовательные ресурсы дают больше информации, чем традиционные методы. Использование новых

технологий в обучении иностранному языку означает не только использование современных технических средств и технологий, но и использование новых форм и методов обучения иностранному языку и новый подход к общему процессу обучения. Этот метод коренным образом меняет роль учителя в образовательном процессе, делая ученика более важным, чем традиционные методы обучения.

Ключевые слова: обучение, инновационные технологии, электронное обучение, электронные образовательные ресурсы, мультимедийные ресурсы, интернет, эффективность

Кіріспе. Ағылшын тілін оқытуда тиімді әдіс ретінде инновациялық технологияларды қолдану әлемдік тәжірибеде бұрыннан қолданылып келеді. Егер «электрондық оқыту» ұғымының анықтамасына жүгінетін болсақ: «электрондық оқыту (ағыл. electronic learning) - электрондық оқыту жүйесі, ақпараттық, электрондық технологиялар көмегімен оқыту» мағынасын білдіреді [1]. Ал электрондық оқытудың негізгі белгілері:

- электрондық оқу материалдарын тәулік бойы уақтылы жеткізу, яғни кез келген уақытта және кез келген жерде электрондық оқу материалдарына қол жеткізу мүмкіндігі;
- дербес компьютерді, ұялы телефонды, DVD-ойнатқышты, теледидарды пайдалана отырып, электрондық материалдармен өз бетінше жұмыс істеу;
- қашықтықтан оқыту құралдары және т.б. [2].

Әр түрлі электронды білім беру ресурстары, соның ішінде интернет, электронды кітаптар, бейне материалдар ағылшын тілін үйренуде қажетті ақпараттың бай көзі болып табылады. Интернеттен алынған түрлі ресурстар, бейнефильмдер, роликтер, электрондық құралдар, презентациялар оқу процесіне дұрыс және орынды енгізілген жағдайда тілді үйренуді жеңілдетеді және білім алушыларды шет тілінде коммуникацияға дайындайды.

Әдістеме. Сабақта жұмыс тапсырмаларын орындау кезінде оқушылар интернеттен қажетті тілдік ақпаратты іздейді, бұл оқушылардың өзіндік қызметін жандандыруға көмектеседі. Сонымен қатар, білім беру процесіне инновациялық технологияларды енгізу қазіргі өмірдің қажеттіліктеріне қатысты шет тілдерін оқыту процесінде оқытудың мазмұны мен әдістерін жетілдірумен байланысты.

Шет тілі сабақтарында компьютерлерді қолдану оқу процесінің қарқындылығын едәуір арттырады. Компьютерлік бағдарламаларды оқыту арқылы интерактивті оқыту әдістемелік, педагогикалық, дидактикалық, психологиялық принциптердің тұтас кешенін жүзеге асыруға ықпал етеді, оқу процесін қызықты етеді. Оқытудың бұл әдісі әр оқушының жұмыс қарқынын ескеруге мүмкіндік береді. Сонымен бірге оқушының құндылық-семантикалық саласы өзгереді, оның танымдық белсенділігі артады, бұл білім мен дағдыларды тиімді арттыруға ықпал етеді. Алайда, компьютер оқу процесінде мұғалімді алмастыра алмайтындығын есте ұстаған жөн. Мұнда компьютермен жұмыс уақытын мұқият жоспарлау қажет, оны оқу процесі қажет болған кезде ғана пайдалану керек.

Осылайша, «Технологияларды енгізу білім беруді модернизациялаудың негізгі мақсатына қол жеткізуге ықпал етеді-оқыту сапасын жақсарту, білімге қол жетімділікті арттыру, ақпараттық кеңістікте бағдарланған, заманауи технологиялардың ақпараттық-коммуникациялық мүмкіндіктеріне қосылған және ақпараттық мәдениетке ие тұлғаның үйлесімді дамуын қамтамасыз ету» [3].

Оқушы өз бетінше немесе мұғалімнің бақылауымен мәселенің шешімін іздейді, бұл тек тілді білуді ғана емес, сонымен қатар пәндік білімнің үлкен көлемін, шығармашылық, коммуникативті және интеллектуалдық дағдыларды меңгеруді қажет етеді. Шет тілі сабағында жобалық әдісті кез-келген тақырып бойынша бағдарламалық материал аясында қолдануға болады. Жоба бойынша жұмыс қиялды, шығармашылық ойлауды, тәуелсіздікті және басқа да жеке қасиеттерді дамытады.

Оқушылардың коммуникативті қабілеттерін жетілдірудің тағы бір инновациялық технологияларының бірі - сабақ беру процесінде мультимедияны қолдану. Шет тілін оқытуда бұл технологиялар кеңінен қолданылады, олардың негізгі құралдары-дыбыс, мәтін, бейне.

Оқу процесін мультимедиялық презентацияларсыз елестету мүмкін емес. Сыныпта мультимедияны дұрыс пайдалану оқушыларға жақсы тәжірибе беретін әртүрлі мәтіндермен өзара әрекеттесуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, білім беру технологиялары оқу бағдарламасының ажырамас бөлігі болады деп күтілетіндіктен, оқушылар электронды ресурстарға қол жеткізуді және оларды пайдалануды игеруі керек.

Мультимедиялық мәтіндермен өзара әрекеттесудің арқасында оқушылар шығармашылық лексика мен тілдік құрылымдармен көбірек танысады. Олар мақсатты тәртіптік зерттеулер арқылы бір пәндік саланы үнемі үйреніп келе жатқанда, оқушылар әртүрлі бұқаралық ақпарат құралдарында және олардың көмегімен семантикалық дизайн процесіне белсенді қатысады. Оқушылар ақпараттың көп бөлігін электронды құрылғылар арқылы алады, бұл мұндай құралдарды күнделікті өмірінің маңызды құрамдас бөлігіне айналдырды.

Сыныпта инновациялық технологияларды тіл үйрену құралы ретінде қолданудың көптеген артықшылықтары бар. Бұл тапсырмаларды орындауға ынталандырады, оқушыларға ұзақ мерзімді әрекет етуге көмектеседі. Мұғалімнің рөлі нұсқаушының рөлінен үйлестірушінің рөліне өзгереді. Өзіндік оқыту әдістемесі - бұл ағылшын тілін оқытудағы инновациялық технологиялар көмегімен насихатталатын әдіс. Медианы пайдалану оқушыларға интернет желісі құралдары арқылы ақпарат жинауға мүмкіндік береді, бұл олардың қиялын, қызығушылықтарын оятады.

Сонымен, білімге ақпараттық технологияларды енгізу ақпаратты қабылдау және өндіру процесін айтарлықтай әртараптандырады. Компьютердің, интернеттің және мультимедианың арқасында оқушылар ақпараттың үлкен көлемін меңгерудің және оны кейіннен талдау мен сұрыптаудың бірегей мүмкіндігіне ие болады. Оқу іс-әрекетінің мотивациялық негізі де айтарлықтай кеңеюде. Шет тілі сабақтарында оқытудың инновациялық әдістерін қолдану оқушының сөйлеу дағдыларын және оқушының пәнге деген қызығушылығын едәуір жақсартады.

Осылайша, электрондық білім беру ресурстары оқытуға сараланған және жеке көзқарас қағидаттарын іске асыруға мүмкіндік береді, сол арқылы жеке тұлғаның өз қызметі процесінде дамуына ықпал етеді, оқушылардың зерттеу дағдыларын дамытуға бағытталған, шет тілін меңгерудің жетістік деңгейін арттыруға тиімді әсер етеді [4].

Білім беру процесіндегі инновациялық технологиялар білім алушылардың танымдық және шығармашылық белсенділігін дамытуға, білім беру сапасын арттыруға және оқу уақытын тиімді пайдалануға ықпал етуге, білім алушылардың репродуктивтік қызметке жұмсайтын уақытын азайтуға арналған. Көптеген отандық және шетелдік ғалымдар заманауи білім беруде инновациялық технологияларды қолданудың маңыздылығына назар аударады, өйткені инновациялық технологияларды қолдану оқытудың мазмұнын, әдістері мен формаларын едәуір әртараптандыруға мүмкіндік береді. Сонымен қатар, инновациялық технологиялар оқушыларға тәуелсіз жұмыс ретінде тиімді пайдалануға болатын шексіз ақпарат ұсынады.

Нәтиже мен талқы. Заманауи білім беру трендтерінің бірі инновациялық білім беру технологияларын білім беру процесіне барынша ықпалдастыру болып табылады, алайда бұл мультимедиялық бағдарламаларды кез келген пайдалану оқытуда табысты нәтижелерге әкеледі дегенді білдірмейді. Керісінше, қазір, бұрын-соңды болмағандай, мұғалімдер инновациялық білім беру технологияларын таңдауға мұқият қарап, осы технологияларды тиімді енгізуге мүмкіндік беретін қағидаларды ұстануы керек. Мысалы, оқыту құралы ретінде жеткілікті түрде бекітілген PowerPoint презентациялары технологияны пайдалану арқылы оқытуды тиімді ететін принциптерді ескермейінше тиімді бола бермейді. Сонымен, Г.К. Исаева инновациялық технологияларды қолдану үшін қажетті келесі принциптерді қарастырады және назар аударады:

1. Сигналдық принцип (Signaling Principle). Осы қағидаға сәйкес, материалдың тек маңызды аспектілерін көзбен бөліп көрсету керек.

2. Кеңістіктік жақындық принципі (Spatial Contiguity Principle). Бұл принцип материалды жақсы игеру үшін мәтін мен кескінді бір-біріне мүмкіндігінше жақын орналастыру керек, ал графиктерді қолданған кезде мәтінді олардың маңызды бөліктері орналасқан жерге қою керек дейді.

3. Уақытша жақындық принципі (Temporal Contiguity Principle). Осы қағидаға сәйкес сипаттамалар мен түсініктемелер графиктер мен кескіндерді көрсетумен бір уақытта енгізілуі керек, өйткені тіпті қысқа уақыт аралығы да қажетті нәтижеге әкелмейді.

4. Сегменттік принцип (Segmenting Principle). Күрделі материалды түсіндіру кезінде немесе тақырыппен жақсы таныс емес оқушылармен жұмыс жасау кезінде материалды қысқа сегменттерге бөліп, оқушыларға бір сегменттен екіншісіне өту жылдамдығын бақылауға мүмкіндік беру керек.

5. Алдын ала жаттығу принципі (Pretraining Principle). Егер оқушылар презентацияда қолданылатын терминологиямен таныс болмаса, негізгі ұғымдарды егжей-тегжейлі түсіндіруге бағытталған жеке модуль құру қажет.

6. Модульдік принцип (Modality Principle). Егер мәтінде техникалық терминдер болмаса немесе оқушылар басқа тілде сөйлемесе, графикалық кескіндер мәтінмен емес, аудио сүйемелдеумен қамтамасыз етілсе, оқушылар материалды жақсы есте сақтайды [5].

Инновациялық оқыту оқытушы мен білім алушылардың оқу-тәрбие процесінің барлық кезеңдеріндегі өнімді, шығармашылық білім беру қызметін, іздеу қызметін ынталандыруды, өзіндік қызмет моделін құру, оны өзгерту және дамыту қабілетін дамытуды көздейді.

Шет тілінің электрондық практикаға бағытталған курстарын пайдалану тәжірибесі инновациялық білім беру технологияларын, оқытудың мультимедиялық және техникалық құралдарын пайдалану білім алушылардың қызығушылығын едәуір арттыратынын, оқу материалын шоғырландыруға және неғұрлым тиімді меңгеруге ықпал ететінін көрсетеді. Сонымен қатар, мұғалім оқу процесін нақты мәдениаралық, оның ішінде кәсіби қарым-қатынас жағдайларына барынша жақындатуға мүмкіндік алады.

Қорытынды. Осылайша, білім беруде инновациялық технологияларды, атап айтқанда шет тілдерін оқытуда қолдану білім алушылардың қызмет түрлерін айтарлықтай кеңейтуге және әртараптандыруға мүмкіндік береді, бұл өз кезегінде білім беру процесінің нәтижелеріне оң әсер етеді. Алайда, бұл оң нәтижеге мақсаттарды, нәтижелерді және қазіргі іс-әрекеттерді мұқият жоспарлау арқылы ғана қол жеткізуге болатындығын атап өткен жөн, олардың барлығы оқушылардың білім беру қажеттіліктері мен қажеттіліктерін қанағаттандыруға бағытталуы керек.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Фаргиева З.С., Эрсиноева Х.С., Горбакова З.С., Аушева М.М., Кодзоева Ф.Дж. Қазіргі университетте электронды оқытуды ұйымдастыру: мәселелері мен болашағы // International scientific review, 2016. № 8 (18). Б. 73-75.

2. Селевко Г.К. Заманауи білім беру технологиялары: оқу құралы. - М.: Халықтық білім, 2008. - 256 б.

3. Горнакова Н.В. Технологиялар құзыреттілік тәсіл әдісі ретінде. - Аст., ЕҰУ баспасы, 2018. №5. - 32 б.

4. Михайленко Т.М. Ойын технологиялары педагогикалық технологияның бір түрі ретінде. - Чб-ск: «Екі комсомолец» баспасы, 2011. - Б. 140–146.

5. Исаева Г.К. Шет тілі сабақтарында инновациялық технологияларды қолданудың кейбір ерекшеліктері. - А., Фолиант, 2015. - 60 б.

МАЗМУНЫ/СОДЕРЖАНИЕ/CONTENTS

ШЕТЕЛ ТІЛІНДЕ БІЛІМ БЕРУ
ИНОЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ
FOREIGN LANGUAGE EDUCATION

AA Tautenbaeva, AE Iskak ,DN Aubakirova Fundamentals of the educational program in foreign education and analysis of the impact of a competent approach on intercultural relations.....	4
D.B. Shayakhmetova, S.S. Tuleshova Features of teaching speaking ability in a foreign language lesson in a multilevel group.....	12
L. Y. Anvarbekova , G.O.Seidaliyeva Developing speaking skills through classroom interaction.....	16
Abuov Zh.A. Balmukhanova S.N. Constructivism as conceptual foundation of content and language integrated learning.....	21
G. Zh. Piyasova, G.O.Seidaliyeva Using video materials to improve students' listening comprehension skill.....	25
Убайділла Ғ.Ж. Жанысбекова Э.Т Ағылшын тілін оқыту процесінде әнді қолдану.....	30
Dulatova D Features of distance learning in foreign language teaching.....	34
Shaimurzyn MA, Sadykova RK Intensive study methods in foreign language teaching.....	39
Мырзахан Г Н, Курмамбаева Ж Б Жазылым сөйлеу әрекеті ретінде.....	44
Сейдалиева Г.О., Далабаева М.Б. Ағылшын тілі сабағын оқытудың интерактивті әдістері (бастауыш сынып негізінде).....	49
Ainabay A. A. , Mamedova F. Z. Application of task-based learning technology to primary school students.....	58
Даулетова Макбал Шет тілін оқыту үрдісінде когнитивті тәсілді қолдану.....	63
Turgambekova L.K. Feature film as a means of teaching speech activity.....	68
Zh. S. Userbayevan G.O.Seidaliyeva improving writing skills through games.....	75

МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС ЖӘНЕ АУДАРМА
МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ И ПЕРЕВОД
INTERCULTURAL COMMUNICATION AND TRANSLATION

Г.Б. Мырзағазы Термин как основа научно-технического перевода текстов цифровых технологий.....	81
Байбусинова Ж.Ш. Мәдениетаралық коммуникацияны оқыту барысында шетел мәдениетінің рөлі.....	87

ЛИНГВИСТИКА ЖӘНЕ МӘТІН ЛИНГВИСТИКАСЫ
ЛИНГВИСТИКА И ЛИНГВИСТИКА ТЕКСТА
LINGUISTICS AND TEXT LINGUISTICS

Мұханбетқали А.М.Тұяқбаев Ғ.Ә. Зейнолла сәніктің «қандай жақсы алдында ағаң болған...» очергінің ерекшелігі.....	92
---	-----------

ЛИНГВОМӘДЕНИЕТТАНУ
ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЯ
LINGUA-CULTURAL LINGUISTICS

Қыпшақбай П.Ө,Тұяқбаев Ғ.Ә. Қытайдағы қазақ әдебиетінің алғашқы кезеңі.....	98
--	-----------

КОМПЕТЕНЦИЙ В ОБУЧЕНИИ К ЯЗЫКАМ
THE ROLE OF COMPETENCY IN LEARNING LANGUAGES

Жубанова К.Х. , Баймуратова И.А. Формирование коммуникативной компетенции будущих специалистов иностранных языков.....	103
A. B. Pirnazarova, G.A.Rizakhojayeva. Formation of a multicultural language personality in foreign language classes.....	107

**КӨПТІЛДІ БІЛІМ БЕРУ ЖӘНЕ ТІЛ ҮЙРЕТУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛАР
ПОЛИЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ИННОВАЦИИ
В ОБУЧЕНИИ ЯЗЫКАМ**

MULTILINGUAL EDUCATION AND INNOVATIONS IN LEARNING LANGUAGES	
Елтонова А. Е , Мамедова Ф. З Қазақстан республикасында көптілді білім беруді енгізудің ерекшеліктері.....	113
Zh.D.Nurzhanova , A.T.Sabitova , E.D.Abdol Innovative technology affect critical thinking in foreign language teaching.....	
Гаипова С. А., Мамедова Ф. З. Кәсіптік-техникалық білім беру бағытында инновациялық технологияларды ұйымдастыру және қолдану.....	118

**«ХАБАРШЫ» ЖУРНАЛЫНЫҢ
«КӨПТІЛДІ БІЛІМ БЕРУ ЖӘНЕ ШЕТЕЛ ТІЛДЕРІ ФИЛОЛОГИЯСЫ»
СЕРИЯСЫНДА БАСЫЛАТЫН МАҚАЛАЛАРДЫ БЕЗЕНДІРІЛУГЕ**

ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР:

I. Қажетті материалдар.

- 1.1. Парақтардың төменгі орта жағы қарындашпен нөмірленген мақала көшірмесі мен оның электрондық нұсқасы.
- 1.2. Аңдатпа 200 сөзден және Түйін сөздер 10-12 сөзден тұрады және олар қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде болуы тиіс.
- 1.3. Мақаланың мазмұны: а) кіріспе бөлім; ә) талдау; б) тәжірибе (егер болса); в) қорытынды; г) әдебиеттер тізімі және түйін сөз (екі тілде: егер де мақала қазақ тілінен болса, түйін сөз (15 сөз) – орысша және ағылшынша, ал егер де орыс тілінде болса, түйін сөз (15 сөз) қазақша және ағылшынша болуы тиіс және т.б.) керек.
- 1.4. Автор (авторлар) жайында берілетін мәліметтер: аты-жөні толық, жұмыс орны (ұжым аты, жоғары оқу орнының толық аты және қысқартылған аты), атқаратын қызметі, ғылыми дәрежесі мен атағы, жұмыс және үй телефоны, электронды поштасы.

II. Мақаланы безендіру ережесі.

- 2.1. Мақала мәтіні терілуі: Word стандартты формат А4, Times New Roman, кегль №14, бір интервал арқылы, парақтың жоғарғы және төменгі бос өрістері – 2,5 см; оң жақтағы – 1,5 см; сол жақтағы – 3 см болуы керек.
- 2.2. ӘОК – сол жақ жоғарғы бұрышта бас әріптермен (кегль №13).
- 2.3. Автордың (авторлардың) аты-жөні – жартылай қарайтылған кіші әріптермен ортада және келесі жолға жұмыс істейтін ұжым мен қала, мемлекет аты (кегль №13).
- 2.4. Мақала аты – бір бос жолдан кейін жартылай қарайтылған бас әріптермен (кегль №13).
- 2.5. Аңдатпа және Түйін сөздер – мақала жазылған тілде (кегль №12).
- 2.6. Мақала мәтіні – бір бос жолдан кейін (кегль №14).
- 2.7. Әдебиеттер тізімі (кегль №13).
- 2.8. Әдебиеттерге сілтемелер квадраттық жақшада беріледі, *мысалы*, [1], [2, 315 б.], [4-7].

III. Мақалаларды жариялау тілдері – қазақ, орыс, ағылшын, қытай тілдері және т.б.

Редакцияға түскен мақалаларға сала бойынша мамандардың пікірлері беріледі. Пікір негізінде редакция алқасы авторға мақаланы толықтыруға (түзетуге) ұсыныс жасауы, не мүлдем қайтарып беруі мүмкін. Әр автор өз мақаласының мазмұнына, грамматикалық, стилистикалық және орфографиялық жіберілген қателеріне жауапты.

Мекен-жайы: Алматы қаласы, Жамбыл көшесі, 25, Абай атындағы ҚазҰПУ, жұмыс телефоны: **8(727) 2 91-40-87**, эл. пошта: saule.vessenaman@mail.ru

Редакция алқасы

ТРЕБОВАНИЯ

К ОФОРМЛЕНИЮ СТАТЕЙ В ЖУРНАЛЕ «ХАБАРШЫ/ВЕСТНИК»,
серия: ПОЛИЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ИНОСТРАННАЯ ФИЛОЛОГИЯ

I. Необходимые материалы.

- 1.1. Статья в распечатанном и электронном варианте: нумерация страниц внизу по центру.
- 1.2. Аннотация (200 слов) и ключевые слова (10-12 слов) на трех языках (на казахском, русском и английском).
- 1.3. Содержание статьи: а) введение, б) анализ, в) практическая часть (если есть), г) заключение, д) список литературы, е) резюме из 15 слов: если статья на казахском языке – резюме на русском и английском языках, если на русском языке – на казахском и английском.
- 1.4. Сведения об авторе (соавторе): ФИО полностью, место работы (название организации, вуза полное и сокращенное название), должность, учёная степень, звание, контактный телефон, e-mail.

II. Оформление статьи.

- 2.1. Набор текста статьи: Word стандартного формата А4, Times New Roman, кегль №14, через 1 интервал, поля: верхнее, нижнее – 2,5 см, правое – 1,5 см, левое – 3 см.
- 2.2. УДК – в левом верхнем углу прописными буквами (кегель №13).
- 2.3. Фамилия, инициалы автора (соавтора) – по центру полужирным строчным шрифтом, (кегель №13), следующая строка – место работы, город, страна.
- 2.4. Название статьи – через интервал полужирным прописным шрифтом (кегель №13).
- 2.5. Аннотация и ключевые слова – на языке оригинала (кегель №12).
- 2.6. Текст статьи – через интервал (кегель №14).
- 2.7. Список литературы (кегель №13).
- 2.8. Ссылки в тексте на литературу даются в квадратных скобках, *например*, [1], [2, с. 315], [4-7].

III. Язык издания статьи – казахский, русский, английский, китайский и др.

Поступившие в редакцию статьи рецензируются ведущими специалистами и учеными по отраслям знаний. Статья, на основании редактирования, может быть возвращена для ее корректирования и доработки. Статьи, не соответствующие требованиям, возвращаются. Каждый автор несет ответственность за содержание, грамматические, стилистические и орфографические ошибки.

Адрес: г. Алматы, ул. Жамбыла, 25, КазНПУ им. Абая, контактный телефон: **8(727) 2 91-40-87**,
электронный адрес: saule.yessenaman@mail.ru

Редакционный совет

REQUIREMENTS

TO THE ARTICLES IN THE JOURNAL "KHABARSHY/VESTNIK" SERIES: MULTILINGUAL EDUCATION AND FOREIGN LANGUAGES

I. Required materials.

- 1.1. An article in the printed and electronic version: page numbers at the bottom center.
- 1.2. Abstract (200 words) and key words (10-12 words) in the original language.
- 1.3. Article content: a) introduction b) analysis c) the practical part (if there is one), d) conclusion, e) references, e) summary/resume consists of 15 words (article in the Kazakh language: a summary in Russian and English languages, in Russian: in Kazakh and English).
- 1.4. About the author (co-author): full name, work place (name of organization, full and abbreviated name of the university), position, academic degree and title, telephone number, e-mail.

II. Designing articles.

- 2.1. Typesetting articles: Word standard A4, Times New Roman, type size 14, 1 interval, margins: top, bottom – 2.5 cm, right – 1.5 cm, left – 3 cm.
- 2.2. UDC – at the top left corner in capital letters (type size 13).
- 2.3. Author's name and initials (co-author) – centered in bold lower case letters (type size 13), the following line – work place, city, country.
- 2.4. Title of the article – in the interval in bold uppercase letters (type size 13).
- 2.5. Abstract and keywords – in the original language (type size 12).
- 2.6. Text of the article – a line after, (type size 14).
- 2.7. References (type size 13).
- 2.8. References cited in the text are given in square brackets, for example [1], [2, p. 315], [4-7].

III. Publishing language of articles – Kazakh, Russian, English, Chinese, etc.

Submitted articles are reviewed by leading experts and scholars on the definite spheres. The article based on the editing can be returned to its correction and refinement. Articles that do not meet the requirement will be returned. The author of an article is responsible for the content, grammatical, stylistic and orthographic errors.

Address: 25 Jambyl Str., Abai KazNPU, Almaty, Tel: **8 (727) 2 91-40-87**, e-mail: **saule.yessenaman@mail.ru**

Editorial Board

**Келесі басылымның негізгі бөлімдері
Рубрики следующего выпуска
Rubrics of the next issue:**

**ШЕТЕЛ ТІЛІНДЕ БІЛІМ БЕРУ
ИНОЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ
FOREIGN LANGUAGE EDUCATION**

**МӘДЕНИЕТАРАЛЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС ЖӘНЕ АУДАРМА
МЕЖКУЛЬТУРНАЯ КОММУНИКАЦИЯ И ПЕРЕВОД
INTERCULTURAL COMMUNICATION AND TRANSLATION**

**ЛИНГВИСТИКА ЖӘНЕ МӘТІН ЛИНГВИСТИКАСЫ
ЛИНГВИСТИКА И ЛИНГВИСТИКА ТЕКСТА
LINGUISTICS AND TEXT LINGUISTICS**

**ЛИНГВОМӘДЕНИЕТТАНУ
ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЯ
LINGUA-CULTURAL LINGUISTICS**

**ТІЛДЕРДІ ОҚЫТУДАҒЫ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРДІҢ РӨЛІ
РОЛЬ КОМПЕТЕНЦИЙ В ОБУЧЕНИИ К ЯЗЫКАМ
THE ROLE OF COMPETENCY IN LEARNING LANGUAGES**

**КӨПТІЛДІ БІЛІМ БЕРУ ЖӘНЕ ТІЛ ҮЙРЕТУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛАР
ПОЛИЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ И ИННОВАЦИИ В ОБУЧЕНИИ К ЯЗЫКАМ
MULTILINGUAL EDUCATION AND INNOVATIONS IN LEARNING LANGUAGES**

ХАБАРШЫ ВЕСТНИК BULLETIN

**«Көптілді білім беру және шетел тілдері филологиясы» сериясы
Серия «Полиязычное образование и иностранная филология»
Series «Multilingual Education and Philology of Foreign Languages»**

№1 (37), 2022

Басуға 28.12.2021. Пішімі 60x84 ¹/₈.
Қаріп түрі «Тип Таймс» Сықтывқар қағазы.
Көлемі 14,25. Таралымы 300 дана. Тапсырыс № 382.

050010, Алматы қаласы, Достық даңғылы, 13.
Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университетінің
«Ұлағат» баспасының баспаханасында басылды.

**Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
Казахский национальный педагогический университет имени Абая
Abai Kazakh National Pedagogical University**

ХАБАРШЫ

**«Көптілді білім беру және шетел тілдері филологиясы» сериясы
Серия «Полиязычное образование и иностранная филология»
Series «Multilingual education and philology of foreign languages»
№ 1(37), 2022**

Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті
Казахский национальный педагогический университет имени Абая
Abai Kazakh National Pedagogical University

ХАБАРШЫ

«Көптілді білім беру және шетел тілдері филологиясы» сериясы
Серия «Полиязычное образование и иностранная филология»
Series «Multilingual education and philology of foreign languages»
№ 1(37)

Алматы, 2022

